

นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปีย
ในช่วง ค.ศ. 1950-1961

สหรัฐอเมริกาในช่วงค.ศ. 1950 ถึง 1961 นี้มีลักษณะของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนวัฒนธรรมที่เด่นชัดซึ่ง ดังจะเห็นได้จากสมญา ของยุคไม่ว่าจะเป็นสังคมอันเหลือกินเหลือใช้ ยุคแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 2 แต่ในอีกด้านหนึ่ง ยุคนี้คือยุคแห่งความเปล่าเปลี่ยว ยุคเงืบ และ ยุคแห่งสงครามเย็น สมญาเหล่านี้แสดงถึงด้านบวกและด้านลบของสังคมออกมาพร้อมกัน ส่วนในวงการนิยายวิทยาศาสตร์ อเมริกัน ช่วงเวลานี้นับเป็น ช่วงเวลาอันสำคัญ นิยายวิทยาศาสตร์เป็นที่ยอมรับว่าเป็นวรรณกรรมประเภท หนึ่งและเป็นที่รู้จักกันทั่วไป และนิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียเป็นแนว เรื่องที่สำคัญของช่วงเวลานี้

สหรัฐอเมริกาในช่วง ค.ศ. 1950-1961

เมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1945 จากความร่วมมือของรัฐ เอกชน อีกทั้งประชาชนทั่วไป ได้ทำการพัฒนาประเทศอย่างเร่งด่วน นับแต่ การปรับกำลังทหารเข้าสู่ภาวะปรกติเพื่อเป็นแรงงานของชาติ การจัดสวัสดิการ แก่ประชาชน การสนับสนุนการประกอบอาชีพ การพัฒนาระบบอุตสาหกรรม การขยายตลาดการค้าในต่างประเทศ เป็นต้น ภายใต้อิทธิพลอันสิ้น สหรัฐอเมริกาได้เข้าสู่ศวรรษที่ 50 ด้วยความมั่งคั่ง เป็นเจ้าของอุตสาหกรรม หนักของโลกถึง 2 ใน 3 เป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลก และสังคมอเมริกัน ได้กลายเป็นสังคมที่เหลือกินเหลือใช้ (The Affluent Society)¹ พร้อม กันนั้น สหรัฐอเมริกาเป็นชาติที่เปี่ยมไปด้วยแสนยานุภาพทางการทหาร ด้วย กองทัพอากาศที่มีทหารประจำการถึง 12 ล้านคน และสรรพอาวุธอันทันสมัยยิ่ง เป็น ผู้ก่อตั้งและสมาชิกอันทรงเกียรติขององค์การสหประชาชาติ เป็นผู้นำของค่าย โลกเสรีอันสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งเป็นผู้นำในด้านความก้าว

¹สมร นิติทัศน์ประภาศ, สหรัฐอเมริกาในโลกปัจจุบัน (ค.ศ. 1945-1980) เล่ม 1 (กรุงเทพฯ : โอเคชั่นส์โตร์, 2531) หน้า 151

หน้าทางวิทยาการอย่างไม่มีใครเทียบเคียงได้

การเมือง

ทศวรรษที่ 50 เริ่มต้นด้วยสมัยที่ 2 ของประธานาธิบดีทรูแมน (1949-1952) ซึ่งมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญหลายประการ รัฐบาลของทรูแมน ใช้นโยบายแฟรต์ลพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดรัฐสวัสดิการ การขยายระบบประกันสังคม สนับสนุนและจัดการด้านการเกษตรกรรม การขึ้นอัตราค่าจ้างแรงงาน รวมทั้งการให้ความเสมอภาคแก่ชนผิวดำ ซึ่งโดยรวมแล้วการพัฒนาประเทศได้ผลอย่างดียิ่ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม แต่ยังคงมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น ความขัดแย้งในรัฐสภา ปัญหากรรมกร ปัญหาด้านการกระจายรายได้ อีกทั้งความหวาดเกรงภัยคอมมิวนิสต์และความมัวหมองของลัทธิแมคคาร์ธี

นโยบายต่างประเทศของทรูแมน ได้แก่ การขยายตลาดการค้า การลงทุนและการแสวงหาทรัพยากรจากต่างประเทศ ทำให้สหรัฐดำเนินนโยบายติดต่อกับชาติต่างๆ อย่างเต็มที่ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือแก่ชาติต่างๆ ในยุโรปและเอเชีย ทั้งเพื่อนพัฒนาประเทศและให้ความช่วยเหลือทางด้านอาหาร พร้อมกับที่สหรัฐขยายอำนาจและลัทธิความเชื่อของตน ไซเวียตได้รักษาอำนาจของตนโดยผนวกอินโดจีนเข้าครอบคลุมยุโรปตะวันตก ก่อให้เกิดความตึงเครียดขึ้นทันที สหรัฐเริ่มนโยบายปิดล้อมสะกัดกั้นการขยายเขตอิทธิพลของไซเวียตในประเทศต่างๆ เช่น กรีซ ตุรกี หรือการปิดล้อมกรุงเบอร์ลินและอินโดจีน พร้อมกันนั้นในเอเชีย จีนคอมมิวนิสต์ได้ครอบครองแผ่นดินใหญ่เป็นผลสำเร็จ ทำให้เกิดความหวุ่นวิตกทวีขึ้น ความกลัวภัยคอมมิวนิสต์แพร่ไปทั่ว และเริ่มยุคของสงครามเย็น ทั้งสองค่ายมหาอำนาจต่างสั่งสมแสนยานุภาพเพื่อข่มฝ่ายตรงข้าม

แต่สหรัฐต้องพบกับสงครามเผชิญหน้าอีกครั้งในสงครามเกาหลีใน ค.ศ. 1950-1953 สหรัฐเข้าช่วยเกาหลีใต้เพื่อนักัษระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสิ้นเปลืองกำลังพล กำลังเงินมากมาย แต่ในที่สุดต้องยุติสงครามโดยไม่มีผลแพ้ชนะ

ในช่วงต่อมาคือ ยุคของประธานาธิบดี คิวท์ ดี ไอเซนเฮาว์ (1953-1960) เขาได้รับเลือกเพราะประชาชนเบื่อการบริหารประเทศของพรรคดีโมแครตในยุคของทรูแมน โดยเฉพาะการเข้าร่วมในสงครามเกาหลี ประชาชนพึงใจบุคลิกความเป็นผู้นำที่ประนีประนอมของไอเซนเฮาว์ และ

นโยบายเดินสายกลางของพรรครีพับลิกัน ซึ่งได้แก่การสร้างความสัมพันธ์ในการให้ความช่วยเหลือระหว่างเอเชียและยุโรป การปฏิรูปการบริหารงานของรัฐบาลกลาง การคุ้มครองการค้าเสรี การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของพลเมือง รวมทั้งการให้สัญญาจะยุติสงครามเกาหลี การบริหารงานของไอเซนเฮอว์นั้น แม้ไม่สามารถขจัดปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนัก แต่ท่าทีประนีประนอมของเขาเป็นที่พึงใจของประชาชน รัฐบาลของเขาได้จัดรัฐสวัสดิการ ให้การประกันสังคมมากขึ้นกว่าเดิม การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้ก้าวหน้า โครงการอวกาศประสบความสำเร็จอย่างดี อีกทั้งขจัดลัทธิแมคคาร์ธีไปได้ในค.ศ. 1954 ทำให้บรรยากาศทางการเมืองดีขึ้น แต่ปัญหาที่รัฐบาลต้องเผชิญคือ ปัญหาเรื่องสิทธิเสรีภาพของพลเมืองและการแบ่งแยกผิว มีการต่อต้านคนผิวดำในมลรัฐภาคใต้ การก่อการร้ายของพวกคูลูกซ์แคลน² การประท้วงของคนผิวดำ ซึ่งการออกกฎหมายว่าด้วยความเท่าเทียมกันไม่สามารถขจัดความแตกแยกนี้ได้

ทางด้านนโยบายต่างประเทศ สหรัฐยังคงปกป้องอาณาเขตอิทธิพลของตนในโลกเสรีตามเดิม การกระทบกระทั่งกับโซเวียตยังคงมีอยู่ตลอดเวลา สหรัฐต่อต้านการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน และไม่เห็นด้วยกับการตั้งตัวเป็นกลางของประเทศในโลกรี่สาม สหรัฐให้ความช่วยเหลือรัฐบาลในประเทศต่างๆ ต่อสู้กับกลุ่มปฏิวัติ เพราะเกรงว่ากลุ่มปฏิวัติจะนำลัทธิคอมมิวนิสต์มาใช้ ซึ่งบางครั้งเป็นการฝืนมติมหาชนในชาตินั้น ๆ บทบาทของการเป็นผู้คุ้มครองเสรีภาพทำให้สหรัฐถูกขนานนามอย่างประชดประชันว่าเป็นตำรวจโลก ซึ่งขยายบทบาทกว้างออกไปทุกขณะ เช่น สงครามในอินโดจีน อันได้แก่ความวุ่นวายในเวียดนาม ลาวและเขมร วิกฤตการณ์ในตะวันออกกลาง ละตินอเมริกา เป็นต้น สงครามเย็นระหว่างสหรัฐกับโซเวียตยิ่งทวีความตึงเครียดมากขึ้น ทั้งสองฝ่ายแข่งขันกันผลิตอาวุธ มีการทำจารกรรมกันตลอดเวลา

ความหวาดเกรงว่าลัทธิคอมมิวนิสต์จะทำลายโครงสร้างของสังคมอเมริกัน ทำให้เกิดความระแวงว่ามีการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงรัฐบาล รวมทั้งความเคลื่อนไหวของกรรมกรและปัญญาชน ทำให้รัฐบาลเพิ่มกฎเกณฑ์การป้องกันคอมมิวนิสต์อย่างเข้มงวด มีการสอบสวนเพื่อทดสอบความจงรักภักดีต่อชาติ ข้าราชการจำนวนมากถูกปลด

²คูลูกซ์แคลน (Ku Klun Klan) เป็นขบวนการลับของชนผิวขาวที่เหยียดผิว มีกำเนิดขึ้นนับแต่ยุคสงครามกลางเมือง พวกนี้จะใช้ชุดมีผ้าคลุมหน้าข่มขู่ทำร้ายพวกคนผิวดำ พวกนี้มีบทบาทขึ้นอีกครั้งในทศวรรษที่ 50.

หรือลาออกเพียงเพราะเป็นผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ไม่จงรักภักดีต่อชาติ ประชาชน ศิลปิน ผู้นำกรรมกรจะถูกตรวจสอบ ผู้ที่มีรายชื่อในบัญชีดำจะประสบความลำบากในการดำรงชีวิต เช่น ไร้งานทำ ก่อให้เกิดความหวาดวิตกและระแวงซึ่งกันและกันทั่วไป สิ่งที่ประชาชนหวาดกลัวมิใช่การหวาดกลัวของคอมมิวนิสต์ แต่กลัวว่าตนจะถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ไปด้วย

ในช่วงเวลานี้ นักการเมืองหลายคนสร้างชื่อเสียงโดยการแสดงตนเป็นผู้ต่อต้านคอมมิวนิสต์ เช่น ริชาร์ด นิกสัน แต่ผู้ที่ใช้เงื่อนไขสร้างอิทธิพลและสร้างความเสื่อมเสียแก่วงการเมืองสหรัฐมากที่สุดคือ วุฒิสมาชิก โจเซฟ แมคคาร์ธี ที่มีอิทธิพลในช่วงค.ศ. 1950-1954 แมคคาร์ธีได้กล่าวหารัฐบาลของทรูแมนว่ามีคอมมิวนิสต์ในวงรัฐบาลและกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งเป็นการกำจัดศัตรูทางการเมืองของตน แม้ทรูแมนจะพยายามป้องกันแต่ไม่เป็นผล แมคคาร์ธีล้าบองใจมากขึ้นและแสดงบทบาทกล่าวหาศัตรูของตนอย่างโจ่งแจ้ง ใส่ร้ายบุคคลสำคัญให้มัวหมอง ศิลปินในวงการภาพยนตร์และวรรณกรรมถูกขับออกนอกประเทศ มีการเผาหนังสือเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ อิทธิพลของแมคคาร์ธีมีมากขึ้นทุกขณะ ไอเซนเฮอว์วางตนอยู่เหนือปัญหาเหล่านี้ แต่ในที่สุด คนทั่วไปเริ่มสงสัยและหมดความเชื่อถือต่อแมคคาร์ธี เขาจึงสิ้นอำนาจไปในที่สุด หลังจากสร้างความปั่นป่วนและมัวหมองแก่สังคมอเมริกันถึงครึ่งทศวรรษ

เศรษฐกิจ

ทางด้านเศรษฐกิจ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง เกิดความกลัวว่าภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจะกลับมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นกลับตรงกันข้าม การอุตสาหกรรมถูกพัฒนาอย่างเต็มที่ สร้างผลผลิตได้มหาศาล อีกทั้งกำลังซื้ออย่างมากมาของประชาชนที่อดกลั้นมานาน ทำให้เศรษฐกิจทุนนิยมสมัยใหม่เฟื่องฟูอย่างเต็มที่เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 50 องค์กรประกอบสำคัญที่ทำให้การอุตสาหกรรมรุ่งเรืองได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โรงงานใช้เครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งวิธีผลิตอัตโนมัติซึ่งใช้เครื่องจักรควบคุมการทำงานแทนคน โดยใช่วิทยาการทางด้านอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ เข้าช่วย นับเป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 2 ทำให้เกิดการผลิตรถยนต์และการบินแบบมวลชน มาตรฐานการครองชีพของคนอเมริกันจึงเท่าเทียมกันมากขึ้น อีกสาเหตุหนึ่งคือความกลัวของนายทุนในการระดมทุน ชรายกิจการให้กว้างขวางออกไป ระบบการซื้อขายสินค้าด้วยเงินผ่อนทำให้มีการซื้อขาย

ขายคล่อง รวมทั้งการใช้บัตรเครดิต อีกทั้งจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว สิ่งเหล่านี้อำนวยความสะดวกให้การอุตสาหกรรมรุ่งเรืองอย่างเต็มที่

องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งอีกประการหนึ่งในทางธุรกิจคือ การโฆษณา ซึ่งมีหลักการคือทำให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกไม่พอใจสิ่งที่ตนมีอยู่แล้ว การรับจ้างโฆษณาประชาสัมพันธ์กลายเป็นอาชีพที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ธุรกิจการโฆษณาขยายตัวสูงขึ้นทันทีในทศวรรษนี้และขยายตัวต่อไปทุกขณะ บริษัทโฆษณาจะใช้ทุกวิธีการทุกสื่อสารมวลชนเพื่อสร้างผลที่ตนต้องการ ซึ่งต่อไปจะไม่จำกัดเพียงการโฆษณาสินค้า แต่รวมไปถึงการสร้างภาพพจน์ให้แก่สิ่งใดๆ ก็ตาม รวมทั้งบทบาทในการหันเหความคิดของสาธารณชน

ด้วยระบบการค้าเสรีและความรุดหน้าของเทคโนโลยีและการคมนาคมทำให้บริษัทธุรกิจกลายเป็นบริษัทธุรกิจขนาดยักษ์และขยายใหญ่โตขึ้นไปอีก ซึ่งเกิดจากการขยายทุนและการรวมบริษัทเล็กๆ เข้าด้วยกัน บริษัทเหล่านี้จะดำเนินธุรกิจของตนโดยเอกเทศ ขยายเครือข่ายของตนออกไปในต่างรัฐและต่างประเทศ มีการตั้งโรงงานสาขาทั้งในประเทศคู่ค้าและในประเทศโลกที่สาม การแข่งขันไม่ใช่เป็นการขายตัดราคาเช่นในยุคก่อน เพราะสินค้ามีคุณภาพใกล้เคียงกัน จุดสำคัญก็คือการโฆษณานั้นเอง ธุรกิจเหล่านี้เต็มไปด้วยการแข่งขันอย่างสูงจนเรียกว่าธุรกิจแบบเชือดคอคู่แข่ง³

ความมั่งคั่งของการอุตสาหกรรมทำให้ฐานะทางการเงินของรัฐบาลมั่นคงไปด้วย ในช่วงค.ศ. 1946-1958 รัฐบาลใช้เงินสร้างถนน ที่ทำการ สาธารณะต่างๆ อีกทั้งสาธารณูปโภคอื่นๆ ถึง 122 พันล้านดอลลาร์ อัตราการผลิตทุกอย่างเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล แต่ถึงกระนั้นแม้ประเทศจะร่ำรวยมหาศาล แต่มีปัญหาในการแจกแจงความมั่งคั่ง คนยากจนยังคงมีจำนวนไม่น้อย ทั้งในขณะที่สังคมเมืองขยายตัวออกไปทุกขณะ ประชากรที่เพิ่มมากขึ้นได้ก่อปัญหาการว่างงาน ความยากจน แหล่งเสื่อมโทรมและมลภาวะตามมา

สังคม

สังคมของช่วงเวลานี้มีลักษณะเฉพาะที่เห็นได้ชัดเจน ในทางหนึ่งแม้สหรัฐอเมริกาจะเข้าสู่ทศวรรษที่ 50 ด้วยความรุ่งเรืองอย่างสูงสุด แต่เงามืดจากสงครามโลกยังคงมีผลกระทบต่อความรู้สึกของคนทั่วไป ระเบิด

³สมร นิติทัศน์ประภาศ, ยุคเงื้อมมือ (กรุงเทพฯ : โอเคชั่นสโตร์, 2532) หน้า 33.

ปรมาณูที่อิโรชิมาและนางาซากิถูกอ้างว่าเป็นการกระทำเพื่อสันติภาพแต่สร้าง
 ผลลัพธ์อันน่าสะพึงกลัวยิ่ง ชาวอเมริกันและชาวโลกหันต่ออานาภาพของ
 สงครามสมัยใหม่ที่ข่มทวีความรุนแรงจนคาดไม่ได้ในสงครามโลกครั้งที่ ๒
 อีกทั้งวิทยาการความก้าวหน้าใหม่ๆ ส่วนหนึ่งถูกนำมาใช้ในการทหาร เช่น
 ขีปนาวุธนำวิถี ระเบิดไฮโดรเจน ขีปนาวุธติดหัวรบนิวเคลียร์ ยิ่งสร้างความ
 หวาดวิตกเพิ่มขึ้น ทั้งความหวั่นกลัวภัยคอมมิวนิสต์ ลัทธินาซี สงคราม
 เย็น การแข่งขันทางแสนยานุภาพ สงครามเกาหลี มีผลกระทบต่อชีวิตของ
 ชาวอเมริกันอย่างใหญ่หลวง

เมื่อมองภาพรวมของสังคมอเมริกันในยุคนี้ สังคมอเมริกันได้กลายเป็น
 เป็นสังคมที่มีชนชั้นกลางเป็นชนส่วนใหญ่ ทำให้เกิดลักษณะความเป็นอยู่และ
 ทัศนคติที่คล้ายคลึงกันของคนหมู่มาก และกลายเป็นเนื้อเดียวกัน เพราะ
 ประชาชนส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 95 ถือกำเนิดขึ้นในอเมริกา ทำให้เกิดสำนึก
 ของชนชาติเดียวกันว่ายุคก่อน รวมทั้งการศึกษาที่ขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว
 ผู้หญิงและคนผิวดำได้รับสิทธิ์เสียงมากขึ้น ทั้งการศึกษายังมีบทบาทในการยก
 ระดับตนเองและความก้าวหน้าในอาชีพอีกด้วย

ชนชั้นกลางเหล่านี้ส่วนหนึ่งคือเกษตรกรและกรรมกรที่เลื่อนฐานะ
 ของตนขึ้นเพราะความกินดีอยู่ดี เนื่องจากมีรายได้มากขึ้นและเวลาทำงานลดลง
 พวกเขาจะมีความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน เช่น การอาศัยอยู่ตามบ้านในแถบ
 ชานเมือง บ้านแต่ละหลังจะมีลักษณะคล้ายกัน มีสนามเชื่อมต่อกันเป็นไมล์โดย
 ไม่มีรั้วกัน ในบ้านเต็มไปด้วยเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องอำนวยความสะดวก
 เพราะมีราคาถูกลง ทำให้สังคมใหม่ถูกขนานนามว่าเป็นระบบกดปุ่ม รวมทั้ง
 ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวัน รสนิยมที่ใกล้เคียงกัน

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งคือ การเห็นคุณค่าของการศึกษาในฐานะ
 ที่เป็นเครื่องส่งเสริมฐานะของตน โดยไม่ได้สนใจกับการเมืองและสังคม
 และเป็นผู้นำทางความคิด เช่น นักศึกษาในยุคก่อน ความคิดหลักของยุคคือวัตถุ
 เป็นเครื่องแสดงถึงความสำเร็จ ชนชั้นกลางมุ่งหาเงินสะสมทรัพย์สินสมบัติ และ
 สร้างฐานะความเป็นอยู่ให้เท่าเทียมเพื่อนบ้านและมาตรฐานของสังคม ทุกคน
 พยายามรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว กิจกรรม ความคิดเห็น ไม่ว่าจะ เป็น
 ทางการเมือง ศิลปะ การงาน อาหาร การพักผ่อน มักคล้ายคลึงกันไปหมด
 รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่จะสนิทสนมกันโดยไม่มีความเป็น
 ส่วนตัว ทำให้เกิดสภาพสังคมที่กลมกลืนกัน คนอเมริกันในยุคนี้จึงสูญเสีย
 เอกลักษณ์ของตนเพื่อคล้ายคลึงตามสังคมและเกิดความคิดว่าการมีความคิดความ
 เป็นอยู่แตกต่างจากผู้อื่นเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง

ผู้มีความคิดแตกต่างจากผู้อื่นจึงต้องปิดปากเงียบ เพื่อให้ดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีคนยึดตามกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ อบอุ่นใจเมื่ออยู่ในกลุ่มและยึดถือหลักมนุษยสัมพันธ์เพื่อให้อยู่ในกลุ่มได้อย่างราบรื่น สภาวะเช่นนี้ทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่ายุคเงียบในสังคมอเมริกัน อีกทั้งลัทธิแมคคาร์ธีทำให้เกิดความกลัวถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ งานศิลปะและสื่อสารมวลชนถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวด เสรีภาพในทางความคิดและการแสดงออกของคนอเมริกันในยุคก่อนสูญหายไป

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าช่องว่างมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนอเมริกันจะลดลงเพราะการผลิตแบบมวล แต่ความแตกต่างระหว่างชนชั้นนายทุน นักธุรกิจ นักวิชาชีพ กับชนชั้นกรรมมาชีพและเกษตรกรในยุคนี้ยังเห็นได้ชัด สถานภาพในสังคมพิจารณาจากความสัมพันธ์ในวงสังคม เขตที่อยู่ สโมสรที่เข้าเป็นสมาชิก การกำหนดชั้นนี้มาจากอาชีพงานและการสืบเชื้อสายจากตระกูลเก่าแก่ เด็กจากครอบครัวที่มั่งคั่งย่อมได้เปรียบด้านการศึกษา อาชีพ และการเข้าสู่วงการเมืองมากกว่าผู้มีฐานะด้อยกว่า แต่การเลื่อนชั้นทางสังคมยังเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ตามความคิดแบบความฝันอเมริกัน

นอกจากลักษณะการคล้อยตามกันและการปิดปากเงียบ ระบบของบริษัทยักษ์ใหญ่และวงการอุตสาหกรรมยังทำให้สมาชิกของกลุ่มต้องสำนึกตนว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกลุ่ม ไม่ได้มีความสำคัญในตัวเอง เสมือนเป็นจักรกลชิ้นหนึ่งในสังคมอัตโนมัติ ทำให้คนอเมริกันในยุคนี้สูญเสียความเป็นปัจเจกชนซึ่งเคยเป็นลักษณะเด่นของชนชาติ บางครั้งระบบอัตโนมัติและสังคมมวลทำให้คนรู้สึกว่ตนสูญเสียความเป็นมนุษย์ลงไปทุกขณะ ผู้ซึ่งตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้จะรู้สึกแปลกแยกต่อสังคมและตนเองและเปล่าเปลี่ยว ยุคนี้จึงถูกขนานนามว่าเป็นยุคแห่งความเปล่าเปลี่ยวอีกประการหนึ่ง⁴

สภาวะของการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลานี้จึงดูเหมือนกับว่าเป็นสังคมอันบริบูรณ์ ผาสุกและสงบ แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงผิวหน้าเท่านั้น มีปัญหาและความบั่นบ่วนสืบสนมากมาขยู่ภายใต้และรอเวลาจะปะทุออกมาอย่างรุนแรงในยุคต่อไป

⁴John Fischer & Robert B. Silver, Writing in America (New York : Pyramid Books, 1962) p.18.

นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันในช่วงค.ศ. 1950-1961

การก้าวไปสู่ความเป็นสังคมอันมั่งคั่งและเหลือกินเหลือใช้ของสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 50 นั้น ส่วนหนึ่งมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น การพัฒนาเครื่องจักรระบบอัตโนมัติ การคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว ในยุคนั้น ผลงานและสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ถูกค้นคว้าและพัฒนาขึ้นมากมาย รัฐบาลให้สัญญาแก่ประชาชนถึงความก้าวหน้าของชาติและส่งเสริมการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ในทุกด้าน เพื่อพัฒนาประเทศยกมาตรฐานความเป็นอยู่และเพื่อแข่งขันแสนยานุภาพกับโซเวียต เมื่อรัสเซียสามารถส่งดาวเทียมสปุตนิคเข้าสู่วงโคจรได้เป็นผลสำเร็จก่อนอเมริกาถึง 1 ปี เป็นผลให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์และส่งเสริมความรู้ทางด้านนี้เพิ่มขึ้นทันที สังคมอเมริกันในช่วงเวลานี้ เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันทุกก้าวย่าง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องทุ่นแรง เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องอำนวยความสะดวกนานัปการ ภาพของมหานครสมัยใหม่ อีกทั้งโครงการวิทยาศาสตร์ในระดับชาติ เช่น การพัฒนาระเบิดไฮโดรเจน (1952) เรือดำน้ำพลังงานนิวเคลียร์ (1954) การส่งดาวเทียมสู่วงโคจร (1958) อันเป็นจุดเริ่มของยุคอวกาศและโครงการอวกาศอื่น ๆ ตามมา อีกทั้งผู้ได้รับการศึกษาในระดับสูงเพิ่มจำนวนมากขึ้น การสื่อสารแพร่หลาย สิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนตื่นตัวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ทุกคนตระหนักว่าสิ่งที่ เป็นเพียงจินตนาการและความฝันได้กลายเป็นความจริง นิยายวิทยาศาสตร์จึงเข้าสู่ยุคใหม่อันแพร่หลายยิ่งกว่า 2 ยุคที่ผ่านมา

ในวงการนิยายวิทยาศาสตร์ ยุคนี้ถูกขนานนามว่ายุคแห่งการยอมรับ (age of acceptance)⁵ เพราะนิยายวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับว่าเป็นวรรณกรรมสาขาหนึ่ง มีลักษณะและคุณค่าของตนเอง ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องอ่านเล่นของเด็กผู้ชายเช่นก่อน ผู้อ่านนิยายวิทยาศาสตร์มีกลุ่มกว้างออกไป นิยายวิทยาศาสตร์ได้รับการนิมฟ์เป็นรูปเล่มทั้งปกอ่อนและปกแข็ง การเขียนนิยายวิทยาศาสตร์สามารถยึดถือเป็นอาชีพได้ ค่านิยายวิทยาศาสตร์เป็นค่าที่เข้าใจกันทั่วไป ในมหาวิทยาลัยเริ่มมีการสอนเกี่ยวกับนิยายวิทยาศาสตร์ และถูกบรรจุลงในหลักสูตรในเวลาต่อมา มีการวิพากษ์วิจารณ์นิยายวิทยาศาสตร์ทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์และในวงการศึกษารวมทั้งมีการแจกรางวัลนิยาย

⁵ Christopher Pawling, Popular Literature and Social Change (London, MacMillian, 1984) p.25.

วิทยาศาสตร์ขึ้นเป็นครั้งแรกในค.ศ. 1953

นักเขียนและผลงานนิยายวิทยาศาสตร์ได้เพิ่มขึ้นมากมาย ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เพิ่มขึ้นทำให้นักเขียนคาดคะเนภาพอนาคตและเทคโนโลยีได้กว้างขวางและสมจริงมากขึ้น ความรู้ทางอนาคตศาสตร์ได้ถูกวางรากฐานในช่วงนี้ นักเขียนได้นำความรู้ในสาขาต่างๆ มาประยุกต์และสอดแทรกในเนื้อหาของนิยายของเขามากขึ้น ทำให้เนื้อหาแนวคิดและแนวเรื่องของนิยายวิทยาศาสตร์ในช่วงนี้มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น

นิตยสารนิยายวิทยาศาสตร์ยังคงได้รับความนิยมอย่างสูง เรื่องที่ลงในนิตยสารจะมีการรวมเล่มในเวลาต่อมา นิตยสาร Astounding Science Fiction ของแคมป์เบลอยู่ในสภาวะคงตัวและเปลี่ยนชื่อเป็น Analog ในช่วงเวลาต่อมา มีนิตยสารใหม่เกิดขึ้น ได้แก่ Magazine of Fantasy and Science Fiction ในค.ศ.1949 มีแอนโทนี เบาเซอร์ เป็นบรรณาธิการ และ Galaxy Science Fiction ในค.ศ.1950 มีฮอเชอ์ โกลด์เป็นบรรณาธิการทั้งสองเล่มนี้ได้รับความนิยมอย่างสูง

ทางด้านเนื้อหาของนิยายวิทยาศาสตร์ในช่วงนี้ บทบาทของ Hard Science Fiction เริ่มลดลงในขณะที่ Soft Science Fiction เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ทางด้านแนวเรื่องมีความหลากหลายมากขึ้น เรื่องในแนวมหัศจรรย์ยังคงเป็นที่นิยมเช่น แนวตลกภัยต่างดาว แนวการท่องเวลา แนวมนุษย์ต่างดาว แนวลึกลับ การทดลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น แต่อีกแนวหนึ่งซึ่งเพิ่มขึ้นนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือเรื่องที่แสดงความมืดมนสิ้นหวัง เช่น แนวเรื่องเกี่ยวกับความพินาศของโลก จุดจบของอารยธรรม แนวผู้บุกรุก แนวดีสโทเปีย ปรากฏขึ้นมากจนเห็นได้ชัด⁶

แนวเรื่องเกี่ยวกับความพินาศของโลก เช่น Tomorrow and Tomorrow ของคัทเนอร์ There is No Defence ของสเตอร์เจเน And Then They Were None ของรัสเซล หรือ City ของไซแมก ล้วนแสดงภาพของความพินาศจากวิทยาการของมนุษย์ โลกที่ถูกทำลาย อารยธรรมสิ้นสูญ มนุษย์ชาติล้มตาย สงครามโลกครั้งที่ 3 ผลอันน่าสะอึกกลัวของการแผ่รังสี การฆ่าเห่าและความตายจากภายในทีละน้อย

แนวเรื่องดีสโทเปีย เป็นกระแสที่สืบเนื่องจากความสำเร็จของ Nineteen Eighty Four ปรากฏขึ้นมากมายเช่นกัน เช่น The Space

⁶Brian Aldriss, Trillion Year Spree (New York : Avon, 1988) p.32.

Merchants ของโพยล์และคอร์นบลูซ Fahrenheit 451 ของแบรดเบอรี The Joy Makers ของกันน์ แนวเรื่องเหล่านี้มักแสดงให้เห็นการต่อสู้กับอำนาจของรัฐเผด็จการ การพยายามรักษาศักดิ์ศรีของปัจเจกชน

นวนิยายอีกแนวหนึ่งคือแนวเรื่องการแทรกซึมจากสิ่งมีชีวิตอื่นๆ เช่น มนุษย์ต่างดาว สัตว์และพืชประหลาด หรือสิ่งมีชีวิตที่เข้าสิงในร่างกายมนุษย์ได้ เช่น The Sound ของแวน โวต์ Counterfiet และ Nightmare Brother ของนอร์ส Four in One ของไนท์ The Day of the Triffids ของวินด์แฮม ซึ่งจะแฝงไว้ด้วยความกลัวภัยจากคอมมิวนิสต์นั่นเอง

ในยุคนั้นนับได้ว่ามีแนวเรื่องที่หลากหลายยิ่ง ค้ำมองโลกในแง่ดีและมองโลกในแง่ร้าย ไม่มีใครคำนึงถึงทั้งในวงการวิจารณ์หรือการแบ่งแยกนักเขียน นิตยสารยุคนี้กล้าที่จะตีพิมพ์เรื่องที่แสดงความมืดมนหม่นหวัง ทั้งยังเป็นที่ยอมรับของผู้อ่านเท่าเทียมกับเรื่องในแนวรื่นรมย์

ยุคแห่งการยอมรับนี้เต็มไปด้วยนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ทั้งเก่าและใหม่ นักเขียนเก่ายังคงมีผลงานออกมาต่อเนื่องและมีพัฒนาการยิ่งขึ้น เช่น ไอแซค อสิมอฟ มีนิยายที่มีชื่อเสียงคือ นวนิยายหุ่นยนต์ The Caves of Steel (1954) และภาคต่อคือ The Naked Sun (1957) และเรื่องในแนวกาลเวลาคือ End of Eternity (1950) โรเบิร์ต เอ ไฮน์ไลน์ ได้แก่ Starman Jones (1953) Double Star (1953) Starship Troopers (1953) เป็นเรื่องแนวผจญภัยอวกาศที่มีความลุ่มลึกมากขึ้น ซีโอดอร์ สเตอร์เจน ได้แก่ More Than Human (1953) Venus Plus X (1960)

นักเขียนที่เด่นของยุคนี้อีกกลุ่มหนึ่งได้แก่แนวเสียดสี ยั่วล้อ และตลกขบขัน เช่น อัลเฟรด เบสเตอร์ มังงานเด่นคือ The Demolished Man (1952) The Stars My Destination (1956-1957) เป็นเรื่องในแนวเสียดสี แฮร์รี แฮร์สันมังงานในเชิงผจญภัย เช่น Rock Diver (1951) Deathworld (1960) และเรื่องสั้นจำนวนมาก งานของเขามีลักษณะเสียดสีประชดประชัน ส่วน โรเบิร์ต เซคเลย์ งานของเขาจะเต็มไปด้วยอารมณ์ขันยั่วล้อ เช่น Immortality Inc. (1958) The Status Civilization (1960) ดามอน ไนท์ เขียนในแนวเสียดสีและเชิงจิตวิทยา เช่น Analogue Man (1955) The People Makers (1959) วอลเตอร์

⁷Ibid. p.235.

เอม มิลเลอร์ เป็นนักเขียนแนว ยั่วล้อ งานที่มีชื่อที่สุดของเขาคือ A Canticle for Leibowitz (1960) วิลเลียม เทนน์มีงานในเชิงเสียดสีสังคมและมีอารมณ์ขันอย่างเจ็บปวด เช่น The Liberation of Faith (1953) The Human Angle (1956) Time in Advance (1958)

นักเขียนที่เด่นที่สุดของยุคหนึ่งได้แก่ เฟรดเดอริก โพลล์ และซี เอ็ม คอร์นบลูซ มีผลงานร่วมที่ตีเด่นในเชิงวิจารณ์สังคมอย่างคมคาย เช่น The Space Merchants (1953) Gladiator at Law (1955) Search the Sky (1954) Wolfbane (1957) เมื่อคอร์นบลูซเสียชีวิต โพลล์ได้มีงานร่วมกับแจค วิลเลียมสันอีกหลายเรื่อง

ส่วนนักเขียนที่มีแนวการเขียนที่โดดเด่นที่สุดคือ เรย์ แบริดเบอร์ เขาใช้รูปแบบของนิยายวิทยาศาสตร์เสนอจินตนาการอย่างไม่จำกัด งานเขียนของเขาเต็มไปด้วยจินตนาการ ความเปรียบและลีลาของบทกวี งานที่มีชื่อเสียงได้แก่ The Illustrated Man (1951) Fahrenheit 451 (1953) The Golden Apple of the Sun (1953) เป็นต้น

นักเขียนที่มีชื่อคนอื่น ๆ ได้แก่ เจมส์ บลิซ เขียน The Frozen Year (1957) The Case of Concious (1958) เจมส์ กันน์ เป็นนักเขียนและอาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีงานชิ้นดีหลายเรื่อง เช่น The Joy Makers (1961) The Immortal (1962) จอห์น วินแฮม มักเขียนในแนวไม่หนักนักและมีอารมณ์ขัน งานเด่นเช่น The Day of the Triffids (1951) The Kraken Wakes (1953)

ในช่วงเวลานี้ นักเขียนหลายคนได้หันไปสู่แนวอื่นเช่น แนวเวทมนตร์คาถา เช่น อัลเฟรด คอปเปิล, ฟริทซ์ ลีเบอร์, ส่วนแจค วิลเลียมสันมีงานผจญภัยทางทะเลออกมาพร้อมกันไปด้วย

ส่วนนักเขียนหญิงเริ่มเพิ่มจำนวนขึ้นมากมาย แต่มักใช้ชื่อย่อและนามปากกาผู้ชายอยู่ ส่วนมากจะเขียนในแนว soft science fiction และจินตนิยาย เช่น ซี แอส มัวร์, ลี แบริกเกต, เซนนา เฮนเคอร์สัน, มากาเรต เซนทแคลร์ เป็นต้น

ยุคนี้จึงนับเป็นยุคแรกทีนิยายวิทยาศาสตร์มีบทบาทอย่างมากในฐานะวรรณกรรมร่วมสมัย มีพัฒนาการทั้งคุณภาพและปริมาณ อีกทั้งท่าทีและบทบาทต่อสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจน

นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปียในช่วงค.ศ. 1950-1961

ในช่วงเวลาที่ผ่านมานี้ นิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียได้ถูกวางรูปแบบเนื้อหาจนกลายเป็นรูปแบบหนึ่งของวรรณกรรมที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย งานที่จะถูกนำมาเอ่ยถึงเสมอได้แก่ งานของเวลส์, พอร์สเตอร์ และงานสำคัญยิ่งทั้งสามคือ We, Brave New World และ Nineteen Eighty Four ที่ต่างให้ภาพของสังคมดีส์โทเปียในแบบต่างๆ กันออกไป กล่าวได้ว่า นิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียในครั้งแรกของศตวรรษที่ 20 สิ้นสุดลงด้วย Nineteen Eighty Four ที่มีชื่อเสียง รวมทั้งมีบทบาททางความคิดของระยะเวลานั้นมาก การเข้าสู่ยุคเฟื่องฟูของนิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันในทศวรรษที่ 50 ได้ปรากฏนิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียขึ้นหลายเรื่อง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกระแสความคิดความเคลื่อนไหวทางวรรณกรรมที่สืบเนื่องจากความยิ่งใหญ่ของ Nineteen Eighty Four แต่นิยายวิทยาศาสตร์ดีส์โทเปียของอเมริกันในช่วงเวลานี้ได้มีรูปแบบความคิดเฉพาะตัวที่เด่นชัดหลายด้าน

นิยายดีส์โทเปียในยุคก่อนได้วางพื้นฐาน รูปแบบ เนื้อหา ลักษณะของสังคมดีส์โทเปียไว้หลายประการ ไม่ว่าจะเป็นสังคมเผด็จการอันกดขี่และทุกข์ทรมาน สังคมแห่งเทคโนโลยีอันสะดวกสบายแต่ไร้เสรีภาพ สังคมภายใต้อำนาจทรราชย์ของคอมพิวเตอร์ ภาพของมนุษย์ผู้สูญเสียความเป็นมนุษย์ การล้างสมองหรือการปรับความคิด กลุ่มไต้ดิน ตัวเอกผู้กลายเป็นผู้นำการกบฏ รวมทั้งภาพของการลุกฮือของประชาชนปฏิวัติต่อสังคมอันไม่พึงปรารถนา ลักษณะเช่นนี้ได้กลายเป็นสูตรสำเร็จของนิยายดีส์โทเปียโดยเฉพาะในนิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 40 เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 50 นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันส่วนใหญ่ยังคงมีลักษณะเช่นนี้อยู่เห็นได้ชัด แต่มีพัฒนาการต่าง ๆ เพิ่มขึ้นและสละสลวยขึ้น

ลักษณะเด่นประการหนึ่งของนิยายดีส์โทเปียในช่วงค.ศ. 1950-1961 นี้คือเสนอภาพสังคมที่กลุ่มปัจเจกชนหนึ่งได้มีอิทธิพลมากขึ้นทุกขณะจนกลายเป็นผู้ปกครองประเทศ หรือปกครองโลก เช่น The Space Merchants เป็นเรื่องของโลกแห่งธุรกิจและการโฆษณาที่มีอิทธิพลสูงสุด The Syndic เป็นการขึ้นครองประเทศโดยกลุ่มมาเฟีย หรือ The Joy Makers เป็นเรื่องของกลุ่มนักฮิโดนิสต์ซึ่งให้บริการสร้างความสุขได้กลายเป็นรัฐบาลของประเทศและของโลก ซึ่งสะท้อนภาพการขยายตัวของการค้าในแบบต่างๆ นั้นเอง

เรื่องที่สะท้อนภาพของสังคมอุตสาหกรรมและการผลิตแบบมวลที่เด่นชัดได้แก่ Player Piano รองลงมาเช่น The Space Merchants และ The Status Civilization ซึ่งเป็นภาพขยายของสังคมอเมริกันในช่วงเวลานั้นนั่นเอง

ลักษณะเก่าแก่ของนิยายวิทยาศาสตร์อีกประการหนึ่งคือ การที่เครื่องจักรได้พัฒนาขึ้นจนกลายเป็นผู้ปกครองประเทศ ในขณะที่มนุษย์กลายเป็นทาสของเครื่องจักรในที่สุด ใน Player Piano คอมพิวเตอร์ยักษ์ได้กลายเป็นผู้วางแผนการปกครองประเทศ การเศรษฐกิจทุกประการ ใน The Joy Makers เป็นเรื่องของเกมที่มนุษย์ผลักรถทุกอย่างให้กับคอมพิวเตอร์และหุ่นยนต์เพื่อชีวิตอันมีความสุขและนำมาซึ่งจุดจบของมนุษยชาติ ส่วนใน The Status Civilization กล่าวถึงสังคมมวลอันเสมอภาคภายใต้การดูแลของคอมพิวเตอร์ซึ่งความสงบสุขอย่างเกินขนาดนี้ได้ทำลายความเป็นมนุษย์ลงโดยสิ้นเชิง

ส่วนเรื่องในแนวของ Nineteen Eighty Four ที่กล่าวถึงสังคมเผด็จการจากผู้ปกครองที่คอยจำกัดความคิดของประชาชน เห็นได้เด่นชัดที่สุดใน Fahrenheit 451 ซึ่งเป็นสังคมที่การมีและการอ่านหนังสือเป็นสิ่งต้องห้าม ส่วนใน The Syndic ได้ให้ภาพของการปกครองของกลุ่มรัฐบาลดั้งเดิมอันเป็นโลกเผด็จการทหารที่ประชาชนเป็นเสมือนทาสและเต็มไปด้วยการก่อกองชิงอำนาจ

นอกจากนั้นยังมีสภาพปัญหาอื่นๆ อีก เช่น ภาวะประชากรล้นโลก การขาดแคลนอาหารและทรัพยากรธรรมชาติใน The Space Merchants, The Caves of Steel ปัญหาเกี่ยวกับศีลธรรมใน The Syndic ที่การมีสามีหรือภรรยามากกว่า 1 คนและอบายมุขต่างๆ เป็นสิ่งปรกติและถูกต้องตามกฎหมาย หรือปัญหาทางจิตวิทยาเกี่ยวกับมนุษย์ เช่น ปัญหาเรื่องความสุขใน The Joy Makers

นิยายดีส์โทเปียเหล่านี้ยังคงมีแนวคิดหลักต่างๆ ที่ไม่แตกต่างจากยุคแรกมากนัก เช่น แนวความคิดเรื่องการต่อสู้เพื่อรักษาความเป็นปัจเจกชนต่ออำนาจของรัฐที่ปรากฏให้เห็นในเกือบทุกเรื่อง แนวความคิดเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด แนวความคิดเกี่ยวกับความสุขของมนุษย์ปัญหาเกี่ยวกับการสูญเสียความเป็นมนุษย์ เป็นต้น

เราสามารถที่จะแบ่งนิยายดีส์โทเปียในช่วงเวลานี้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่คือ ผลงานของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ที่เขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ (genre writer) และกลุ่มของนักเขียนในแนวหลักที่ใช้ลักษณะ

ของนิยายวิทยาศาสตร์ในงานของตน (mainstream writer)

- 1) กลุ่มของนักเขียนที่เขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ ได้แก่ The Space Merchants (1953) ของ เฟรเดอริก โพลล์และซีริล เอ็ม คอว์นบลูท The Syndic (1953) ของซีริล เอ็ม คอว์นบลูท Fahrenheit 451 (1953) ของเรย์ แบริดเบอร์รี่, The Caves of Steel (1954) และ The Naked Sun (1957) ของไอแซค อสิมอฟ The Status Civilization (1960) ของโรเบิร์ต เซคเลย์ The Joy Makers (1961) ของเจมส์ กันน์
- 2) กลุ่มของนักเขียนในแนวหลัก ได้แก่ Player Piano (1952) ของเคิร์ท วอนนิกัท จูเนียร์ และ Limbo (1952) ของเบอร์นาร์ด วูล์ฟ

กลุ่มของนักเขียนที่เขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะนั้นทุกเรื่อง เป็นเรื่องที่ตีพิมพ์ในนิตยสารก่อนจะมีการรวมเล่มภายหลัง เนื้อเรื่องมักมีลีลา ตามแบบโรمانซ์ คือมักเป็นเรื่องในแนวผจญภัยมีบทบาทของเรื่องรัก การ ดำเนินเรื่องฉับไว มีอุปกรณ์ของนิยายวิทยาศาสตร์ชัดเจน เช่น การเดินทางใน อวกาศ อาณานิคมต่างดวงดาว หุ่นยนต์ เป็นต้น ลีลาของเรื่องไม่เคร่งเครียด นักและเน้นความ บันเทิง ส่วนงานของนักเขียนในแนวหลักจะเน้นในด้าน การเสนอความคิดอย่างตรงตัว ไม่ค่อยมีบทบาทในแบบผจญภัยและเรื่องรักนัก ลีลาของนิยายวิทยาศาสตร์จะน้อยกว่า เนื้อหาและลีลาจะเคร่งเครียดกว่าบ้าง

ลักษณะของนิยายคี่สโทเปียในช่วงค.ศ. 1950-1961 ที่กล่าวมานี้ เป็นแนวใหม่และลักษณะโดยรวม ต่อจากนี้คือผลจากการศึกษานิยายเหล่านี้ เฉพาะเล่มโดยเรียงลำดับตามปีที่ตีพิมพ์

Player Piano

Player Piano เป็นงานนวนิยายเรื่องแรกของเคิร์ท วอนนิกัท จูเนียร์ จากประสบการณ์ที่เขาเคยทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของ บริษัทเจเนอรัล อีเลกทริกในค.ศ. 1947-1950 วอนนิกัทนำภาพของสังคม แห่งอุตสาหกรรมและการค้า รวมทั้งการที่ระบบอัตโนมัติเข้ามามีบทบาทอย่าง สูงในสังคมอเมริกันร่วมสมัย มาขยายความตามแนวของนิยายวิทยาศาสตร์ใน เชิงถ้าสิ่งนี้ดำเนินต่อไปจะก่อให้เกิดอะไรขึ้น

วอนนิกท์เริ่มประวัติศาสตร์อนาคตของเขาในศตวรรษที่ 21 เกิด สงครามโลกครั้งที่ 3 ขึ้น ประชาชนทั้งหญิงและชายเข้าร่วมรบในสงคราม วิศวกรและผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมได้พัฒนาให้เครื่องจักรบันทึกลักษณะ การทำงานของมนุษย์และทำงานเองได้ คอมพิวเตอร์หลักมีช่างงานติดต่อกัน ทั่วประเทศ EPICAC ได้ถูกพัฒนาขึ้นต่อเนื่องกันจนถึงวันที่ 14 เป็นผู้ควบคุม การผลิต วางแผนการปกครอง ระบบเศรษฐกิจและสังคมทั้งหมด เมื่อประชาชน กลับจากสงคราม ความเป็นอยู่ของเขาจึงเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง ทุกเมืองใน สหรัฐอเมริกากลายเป็นเมืองอุตสาหกรรม โรงงานเป็นระบบอัตโนมัติ ประชาชน ถูกแบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ อภิสถิธิชน ได้แก่ ข้าราชการ วิศวกร ผู้จัดการ โรงงาน กับสามัญชน อภิสถิธิชนจะมีความเป็นอยู่และมีความสำคัญยิ่ง แต่ สามัญชนคือ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาวะว่างงาน คนเหล่านี้มี ทางเลือก 2 ทางคือ สมัครเป็นทหารกับเข้าทำงานในกลุ่ม Reconstruction and Reclamation Corps ซึ่งมีหน้าที่ซ่อมบำรุงทั่วไป คนเหล่านี้เป็นลูกจ้าง ของรัฐ ได้ค่าตอบแทนเป็นสวัสดิการ ความเป็นอยู่อย่างดีเท่าเทียมกัน การ เลื่อนชั้นในสังคมวัดจากระดับการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเข้าสอบจัด ระดับทางสติปัญญา ผู้อยู่ในเกณฑ์จะได้ทำงานในโรงงาน ถ้าต่ำกว่าเกณฑ์จะ เป็นประชาชนสามัญ ผลิตผลประชาชาติสูงขึ้น ปัญหาความยากจนและสงคราม หดสิ้นไป แต่สิ่งที่ตามมาคือความแตกต่างทางชนชั้น ความคับข้องใจในหมู่ ประชาชน มักมีการก่อการวุ่นวายทำลายเครื่องจักรอยู่เสมอ

ฉากของเรื่องคือเมืองอุตสาหกรรมอิลีสมในนิวยอร์ก ตัวเมืองแบ่ง ออกเป็น 2 เขต คนละฝั่งแม่น้ำอิโรควอยส์ ฝั่งหนึ่งเป็นเขตของโรงงานและ ที่อยู่อาศัยของอภิสถิธิชน อีกฝั่งหนึ่งเป็นที่อยู่ของประชาชนทั่วไปเรียกว่าไฮมสเตด เพื่อป้องกันการทำลายเครื่องจักร

ตัวละครซึ่งเป็นศูนย์กลางของเรื่องคือ ดร. นอล โนรูส บุตรชาย ของดร. จอร์จ โนรูส ผู้นำในการปฏิรูปสังคมและนำเครื่องจักรเข้าทำหน้าที่ แทนคน ซึ่ง นอล, ดร. ฟินเนอร์ตี้, ดร. เซฟเฟิร์ด เพื่อนรุ่นเดียวกันเป็นผู้ ช่วย ปัจจุบัน นอลเป็นผู้จัดการของเขตอุตสาหกรรมอิลีสมและกำลังจะได้ เลื่อนตำแหน่ง โดยมีดร. โครเนอร์เพื่อนของบิดาเป็นผู้สนับสนุน ฟินเนอร์ตี้มี ตำแหน่งสูงในคณะกรรมการวางแผนอุตสาหกรรมของชาติในวอชิงตัน ส่วน เซฟเฟิร์ดเป็นรองผู้จัดการที่อิลีสม และกลายเป็นคู่แข่งของนอล

ในตอนแรก นอลภูมิใจในการปฏิรูปสังคมครั้งนี้ แต่ความรู้สึกของเขาเปลี่ยนไป เมื่อนพบว่าฟินเนอร์ตี้กลายเป็นคนต่อต้านระบบและสังคมและลา ออกจากงานในที่สุด นอลได้เข้าไปในเขตไฮมสเตด เขารู้สึกว่าประชาชนไม่

มีความสุข พอได้พบกับแลชเชอร์ แลชเชอร์กระตุ้นให้พอรู้สึกถึงความไม่ถูกต้อง พอเริ่มสับสน เขาได้รับการเสนอชื่อให้ไปรับตำแหน่งใหม่ที่นิวยอร์ก โดยมีแอนิตาภรรยาสนับสนุนเต็มที่ ฟินเนอร์ตีได้พบกับแลชเชอร์และเข้าร่วมขบวนการกับแลชเชอร์ และเตือนให้พอตระหนักถึงคนส่วนใหญ่

ในงานประเพณีของกลุ่มผู้จัดการและวิศวกรที่ริสอร์ท The Meadow ดร. โครเนอร์ได้เรียกพอไปพบและกล่าวถึงกลุ่มใต้ดินที่ชื่อ The Ghost Shirt Society ที่มีช่างงานทั่วอเมริกา มีศูนย์กลางอยู่ในโฮมสเตด มีแลชเชอร์และฟินเนอร์ตีเป็นคนชั้นผู้นำ โครเนอร์ต้องการให้พอเข้าไปเป็นสายลับสืบเรื่องราวและชื่อของบุคคลระดับหัวหน้ามา โดยจะทำเป็นไล์พอลออกจากงาน พอไม่พอใจและประกาศลาออก แต่โครเนอร์กลับเข้าใจว่าพอเข้าร่วมในแผน

แอนิตาทรยศพอและหันไปหาเซมเฟิร์ด พอกลับมาอเลียมถูกเหยียดหยาม เขาเข้าไปในโฮมสเตดและถูกพาไปร่วมในกลุ่มใต้ดิน ฟินเนอร์ตีและแลชเชอร์เกลี้ยกล่อมให้พอเป็นหัวหน้ากลุ่มปฏิวัติ ก่อนที่พอจะตัดสินใจ ตำรวจบุกเข้ามา พอถูกจับไป โครเนอร์ถามพอลถึงผู้ร่วมแผนการและหัวหน้า พอประกาศตัวว่าเขาเป็นผู้นำการปฏิวัติ พอถูกพิจารณาคดีในศาลพร้อมกับกลุ่มปฏิวัติได้ลงมือช่วยตัวพอลออกมาและก่อการจลาจล และมีการจลาจลตามเมืองใหญ่ๆ อีกหลายเมืองแต่ไม่มากพอ ภายในวันเดียว ตำรวจได้ควบคุมสถานการณ์ไว้ได้

พอลพบว่ามิเชลเพียงคนเดียวที่หวังว่าการปฏิวัติจะสำเร็จ ในขณะที่แลชเชอร์และฟินเนอร์ตีรู้ดีว่าการปฏิวัติมีเพื่อแสดงว่าประชาชนนั้นมีตัวตนและไม่ยอมแพ้ แม้ไม่สำเร็จ แต่จะได้ถูกบันทึกไว้

Player Piano คืออีกก้าวหนึ่งของแนวคิด การต่อสู้ระหว่างมนุษย์กับเครื่องกล (Man Vs Machine) หรือแนวคิดแฟรงเกนสไตน์ (Frankenstein theme)^๕ ที่เทคโนโลยีซึ่งมนุษย์สร้างขึ้นได้มีอำนาจเหนือมนุษย์ และในที่สุด มนุษย์ได้กลายเป็นทาสของมัน คอมพิวเตอร์ EPICAC XIV ซึ่งถูกพัฒนาต่อเนื่องกันมาถึง 14 รุ่นจาก EPICAC I ซึ่ง "intelligent enough, dispassionate enough, retentive enough to convince men that he rather than they, had

^๕Chad Walsh. From Utopia to Nightmare (Connecticut : Greenwood Press, 1972) p.85.

better do the planning for the war." ° คอมพิวเตอร์ยักษ์ได้ทำให้อเมริกาชนะสงครามโลกครั้งที่ 3 และระบบอัตโนมัติของมันได้ทำงานแทนมนุษย์ได้อย่างสมบูรณ์ เครื่องจักรนี้ได้พัฒนาไปจนถึงรุ่นที่ 14 จึงกลายเป็นคอมพิวเตอร์ที่เป็นผู้วางแผน ระบบทุกอย่างในสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง การปกครอง การผลิต ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคม ระดับชั้นในสังคม การศึกษา การว่าจ้างแรงงาน การจัดมาตรฐานชีวิตมนุษย์นับตั้งแต่เกิดจนตาย และเป็นผู้ตัดสินใจว่า

how many refrigerators, how many lamps, how many turbine generators, how many caps . . . how many America and her customers could have and how much they would cost. And it was EPICAC XIV who would decide for the coming years how many engineers and managers and research men and civil servants and of what skills would be needed in order to deliver the goods, and what I.Q. and aptitude levels would separate the useful men from the useless ones, and how many Reconstruction and Reclamation Corps men and how many soldiers . . .¹⁰

คอมพิวเตอร์ EPICAC XIV จึงเป็นผู้ชี้ขาดถึงชะตากรรมของประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่ต้องอยู่ในภาวะว่างงาน ไม่มีอาชีพที่ตนเลือก นอกจากเป็นทหารหรือทำงานในกลุ่ม R & Rs ทั้งยังทำให้เกิดการแบ่งแยกระหว่างอภิสิทธิ์ชนกับสามัญชนมากขึ้นทุกขณะ และนำมาซึ่งความรู้สึกไร้ศักดิ์ศรี ไร้อิสรภาพของประชาชนในที่สุด สิ่งที่คอมพิวเตอร์นำมาคือ ความเท่าเทียมกันในหมู่สามัญชน ปัญหาความยากจนหมดไปโดยสิ้นเชิง ไม่มีสงครามใดๆ อีกต่อไป แต่มนุษย์นั้นไม่ได้อยู่ได้เพียงวัตถุ ปัญหาทางวัตถุที่ถูกแก้ไขได้ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ความรู้สึกและจริยธรรมขึ้นมาแทนที่

⁹ Kurt Vonnegut Jr., Player Piano (New York : Granada Publishing Limited, 1982). p.105.

¹⁰ Ibid. p.106.

วอนนิกท์ใช้เค้าโครงเรื่องที่เรียบง่าย เดินเรื่องอย่างตรงไปตรงมาและรัดกุม คือการเสนอภาพสังคมที่ประชาชนตกเป็นทาสของระบบและลูกมือชั้นต่อด้านในที่สุด ตัวละครเอกคือพอล เป็นศูนย์กลางของเรื่อง วอนนิกท์ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในตัวพอลอย่างเป็นลำดับขั้น รวมทั้งความสับสนในความคิดของเขา ในตอนแรก พอลภาคภูมิใจในระบบสังคมที่พ่อและเขาเองมีส่วนสร้างขึ้น และเห็นว่าเป็นระบบอันสมบูรณ์และแก้ไขปัญหาดั้งเดิมคือสงครามและความยากจนได้เป็นผลสำเร็จ พอลกล่าวว่าการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งแรกคือการนำเครื่องจักรมาใช้งานนั้นช่วยผ่อนแรงและเพิ่มผลผลิตให้มนุษย์ ส่วนการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สองคือการที่เครื่องจักรทำงานแทนมนุษย์ เป็นการปิดภาระหน้าที่อันซ้ำซากและน่าเบื่อของมนุษย์ให้หมดไป

. . . Machines were doing America's work far better than Americans had ever done it. There were better goods for more people at less cost, and who could deny that that was magnificent and gratifying."¹¹

แต่หลังจากที่พอล ได้พบปฏิภริยาของมินเนอร์ตีต่อสังคม พบว่าเพื่อนร่วมงานของเขากับคนงานจำนวนเกือบร้อยคนถูกออกจากงานเพราะเครื่องจักรชนิดใหม่ได้ถูกนำมาใช้ และพบว่าชาวเมืองไม่มีความสุข เขาเริ่มไม่แน่ใจ เมื่อพบว่าระบบที่เขาอยู่ด้วยนั้นผิดพลาด ทางออกในตอนแรกของเขาคือคิดจะลาออกจากงานและไปใช้ชีวิตแบบชาวไร่ที่บ้านในชนบท แต่ไม่สำเร็จ เขาได้ถูกผลักดันไปสู่สถานการณ์ที่ยุงยากขึ้น เมื่อโคโรเนอร์ต้องการให้พอลเข้าไปสืบความลับ แต่แลชเชอร์ต้องการให้เขาเป็นผู้นำในการปฏิวัติ ในที่สุดพอลได้พบทางเลือกที่จะอยู่ข้างมวลชน แต่แล้ววีรกรรมของเขากลับไร้ผล

พอลเป็นตัวละครที่ตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ เขาตกอยู่ในระหว่าง 2 ด้านตลอดเวลา ระหว่างอภิสิทธิ์ชนกับมวลชน ระหว่างแอนิตาและโคโรเนอร์กับแลชเชอร์และมินเนอร์ตี ทั้งสองฝ่ายทำให้พอลโอนเอียงไปมา เขาเป็นผู้ถูกกระทำมากกว่าผู้กระทำ ความคิดของพอลเป็นความคิดแบบอุดมคติตลอดเวลา ไม่ว่าจะ เป็นความคิดในตอนแรกถึงความสมบูรณ์แบบของระบบโดยมองจากวัตถุและสังคมทั้งหมดโดยไม่คำนึงถึงปัจเจกชน ในเวลาต่อมา

¹¹ Ibid. p.52.

เขาคิดหนีจากระบบก็ยังคงเป็นความผันแปรอุดมคติถึงชีวิตที่จะเป็นชาวไร่ เป็นผู้บุกเบิกผืนดินอันเป็นบุคลิกของบรรพบุรุษ และเมื่อเขาหันมาสู่มวลชน เขาหวังว่ามวลชนทั้งหมดพร้อมที่จะลุกฮือขึ้นล้มล้างระบบ ซึ่งคือการมองมวลชน อย่างอุดมคติเช่นเคย นอลไม่สามารถมองดูโลกและยอมรับมันตามความเป็นจริง และไม่สามารถเปลี่ยนความเชื่อไปตามสถานการณ์ได้

ความอ่อนไหวของนอลทำให้เขาถูกใช้จากทุกคนรอบตัว เริ่มจากแอนิตาภรรยาของเขา แอนิตาใช้นอลเป็นเครื่องมือในการเลื่อนฐานะของเธอ แอนิตาเป็นผู้หญิงที่ชาญฉลาดที่จะเกลี้ยกล่อมและกะเกณฑ์ชีวิตนอลให้เดินไปตามที่เธอหวังไว้ เพราะสถานะของนอลที่สูงขึ้นหมายถึงสถานะของเธอด้วย ไม่ว่าจะเป็นการทำตัวให้เฉียบพร้อม การชักจูงคำพูดกับนอลเพื่อให้เขาตอบรับการเลื่อนตำแหน่ง หรือการบังคับให้นอลเลิกล้มความคิดที่จะใช้ชีวิตในไร่ เมื่อเธอพบว่าสถานะของนอลไม่มั่นคง เธอมีเซฟเฟิร์ดสำรองไว้ และผลไปสู่เขาได้ในทันที

วอนนิกทไม่ได้แสดงภาพของแอนิตาในแบบของ "นางร้าย" หรือ "หญิงแค้น" แต่เธอคือเหยื่อผู้หนึ่งของสังคมแบบใหม่ ความทะเยอทะยานและต้องการชีวิตที่ดีขึ้นตลอดเวลา หรือความคลบแคลงและทำได้ทุกอย่างเพื่อความสำเร็จในตัว เธอเกิดขึ้นจากการที่เธอเคยเป็นคนในระดับล่างมาก่อน และไม่ต้องการที่จะไปมีชีวิตแบบเดิมอีก เธอให้เหตุผลกับนอลว่า เพราะนอลมักจะทอดทิ้งเธอในขณะที่เซฟเฟิร์ดคอยเข้าใจเธอตลอดเวลา ทำให้เธอทรยศเขา แต่ในความเป็นจริงนั้น กล่าวได้ว่าความรักคือสิ่งที่มาทีหลังสุดสำหรับเธอ ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับเซฟเฟิร์ดไม่ได้แตกต่างจากนอลนัก เธอใช้เซฟเฟิร์ดเป็นเครื่องมือที่จะอยู่ในสังคมระดับสูงได้ต่อไป แอนิตาจึงเป็นภาพแทนของคนแห่งสังคมปัจจุบันที่วัตถุนิยมกว่าหลักการหรือความรู้สึกใดๆ ผู้ที่จะอยู่รอดได้ต้องทำทุกอย่างเพื่อผลสำเร็จ

ส่วนโคเรเนอร์คือภาพแทนของคนในระดับสูงหรือชนชั้นปกครองที่เห็นสังคมอันเป็นระบบและความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีความสุขทางกายและเสมอภาคนั้นเป็นสิ่งเพียงพอ เขาไม่ได้คำนึงถึงศักดิ์ศรีหรือความรู้สึกของประชาชน เขามีอิทธิพลต่อนอลและสามารถโน้มน้าวนอลให้คล้อยตามได้เสมอ โดยใช้ภานของดร. จอร์จ โนโรซุส บิดาของนอล คอยย้ำเตือนนอลตลอดเวลาว่า นอลมีหน้าที่สำคัญและเป็นผู้สืบทอดความยิ่งใหญ่ต่อจากพ่อของเขา แต่ในที่สุด เขาเองได้เป็นตัวกระตุกให้นอลเลือกที่จะเป็นผู้นำของมวลชน เช่นเดียวกับแอนิตา วอนนิกทไม่ได้ให้ภาพโคเรเนอร์เป็นชนชั้นปกครองที่กดขี่มวลชน แต่เป็นความเห็นห่างและไม่เข้าใจในความคิดของมวลชน โคเรเนอร์เสียใจและ

งุนงงว่าทำไมพอลจึงมีความคิดที่ผิดไปจากเขา

อีกด้านหนึ่งของตัวละคร ฟินเนอร์ตีคือผู้ที่ตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกับพอล เขาพบความจริงเกี่ยวกับระบบการปกครองที่เขาเองมีส่วนก่อตั้ง เขาสับสนและต่อต้านอย่างรุนแรง ก้าวร้าว เขาลาออกจากงานและสับสนจนคิดจะใช้การฆ่าตัวตายเป็นทางออก แต่เมื่อได้พบกับแลชเชอร์ ทำให้เลือกที่จะทำสิ่งมีค่าโดยเข้าร่วมกับมวลชนอย่างไม่ลังเล เขาเป็นหนึ่งในผู้นำของกลุ่มกบฏที่รู้ดีว่าการกบฏไม่มีวันสำเร็จ แต่เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำ ฟินเนอร์ตีนอกจากเป็นแรงกระตุ้นหนึ่งที่ทำให้พอลตัดสินใจ เขายังเป็นภาพเปรียบกับพอลที่ขาดความเด็ดเดี่ยวและไม่สามารถรับความเป็นจริง

ส่วนแลชเชอร์เป็นตัวละครที่ซับซ้อน เขาอุทิศตัวต่อมวลชนต่อต้านระบบที่ผิดพลาด เขากล่าวว่าเขาเป็นศัตรูของความชั่วร้าย เป็นคนของพระเจ้า แต่เขาสามารถใช้พอลเป็นเครื่องมือของเขาได้อย่างเลือดเย็น แลชเชอร์กระตุ้นพอลโดยโกหกเรื่องลูกชายของเขาฆ่าตัวตายเพราะสอบไม่ผ่าน ที่ทำให้พอลทรมานใจอย่างยิ่ง เขาเป็นคนเลือกใช้พอลเป็นหัวหน้ากลุ่มปฏิวัติ เพราะชื่อของพอลคือผู้กล้าล้มล้างในระบบที่พ่อของตนเองเป็นผู้สร้างขึ้น คือผู้สำนึกว่าได้ทำผิดพลาดและมุ่งแก้ไขข้อผิดพลาดของตน เขาจึงเลือกใช้พอลเป็นสัญลักษณ์ในการปฏิวัติ พร้อมกันนั้น เขาเต็มไปด้วยความขมขื่นใจ เพราะรู้ตลอดเวลาว่าการปฏิวัติไม่มีวันสำเร็จ แต่คือสิ่งที่ต้องกระทำเพื่อแสดงให้เห็นว่ายังมีผู้ไม่ยอมรับระบบนี้อยู่

Player Piano สะท้อนการมองโลกในแง่ร้ายของวอนนิคท์อย่างแจ่มชัด มนุษย์ของวอนนิคท์เป็นเพียงหุ่นเชิดของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผลักดันเขามนุษย์เป็นเหยื่อของพลังภายนอก นับแต่พอลผู้เป็นเสมือนวีรบุรุษในโศกนาฏกรรม ผู้ตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ที่นำไปสู่จุดจบ แต่ได้สร้างวีรกรรมด้วยความมุ่งมั่นที่จะช่วยคนส่วนใหญ่ ส่วนแอนิตา เป็นเหยื่อของระบบวัตถุนิยมและที่สำคัญที่สุดคือ ประชาชนผู้ตกเป็นเหยื่อของระบบการปกครองและยอมรับอย่างเงยบังจนยากที่จะหลุดพ้นไปได้

แก่นเรื่องที่สำคัญที่สุดคือ การปกป้องศักดิ์ศรีและคุณค่าในตนเองของมนุษย์ต่อสังคมหรือระบบใดๆ ก็ตามที่บังคับเขาให้อยู่ในกรอบ เป็นการต่อสู้ระหว่างปัจเจกชนกับสังคมนวมวลอันเป็นเนื้อเดียวกัน การลุกฮือขึ้นต่อต้านระบบคือการแสดงว่าความสุขทางกายที่ประชาชนได้รับหรือมาตรฐานของชีวิตนั้นมีค่าน้อยกว่าศักดิ์ศรีและการนับถือตนเองของมนุษย์ มนุษย์ควรมีทางเลือกของตนมิใช่สิ่งที่รัฐกำหนดให้ วอนนิคท์ได้ให้ภาพเปรียบเทียบกับอัลเฟ้ ประชาชนคนหนึ่ง ในไฮเมสเตรดผู้หาเลี้ยงชีพจากการขายชื่อเพลงรายการดนตรีในโทรทัศน์

ที่ถูกปิดเสียงไว้ โดยไม่ยอมเข้าเป็นทหารหรือกลุ่ม R & Rs อัลฟีเป็นผู้หนึ่งที่ทำให้พลได้ลุ่มคิดถึงทางเลือกของมนุษย์

เช่นเดียวกับ We หรือ Nineteen Eighty Four เรื่องจบลงด้วยภาพของการปฏิวัติที่ล้มเหลว ซึ่งในทางหนึ่งแสดงถึงความหมดหวังในพลังของมวลชน ผู้ไม่ตระหนักถึงภาวะถูกกดขี่ของตนเอง ในลักษณะของสังคมเช่นนี้ ย่อมมีผู้ที่เห็นว่าการวางเฉยและปิดปากเงียบเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือมีผู้ที่ตั้งใจในการมีชีวิตที่คล้ายกับเป็นสัตว์เลี้ยงของรัฐ หรือผู้ที่เห็นว่าการไร้ศักดิ์ศรี อีสราภาพและทางเลือกย่อมดีกว่าความอดอยาก

ที่น่าสังเกตคือ มวลชนในเรื่องนี้ไม่ใช่ชนชั้นล่างผู้ทุกข์ทรมานและถูกกดขี่ แต่เป็นชนชั้นกลางผู้เท่าเทียมกันทุกประการเต็มไปด้วยสวัสดิการ เครื่องอำนวยความสะดวก วอนนิกท์ให้ภาพของครอบครัวตัวอย่างผู้จะถูกใช้เป็นตัวแทนของครอบครัวอเมริกันเมื่อมีแขกมีเกียรติจากต่างแดนมาเยี่ยมเยียนอย่างเสียดสี ว่าครอบครัวมาตรฐานผู้มีความสุขแต่ผิวหน้าเต็มไปด้วยความแดกร้าวภายใน เพราะพ่อบ้านมีสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น แม่บ้านที่ขมขื่นและกล่าวโทษตนเอง ลูกที่เกลียดชังพ่อของตน นอกจากวอนนิกท์เสนอว่าความเป็นอยู่ของครอบครัวมาตรฐานทำให้พ่อบ้านต้องฝ่าฝืนกฎหมายเพื่อให้ตนเองรู้สึกว่าคุณชีวิตตนมีสีสันขึ้น ยังเขาจะหยันไปพร้อมกันว่าทางออกของเขากลับมิใช่การสร้างประโยชน์ แต่เป็นการนอกใจภรรยาของตน

แต่ในอีกทางหนึ่ง การจบเรื่องด้วยการปฏิวัติอันล้มเหลว เป็นการแสดงแก่นเรื่องถึงศักดิ์ศรีของมนุษย์ออกมาได้เด่นชัดยิ่งกว่าการจบอย่างมีความสุข การลงมือก่อการของปีนเนอร์ดีและแลชเชอร์คือการแสดงถึงพลังมวลชนผู้ไม่พอใจระบบโดยไม่จำเป็นต้องสำเร็จ เพื่อให้ผู้ปกครองหรือโลกรู้ว่ามนุษย์ยังคงมีศักดิ์ศรีและมีทางเลือกของตนไม่ใช่การยอมรับโดยุษฎี แลชเชอร์กล่าวว่า การปฏิวัติครั้งนี้มีเพื่อได้รับการบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ว่ายังคงมีผู้ไม่ยอมแพ้

"It doesn't matter if we win or lose, Doctor. The important thing is that we tried. For the record, we tried."

"What record?" said Paul.

"Revolutions aren't my main line of business," said Lasher, his voice deep and rolling. "I'm a

minister, Doctor, remember? First and last, I'm an enemy of the Devil, a man of God!"¹²

นอกจากแสดงภาพของความกดดันและหมดหวังของประชาชนในระดับล่าง วอนนิกท์ได้แสดงภาพของอภิสิทธิ์ชนผู้ภาคภูมิใจในความสำเร็จของตนอย่างเสียดสี เพราะคนเหล่านี้ได้ชื่อว่าเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักร แต่โดยแท้แล้ว เขาเป็นเพียงผู้รับคำสั่งจากคอมพิวเตอร์กลางมาป้อนให้กับคอมพิวเตอร์ของโรงงานย่อยเท่านั้น ภาพของคนว่างงานจึงไม่ใช่เพียงคนในระดับล่าง แต่คืออภิสิทธิ์ชนเหล่านี้ด้วย พลันนั้นมึงงานทำน้อยมากในวันหนึ่งๆ ตำแหน่งของ ดร.แคทธารีน เลขานุการพิเศษของเขามีเพื่อแสดงอภิสิทธิ์ และบางครั้งเธอสามารถทำงานแทนเขาได้ทุกประการ การเข้าร่วมชุมนุมที่ The Meadow ที่แสดงภาพความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียว เป็นเพียงการเล่นเกม การแข่งกีฬา จัดละครประเพณีเป็นเพียงภาพลวงตาว่าตนมีหน้าที่อันยิ่งใหญ่ต่อชาติเท่านั้น และที่ The Meadow นี้เองต้นโอศัญลักษณ์ของบริษัทถูกโค่นทำลายลงโดย ดร.การ์ธ ผู้โกรธแค้นที่ลูกชายของตนไม่ผ่านการทดสอบทำให้ขึ้นเป็นผู้บริหารไม่ได้ อันแสดงถึงผู้ไม่พอใจระบบที่เพิ่มขึ้นทุกขณะ

วอนนิกท์เสียดสีชีวิตในโลกธุรกิจและสังคมวัตถุนิยมออกมาอย่างเด่นชัด เจ็บใจของสังคมแบบใหม่ที่นำเครื่องจักรเข้าแทนที่มนุษย์ "เพราะมันสามารถผลิตสินค้าได้ดีกว่า สำหรับคนจำนวนมากกว่า แต่ลงทุนน้อยกว่า" คือหลักการของระบบอุตสาหกรรมและการผลิตแบบมวลนั้นเอง กิจกรรมไร้สาระของบรรดาผู้บริหารที่ The Meadow คือภาพล้อของระบบที่ปฏิบัติกันอยู่ในวงการธุรกิจขนาดยักษ์ ที่เน้นความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวต่อระบบแอนิตาคือผู้ที่ยึดติดและทำได้ทุกอย่างเพื่อรักษาสถานะในสังคมของตน เช่นเดียวกับที่เซฟเฟิร์ดทำทุกอย่างเพื่อแก่งแย่งตำแหน่งของนอล ฮ่อมเป็นภาพปรกติในทุกวงการขณะนี้

ความไม่ศรัทธาในระบบการศึกษาของวอนนิกท์ได้ปรากฏอย่างเด่นชัดเช่นกัน เขาเสียดสีระบบการศึกษาในช่วงเวลานั้นที่นักศึกษาเรียนโดยไม่ได้มุ่งหวังถึงความรู้ความคิดที่กว้างไกล แต่ใช้การศึกษาเป็นเครื่องเลื่อนฐานะเพื่อตำแหน่งในกิจการ สังคมนาคตของเขาจึงเป็นสังคมที่แยกมนุษย์โดยวัดระดับสติปัญญา ผู้มีการศึกษาน้อยมีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 140 จะถูกจัดให้เป็น

¹² Ibid. p.280.

บุคคลไร้ค่า ซึ่งเป็นการวัดที่หยาบและไม่สามารถแยกแยะผู้มีความสามารถที่แท้จริงออกมาได้ วอนนิกท์เขาจะเหยียดด้วยบทบาทของ ดร.ฮาลฮาร์ด วัย 50 ปี ผู้ซึ่งคอมมิวนิสต์ตรวจสอบว่าเขาสอบไม่ผ่านวิชาพลศึกษาในชั้นปริญญาตรี จึงต้องกลับไปสอบวิชานั้นใหม่ภายใต้การคุมสอบของผู้เป็นศัตรูเก่าแก่ แสดงถึงการยึดติดกับเกณฑ์จนไม่คำนึงถึงความสามารถและเป็นการแยกแยะคนแบบเครื่องจักรอย่างแท้จริง วอนนิกท์ให้ทั้งเรื่องเต็มไปด้วยตัวละครที่มีการศึกษาระดับสูงอย่างจริงจัง เช่น ดร.แคทธารีน ผู้มีหน้าที่เพียงรับโทรศัพท์จกดเวลานัดหมาย แลชเชอร์ผู้จบปริญญาโทแต่ทำงานในกลุ่ม R & Rs หรือคนขับแท็กซี่ที่จบปริญญาเช่นกัน เมื่อพอลพบกับเฮย์คอกซ์ชายผู้ดูแลบ้านไร่ เฮย์คอกซ์บอกว่าสำหรับเขา ดอกเตอร์คือแพทย์เท่านั้น พอลเป็นเพียงวิศวกร ส่วนดร.พอนด์ ข้าราชการผู้ดูแลการซื้อขายที่ดินที่คิดว่าเป็นเซลส์แมน และเขาผู้กำลังโกยมูลสัตว์อยู่นั้นคือ "I'm doctor of cowshit, pigshit and chickenshit, he said. When you doctors figure out what you want, you'll find me out in the barn shovelling my thesis."¹³

พื้นฐานของเรื่องคือการแสดงความคิดว่าอะไรจะเกิดขึ้นถ้าเทคโนโลยีถูกนำไปใช้อย่างไม่รอบคอบ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในทางหนึ่งอาจนำปัญหามาได้ในหลายๆ ทาง วอนนิกท์นำเรื่องของการพัฒนาเครื่องจักรเพื่อทำหน้าที่บางอย่างแทนมนุษย์ และระบบอัตโนมัติเพื่อใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมของยุคนั้น มาขยายเป็นภาพสังคมที่เครื่องจักรเข้าแทนที่มนุษย์โดยสิ้นเชิง สังคมอันว่างงานและชีวิตอันว่างเปล่า ความรู้ความสามารถที่มีอยู่กลายเป็นสิ่งไร้ประโยชน์ และความเจ็บปวดของคนที่ถูกปลดจากหน้าที่เพียงเพราะมีเครื่องจักรที่ทำงานได้ดีกว่าและเร็วกว่าเขา ภาพเหล่านี้เป็นความจริงส่วนหนึ่งของยุคที่ถูกขยายให้เด่นชัดเพื่อวิพากษ์วิจารณ์และเตือนภัยนั่นเอง

วอนนิกท์ไม่ได้แสดงความหวาดกลัวต่อเครื่องจักร แต่ตั้งคำถามถึงมนุษย์ผู้เชื่อมั่นว่าทำอะไร เขาก็จะใช้เทคโนโลยีอย่าง เป็นประโยชน์โดยแท้จริง ทั้งยังชี้ให้เห็นว่าโลกปัจจุบันนั้น ระบบทุกอย่างมีสภาพของเครื่องจักรมากขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะ เป็นรัฐหรือผู้ประกอบการที่ห่างเหินจากคนระดับต่ำกว่าคนชั้นกลางที่มีชีวิตท่ามกลางความสะดวกสบายและมาตรฐานเท่าเทียม ย่อมตนเป็นส่วนหนึ่งของระบบและไม่มีความคิดส่วนตน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

¹³ Ibid. p.136.

ที่เป็นเพราะหน้าที่และความเหมาะสมมากกว่าความรู้สึก อีกทั้งระบบการศึกษา และการวัดผลที่หยาบกระด้าง แต่กลับเป็นผู้ชี้ขาดถึงโอกาสของมนุษย์

วอนนิกทไม่ได้แสดงภาพคอมพิวเตอร์ EPICAC XIV ให้นำสะพิง กลัว โดยเนื้อแท้มันเป็นเพียงเครื่องจักรอันไร้ชีวิต แต่มนุษย์กลับขาดวิจารณญาณ ไปยอมรับว่าเป็นสิ่งทรงอำนาจ และละเอียดที่จะคำนึงถึงความรู้สึกและศักดิ์ศรี ของมนุษย์ที่สูญเสียบไป การที่สังคมยิ่งใหญ่ด้วยผลผลิตทางการค้า ทำให้ผู้บริหาร เห็นว่าวัตถุคือเครื่องแสดงความสำเร็จและประสิทธิภาพของสังคม และยึดถือ เป็นหลักการของรัฐ เป็นโลกแห่งวัตถุที่มีชัยต่อโลกแห่งความรู้สึกและจิตใจ สิ่งที่น่าสะพิงกลัวจึงไม่ใช่เทคโนโลยี แต่คือมนุษย์ผู้ใช้นั้นเอง

ทัศนะของวอนนิกทเป็นการมองโลกในแง่ร้าย ทั้งจุดจบอันสิ้นหวัง ความคิดของตัวละคร และข้อความอุปสรรคของสังคมอย่างตรงตัว แต่ท่ามกลางความเคร่งเครียดของเนื้อหาและแนวคิด วอนนิกทกลับเสนอเรื่องด้วย อารมณ์ขัน เต็มไปด้วยการเสียดสี ล้อเลียน อันเรียกได้ว่าเป็นตลกร้าย (black humour) วอนนิกทไม่ได้แสดงถึงความทุกข์ทรมานของประชาชน ความกดขี่ของชนชั้นปกครอง หรือคอมพิวเตอร์ทรราชย์ที่น่ากลัว แต่วอนนิกท เสนอภาพความหมดหวัง มีชีวิตไปเพียงวันหนึ่งๆ ของประชาชน ความไร้สาระ ของชนชั้นปกครอง และคอมพิวเตอร์ที่ไร้ชีวิต ที่ส่งเสียงซ้ำซากน่าขันของ เครื่องจักร และแสดงให้เห็นว่ามนุษย์เองมีสภาพความเป็นอยู่แบบเครื่องจักร เช่นกัน เช่นการติดต่อทางโทรศัพท์ของนอลและโคเรเนอร์ ที่ต้องผ่านเลขานุการ ของทั้งคู่ ซึ่งซ้ำซากไร้สาระและแสดงถึงความห่างเหินกันของมนุษย์ คำบอก รักเป็นกิจวัตรระหว่างนอลและแอนิตาซึ่งไม่ใช่ความรักโดยแท้จริง แม้กระทั่ง เลิกรากันไป คำพูดนี้ยังคงติดปากเขาอยู่ จนแม้ไปพูดกับหญิงอื่น

Player Piano แบ่งออกเป็นบทย่อย 34 บท เป็นเรื่องของนอล รราว 2 ใน 3 อีก 1 ใน 3 เป็นเรื่องการมาเยือนสหรัฐอเมริกาของ ชาห์แห่งบราทบูร์จากอเมริกา ที่สหรัฐกำลังจะเข้าไปช่วยพัฒนาประเทศและ ยกกระดับชีวิตของชาวบราทบูร์ให้ดีขึ้น ชาห์ผู้ไม่เข้าใจภาษาอังกฤษได้มองสังคม อเมริกันและวินาศกรรมวิจารณ์ตามความคิดของตนกลับแสดงถึงแก่นแท้ของสังคม อเมริกันออกมา เมื่อชาห์เห็นบรรดาทหารผู้ทำตามคำสั่ง เช่น การเข้าแถว ทำซ้ายหันขวาหัน หรือประชาชนในกลุ่ม R&Rs ผู้ทำงานในระดับต่ำ มัคคุเทศก์ พยายามอธิบายให้ชาห์หนึ่งว่าคนเหล่านี้คือประชาชน แต่ชาห์กลับเรียกว่า Takaru อันหมายถึงทาส เพราะตามความคิดของชาห์ ผู้ที่ต้องทำตาม คำสั่งผู้อื่นและทำงานเช่นนี้โดยไม่มีทางเลือกคือทาส เมื่อได้ชมคอมพิวเตอร์ EPICAC XIV ที่มีัคคุเทศก์อธิบายถึงความสามารถของเครื่องจักรอย่าง

ภาคภูมิใจ ซาห์ได้สรุปว่ามันคือ Baku หรือ false God ที่เป็นรูปปั้นทำจาก
 ฟางและดินเหนียว ซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นเทพของชาวบราทปูร์ แต่ปัจจุบันชาว
 บราทปูร์ได้พบว่ามันเป็นเพียงรูปปั้นที่ไม่สามารถช่วยเหลือผู้บูชาให้พ้นภัยพิบัติ
 ได้ เมื่อซาห์ไปเยี่ยมชมครอบครัวมาตรฐาน ซาห์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เมื่อมีแต่
 ระบบอัตโนมัติและเครื่องอำนวยความสะดวก แล้วแม้บ้านมีหน้าที่ อะไรต่อ
 สามี่และลูกบ้าง เมื่อการเชื่อมชมประเทศสิ้นสุดลง มีคฤศก์ได้กล่าวว่าเป็นรัฐ
 ยินดีที่จะพัฒนาบราทปูร์ให้เจริญ

America will send engineers and managers, skilled
 in all fields, to study your resources, blueprint
 your modernization, get it started, test and
 classify your people, arrange credit set up the
 machinery.¹⁴

ซาห์ได้ตอบคำถามโดยการย้อนถามว่า ให้เขาถาม EPICAC XIV
 ว่าประชาชนมีเพื่ออะไร "Before we take this step, please,
 would you ask EPICAC what people are for?" คำถามนี้คือแกน
 หลักของนิยายเรื่องนี้ ซึ่งคำตอบหนึ่งที่วอนนิทท์ให้ไว้จากคำพูดของมินเนอร์ตี
 คือ ระบบมีไว้เพื่อมนุษย์ ไม่ใช่มนุษย์มีเพื่อระบบ

วอนนิทท์ใช้ลักษณะของการนำเที่ยวชมเมืองตามแบบของนิยาย
 วิทยาศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการพรรณาสวนอื่น ๆ ของสังคม
 ที่อยู่นอกโครงสร้างใหญ่คือเรื่องของพล ทั้งยังเป็นการวิพากษ์วิจารณ์สังคม
 ผ่านสายตาของซาห์ได้อย่างแนบเนียน อีกทั้งบทบาทของซาห์ คนสนิทและ
 มีคฤศก์ก็เป็นส่วนที่สร้างอารมณ์ขันได้มากที่สุด

การดำเนินเรื่องของ Player Piano มีลักษณะผ่อนคลาย ไม่
 เคร่งเครียดและเต็มไปด้วยอารมณ์ขัน ไม่ว่าจะเป็นการพรรณาทัวไป การ
 แสดงพฤติกรรมของตัวละคร ลักษณะชั่วร้ายของเหตุการณ์ เช่น เมื่อพลผู้ซึ่ง
 โครเนอร์คิดว่าเป็นสายลับให้ตนประกาศว่าเป็นผู้นำการปฏิวัติ และการเสียดสี
 ถึงระบบต่างๆ อย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา เสรีภาพใน
 การเขียน ระบบศาล เมื่ออยู่กับภาพชะตากรรมของตัวละคร จุดจบอันไร้
 ความหวัง ทำให้เรื่องมีลักษณะของตลกร้าย ซึ่งเป็นแนวการเขียนของวอนนิทท์

¹⁴Ibid. p.269.

อีกทั้งวอนนิกก็ยังใช้ลักษณะของสัญลักษณ์และการเฝ้าความ (allusion) แสดงนัยของเรื่องอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นชื่อของพล โพรตุสเป็นนามของเทพเจ้ากรีกผู้รู้อนาคตและสามารถแปลงตนเป็นสิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นภาพตรงกันข้ามโดยสิ้นเชิงกับพล ผู้มองอนาคตด้วยความหวังโดยไม่ตระหนักถึงความเป็นจริง และยึดมั่นอยู่กับความคิดแบบอุดมคติ พลถูกขนานนามว่าเป็นเมสไซอาห์ แต่เขาไม่สามารถช่วยมวลชนให้รอดพ้นได้ เช่นเดียวกับกลุ่มก่อการที่ใช้ชื่อว่า Ghost Shirt Society ที่อ้างถึงเหตุการณ์ยุคบุกเบิกสหรัฐอเมริกาที่ อินเดียนพยายามต่อสู้เพื่อเรียกร้องดินแดนของตนคืนจากคนผิวขาว จึงใช้สีทาตัวและอ่านเวทมนตร์ที่ถือว่าเป็นเสื้อปีศาจป้องกันกระสุนปืนของพวกผิวขาวได้ พวกก่อการ ได้นำเรื่องนี้มาใช้เปรียบว่ามวลชนเหมือนอินเดียนที่ถูกแย่งที่ดินไป จึงลุกขึ้นต่อสู้ แต่ชื่อนี้กลับเป็น irony อย่างชัดเจนเมื่อพลรู้ภายหลังว่าอินเดียนเหล่านั้นถูกฆ่าตายหมด เสื้อปีศาจไม่อาจช่วยเขาได้ เช่นเดียวกับ ชะตากรรมของผู้ก่อการนั่นเอง

วอนนิกที่ใช้สัญลักษณ์ของเครื่องจักรหลายครั้งในเรื่อง ในตอนเปิดเรื่อง แมวสีดำเลี้ยงของพลถูกหุ่นยนต์ประจำโรงงานฆ่าตาย แสดงถึงความละเอียดอ่อน ความรู้สึกของมนุษย์ที่ถูกทำลายโดยเครื่องจักรอย่างชัดเจนหรือรถอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเทปบันทึกเสียงออกคำสั่งให้ผู้ขับทำตาม อันแสดงถึงชีวิตของมนุษย์ที่ตกเป็นทาสของเครื่องจักร และสัญลักษณ์เด่นของเรื่องคือเปียโนในบาร์ที่ไฮมสเต็ด ที่เป็นเปียโนที่เล่นได้เองตามเพลงที่ถูกโปรแกรมไว้ ในวันหนึ่งที่พินเนอร์ตีบทางเลือกของเขาที่จะเข้าร่วมกลุ่มใต้ดิน เขาได้นั่งลงและเล่นเปียโนด้วยมือของเขาเอง อันเป็นภาพเปรียบถึงการเรียกร้องสิทธิที่จะทำทุกสิ่งด้วยตนเองคืนจากเครื่องจักร

แม้เรื่องจะกล่าวถึงคอมพิวเตอร์หมา หุ่นยนต์ รถอิเล็กทรอนิกส์ แต่ไม่ได้ถูกเน้นสีสรร บทบาทอันมหัศจรรย์เช่น นิยายวิทยาศาสตร์ของนักเขียนที่เขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพา สิ่งที่ถูกเน้นคือสภาวะจิตใจความรู้สึกของมนุษย์ คือแสดงถึงผลกระทบของการพัฒนาเทคโนโลยีต่อมนุษย์นั่นเอง

Player Piano เป็นนิยายวิทยาศาสตร์แนวดีสโทเปียที่ได้รับการยกย่องอย่างสูง ในหนังสือ H.G.Wells and the Anti-Utopian จัดให้เป็น 1 ใน 2 ของนิยายดีสโทเปียร่วมสมัยที่ดีที่สุด ส่วนใน From Utopia to Nightmare กล่าวว่าหนังสือเล่มนี้ให้ภาพอนาคตที่ใกล้จะเป็นจริง "The book reads like the headlines of day after tomorrow . . . Perhaps, as Vonnegut believes, we are just at the

beginning of the second industrial revolution . . ."¹⁵
 ความใกล้เคียงของทุกสิ่งในเรื่องตรงกับความเป็นจริงยิ่งกว่า Brave New
 World และ Nineteen Eighty Four

ภาพสังคมใน Player Piono กล่าวได้ว่าเป็น dystopian
 image ที่ไม่แปลกใหม่ ความเด่นของเรื่องคือ แนวความคิดของวอนนิทท์
 เกี่ยวกับมนุษย์และสังคม อีกทั้งการถ่ายทอดออกมาอย่างเสียดสีและอารมณ์ขัน
 อันคมขื่นนั่นเอง

Limbo

เบอร์นาร์ด วูล์ฟ เป็นนักเขียนในแนวสังคมและการเมือง งาน
 ส่วนใหญ่ของเขาเป็นในแนวสมจริง (realistic) แต่มีงานนิยายวิทยาศาสตร์
 อยู่ด้วย ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสั้น มีเรื่อง Limbo เท่านั้น ที่เป็นนวนิยายวิทยาศาสตร์
 แนวดิสโทเปียที่โดดเด่นอย่างยิ่ง

วูล์ฟ สร้างประวัติศาสตร์อนาคตของเขาในลักษณะที่คล้ายคลึงกับ
 นิยายดิสโทเปียหลายเรื่อง คือ สังคมอยู่ภายใต้การปกครองของคอมพิวเตอร์
 แต่ใช้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ในศตวรรษที่ 60 อเมริกาถูกปกครองโดย
 คอมพิวเตอร์มหาอำนาจ เรียกว่า EMSIAC เป็นผู้วางนโยบายควบคุมจัดการกลไก
 การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม ในรัสเซียคอมพิวเตอร์นี้เช่นกันความ
 ตึงเครียดของทั้ง 2 ฝ่ายเพิ่มขึ้นทุกขณะ จนใน ค.ศ. 1970 จึงได้เกิดสงคราม
 เรียกว่า EMSIAC War เป็นสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เป็นสงครามโลกโดยแท้
 จริง สร้างความพินาศไปทั่วทั้งโลก ด้วยการใช้อะตอมไฮโดรเจน การแผ่รังสี
 ระเบิดเคมีต่าง ๆ ทำให้จำนวนพลโลกเหลืออยู่เพียงน้อยนิด

ระหว่างสงคราม ดร.มาร์ติน เป็นศิษย์แพทย์ผู้ศึกษาเรื่องความ
 ก้าวร้าวและพบว่าสมองส่วนหน้าของมนุษย์เป็นตัวการทำให้เกิดความก้าวร้าว
 ถ้าตัดออก ความก้าวร้าวจะหมดไป แต่อารมณ์เพศและความคิดสร้างสรรค์
 ทางศิลปะจะหมดไปด้วย มาร์ตินตระหนักว่าขณะนั้น มนุษย์ได้กลายเป็นทาส
 ของเครื่องจักรที่เป็นตัวการทำให้เกิดสงคราม เขาได้ผ่าตัดเพื่อช่วยชีวิต
 เทดดี กอร์แมน วีรบุรุษสงคราม ทให้เขาารู้สึกขมขื่น จึงเขียนบันทึกไว้อย่าง
 ประชดประชัน และหนีไปก่อนการทำลายล้างครั้งใหญ่ เฮลเลอร์ เพื่อนของ
 มาร์ตินได้พบบันทึกและนำเอาความคิดของมาร์ตินไปปฏิบัติ โดยให้เทดดีทำลาย

¹⁵ Chad Walsh, From Utopia to Nightmare
 (Westport : Greenwood Pren, 1976) p.87.

คอมพิวเตอร์ EMSIAC และนำสังคมเข้าสู่ยุคใหม่ ส่วนทางรัสเซียได้มีผู้นำชื่อ วิซนุ ได้เป็นผู้นำเช่นเดียวกับเฮลเดอร์ ทั้งคู่ได้สถาปนาสังคมชั้นใหม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสันติภาพ ฝ่ายอเมริกากลายเป็นอินแลนด์สทริป ส่วนรัสเซียเรียกว่า อีสต์ยูเนียน ทั้งสองฝ่ายแบ่งเขตผลประโยชน์กัน แต่มีข้อพิพาทตามมา เฮลเดอร์ถูกกล่าวหาว่าจะนำลัทธิจักรวรรดินิยมกลับมา จึงได้นำบัณฑิตของมาร์ตินมาศึกษาและสรุปว่า แชนชาก่อให้เกิดสงคราม ถ้าตัดแชนชาทิ้งไปความสงบจะเกิดขึ้น เฮลเดอร์ประกาศความคิดนี้และยกย่องมาร์ตินเป็นศาสนา ส่วนตนเองได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีแห่งอินแลนด์สทริป ฝ่ายอีสต์ยูเนียนได้นำความคิดนี้ไปใช้เช่นกัน

สังคมแบบใหม่จึงเกิดขึ้น คนพิการจากสงครามผ่าตัดใช้แขนขาเทียม คนรุ่นใหม่จะอาสาสมัครเข้ารับการตัดขาเพื่อใส่แขนขาจักรกล ก่อนจะเข้าผ่าตัดต้องศึกษาปรัชญาหลักการของความเชื่อเหล่านี้ แร่ธาตุสำคัญที่ใช้ในการสร้างแขนขาเทียม คือแร่โคลิ้มเบียมซึ่งหาได้ยาก จึงมีการแบ่งชนชั้นและสถานภาพด้วยแขนขานี้ ผู้ชายผิวขาวเท่านั้นที่จะได้รับสิทธิ ในขณะที่ผู้หญิงและคนผิวดำไม่มีสิทธิ สังคมใหม่เรียกว่า Immob คนเหล่านี้เรียกว่า amp อันย่อจาก amputer แชนขาเทียมเรียกว่า pros มาจาก prosthetic อินแลนด์สทริปและยูเนียนแบ่งเขตแดนกันหาแร่โคลิ้มเบียม จึงเกิดความตึงเครียดขึ้นใหม่ เฮลเดอร์พบว่าแร่นี้มีมากที่มาดากัสการ์ จึงส่งคณะสำรวจไปค้นหาโดยเป็นความลับ

ฝ่ายมาร์ติน เมื่อหลบหนีจาก EMASIA War เขาได้บินมาลงบนเกาะเล็ก ๆ ในแปซิฟิกชื่อ แมนดังกิ เป็นที่อยู่ของชาวพื้นเมืองผู้รักสงบและมีประเพณีการผ่าตัดสมองเพื่อสร้างความสงบในกลุ่มชน เรียกว่า แมนดังกา มาร์ตินได้นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาyingเกาะนี้ ทำให้คนบนเกาะทำงานได้เร็วขึ้น มีเวลาว่างมากขึ้น มาร์ตินรับหน้าที่เป็นผู้นำผ่าตัดแทนเพื่อลดอัตราการตายลง เขาได้แต่งงานมีภรรยาชื่อ ไอดา และลูกชายชื่อ แรมโบ เขาได้สั่งสอนความรู้ใหม่ ๆ แก่คนบนเกาะ

วูล์ฟเปิดเรื่องใน ค.ศ. 1990 สิบแปดปีหลังสงครามที่เกาะแมนดังกิ คนจากอินแลนด์สทริปเดินทางมายังเกาะ มีหัวหน้ากลุ่มชื่อ ซีโอ เป็นผู้นำนักกีฬาโอลิมปิก คนเหล่านี้มีแขนขาเป็นเครื่องจักรทุกคน มาร์ตินหลบซ่อนตัวและสงสัยว่าเกิดอะไรขึ้นกับโลกภายนอก จึงตัดสินใจเดินทางจากเกาะ มาร์ตินรู้สึกลัว ซีโอมีบางอย่างที่คืบคลาน และพบว่ากลุ่มนักกีฬาได้ชุดค้นสำรวจหินต่าง ๆ บนเกาะ มาร์ตินปลอมตัวโดยใช้ชื่อว่า ลาร์ซาร์ส ออกเดินทางไปยังเคปทาวน์ ระหว่างเดินทางเขาได้สนิทสนมกับ เจอรินพนักงานบนเรือ ซึ่งเล่าให้เขาฟังถึงสังคม

แบบใหม่ มาร์ตินพบว่าซีโออยู่บนเรือลำเดียวกันและระลึกได้ว่า เขาคือเทตซ์ กอร์แมนนั่นเอง

มาร์ตินไปถึงไมอามีพบว่าเมืองฟีนาศหมด เขาเดินทางต่อไปยังนิว เจมส์ทาวน์ และพบว่าวิซันและได คนสำคัญจากอีสต์ยูเนียนได้เดินทางมา อินแลนด์สทริปเพื่อประชุมการจัดกีฬาโอลิมปิก มาร์ตินพบว่าสังคมเปลี่ยนไปหมด คนรุ่นใหม่กลายเป็นพวก amp มากขึ้นทุกขณะ มีการเรียกร้องสิทธิ์ที่จะรับการ เปลี่ยนขนตาของนิโกรและผู้หญิง มาร์ตินได้พบเจอร์รี่อีกครั้ง เขาลานักเพื่อ เข้ารับการอบรมก่อนจะสอบคัดเลือกก่อนเข้าผ่าตัด มาร์ตินจึงเข้าร่วมนั่งการ อบรมด้วย การอบรมนั้นว่าด้วยหลักการของวิชาไซเบอร์เนติก, ปรัชญามนุษย นิยม, ปรัชญาการเมือง, การฝึกโยคะ และการโฆษณาชวนเชื่อถึงความดี เลิศของสังคมแบบใหม่ ทำให้มาร์ตินรู้สึกสะอิดสะเอียน และพบความจริงว่า เขาเองได้เป็นศาสดาของสังคมแบบใหม่

มาร์ตินได้พบกับนีน สาวนักศึกษาแลกเปลี่ยนจากอีสต์ยูเนียน และมี ความสัมพันธ์กัน นีนพยายามซักถามมาร์ตินเรื่องการค้นหาโคลัมเบียม มาร์ติน ปฏิเสธ นีนผู้เป็นสายลับจากอีสต์ยูเนียนได้เรียกวิซันและไดมาสู่ เข็มมาร์ติน แต่ไม่ได้ผล วิซันประนามอินแลนด์สทริปว่าทรยศต่อหลักการ ในที่สุดมาร์ตินหนี ออกมาได้

มาร์ตินเดินทางมายังซอลท์เลคซิตี บ้านเกิดที่กลายเป็นเมือง มาร์ตินสเบิร์ก เขาได้พบกับไอรีนภรรยาเก่าและแม่ของเขาเอง ทั้งคู่จำเขา ไม่ได้ มาร์ตินพบว่าลูกชายที่โตเป็นหนุ่มของเขา กำลังจะเข้ารับการผ่าตัด มาร์ตินเสียใจมากกว่าทุกอย่างเป็นความผิดพลาดของตน มาร์ตินเก็บตัวตลอด เวลาที่มีการแข่งขัน กลุ่มอีสต์ยูเนียนชนะการแข่งขัน ในพิธีปิดการแข่งขัน วิซันประกาศว่าอินแลนด์สทริปทรยศต่อหลักการและนักกีฬาของเขาระดมยิงใส่ ข้าราชการของอินแลนด์สทริป และเกิดสงครามขึ้นตามมา

กองทัพของอีสต์ยูเนียน ซึ่งส่วนหนึ่งคือพวกนิโกรของอินแลนด์สทริป ที่หนีไปอยู่อีสต์ยูเนียนบุกขึ้นฝั่งอินแลนด์สทริป มาร์ตินจึงเดินทาง ไปพบเฮลเตอร์ เฮลเตอร์ขอร้องให้มาร์ตินประกาศตัวเพื่อยุติสงคราม มาร์ตินประนามเฮลเตอร์ และจากไป ซีโอรู้โฉมหน้าที่แท้จริงของเฮลเตอร์ว่าหลักการความรักสันติภาพ ของเขาเป็นเรื่องจอมปลอม เขาเป็นทุกอย่างตามวิซันกล่าวหาและกระหาย อำนาจ ซีโอจึงฆ่าเฮลเตอร์เสีย ส่วนทางอีสต์ยูเนียนวิซันถูกฆ่าตาย สงคราม จึงยุติลง

มาร์ตินพบซากเมืองที่ฟีนาศและพบลูกชายที่ตายต่อหน้าเขา มาร์ติน ได้พบกับดอน เทอร์แมน หนึ่งในกลุ่มคนที่ต่อต้านระบบที่เป็นอยู่ มาร์ตินได้

บันทึกของเขา กับตอนและตัดสินใจจะกลับไปยังเกาะแมนดังกิ ซีโอมาพบมาร์ติน และเดินทางไปด้วยไปด้วยกัน ทั้งคู่พบว่าคนของเฮลเลอร์กำลังเดินทางไปยังเกาะเพื่อค้นหาผลการทดลองของมาร์ติน จึงรีบติดตามไป

บนเกาะแมนดังกิ แรมโบได้ร่วมมือกับคนหนุ่มสาวเตรียมการป้องกันเกาะของตน ท่ามกลางความท้อแท้และไม่เห็นด้วยของคนรุ่นเก่า วูล์ฟจบเรื่องลงด้วยภาพของอูบุ ชายชราบนเกาะเฝ้ามองท้องฟ้าและหวังอยู่ยงหยั่งว่าสงครามนั้นจะอยู่เพียงอีกฝั่งหนึ่ง ไม่มาถึงดินแดนของเขา

Limbo เป็นนวนิยายที่มีโครงเรื่องและเนื้อเรื่องเรียบง่าย แต่วูล์ฟนำเสนออย่างซับซ้อน โดยเปิดเรื่องที่เกาะแมนดังกิในค.ศ. 1990 และเปิดตัวมาร์ตินผู้จากโลกภายนอกมา 18 ปี หลังวันแห่งการทำลายล้าง การมาถึงของซีโอและพวกแอมน์สร้างปมปัญหาในเรื่องว่าเกิดอะไรขึ้นกับสังคมภายนอก การเดินทางเพื่อกลับไปค้นหาตนเองของมาร์ติน จึงเป็นการเปิดเผยความจริงเกี่ยวกับสังคมเป็นระยะจากสายตาของเขา ก่อนจะถึงจุดสูงสุดของเรื่องเมื่อมาร์ตินรู้ว่าศาสตราจารย์ Immob คือตัวเขาเอง ลักษณะของการสร้างปมปัญหาไว้ก่อนจะเปิดเผยในช่วงต่อมาปรากฏอยู่ตลอดเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของซีโอ เนื้อความในบันทึกของมาร์ติน ชื่อของโรสแมรี่ที่หลอกหลอนมาร์ติน ก่อนเปิดเผยว่าเป็นคนรักของเฮลเลอร์ที่ฆ่าตัวตายเพราะเฮลเลอร์ หรือเรื่องราวในอดีตของมาร์ตินเอง

วูล์ฟเล่าเรื่องจากมุมมองหลายหลาก จากการเปิดเรื่องเป็น omniscient point of view ในบทต่อๆ มา มีการแทรกด้วยบันทึกของมาร์ตินเป็นระยะ จึงเป็นมุมมองของมาร์ตินซึ่งเป็นลักษณะของ first person ในบางช่วงของเรื่อง เช่นตอนที่มาร์ตินพบกับแม่ ทำให้มาร์ตินนึกย้อนไปถึงอดีต จึงเป็นลักษณะของกระแสจิตประหวัด (stream of consciousness) หรือในบทที่ 4 เป็นเนื้อความจากบันทึกของมาร์ตินเสริมด้วยเชิงอรรถอธิบายความของเฮลเลอร์ ทั้งส่วนที่เป็นบันทึกของมาร์ตินจะเป็นภาพวาด ภาพลายเส้นการ์ตูนแทรกอยู่ หรือเขียนคำว่า yes และ no ตัวใหญ่เต็มหน้ากระดาษบันทึก ทำให้ Limbo มีลักษณะซับซ้อน แสดงเนื้อหาได้อย่างลุ่มลึก และสร้างประสิทธิภาพหลายประการต่อการเล่าเรื่อง เช่นเป็นการซ่อนเรื่องไว้ก่อนจะเปิดเผยในเวลาต่อมา บันทึกประจำวันของมาร์ตินนอกจากแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ยังแสดงถึงความเจ็บปวดสับสนในใจของมาร์ตินได้แจ่มชัด

Limbo เป็นภาพเปรียบเทียบระหว่างสังคม 2 แบบคือ สังคมของ Immob และเกาะแมนดังกิบนเกาะคือดินแดนยูโทเปีย ที่อยู่ของชนเผ่าผู้อพยพ

หนี้สงครามมาอเมริกาและมาคากัสก็ทำให้มันมาตั้งหลักแหล่งบนเกาะนี้ ประชาชนบนเกาะริกสันติ มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เกลียดสงคราม จนมีคำทักทายว่า "ขอให้สงครามอยู่อีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำ" พวกเขามีประเพณีผ่าตัดสมองแต่โบราณที่จะนำมาใช้กับชาวเผ่าที่มีอารมณ์รุนแรงผิดจากทุกคน โดยทำการผ่าตัดสมองส่วนหน้าเพื่อกำจัดความก้าวร้าวรุนแรง ซึ่งทำให้ความสามารถทางศิลปะและอารมณ์เพศสูญหายไปด้วย ชาวเกาะจึงเป็นผู้รักสงบจนเฉื่อยชา มีชีวิตอยู่ไปเพียงวันหนึ่งๆ ภาพของสังคมแห่งนี้จึงเป็นภาพสังคมที่รักสงบเกินขอบเขต วูล์ฟซีให้เห็นว่าความก้าวร้าวและความคิดสร้างสรรค์อีกทั้งอารมณ์เพศของมนุษย์ เป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน ไม่สามารถแยกจากกันได้ นั่นคือ มนุษย์ที่แท้ย่อมมีทั้งสองด้าน อยู่ในตัว

ส่วนสังคมของ Immob นั้นคือสังคมที่มนุษย์ตัดแขนขาของตนออก เพราะเชื่อว่า แขนทำให้มนุษย์หิบบีบอวูฐ ส่วนขาทำให้มนุษย์เดินเข้าสู่สงคราม การตัดแขนขาจึงเป็นการเปลี่ยนบทบาทจากผู้กระทำ เป็นผู้ถูกกระทำ และเป็นการยอมรับความเจ็บปวดด้วยความพึงใจ เพราะเชื่อว่ นั่นคือวิถีที่นำไปสู่สันติภาพ แต่การใส่แขนขาเทียมนั้นก็กลับกลายเป็นตรงกันข้าม เพราะแขนขาเทียมนั้นก็กลับทำให้มนุษย์มีอำนาจพลังกำลังสูงขึ้น ซึ่งถ้านำไปใช้ในการทำลายล้างย่อมเป็นอันตรายยิ่งขึ้น แต่ตามทฤษฎีที่วางไว้ มนุษย์ในสังคมใหม่จะต้องผ่านการทดสอบจิตใจมากมาย เพื่อให้เห็นว่าเป็นผู้รักสงบ เข้าใจถึงแก่นแท้ของปรัชญาแห่งสันติภาพ และควบคุมตนเองได้อย่างยอดเยี่ยม ซึ่งได้ปรากฏออกมาในที่สุดว่า หลักการเหล่านี้เป็นเพียงแค่ทฤษฎี เพราะสัญชาตญาณการแย่งพวกพ้อง ความกระหายอำนาจ การเชื่อมั่นว่าตนเป็นฝ่ายถูก การทำสงครามเพื่อรักษาสันติภาพ และความขัดแย้งกันในผลประโยชน์ ยังคงอยู่ในมนุษย์ เรื่องแสดงให้เห็นอย่างเสียดสีว่า การแย่งชิงแหล่งแร่โคลัมเบียขี้มนที่นำไปสร้างแขนขาเทียมเป็นชนวนของความแตกร้าง กีฬาโอลิมปิกเพื่อสันติภาพกลายเป็นการแข่งขันเพื่อชิงดีชิงเด่น นักศึกษาโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมคือจารชน สงครามได้ระเบิดขึ้นกลางสนามกีฬาโอลิมปิกเมื่อนักกีฬาได้ใช้แขนขาจักรกลที่กลายเป็นปืนยิงเข้าใส่ศัตรู สิ่งที่ผู้นำประกาศว่าเป็นหลักการเป็นการโฆษณาชวนเชื่อและสร้างภาพพจน์เท่านั้น ยิ่งกว่านั้น ประชาชนพร้อมที่จะเชื่อตามคำสั่งผู้นำที่จะรบโดยลิ้มลิือนหลักการใดๆ จนหมดสิ้น แขนและขาจึงไม่ใช่สิ่งที่ทำให้มนุษย์ชั่วร้าย แต่อยู่ที่จิตใจของมนุษย์นั่นเอง

วูล์ฟซีให้เห็นว่าความเป็นมนุษย์ที่แท้นั้นคือผู้ที่มี่ร่างกายและจิตใจอันสมบูรณ์และสมดุลย์ ชาวแมนตั้งก็คือผู้รักความสงบจนเห็นว่า การมีจินตนาการ ความตื่นตัว ความมีอัตรา การพัฒนาตนเอง และอารมณ์รุนแรง อาจนำไปสู่

ความวุ่นวายและสงคราม ผู้ที่มีสิ่งเหล่านี้คือผู้ผิดปรกติ ต้องผ่าตัดเอาสิ่งเหล่านี้ออกไป ทำให้สังคมของเขาล่าหลัง ซิมเซา และมีชีวิตอยู่เพียงวันหนึ่งๆ ผู้มีสุขภาพดีของชาวเกาะจึงเป็นผู้สูญเสียความเป็นมนุษย์ และการไม่รู้จักรบป้องกันตัวจะทำให้พวกเขาตกเป็นเหยื่อได้ทุกขณะ ส่วนชาวอิมมอบผู้ตัดแขนขาของตนทิ้งเพื่อแสดงความเชื่อในสันติภาพได้ทำลายความเป็นมนุษย์ของตนลงไป เพราะแขนขาจักรกลกลับทำให้เขาเป็นผู้กระทำสิ่งชั่วร้ายได้เช่นเดิม และอาจมากกว่าเดิม นอกจากนี้ ชาวอิมมอบมีหลักการที่จะไม่สะสมอาวุธ ไม่มีจารกรรม ไม่มีการป้องกันตัวใดๆ แต่ในความเป็นจริง ทั้งอินแลนด์สทริปและอิสต์ยูเนียนต่างระแวงฝ่ายตรงข้าม และมุ่งมั่นจะมีอำนาจเหนือ หลักการทุกอย่างจึงเป็นทฤษฎีในอุดมคติที่ไม่ถูกนำมาปฏิบัติ

ในบทนำเรื่อง วูล์ฟยกข้อความในพระคัมภีร์บทเมทธีว กล่าวว่า "ผู้ที่ไม่ถ่อมตัวลงเหมือนเด็กไร้เดียงสา จะไม่ได้เข้าสู่แผ่นดินสวรรค์ . . . ถ้ามือหรือเท้าทำให้ท่านหลงผิดจงตัดทิ้งเสีย" อันหมายถึงชาวเกาะแมนดิงกิ และชาวอิมมอบนั่นเอง วูล์ฟอาจไม่ได้ต่อต้านเนื้อความในพระคัมภีร์ แต่ชี้ว่าพระคัมภีร์มีความหมายโดยนัย ไม่ใช่โดยการแปลความโดยตรง

Limbo เริ่มต้นประวัติศาสตร์อนาคตด้วยความกลัวเก่าแก่ที่ยังคงอยู่ คือความกลัวว่าเครื่องจักรที่มนุษย์สร้างขึ้นจะกลายเป็นนายเหนือมนุษย์ มนุษย์ได้พัฒนาคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถสูงขึ้นทุกขณะ จนในที่สุด อำนาจการตัดสินใจทุกอย่างอยู่ที่คอมพิวเตอร์และกลายเป็นผู้บงการมนุษย์ คอมพิวเตอร์ EMSIAC ทั้งสองของอเมริกาและรัสเซียได้ก่อให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 3 และบงการให้มนุษย์ทำลายล้างและประหัตประหารกัน จนหลังการทำลายล้างครั้งใหญ่ มนุษย์จึงได้ตระหนักที่จะทำลายมันลง และตัดสินใจจะไม่ให้มันมีอำนาจเหนือตนอีกต่อไป

แนวคิดหลักของ Limbo คือความคิดเกี่ยวกับมนุษย์และเครื่องจักร (man-machine) ที่วูล์ฟเรียกอย่างย่อว่า I และ It สังคมก่อนอิมมอบมนุษย์ปล่อยให้คอมพิวเตอร์ตัดสินใจและบงการมนุษย์ คือให้ It มีอำนาจเหนือ I มนุษย์จึงทำลายมันลง และสังคมอิมมอบได้ก่อตั้งขึ้นโดยเชื่อว่าต่อไปมนุษย์จะเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักรได้อย่างสมบูรณ์ การเป็น amp คือการเชื่อมโยงมนุษย์เข้ากับเครื่องจักร มนุษย์จะใช้สมองของตนควบคุมมันได้อย่างดี ที่จะทำให้พลังอำนาจของมนุษย์เพิ่มขึ้นและเป็นมนุษย์สมบูรณ์แบบ ซึ่งคือการลวงตนเองนั่นเอง เพราะร่างที่ไร้แขนขาเป็นภาพตรงข้ามกับความสมบูรณ์ แต่คือภาพอันนิกลนีกการที่ชาวแมนดิงกิเรียกว่า queer limbs ในการมีเพศสัมพันธ์ ผู้ชายต้องถอดแขนขาออกหมดเพื่อไม่ให้ฝ่ายหญิงเป็นอันตรายและเป็น

ฝ่ายถูกกระทำ วูล์ฟใช้เนื้อหาของเรื่องส่วนนี้สะท้อนความคิดหลายประการ ออกมาอย่างเสียดสี พวกเขา amp อ้างว่าตนควบคุมเครื่องจักรได้ แต่ในการมีเพศสัมพันธ์กลับเป็นช้อยกเว้น พวกเขา amp ผู้มีหลักการว่าตนเป็นผู้ถูกกระทำ ได้กลายเป็นจริงในกรณีนี้เท่านั้น และเพศสัมพันธ์แบบนี้ทำให้ฝ่ายหญิงกลายเป็นผู้กระทำในทุกด้าน การที่มนุษย์ต้องการเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักรเป็นสิ่งที่ถูก แต่ไม่ใช่การที่เขากลายเป็นเครื่องจักรไปด้วย นี่เป็นเพียงการหลอกตนเองว่าสมบูรณ์ในขณะที่ตนนั้นอ่อนแอ และนำเครื่องจักรมาเพิ่มอำนาจให้ตน

คำที่ปรากฏซ้ำเป็น motif ของเรื่องคือ steamroller คือเครื่องจักรที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ทำลายมนุษย์ มาร์ตินชานนามคอมพิวเตอร์ EMSIAC ว่าเป็น steamroller เขาจึงเสนอหลักการให้หยุดยั้งทำลายมันเสียในบันทึก Dodge the Steamroller ซึ่งกลายเป็นหลักการของสังคมอิมมอบ เป็นป้ายโฆษณาชวนเชื่อในทุกที่ แต่แล้วมาร์ตินได้พบว่าสังคมได้เกิด steamroller แบบใหม่ขึ้น คือมนุษย์ผู้คิดจะกดขี่มีอำนาจเหนือมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองเผด็จการทั้งเฮลเตอร์หรือวิซัน หรือผู้หญิงในสังคมอิมมอบผู้หญิงใจที่จะได้อยู่เหนือเพศชายแม้เพียงชั่วขณะหนึ่ง มาร์ตินได้เรียกนั้นว่าเป็น steamroller แบบใหม่ และเฮลเตอร์ได้กลายเป็น EMSIAC เครื่องจักรเผด็จการรุ่นใหม่

ความหวาดกลัวมหันตภัยจากสงครามหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และความตึงเครียดของสงครามเย็นจาก 2 คำขมขานอำนาจในช่วงเวลานั้น ได้ถูกขยายอย่างเด่นชัดในนวนิยายเรื่องนี้ ลัทธิจักรวรรดินิยมของอเมริกา และสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ของทั้งสองฝ่ายก่อให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 3 อันเป็นสงครามโลกอันแท้จริง เพราะทุกพื้นที่ของโลกได้รับผลกระทบของสงครามระเบิดไฮโดรเจน ระเบิดเคมี ระเบิดรังสีถูกนำมาใช้จนวันสุดท้ายของสงคราม ถูกเรียกว่าเป็น Day of the Mushroom หลังจาก EMSIAC War มนุษย์กล่าวหาว่า คอมพิวเตอร์เป็นผู้ก่อสงคราม จึงทำลายมันลงและสถาปนาสังคมอันสงบสุขขึ้น แต่ข้อขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายไม่ได้สิ้นสุดลง การแย่งชิงแหล่งแร่โคลัมเบียมนที่จะนำไปสร้างแขนขาแห่งสันติก่อให้เกิดสงคราม การแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเพื่อความสามัคคีกลายเป็นการแข่งขันเพื่อความ เป็นหนึ่งและเป็นสงครามอย่างหนึ่ง

ขณะที่เรื่องแนวดีสโทเปียทั้งหลาย นิยมใช้ตัวละครผู้มีบทบาทเสมือนเมสโซฮาห์ผู้ปลดปล่อยประชาชนให้เป็นอิสระในลักษณะของผู้นำฝูงชน ปฏิวัติต่อสังคมดีสโทเปีย เป็นผู้เสียสละอย่างสูงสุดเพื่อมนุษยชาติ แต่ Limbo กลับใช้ลักษณะนี้อย่างเสียดสี การที่มาร์ตินเขียนบันทึกต่อต้าน EMSIAC และ

เสนอให้สร้างสังคมของมนุษย์ผู้เปล่าประโยชน์อย่างประชิดประชันได้ถูกตีความจากเฮลเดอร์ว่าคือหลักการอันดีพร้อม การขับเครื่องบินหนีไปจากสงครามของมาร์ตินถูกตีความว่าเป็นการเสียสละตนเอง โดยทั้งบันทึกไว้ให้ทุกคนได้หยั่งรู้ การบินของเขาถูกโฆษณาชวนเชื่อว่าเป็นการบินโดยพลการเป็นครั้งแรกเพื่อไปทำลาย EMSIAC แต่ทำไม่สำเร็จการหายไปของมาร์ตินถูกโฆษณาว่าเป็นการตายเพื่อช่วยมนุษยชาติให้อยู่รอด คือผู้กล้าต่อต้านเครื่องจักร ภาพของเขาที่ถูกทับโดย steamroller ได้กลายเป็นสัญลักษณ์เช่นเดียวกับภาพพระเยซูถูกตรึงกางเขน และบันทึกของเขาซึ่งเขียนขึ้นเพราะนอนไม่หลับจากเสียงกรนของเฮลเดอร์ และเขียนไว้อย่างฝังชานประชิดประชัน เป็นตลกร้าย (bloody joke) ได้กลายเป็นพระคัมภีร์ของยุคใหม่

บันทึกของมาร์ตินได้ถูกนำมาตีความโดยเฮลเดอร์ ที่ตีความทุกอย่างไปในด้านดีและตรงตัว ทั้งนำข้อความนั้นไปปฏิบัติตาม ในเวลาต่อมาได้ปรากฏความจริงว่าเฮลเดอร์ไม่ได้ตีความผิดพลาด แต่คือการตีความเพื่อนำไปใช้สร้างผลประโยชน์ของตนเอง โดยอาศัยศรัทธาของประชาชนต่อมาร์ตินเป็นพื้นฐาน และชักนำประชาชนให้เชื่อตาม บันทึกของมาร์ตินจึงถูกนำมาใช้เพื่อสร้างศรัทธาทางการเมืองและเป็นเสมือนคัมภีร์ทางศาสนาของยุคใหม่ วูล์ฟได้ชี้ให้เห็นว่ามีหลายครั้งที่คัมภีร์ได้ถูกตีความให้ผิดเพี้ยนไปตามจุดประสงค์ของผู้ตีความ ไม่ว่าจะ เป็นคัมภีร์ทางศาสนาหรือคัมภีร์ทางการเมือง

Limbo จึงชี้ให้เห็นความน่าสะพึงกลัวของการโฆษณาชวนเชื่อที่สามารถทำให้มนุษย์หลงเชื่อ ได้แม้ในสิ่งซึ่งไร้สาระ คนในอิมมอบเป็อน่าย และเกลียดชังสงคราม ภาพของมาร์ตินผู้เสียสละตนเองเพื่อทำลาย EMSIAC ต้นเหตุของสงคราม ความคิดของเขาถึงการเป็นผู้ถูกกระทำเพื่อสันติภาพ และการปลุกเร้าถึงความดีเลิศของมนุษย์แบบใหม่ สังคมแบบใหม่ อีกทั้งผลตอบแทนทางสถานภาพ ทำให้คนส่วนใหญ่ยอมตามอย่างปราศจากข้อกังขา และตกเป็นเครื่องมือของผู้ปกครองที่ซ่อนความคิดเผด็จการไว้ภายใน

วูล์ฟใช้ความรู้หลายแขนงมาประกอบเนื้อหาของเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือทางด้านจิตวิทยา ที่ทำให้เรื่องมีความลึกซึ้งและซับซ้อนยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างตัวละครไปจนถึงแนวคิดในเรื่อง คำที่ปรากฏเป็น motif ของเรื่องคือคำ มาโซคิสต์ (masochist) อันหมายถึงผู้มีความสุขจากการเจ็บปวด ว่ามนุษย์ทำสงครามเพื่อสร้างสันติภาพ เป็นการทำให้ตนเองเจ็บปวด เพราะมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสุข หรือเป็นการเบี่ยงเบนความรู้สึกอยากทำร้ายตนเองไปสู่การทำร้ายผู้อื่น เช่นเดียวกัน สังคมอิมมอบเป็อนายที่ยอมตัดแขนขาของตนเพื่อสร้างสันติภาพ มาร์ตินขนานนามว่า มนุษย์ปัจจุบันคือ

มนุษย์มาโซคิสต์ (Masochist man)

สิ่งที่เป็นจุดหมายสูงสุดของคนใน Immoob ซึ่งเป็นความคิดของมนุษย์ทั่วไป คือแสวงหาความกลมกลืนของชีวิตและสังคม ชาวอิมมอบเชื่อว่าสังคมของตนคือสังคมแห่งมนุษย์นิยมสมบูรณ์แบบ ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียว เป็นสันติภาพของคนทุกเชื้อชาติ เป็นความกลมกลืนกันระหว่างมนุษย์และเครื่องจักร เป็นความกลมกลืนของสองสิ่งที่ขัดแย้งกันทั้งในตนเองและสังคม ซึ่งเรียกว่าสภาวะแห่งความกลมกลืนของมหาสมุทร (oceanic condition) อันจะทำให้มนุษย์กลายเป็นอภิมนุษย์ (superman) หรือเป็นดังพระเจ้า ซึ่งวูล์ฟแสดงให้เห็นว่าเป็นเพียงทฤษฎีที่เลื่อนลอยเท่านั้น

วูล์ฟนำความรู้ทางจิตวิทยามาใช้ให้เห็นว่า มนุษย์คือส่วนผสมของหลายสิ่ง คนในสังคมอิมมอบได้มีความคิดว่าสภาวะแห่งความกลมกลืนดังมหาสมุทร คือการเชื่อมโยงด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่นมนุษย์กับเครื่องจักร (man-machine) ระบบการควบคุมและการสื่อสาร (control-communication) ที่ใช้กับขนทจักรกลหรือระบบ ไซเบอร์เนติกและไซโตอาร์คิเทคโทนิค (cybernetic - cytoarchitectonic) เป็นต้น ซึ่งมาร์ตินกล่าวประชดว่า สังคมนี้อคือการเชื่อมโยงระหว่างพระเจ้ากับสุนัข (God-dog) วูล์ฟได้แสดงว่ามนุษย์นั้นเป็นส่วนผสมของสิ่งต่างๆ อยู่แล้วในธรรมชาติ ตัวตนของมนุษย์คือ Id-Ego-Superego เช่นเดียวกับความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์เพศ ความก้าวร้าว ซึ่งควรจะมีอยู่ควบคู่กัน ไปและแบ่งแยกไม่ได้ มาร์ตินกล่าวว่า "สันติภาพนั้นไม่ได้อยู่ที่การตัดความก้าวร้าว (หรือขนท) ออกจากมนุษย์ แต่คือการศึกษาหาเบื้องหลังของความก้าวร้าว" ซึ่งจะทำให้มนุษย์เข้าใจตนเองและปัญหา และสามารถแก้ไขมันได้อย่างแท้จริง ความสมคลุ้ยนั้นมีอยู่ภายในตัวมนุษย์อยู่แล้ว ไม่ใช่การมุ่งสร้างความสมคลุ้ยอย่างไร้สติ จนสูญเสียความเป็นมนุษย์ไป

เช่นเดียวกัน วูล์ฟได้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ไม่ควรเกรงกลัววิทยาการ แต่ควรใช้มันอย่างระมัดระวัง และให้เกิดสมคลุ้ย ชาวแมนดิงก็ผู้ไม่ยอมรับวิทยาการใหม่ เพราะเกรงว่าจะนำความทะเลาะเถียงกันที่นำไปสู่สงคราม ทำให้เขาล่าหลังและอ่อนแอ เช่นเดียวกัน การมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ แม้รักสันติภาพ ต้องรู้จักป้องกันตนเองเช่นกัน มาร์ตินสั่งสอนชาวเกาะของเขาว่า จงอย่าเป็นเหยื่อของใคร และอย่าทำให้ใครเป็นเหยื่อของเราด้วย

วูล์ฟได้ใช้ลักษณะทางจิตวิทยาอธิบายตัวละครอย่างลุ่มลึก ว่าทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมมนุษย์ หรือการเปลี่ยนแปลงในสังคม ล้วนมีเบื้องหลังทั้งสิ้น การเดินทางกลับมายังโลกภายนอกทำให้มาร์ตินค้นพบความจริงของสังคมเท่ากับค้นพบตนเอง เขาพบว่าทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของ เขาก็มี

ผลกระทบต่อโลก ล้วนมาจากชีวิตในวัยเยาว์ของเขา เขามีแม่ที่เหินห่างและเยือกเย็น ทำให้เกิดปมเกลียดแม่ คิดว่าแม่ไม่รัก ครั้งหนึ่งเมื่อเขาไม่สบาย แม่พาหมอมาฉีดยาที่ทำให้เขากลับและฝังใจ เห็นภาพแม่ถือมีดมาทำร้ายเขา สิ่งเหล่านี้เมื่อเขาโตขึ้นได้กลายเป็นสาเหตุให้เขาเลือกเรียนเป็นศัลยแพทย์ เพื่อจะได้ใช้มีดผ่าตัดกับผู้อื่นเป็นการเบี่ยงเบนความกลัวในวัยเด็กโดยไม่รู้ตัว และทำให้อารมณ์ขันของเขาเกี่ยวพันกับการตัดแขนตัดขาคนจนบันทึกลงไปอย่างประชิดทำให้ตัดแขนขามนุษย์ทิ้ง เพื่อสันติภาพและกลายเป็นต้นเหตุของสังคมอิมมอบ และความเกลียดแม่กลับทำให้เขาเลือกผู้หญิงซึ่งลงท้ายเขาพบว่าเขามีบุคลิกเหมือนแม่เพื่อคิดว่าตนมีอำนาจเหนือ ทำให้ชีวิตแต่งงานของเขาพินาศ ความเกลียดแม่ยังทำให้เขายอมเป็นนยานเท็จให้เฮลเดอร์ผู้ซึ่งทำให้คนรักฆ่าตัวตายอีกด้วย

วูล์ฟสร้างตัวละครในเรื่องอย่างมีนัยสำคัญคือ เป็นด้านตรงกันข้ามซึ่งกันและกัน โดยมาร์ตินเป็นแกนกลาง เช่นเฮลเดอร์กับอีโอ ทั้งคู่อยู่ในกลุ่มผู้รักสันติภาพและเป็นผู้นำสังคมใหม่ของอินแลนด์สทริป เฮลเดอร์นั้นมีปมชีวิตซับซ้อนและหลงอำนาจ ทำให้เขาใช้บันทึกของมาร์ตินพาตนเองขึ้นเป็นประธานาธิบดี ในขณะที่อีโอเป็นผู้รักสันติภาพและมองทุกสิ่งทุกอย่างในแง่ดีตามทฤษฎี และไม่รู้ว่าคุณถูกเฮลเดอร์ใช้เป็นเครื่องมือตลอดเวลา มาร์ตินประชิดว่าอีโอเป็นวีรบุรุษเต็มเวลา ส่วนไอรีนและไอดา ไอรีนคือผู้หญิงที่เย็นชาและมีลักษณะของแม่ทำให้มาร์ตินไม่ลงรอยกับเธอและทอดทิ้งเธอไป ในขณะที่ไอดาเป็นหญิงสาวที่มีชีวิตชีวาตรงข้ามกับไอรีน ทำให้มาร์ตินผูกพันกับเธออย่างแท้จริง

วูล์ฟนำเรื่องชนชั้นและสถานะในสังคมมาล้อเลียน สังคมอิมมอบถือว่าชนชาวจักรกลเป็นเครื่องแสดงสถานะ ตั้งแต่มีข้างเดียวจนถึง 4 ข้าง ซึ่งคือคนที่มีการน้อยไปจนถึงคนไร้แขนขา ส่วนผู้หญิงไม่มีสิทธิ์ที่จะได้แขนขาเทียมเพราะเหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งผลสุดท้าย ผู้หญิงในสังคมอิมมอบได้กลายเป็นผู้นำในพฤติกรรมทางเพศทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปแนะนำตัว เชิญชวนผู้ชาย จนถึงการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งเป็นการแก้แค้นต่อเพศที่กดขี่เธอมาตลอด ส่วนคนผิวดำยังคงไร้สิทธิ์เสียงอยู่เช่นเดิม พวกนี้มีสิทธิตามกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น พวกนี้ได้กลายเป็นกรรมกรทำงานในชั้นใต้ดิน ต้องสร้างสโมสรรของตนเอง และไม่มีสิทธิในการได้แขนขาเทียม ทำให้พวกนี้ต้องหนีไปยังยูเนี่ยนที่ให้สิทธิตนมากกว่า วูล์ฟเยาะเย้ยอย่างชัดเจนว่าคนผิวดำเหล่านี้ได้ที่เป็นทหารกลับมาโจมตีแผ่นดินที่ไม่ให้สิทธิเขา

จุดจบของเรื่องคือความพินาศของสงคราม ความสูญเสีย และจบ

ลงอย่างทั้งท้ายถึงภัยอันตรายที่จะมาสู่เกาะแมนดังกิ แต่เรื่องยังคงเปี่ยมด้วยความหวังในสังคมอิมมอบ เมื่อผู้นำทราซซี่ทั้งสองฝ่ายเสียชีวิต ทำให้สงครามยุติลง มาร์ตินได้พบกับเทอร์แมน สมาชิกกลุ่มต่อต้านไพรส (anti-pros) ซึ่งยึดมั่นในหลักการของความสงบของ Immob แต่ไม่เห็นด้วยกับการตัดแขนขาทั้ง ซึ่งจะเป็นความหวังของสังคมยุคต่อไป ส่วนบนเกาะแมนดังกิ คนบนเกาะได้เริ่มรู้จักที่จะป้องกันตัวและยุติประเพณีผ่าตัดสมองลง ซึ่งทำให้คนบนเกาะกลับมาเป็นมนุษย์ผู้สมบูรณ์ เช่น เต็มดินแดนทั้งสองอาจกลับสู่สภาวะสมบูรณ์ได้ในที่สุด

Limbo จึงเป็นเรื่องที่เต็มไปด้วยอารมณ์ขันอันเสียดสีและเยาะเย้ยตลอดเวลา นับแต่จุดใหญ่ของเรื่อง คือบันทึกอันไร้สาระของมาร์ติน ได้กลายเป็นคัมภีร์ของสังคมใหม่ ชาวเกาะผู้รักสงบและไร้เดียงสาจนเกินขนาด แขนขาเทียมได้กลายเป็นเครื่องแสดงสถานะทางสังคม การแข่งขันโอลิมปิกได้กลายเป็นการประกาศสงคราม ภาพผู้หญิงและคนผิวดำเรียกร้องสิทธิที่จะได้ตัดแขนและขา หรืออีโอบผู้สุภาพเรียบร้อยเป็นคนพาเฮลเดอร์ไปฆ่าทั้ง ที่แสดงอารมณ์ขันออกมาอย่างเด่นชัดคือ บันทึกของมาร์ตินและเชิงอรรถอธิบายความของเฮลเดอร์ ซึ่งเป็นการตีความให้เข้าตนเองอย่างชัดเจน เช่นในบันทึกของมาร์ตินเขียนว่า เขารำคาญเสียงกรนของเฮลเดอร์ เฮลเดอร์ได้แก้ตัวไว้ในเชิงอรรถว่าเขามีอาการผิดปกติที่คอ ต่อมามาร์ตินเขียนว่าเขาอยากจะทำมีดผ่าตัดลงในคอของเฮลเดอร์ เฮลเดอร์ได้เขียนไว้ในเชิงอรรถอย่างยินดีว่ามาร์ตินยังอุตสาหะจำได้ว่าเขาคอเจ็บ และเมื่อมาร์ตินเขียนว่าเขาเขียนบันทึกนี้ขึ้นเพื่อให้ลืมเสียงกรนของเฮลเดอร์ เฮลเดอร์ได้เขียนขยายความว่าเขาภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เป็นแรงบันดาลใจให้มาร์ตินเขียนบันทึกอันมีค่าขึ้น

(Martine's Notebook)

I'm not entirely sure I know what I mean by that, but I think I've got to hold of something. I'll just ramble on a bit maybe it'll come clear. At least it'll take my mind off Helder's sound-effects.¹⁴

.....

¹⁴ I shall always be proud to think that in some small and humble way, even if only by my presence at this historical moment, I helped to inspire the

brilliant observations which follow-Helder.¹⁶

คำ Immo ที่มาร์ตินเขียนไว้อย่างประหลาดประชันว่าจะเป็นชื่อของสังคมแบบใหม่ที่ย่อมาจาก Immobility คือสังคมของผู้ไร้การเคลื่อนไหว ได้กลายเป็นชื่อย่อของคำ International Mass for the Manumission of the Benign แต่ชื่อ Limbo ที่มาร์ตินขนานนามคนของสังคมนี้ เฮลเดอร์ไม่สามารถตีความได้และสรุปว่ามาร์ตินคงเขียนด้วยอารมณ์ขัน แต่มีผู้ที่เข้าใจความหมายตรงตัวของมาร์ติน คือพวก anti-pros ที่นำมาตั้งเป็นชื่อสโมสรของตนว่า Limbo และเกลียดชังวิถีชีวิตอันโง่เขลาของสังคมของตน

ในตอนจบของเรื่อง มาร์ตินได้พบความจริงทุกอย่างเกี่ยวกับตัวเองเกี่ยวกับโลกและสังคม เขาเลิกที่จะปฏิเสธและหลบหนีต่อไป เขาใช้ชื่อของลาร์ซาร์สันเป็นสัญลักษณ์ว่า บัดนี้เขาได้พ้นจากความตาย มาร์ตินได้พบว่าทุกสิ่งล้วนมีสองด้านที่มนุษย์ต้องยอมรับด้านทั้งสองนั้น และพยายามสร้างความสมดุลย์ให้เกิดขึ้น

Limbo ได้รับการยกย่องว่าเป็นนิยายวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดในช่วงทศวรรษที่ 50

The Space Merchants

The Space Merchants เป็นผลงานร่วมกันระหว่างเพรเดอริก โนฮ์ล และซี เอ็ม คอร์นบลูธ และได้รับรางวัลฮิวโกเป็นนวนิยายวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดของค.ศ. 1953 โนฮ์ลและคอร์นบลูธ เป็นนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์แนววิพากษ์วิจารณ์สังคม และในเรื่องนี้คือการวิจารณ์โลกแห่งการค้าอุตสาหกรรมและการโฆษณาอันเอง

The Space Merchants เป็นเรื่องในศตวรรษที่ 22 เมื่อธุรกิจอุตสาหกรรมและโฆษณากลายเป็นแกนหลักของสังคม จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นสูง ทรนพยากรณ์ถูกนำมาใช้จนร่อยหรอ ประชาชนแบ่งออกเป็น 2 ชั้นชั้นคือสตาร์คลาสได้แก่ลูกจ้างของบริษัทโฆษณา ชั้นชั้นสูงหรือผู้มีอาชีพสำคัญ และอีกชั้นชั้น คือผู้บริโภคร ส่วนใหญ่คือชนชั้นกรรมาชีพของบริษัทอุตสาหกรรมนั่นเอง บริษัทอุตสาหกรรมยักษ์ใหญ่ในขณะนั้นคือ Starrzelius Corps. มีบริษัทโฆษณาของตนคือ Fowler Schocken Agency บริษัทคู่แข่งคือ Universal Corps. มีบริษัทโฆษณาของตนคือ Taunton Associate

¹⁶Bernard Wolfe, Limbo. (New York : Carroll & Graf Publisher, 1987) p.193

หลังจากมีการส่งมนุษย์ลงบนดาวศุกร์เป็นครั้งแรก รัฐบาลได้สร้างยานอวกาศที่จะพาผู้โดยสาร 1800 คนไปสร้างโลกใหม่บนดาวศุกร์ บริษัท Starrzelius และ Fowler Schocken Agency ได้เอาชนะบริษัท Taunton แข่งเอาโครงการรณรงค์เพื่อหาอาสาสมัครผู้เดินทางไปกับยานมาได้ ฟาวเลอร์ประธานบริษัทมอบหมายงานให้แก่มิกเชลล์ คอร์ทเนย์ นักเขียนบทโฆษณาฝีมือดีของบริษัททำโฆษณาชิ้นนี้ ฟาวเลอร์เห็นว่าดาวศุกร์คือแหล่งทรัพยากรแห่งใหม่และบริษัทของเขาจะเป็นผู้ครอบครอง มิกเชลล์มีปัญหาเขาเพิ่งหย่ากับภรรยาชื่อ ดร. แครี เนวิน ศัลยแพทย์ฝีมือดีที่ทนอาชีพโฆษณาของสามีไม่ได้ แต่เขายังรักเธออยู่ มิกเชลล์พบว่างานของเขาอยากที่จะจูงใจคนให้เป็นอาสาสมัครได้ เพราะสภาพอันตรายของดาวศุกร์ เช่นอากาศที่ใช้หายใจไม่ได้ ทะเลทรายอันแห้งแล้งและพายุทราย ภูมิอากาศอันแปรปรวน มิกเชลล์ได้ติดต่อกับแจค โอเชียร์ นักบินอวกาศผู้เคยลงบนดาวศุกร์เพื่อหาแนวทางโฆษณา โอเชียร์เป็นชายสูงเพียง 3 ฟุต ในเวลาต่อมาได้กลายเป็นเพื่อนของมิกเชลล์

มิกเชลล์ได้พบเรื่องยุ่งยากมากขึ้น เขาถูกลอบฆ่าสองครั้ง และสงสัยว่าเป็นฝีมือพวกคอนซีลอันเป็นกลุ่มใต้ดินที่ต่อต้านระบบอุตสาหกรรมและการค้า หรือพวกทอนตันที่เป็นคู่แข่งในโครงการดาวศุกร์ เขามีปัญหากับเพื่อนร่วมงาน คือ แมทท์ รันสเต็ด ซึ่งคอยขัดขวางงานของเขา เขาเดินทางไปพบรันสเต็ดที่ทั่วโลกใต้และถูกวางยาสลบ เมื่อฟื้นขึ้น มิกเชลล์พบตัวเองกลายเป็นคนงานชื่อจอร์จ กรูบี กรรมกรระดับต่ำสุดและถูกส่งไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมผลิตอาหารที่คอสตาริกา มิกเชลล์พบกับชีวิตอันยากลำบากและหาทางกลับสู่โลกภายนอกอีกครั้ง จึงเข้าร่วมกับกลุ่มคอนซีล ท้องถิ่นที่เห็นความสามารถด้านโฆษณาของเขา จึงส่งเขาเข้าร่วมกลุ่มใต้ดินในนิวยอร์ก เมื่อกลับถึง นิวยอร์ก มิกเชลล์เข้าร่วมประชุมกับพวกคอนซีล และพยายามติดต่อกับฟาวเลอร์แต่ไม่เป็นผล พวกทอนตันได้ลักพาตัวเขาไปทรมาน แต่เขาหนีออกมาได้อีก เขาได้ข่าวว่าฟาวเลอร์ทำธุรกิจอยู่บนดวงจันทร์ จึงเดินทางไปพบ เขาได้พบพวกคอนซีลบนดวงจันทร์ และพบว่าแครีภรรยาของเขาคือพวกคอนซีลในระดับหัวหน้า เธอยอมรับว่าเธอเป็นผู้วางแผนให้เขาได้เรียนรู้ชีวิตของคนชั้นล่างผู้ทุกข์ยาก และเพื่อให้รันสเต็ดยึดโครงการดาวศุกร์มาเป็นของกลุ่มคอนซีล มิกเชลล์โกรธเธอมาก แต่เขาเริ่มคิดทบทวนทุกสิ่งที่เขาได้พบ

มิกเชลล์กลับสู่สถานะเดิม แต่ฟาวเลอร์ถูกลอบสังหาร มิกเชลล์ขึ้นเป็นประธานบริษัทแทน เขาเริ่มเห็นจริงตามที่แครีชี้ให้เห็น เขาได้พบคนสามัญ

ผู้เป็นคอนซีล หรือแม้แต่โอเชียร์ก็เป็นหนึ่งในกลุ่มคอนซีล มิกเชลล์จึงคัดเลือกพวกคอนซีลให้เป็นผู้บุกเบิกดาวศุกร์ ในวันเดินทางทอนตันจับโอเชียร์ไปทรมานจนรู้ความจริงได้ประกาศเบื้องหลังของมิกเชลล์ เขาหลบหนีออกมาและออกเดินทางไปดาวศุกร์ด้วย

The Space Merchants ชี้ให้เห็นว่าความน่าสะพึงกลัวของสังคมไม่ได้จำกัดอยู่เพียงผู้ปกครองเผด็จการ, คอมพิวเตอร์ทราซซี่ ภัยของสงครามเย็นหรือสงครามโลกครั้งที่ 3 แต่อาจอยู่ที่การขยายตัวอย่างรวดเร็วของระบบอุตสาหกรรม ธุรกิจยักษ์ใหญ่ อิทธิพลของการโฆษณา ภัยจากการใช้เทคโนโลยีโดยปราศจากความรับผิดชอบและชีวิตมนุษย์ที่ตกเป็นทาสของระบบการค้า ภาพของสังคมอเมริกันในศตวรรษหน้า จึงเป็นทั้งการคาดคะเนว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าปล่อยให้สิ่งเหล่านี้ดำเนินต่อไป ทั้งเป็นการเตือนภัยต่อมนุษยชาติ และเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ถึงชีวิตในโลกธุรกิจและการโฆษณาของยุคปัจจุบัน

สังคมอเมริกันใน The Space Merchants เป็นภาพของสังคมในปัจจุบันที่ถูกขยายอย่างเด่นชัดให้เห็นสังคมที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของผู้ผลิตและผู้บริโภค ผู้ผลิตคือเจ้าของธุรกิจยักษ์ใหญ่และกิจการอุตสาหกรรมแบบครบวงจร ซึ่งครอบคลุมวิถีชีวิตทุกอย่างก้าวของผู้บริโภคไว้ได้อำนาจ สังคมเสรีประชาธิปไตยได้กลายเป็นสังคมเผด็จการของนักธุรกิจโดยไม่มีใครรู้ตัว ผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกจึงเป็นตัวแทนของบริษัทธุรกิจเหล่านี้ ไม่ใช่ประชาชน นโยบายและการดำเนินงานของรัฐจึงตกอยู่ภายใต้การชี้นำของบริษัทธุรกิจ เป็นรัฐบาลจากนักธุรกิจ โดยนักธุรกิจ และเพื่อนักธุรกิจ ที่มุ่งหวังเพียงผลประโยชน์ทางการเงิน ประธานาธิบดีจึงเป็นตำแหน่งที่ต้องมอบต่อประธานบริษัทธุรกิจ การโหวตในสภาจึงเป็นการแข่งขันกันระหว่างบริษัทธุรกิจ

อัตราระหว่างสตาร์ คลาสกับผู้บริโภคคือ 1 ต่อ 16 ท่ามกลางประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นถึงสองหมื่นล้านคน โลกจึงเป็นโลกแห่งความแออัด เบียดเสียด โน้สและคอร์นบลูซเสียดสีด้วยภาพของชนชั้นสตาร์คลาสผู้ภาคภูมิใจกับความเป็นอยู่ของตน ซึ่งนับว่าน้อยมากถ้าเทียบตามมาตรฐานปัจจุบัน เช่น ห้องประชุมขนาดพอเหมาะซึ่งกว้างราว 10 ถึง 12 ฟุต หรืออพาร์ทเมนท์ 2 ห้อง เป็นต้น

We have a nice conference room here, men . . . I don't think there's a person in this room who has less than a two room apartment . . . I haven't taste

any protein but new meat for years.”¹⁷

โลกประสพภาวะประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทรัพยากรต่างๆ ถูกใช้จนเกือบหมด เกิดปัญหามลภาวะตามมา น้ำสะอาดกลายเป็นของบั้นส่วนและมีราคา น้ำประปาที่ใช้กันตามบ้านเป็นน้ำเค็ม ไม้ธรรมชาติเกือบสูญไปหมด จนกลายเป็นสิ่งมีค่าใช้ทำเครื่องประดับแทนอัญมณี อาหารส่วนใหญ่คืออาหารสังเคราะห์จากถั่ว (soyaburger) น้ำมันหายาก รถแท็กซี่ที่ใช้กันในเมืองจึงเป็นสามล้อถีบด้วยแรงคน

ชีวิตคนในระดับล่างจึงเป็นชีวิตที่ยากลำบากอย่างยิ่ง นวกรรมกรเหล่านี้ต้องทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำสัญญาผูกมัดตั้งแต่ 1 ปีถึง 5 ปี คนยากจนจะอาศัยอยู่ตามชั้นใต้ดินของตึก ตามชั้นบันได หรือเข้าที่สำหรับแขวนเปลงูวนไว้สำหรับนอน อาหารเป็นเพียงอาหารสังเคราะห์ ราคาถูกพวกนี้จะตกเป็นเหยื่อของผู้ผลิตสินค้า เพราะหลงเชื่อคำโฆษณาทั้งที่สินค้านั้นไม่มีความจำเป็นต่อชีวิต

ในช่วงเวลานั้น บริษัทธุรกิจกลายเป็นธุรกิจขนาดมหึมา บริษัทเหล่านี้จะผลิตสินค้าอย่างครบวงจร เป็นสินค้าทุกชนิดในชีวิตประจำวันของมนุษย์ อินเดียทั้งประเทศกลายเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดยักษ์เรียกว่า อินเดียสตรี (Indiastries) ทรัพยากรโลกถูกนำมาป้อนโรงงานอุตสาหกรรมอย่างไม่มีวันหยุด โรงงานจะผลิตสินค้าจำนวนมากมาขายอย่างฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็นและใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้ขายได้ ทรัพยากรธรรมชาติในโลกจึงลดน้อยลงทุกขณะ ชั่วโลกเหนือและใต้ถูกขูดคั้นหาทรัพยากร ชั่วโลกใต้กลายเป็นรัฐอิกรัฐหนึ่งของอเมริกาเรียกว่าลิทเติลอเมริกา (Little America) รวมทั้งดวงจันทร์ได้กลายเป็นแหล่งอาณานิคมและทรัพยากรแห่งใหม่ของโลก

ผลที่ตามมาจากการผลิตสินค้าอย่างเห็นแก่ตัวและไร้ความรับผิดชอบต่อสังคม ทำให้ทรัพยากรย่อยหรือลงไม่ว่าจะเป็นน้ำมัน ป่าไม้ แร่ธาตุต่างๆ สมดุลย์ของระบบนิเวศจึงสูญเสียดำเนินไปเป็นลูกโซ่ ยิ่งไปกว่านั้น โรงงานอุตสาหกรรมยังก่อให้เกิดมลภาวะในสิ่งแวดล้อม เช่นน้ำเสีย อากาศเป็นพิษ บรรดาโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้มีค่าแก้ตัวว่าความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ๆ ย่อมแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ เช่นสร้างเนื้อสัตว์เทียม ปลุกพืชโดยไม่อาศัยดิน มิทเชลล์กล่าวอย่างมั่นใจว่า

¹⁷Frederik Pohl and C.M. Kornbluth, The Space Merchants (New York : Ballantine Books, 1978) p.3

Science is always a step ahead of the failure of natural resources. After all when real meat got scarce, we had soyaburgers ready. When oil ran low technology developed a pedicab.¹⁸

สิ่งที่มิกเซลหรือโรงงานอุตสาหกรรมเขื่อนั้นคือความโง่เขลา เพราะนั้นเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ แต่ถ้าสมดุลย์ของธรรมชาติและการหมุนเวียนเกือกอกกันของระบบนิเวศถูกทำลาย ไม่ว่าเทคโนโลยีใดก็ตามย่อมไม่อาจสร้างมันขึ้นใหม่ได้

สิ่งเดียวที่บรรดานักธุรกิจค่านึงคือการทำทุกอย่างให้สินค้าขายได้ องค์ประกอบสำคัญคือการโฆษณาจูงใจลูกค้าซึ่งกลายเป็นธุรกิจใหญ่เช่นกัน มิกเซลกล่าวว่า "การเพิ่มประชากรคือข่าวดีสำหรับเรา คนยิ่งมาก ยอดขายยิ่งเพิ่ม ระดับสติปัญญาของคนลดลงคือข่าวดีสำหรับเรา คนยิ่งโง่ ยอดขายยิ่งเพิ่ม" ศิลปะโฆษณาในยุคนี้จึงถูกขนานนามว่าเป็นบทกวีของยุค และมีหลักการว่าต้องทำให้คนเชื่อโดยไม่รู้ตัวที่กำลังถูกทำให้เชื่อ สิ่งที่เป็นอุดมการณ์สูงสุดของยุคคือการขายและเงินตรา นั่นเอง

The Space Merchants ได้แสดงภาพความไร้จริยธรรมของการค้าอย่างตรงตัว เช่น การล่อลวงให้คนอยากซื้อทั้งที่ไม่มีควมจำเป็นแต่อย่างใด หรือการผลิตสินค้าอย่างไร้อุดมการณ์ เช่นผลิตทั้งยาคุมกำเนิดและยาเร่งการเจริญพันธุ์ การออกสินค้าเป็นชุด ผู้ซื้อจะต้องซื้อทั้งวงจรของมันไปจนถึงการขายสินค้าที่มีสารเสพติดที่ผู้บริโภคะจะหยุดใช้ไม่ได้

each sample of coffiest contains three milligramme of a simple alkaloid. Nothing harmful. But definitely habit forming. After ten weeks the customer is hooked for life."¹⁹

สิ่งเหล่านี้จึงทำให้เกิดกลุ่มต่อต้านเป็นองค์การลับมีขอบข่ายทั่วทั้งโลก มีวัตถุประสงค์ที่จะเผยแพร่ความรู้แก่คนทั่วไปว่า ระบบอุตสาหกรรมและโลกธุรกิจทำลายทรนชากรธรรมชาติ จะทำให้โลกพินาศและให้คนตระหนักถึงทางแก้ ซึ่งได้แก่การวางแผนครอบครัวอย่างจริงจัง การปลูกป่า การอนุรักษ์ผืนหน้าดินและสร้างหน้าดินขึ้นใหม่ การสร้างสังคมชนบท และยุติการผลิตสินค้าที่ไร้ประโยชน์ ขบวนการ World conservationist Association

¹⁸ Ibid. p.26.

¹⁹ Ibid. p.5.

ถูกเรียกจากฝ่ายรัฐบาลว่าคอนซีล ได้ดำเนินการตั้งแต่การเผยแพร่ความรู้ไปจนถึงการใช้ความรุนแรง เช่น การก่อวินาศกรรมโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นภัยต่อสังคม พวกคอนซีลจึงถูกรัฐบาลและบรรดาธุรกิจอุตสาหกรรมพยายามทำลายล้าง และถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากรโรครจิตผู้ริษยาความรุ่งเรืองของธุรกิจของชาติ

เมื่อทรินยากรโลกร่อยหรอ อเมริกาและบริษัทธุรกิจจึงหวังครอบครองดาวศุกร์ด้วยเหตุผลเดียวคือเป็นแหล่งทรินยากรแห่งใหม่ที่มีขนาดมหึมาเท่ากับโลก เพื่อนำทรินยากรมาป้อนโรงงาน ทำการผลิตสินค้าฟุ่มเฟือยต่อไป การบุกเบิกดาวศุกร์ของพวกนี้จึงเป็นการทำลายดาวศุกร์ให้เป็น เช่นโลกเท่านั้น กลุ่มคอนซีลจึงต้องหาทางหยุดยั้ง เพื่อให้ดาวศุกร์ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างถูกต้อง เป็นโลกแห่งใหม่อันอุดมสมบูรณ์ที่จะไม่มีชะตากรรมเช่นเดียวกับโลก

เนื้อเรื่องของ The Space Merchants จึงเป็นการเสียดสีโลกแห่งการโฆษณาหลอกลวงคนอย่างชัดเจน โครงการรณรงค์เพื่อหาอาสาสมัครเดินทางไปยังดาวศุกร์ของมิกเชลล์จึงเป็นงานที่เกือบจะเป็นไปไม่ได้ เพราะสภาพอันแห้งแล้ง ไม่มีน้ำ ภูมิอากาศอันแปรปรวนและลมพายุอันแรงกล้า โอเชียร์ได้บอกเขาถึงสภาพอันเหมือนนรกของดาวศุกร์ แต่มิกเชลล์ยังคงยืนยันว่าในโลกของการโฆษณา สามารถที่จะหาจุดขายของสิ่งไร้ค่าได้ ในที่สุดมิกเชลล์ได้คิดจุดโฆษณาถึงความสดใสของดวงอาทิตย์ และแสงแดดเจิดจ้าบนดาวศุกร์ขึ้นเป็นจุดแข็งที่จะกลบจุดอ่อนทั้งหมด แต่แล้วการโฆษณาของเขากลับไม่มีความจำเป็น เพราะมีคนกลุ่มหนึ่งเห็นว่าสภาพอันเหมือนนรกบนดาวศุกร์นั้นยังดีกว่าสวรรค์ของนักธุรกิจบนโลก

นั่นคือ โพลล์และคอร์นบลูช ได้ชี้ถึงผลร้ายของโลกธุรกิจในปัจจุบัน เขาได้ชี้ถึงภาวะประชากรที่เพิ่มขึ้นทุกขณะซึ่งจะทำให้ทรินยากรลดลงอยู่แล้ว แต่ระบบการค้าเสรีและการอุตสาหกรรมยังได้ทำให้ทุกอย่างเลวร้ายยิ่งขึ้น ทรินยากรถูกผลาญโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา สมดุลย์ของระบบนิเวศถูกทำลายสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมากขึ้น ทั้งยังชี้ถึงกลยุทธ์ในการขายที่ทำให้ประชาชนกลายเป็นทาสของโฆษณา ทุกคนซื้อสินค้าโดยไม่ได้คำนึงว่าจำเป็นหรือไม่ โฆษณาที่หลอกลวงและไร้จริยธรรม อีกทั้งอิทธิพลของนักธุรกิจในวงการเมือง ล้วนเป็นภาพความจริงในปัจจุบัน The Space Merchants จึงเป็นการชี้ให้เห็นภาพของความเหลวแหลก ความชั่วร้ายและน่าสะพึงกลัวของโลกธุรกิจและสังคมอุตสาหกรรม โดษชยายให้เป็นภาพแห่งอนาคตที่สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความพินาศอย่างไรทางแก่

โครงสร้างของ The Space Merchants มีศูนย์กลางอยู่ที่

มิตเชลล์ คอร์ทเนย์ การรับผิดชอบโครงการรณรงค์หาอาสาสมัครบุกเบิกดาวศุกร์ทำให้เขาพบกับความเปลี่ยนแปลงยิ่งใหญ่ในชีวิต คอร์ทเนย์คือตัวแทนของคนในโลกแห่งวัตถุนิยม ที่ทำทุกสิ่งเพื่อผลประโยชน์ของตน สิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับเขาคือการขายและเงิน เขาใช้ความสามารถของเขาเลื่อนขั้นขึ้นเป็นสตาร์ คลาส และประกาศสถานะของตนด้วยความภาคภูมิใจอยู่เสมอ คอร์ทเนย์ไว้ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไร้จริยธรรม และภาคภูมิใจกับการเป็นนักโฆษณาของตนเอง แคชเชียร์รายผู้รู้ซึ่งถึงความผิดพลาดในสังคมและยึดมั่นในหลักการจึงผิดหวังในตัวเขา เธอประณามเขาว่าที่เขาเลือกเธอเพราะต้องการได้เธอมาประดับบารมีของเขาเท่านั้น

I know you won't change . . . Do I have to tell you that you're an ill-tempered, contriving Machiavellian, selfish pig of a man to live with. I used to think you were a sweet guy, Mitch, an idealist who cared for principles and ethics instead of money.²⁰

เมื่อกันเขาออกจากโครงการนี้ เธอและกลุ่มคอนซีลส์จึงวางแผนให้เขาไปใช้ชีวิตอยู่ในกลุ่มกรรมกร นอกจากนี้ แคชชียังหวังว่าหลังจากที่เขาได้รู้สภาพของชนชั้นล่างอาจทำให้เขาเปลี่ยนความคิด ในตอนแรก มิตเชลล์คิดแต่เพียงหาทางกลับมาสู่โลกภายนอก แต่เมื่อเขาเริ่มทบทวนถึงเจตนารมณ์ของพวกคอนซีลส์ ภาพความทุกข์ของชนชั้นล่าง มิตรภาพของเขากับเพื่อนกรรมกร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขาพบว่าแคชชี โอเชียร์ หรือแม้แต่ประชาชนสามัญมากมายล้วนเป็นพวกคอนซีลส์ เขาจึงแน่ใจว่าระบบที่เขามีส่วนร่วมและวิถีของโลกธุรกิจเป็นสิ่งที่ดี เขาจึงเข้าช่วยเหลือพวกคอนซีลส์ในที่สุด

ไพล์และคอร์นบลูซให้โครงสร้างหลักของเรื่องคือ เรื่องงานของมิตเชลล์ที่ทำให้เขาเป็นเป้าหมายของพวกทอนตันและกลุ่มคอนซีลส์ โดยมีเรื่องความรักระหว่างเขาและแคชชีเป็นโครงสร้างรองที่ประสานกับโครงเรื่องหลักได้สนิท ความรักที่แคชชีมีต่อเขาทำให้เขาได้รับรู้ถึงชีวิตของคนส่วนใหญ่ และความรักที่เขามีต่อแคชชีทำให้เขากลับที่จะเปลี่ยนแปลง The Space Merchants เล่าเรื่องจากมุมมองของมิตเชลล์ เป็น first person narration จึงแสดงการเปลี่ยนแปลงในตัวเขาจากนักวัตถุนิยม ไปสู่วีรบุรุษผู้ช่วยสังคมให้รอดได้อย่างเด่นชัด ทั้งมุมมองนี้ยังทำให้การซ่อนบมปัญหาของ

²⁰Ibid. p.32.

เรื่องมีประสิทธิภาพ ผู้อ่านจะพบความจริงไปพร้อมกับมิทเชลล์

The Space Merchants มีลีลาของเรื่องรักและผจญภัย รวมทั้งมีตัวละครเป็นฝ่ายพระเอก นางเอก ผู้ร้ายเด่นชัด เรื่องรักระหว่างแคซีและมิทเชลล์เป็นส่วนที่มีเสน่ห์ของเรื่อง เหตุการณ์ของฉากมิทเชลล์ถูกลอบสังหาร การถูกลักพาตัว การต่อสู้กับนักฆ่า การเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่างๆ ของตัวเอก เป็นส่วนการผจญภัยที่น่าตื่นเต้น ซึ่งคือลักษณะโรแมนติกตามแบบของนิยายวิทยาศาสตร์แต่ดั้งเดิมนั่นเอง

ตัวละครในเรื่องแม้จะไม่ใช่ตัวละครที่มีความลึก แต่มีบุคลิกโดดเด่น มิทเชลล์ผู้เป็นศูนย์กลางของเรื่อง เป็นตัวละครที่มีพัฒนาการชัดเจน ในลักษณะคนชั่วที่กลับตัวได้ในที่สุด ส่วนตัวละครอื่นๆ จะมีลักษณะแบนราบเป็นมิติเดียวมากกว่า บทของแคซีเป็นตัวละครที่เด่นรองลงมา เธอเป็นผู้อยู่เบื้องหลังกลุ่มใต้ดินและสามารถชักนำให้มิทเชลล์กลับตัวได้ โนฮัลและคอร์นบลูทใช้สูตรสำเร็จของนางเอกที่อยู่ในกลุ่มใต้ดิน แต่ทำให้ซับซ้อนขึ้นด้วยการทำให้ทั้งคู่เป็นสามีภรรยาที่แยกทางกัน และให้บทแคซีเป็นกุญแจสำคัญของเรื่อง บทของไอเชอร์นักบินอวกาศผู้สูงเพียง 3 ฟุตเป็นบทที่มีลีลาเช่นกัน เขาเป็นวีรบุรุษผู้ใช้ชีวิตแบบเจ้าสำราญ มีสาวสวยล้อมรอบตลอดเวลา และในที่สุดเรื่องก็ได้เปิดเผยในตอนหลังว่าเขาเป็นหนึ่งในพวกคอนซีส์ ความพิการของเขาเกิดจากแม่กินอาหารที่เป็นพิษขณะตั้งครรภ์ พ่อแม่และเขาเป็นเหยื่อของโรงงานอุตสาหกรรม พวกเขาจึงเข้าร่วมกลุ่มคอนซีส์เพื่อทำให้โลกดีขึ้น

บทของฟาวเลอร์และทอนตันเป็นบทที่เด่นชัดเช่นเดียวกัน บทของทั้งคู่คือนักธุรกิจผู้ทำทุกอย่างเพื่อผลกำไร ฟาวเลอร์นิยมที่จะแข่งขันอย่างตรงไปตรงมาตามค่านิยมอเมริกัน ทำให้เขาจบจุจบ ในขณะที่ทอนตันเป็นนักธุรกิจผู้ชั่วร้าย และพร้อมจะก่ออาชญากรรมเพื่อกำจัดคู่แข่งขึ้น

The Space Merchants มีลีลาการดำเนินเรื่องที่ฉับไว มีการซ่อนบมปัญหาไว้ตลอดเรื่อง รวมทั้งการหักมุมไปมา นิยายเรื่องนี้ถูกใจมากที่สุดเพราะเสนอภาพความน่าเกลียดและความรุนแรงอย่างเกินเลย คอร์นบลูทได้ตอบโต้ว่า ความน่าเกลียดและความรุนแรงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต และเขาเสนอภาพชีวิต²¹

สิ่งที่โดดเด่นที่สุดคืออารมณ์ขันในเรื่องที่จะแทรกอยู่ตลอดเวลา มี

²¹C.M. Kornbluth. Science Fiction : imagination and social criticism (Chicago : Advent Publisher, 1974) p.73.

เนื้อหาค่อนข้างไปทางเสียดสี ล้อเลียน ประชดประชัน เป็นต้นว่าข่าวการปล้นชิงไม้จากร้านเครื่องประดับ รถแท็กซี่อนาคตที่กลับกลายเป็นรถสามล้อถีบด้วยแรงคน ประธานาธิบดีที่นอบน้อมต่อนักธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตาม ลักษณะเสียดสียังไม่ถึงกับรุนแรงหมิ่น และโทนเรื่องยังคงผ่อนคลายและเต็มไปด้วยความหวัง

The Space Merchants ได้รับรางวัลฮิวโกนวนิยายยอดเยี่ยมประจำ ค.ศ. 1953 ทั้งได้รับการยกย่องว่าเป็นเรื่องที่วิพากษ์วิจารณ์สังคมร่วมสมัยได้อย่างโดดเด่นที่สุด และเป็นเรื่องที่ประสานสาระและความบันเทิงเข้าด้วยกันได้อย่างยอดเยี่ยม

The Syndic

ในปีเดียวกันกับ The Space Merchants อันเป็นผลงานร่วมกับเพรเดอริก โพลล์ คอร์นบลูมมิงานเขียนของเขาออกมาชิ้นหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงน้อยกว่า The Space Merchants แต่ยังคงเป็นงานที่มีผู้ยกย่องว่าเป็นงานที่เปี่ยมไปด้วยสีสันและจินตนาการเกี่ยวกับสังคมอันไม่พึงปรารถนาและเสนอความคิดไว้อย่างน่าสนใจเรื่องหนึ่ง

The Syndic เสนอประวัติศาสตร์อนาคตในต้นศตวรรษที่ 21 เมื่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาเสื่อมลง ประชาชนไม่พอใจที่รัฐออกกฎหมายเข้มงวด มีการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม สินค้ามีราคาสูง บรรดากลุ่มแก๊งสเตอร์จึงรวมตัวกันเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ชินดิกและมีอบพวกนี้ได้ฝ่าฝืนกฎหมาย ขायของหนีภาษีบริการประชาชน รัฐบาลได้พยายามกวาดล้าง แต่พวกนี้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชน จึงเกิดสงครามกลางเมืองและเข้ายึดอำนาจจากรัฐบาลไว้ได้ในที่สุด รัฐบาลเดิมได้หนีไปตั้งถิ่นฐานใหม่ทางฝั่งตะวันตกของไอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกาได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือด้านตะวันตกเป็นของมีอบ เรียกว่ามีอบเทอริทอรี มีผู้นำคือตระกูลรีแกน ส่วนด้านตะวันออกเป็นของชินดิก มีตระกูลมัลกาโรเป็นผู้นำ ทั้งสองฝ่ายต่างมีการปกครองตามแบบของตนและเป็นพันธมิตรกัน

เนื้อเรื่องของ The Syndic เริ่มขึ้นเมื่อการปกครองแบบใหม่ดำเนินมาเป็นเวลานาน ชาร์ล ออร์ซีโน สมาชิกรุ่นเยาว์ของชินดิก เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานีตำรวจ วันหนึ่งเขาถูกยามรักษาความปลอดภัยของตนเองลอบสังหารแต่รอดมาได้ สมาชิกของชินดิกประชุมกันเรื่องที่คนของชินดิกถูกลอบสังหารในระบอบนี้หลายราย และสงสัยว่าฆาตกร จะเกี่ยวข้องกับพวกรัฐบาลเดิมออร์ซีโนจึงได้รับมอบหมายให้เขาไปเป็นสายลับ เพื่อความแนบเนียน ออร์ซีโนจึงเข้ารับการสะกดจิตเมื่อบรรจงฤทธิกรรมใหม่ให้เป็นผู้เกลียดชังชินดิก และลืมนึกว่าตนเป็นใครโดยลี มัลกาโร นักจิตวิทยาสาวเป็นผู้ดำเนินการ ออร์ซีโน

ได้ไปใช้ชีวิตอยู่ในกลุ่มพวกต่อต้านสังคมและได้รับการติดต่อจากผู้นักกรินเนลล์ของรัฐบาลเดิมให้เข้าร่วมในแผนการ ทั้งนี้ที่เขาสาบานตนเป็นประชาชนของรัฐบาลเดิม เขาจำได้ว่าตนเองเป็นใคร ระหว่างการเดินทางโดยเรือดำน้ำไปยังไอร์แลนด์ กรินเนลล์ได้ใช้ออร์ซิโนเป็นเครื่องมือในการสังหารผู้บังคับเรือดำน้ำคู่แข่งทางการเมืองของตน เมื่อถึงไอร์แลนด์ ออร์ซิโนพบว่าที่นี่คือรัฐเผด็จการทหารอันเข้มงวด เดิมไปด้วยการแบ่งฝ่ายและแย่งชิงอำนาจกัน ออร์ซิโนได้พบว่าลี พัลกาโรปลอมตัวเข้ามาเช่นกัน แต่เธอยังคงอยู่ในภาวะถูกสะกด เธอเปิดโปงว่าเขาเป็นจารชนของซินติก ทำให้เขาต้องหนีออกไปนอกเมือง

ที่นอกเขตเมืองเป็นที่อยู่ของชนพื้นเมืองป่าเถื่อน พวกนี้จับตัวเขาไปเพื่อให้เขาสอนขับรถและใช้ปืน ออร์ซิโนได้สนิทสนมกับมาร์ธา เด็กหญิงผู้มีอำนาจจิตซึ่งถูกนี้สาวแย่งตำแหน่งหัวหน้าไป เธอได้ช่วยออร์ซิโนให้หนีไปด้วยกัน ทั้งคู่เข้าไปช่วยลือออกมาได้ แต่มาร์ธาถูกกรินเนลล์ยิงตาย ออร์ซิโนและลีหนีจากฝ่ายรัฐบาลเดิม และได้รับการช่วยเหลือจากเรือดำน้ำของฝ่ายมีอบเทอริทอรี ภายใต้การควบคุมของจิมมี รีนแกน บุตรชายผู้นำของมีอบ ทั้งคู่พบว่ามีอบกับฝ่ายรัฐบาลมีการติดต่อกันอย่างลับๆ ออร์ซิโนฆ่ารีนแกนตาย เขาและลีรีบหนีไป ทั้งคู่ขึ้นฝั่งในเขตมีอบและพบกับเคน โอลิเวอร์ ราชกรของมีอบผู้เกลียดชังระบบการปกครองของพวกตน เคนซ่อนตัวทั้งคู่ไว้และปลอมเอกสารเพื่อให้ทั้งสองกลับซินติก ระหว่างนั้นทางมีอบติดตามหาตัวทั้งคู่อย่างไม่ลดละ ทั้งสองได้ข่าวว่ามอริช รีนแกน ผู้นำคนหนึ่งของมีอบผู้รู้จักตัวทั้งสองดีได้กลับมาเมื่อค้นหาด้วย ระหว่างเดินทางกลับ ออร์ซิโนจึงพบว่ามอริช รีนแกนคือผู้นักกรินเนลล์นั่นเอง ออร์ซิโนฆ่ากรินเนลล์ได้สำเร็จและกลับสู่ซินติกได้ในที่สุด

ทั้งสองรายงานให้แก่แฟรงค์ เทย์เลอร์ หัวหน้าคนหนึ่งของซินติกรู้ว่าพวกมีอบและรัฐบาลร่วมมือกันโจมตีซินติก ออร์ซิโนขอให้ประกาศสงคราม แต่แฟรงค์ปฏิเสธและบอกให้ทั้งคู่รู้ว่าระบบของซินติกนั้นอ่อนแอจนไร้ทางแก้ กำลังทหารเสื่อมโทรม ทั้งลีและออร์ซิโนมองคู่สังคมนอนอย่างสิ้นหวัง

คอร์นบลูซสร้างประวัติศาสตร์อนาคตของเขาด้วยลักษณะที่แปลกกว่าเรื่องอื่นๆ เขาสร้างภาพของระบอบประชาธิปไตยที่ล้มเหลวและรัฐกลายเป็นรัฐเผด็จการที่กดขี่ ทำให้กลุ่มแก๊งสเตอร์ที่ขายสินค้าหนีภาษีด้วยราคาถูกกลายเป็นที่ฝังของประชาชน และในที่สุด พวกแก๊งสเตอร์และบรรดานักศึกษาประชาชนได้ก่อการปฏิวัติรัฐบาลเดิมได้สำเร็จ และสถาปนาสังคมใหม่ขึ้นในที่สุด นั่นคือภาพของกลุ่มใต้ดินและพลังมวลชนผู้ลุกฮือขึ้นโค่นล้มรัฐเผด็จการตามแบบนิยายดิสโทเปียนั่นเอง แต่คอร์นบลูซกลับใช้จุดนี้เป็นเพียงจุดเริ่ม และ

เสนอกฎของสังคมสามแบบที่เกิดขึ้นตามมา

ดินแดนของซินติก คือดินแดนของกลุ่มแกงสเตอร์ที่ยึดมั่นในหลักการของตนอย่างเคร่งครัด กล่าวคือเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ที่ปกครองด้วยความจงรักภักดีที่คนในสังคมมีต่อองค์การ จึงเป็นการปกครองแบบหลวมที่สุด ผู้นำในซินติกถือว่าตนไม่ใช่รัฐบาล สมาชิกของสังคมไม่ใช่ราษฎร แต่เป็นเสมือนพ่อกับลูก ไม่มีกฎหมายใดๆ มีแต่เกณฑ์กว้างๆ ที่ยอมรับกัน เช่น เงื่อนไขทางเศรษฐกิจการค้า มีการเก็บค่าคุ้มครองเข้ารัฐ ไม่ใช่ภาษี ทางด้านสังคมจริยธรรมอันเคร่งครัดในแบบดั้งเดิมสูญไป คนในซินติกมีเสรีภาพในการใช้ชีวิตอย่างเต็มที่ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพทางด้านเพศ หญิงและชายสามารถมีสามีภรรยาได้มากกว่า 1 คน มีการเล่นรักอย่างเสรี อนุญาตและการพนันเป็นสิ่งยอมรับในสังคม ผู้นำของซินติกเห็นว่าระบบของตนคือหลักการควบคุมตนเอง ที่สูงส่งกว่าการปกครองด้วยกฎหมายหรือเกณฑ์อันเข้มงวดของรัฐบาลของสหรัฐแต่ดั้งเดิม

The Syndic is an organization of high morale and easy going, hedonistic personality . . . The government is an organization of low morale and inflexible puritanic, sado-masochistic personality.²²

แต่เสรีภาพเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดผลเสียตามมาในที่สุด เช่น การแตกแยกในสังคม ผู้สูงอายุที่ยึดมั่นในจริยธรรมแตกแยกกับหนุ่มสาวรุ่นใหม่ ผู้ที่มีค่านิยมแบบเดิมจะขมขื่นและเป็นทุกข์ คนยากไร้ยังคงเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคมแบบใหม่เช่นเดิม สภาพเหล่านี้ทำให้ซินติกอ่อนแอลงทุกขณะ เพราะคนในซินติกมุ่งหาความสุขใส่ตัว ไม่มีหลักการ ไม่มีควมรับผิดชอบหรือสำนึกต่อชนชาติแต่อย่างใด กองทัพอ่อนแอลงและเสื่อมหายไป ซินติกจึงเป็นภาพฉายของโลกเสรีที่เปี่ยมไปด้วยเสรีภาพในทุกด้าน หลักการปกครองแบบอุดมคติที่ผู้นำของซินติกยึดมั่นนั้นขาดหลักการและการวางแผนที่ดี ทำให้กลายเป็นสังคมอันไม่พึงปรารถนาไปในที่สุด

ส่วนในดินแดนของมีอบเทอริทอรี ดินแดนของพวกแกงสเตอร์ตระกูลรีแกน หลังจากการทำพันธสัญญาแห่งดินแดนกับกลุ่มซินติก พวกนี้ได้ปกครองตามหลักเกณฑ์ของตนโดยการสถาปนาตระกูลรีแกนขึ้นเป็นเสมือนราชวงศ์ใหม่ การปกครองกลายเป็นเจ้ากับข้า หรือนายกับทาส ตำแหน่งสำคัญ

²²C.M. Kornbluth, The Syndic (London : Sphere Books, 1971) p.40.

ทางการเมืองหรือเศรษฐกิจเป็นของคนในตระกูล มีการสืบทอดตำแหน่งแต่เพียงกลุ่มของตน สมาชิกในตระกูลมีความเป็นอยู่หรูหราวางอำนาจ ในขณะที่ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างทุกชั้นชน มีแต่ความยากจน ภาษีที่ไร้ความเป็นธรรม ค่าครองชีพที่สูง สาธารณูปโภคขาดแคลนและไม่มีสิทธิเสรีภาพใดๆ การล้มล้างรัฐบาลเดิมจึงเท่ากับเปลี่ยนการปกครองแบบเผด็จการของรัฐไปสู่ระบบเผด็จการแบบราชาธิปไตย ดินแดนแห่งนี้จึงเป็นโลกดิสโทเปียในอีกแบบหนึ่ง

ส่วนรัฐบาลเดิมของอเมริกาที่ตั้งหลักแหล่งบนไอร์แลนด์ ได้กลายเป็นรัฐเผด็จการทางทหารที่กดขี่ ปราศจากเสรีภาพใดๆ ทั้งสิ้นและเต็มไปด้วยความวุ่นวายทางการเมือง มีแต่การแก่งแย่งชิงอำนาจ ระหว่างกลุ่มโซซิโอแครต ซึ่งเป็นฝ่ายของประธานาธิบดีซึ่งมีกำลังเป็นกองทัพเรือ และกลุ่มคอนสตีติวชันนิสต์ ซึ่งได้แก่กองทัพอากาศและกองเรือดำน้ำ ประชาชนเพศชายส่วนใหญ่เป็นทหาร ผู้หญิงเป็นประชาชนชั้นสองที่ไม่ถือว่าเป็นราษฎร ในหมู่ประชาชนมีการแบ่งแยกกันเป็นกลุ่มต่างๆ มีการทำรัฐประหารอยู่ตลอดเวลา มีการลอบฆ่าชนชั้นผู้นำด้วยวิธีการต่างๆ ผลิตผลและพลังงานเช่น พลังงานนิวเคลียร์จะถูกใช้ในการทหารเท่านั้น ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ยากไร้สภาพที่อยู่อาศัยเสื่อมโทรม เครื่องอุปโภคบริโภคเป็นของชนิดเลว ประชาชนในกลุ่มของรัฐบาลเดิวยังคงยึดมั่นในจริยธรรม เรื่องเพศเป็นสิ่งต้องห้าม และขยะแขยงวัฒนธรรมของพวกซินติก

ด้วยความวุ่นวายในกลุ่มของรัฐบาลเดิมนี่เอง จึงทำให้ทางมีอบเทอริทอรี เข้าเป็นพันธมิตรและเข้าแทรกแซงกิจการภายในของรัฐบาลเดิมได้สำเร็จ ผู้นำของมีอบคือมอริช รีนแกน ได้ใช้ชื่อกรีนเนลล์ เข้าเป็นผู้นำระดับสูงของกลุ่มรัฐบาล และมุ่งทำลายคู่แข่งตลอดเวลาเพื่อก้าวไปสู่อำนาจ

การที่ทางมีอบเทอริทอรีและกลุ่มรัฐบาลไม่รู้ถึงความอ่อนแอทางกำลังทหารของซินติก จึงทำให้พวกนี้ยังไม่สามารถทำสงครามเผชิญหน้า ได้ แต่อาศัยการแทรกแซง การทำจารกรรม การสืบหาข้อมูลและลอบสังหารเท่านั้น

เหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่อง เช่น การที่รัฐเผด็จการมุ่งร้ายต่อโลกเสรีซินติก การลอบเข้ามาทำจารกรรมและลอบสังหารบุคคลชั้นนำในซินติก การเกลี้ยกล่อมประชาชนผู้ต่อต้านซินติกเป็นพรรคพวก แม้แต่การที่ออร์ซิงโนเข้าไปเป็นสายลับซ้อนในฝ่ายรัฐบาล สิ่งเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนความกลัวภัยคอมมิวนิสต์ของยุคนั้น ที่คนอเมริกันหวาดหวั่นว่าชาติของตนกำลังถูกแทรกแซงจากภัยภายนอก มีความเชื่อว่าคอมมิวนิสต์ได้เข้าทำจารกรรมในประเทศ มีคนในชาติที่แปรพักตร์ทำงานให้กับศัตรูปะปนอยู่ในสังคม และความวุ่นวายต่างๆ เป็นฝีมือของคอมมิวนิสต์ ภาพเหตุการณ์ในนิยายจึงเป็นภาพเปรียบถึงภาพความกลัว

เหล่านี้ในสังคมอเมริกันนั่นเอง

ในอีกกรณีหนึ่ง ภาพของรัฐทั้งสามอาจเป็นภาพเปรียบเทียบของฝ่ายอเมริกา จีนและรัสเซีย เหมือนกับที่ใน Nineteen Eighty-Four เคยทำนายไว้ ภาพของซันติกคือโลกเสรีผู้โดดเดี่ยวเช่นเดียวกับอเมริกา ในขณะที่มีอบและรัฐบาลเดิมต่างเป็นรัฐเผด็จการ เช่นเดียวกับจีนและรัสเซียที่เป็นเผด็จการคอมมิวนิสต์ จึงเป็นความน่าหวาดหวั่น ถ้าโลกเผด็จการทั้งสองร่วมมือกันโจมตีโลกเสรีแห่งนี้

คอร์นบลูช ได้ชี้ให้เห็นธรรมชาติอันชั่วร้ายของมนุษย์ คือธรรมชาติแห่งการทำลายล้าง การแก่งแย่งอำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตน เนื้อเรื่องของ The Syndic จึงเต็มไปด้วยการแย่งชิงอำนาจและการทำลายล้าง ไม่ว่าจะเป็นแผนร้ายที่มีอบและรัฐบาลมีต่อซันติก ความวุ่นวายทางการเมืองในฝ่ายรัฐบาล การกำจัดคู่แข่งทางการเมืองของกรีนเนลล์ หรือแม้แต่การชิงอำนาจของชนพื้นเมืองป่าเถื่อน ล้วนมีสภาพไม่แตกต่างกันนัก เพียงแต่ในสังคมที่เจริญแล้ว การแก่งแย่งอำนาจนั้นลึกซึ้ง แอบยลและโหดเหี้ยมกว่าเท่านั้น

ไม่เพียงแต่ศัตรูจากภายนอก สิ่งที่น่าหวาดหวั่นยิ่งกว่านั้นคือความอ่อนแอทางโครงสร้างภายในของซันติกเอง ไม่ว่าจะเป็นการปกครองอันไร้หลักเกณฑ์ ราชฎที่มุ่งหาความสุขใส่ตนจนไม่คำนึงถึงสิ่งอื่นและกำลังทหารที่อ่อนแอ ที่จะทำให้สังคมพินาศลงได้ในที่สุด คอร์นบลูช ได้ชี้ให้เห็นว่าเสรีภาพอันไร้ขอบเขตนั้น ย่อมเป็นอันตรายต่อสังคมได้เช่นเดียวกัน ลี พัลกาโร ได้กล่าวกับออร์ซีโนว่า เธอหวาดกลัวภัยจากภายนอกประเทศน้อยกว่าภัยจากประชาชนชาวซันติก ผู้ขาดสมดุลในชีวิต

the North American Government didn't scare me especially. But the thought that they're lined up with a continental power does. It scares me damnably because it'll be three against one. Against the Syndic, the Mob, the Government and our own unbalance citizen . . . The fat, sloppy, happy Syndic sitting around while the wolves overseas and the maniacs across the Mississippi are waiting to jump . . . ²³

²³ Ibid. p.133.

The Syndic จึงเป็นการเริ่มต้นภัยถึงโลกเสรีเช่นสหรัฐอเมริกา โดยตรงว่าภัยจากภายนอกนั้นยังไม่น่าหวาดหวั่นเท่ากับความเสี่ยงในชาติ ไม่ว่าจะเป็นการห่างเหินจากจริยธรรม การต้องการเสรีภาพจนเกินขอบเขต และการขาดสำนึกของชนชาติ และคนในสังคมไม่ควรปล่อยให้สภาพเช่นนี้เกิดขึ้นกับสังคมของตน

โลกทั้งสามแบบของคอร์นบลูธล้วนแต่เป็นโลกอันไม่พึงปรารถนาทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นโลกเผด็จการทหารอันปั่นป่วนสับสน โลกเผด็จการของชนกลุ่มน้อยที่กดขี่ หรือโลกเสรีอันไร้กฎเกณฑ์และหลักการ คอร์นบลูธสรุปว่าไม่เคยมีสังคมใดเพียบพร้อมและสมบูรณ์แบบในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ทุกชนชาติในอดีตล้วนมีบทบาทในการสร้างสรรค์และทำลายควบคู่กันไปเสมอ จึงไม่มีระบบการปกครองใดที่จะคงทนไปได้ตลอดกาล

Who can know what he's doing when he doesn't even know why he does it? Bless the bright Cro-Magnon for inventing the bow and damn him for inventing missile warfare. Bless the stubby little Sumarians for miracles of beauty in gold and lapis laguli and damn them for burying a dead queen's handmaidens alive in her tomb. Bless Shih Huang Ti for building the Great-Wall . . . , and damn him for burning every books in China . . ."²⁴

อีกประเด็นหนึ่งที่คอร์นบลูธ ได้เห็นไว้ในเรื่องคือปัญหาเกี่ยวกับศีลธรรม สังคมของจีนตกเห็นว่าข้อห้ามทางจริยธรรมคือตัวสร้างความตึงเครียดในสังคม เป็นสาเหตุของโรคจิต โรคประสาท และปัญหาสังคมอื่นๆ ในยุคของจีนตกจึงให้เสรีภาพด้านนี้แก่ประชาชนเต็มที่ และเชื่อกันว่าปัญหาทางจิตไม่มีอีกต่อไป แต่ในความเป็นจริง สิ่งเหล่านี้กลับสร้างความกดดันให้กับผู้มีความคิดในแบบเก่า เช่น คนวัยกลางคนขึ้นไป หรือคู่สามีภรรยาที่มีความคิดต่างกัน เป็นต้น เมื่อเวลาผ่านไปกลับมีผู้ป่วยเป็นโรคจิตและโรคประสาทมากขึ้นทุกขณะ

The Syndic จึงเป็นการเสนอความคิดว่าวิถีชีวิตของมนุษย์นั้นควรดำรงอยู่บนทางสายกลาง ไม่ว่าจะเป็นด้านใดก็ตาม ภาพสังคมทั้งสามแบบล้วนแต่เป็นสังคมที่ไร้สมดุลย์ ไม่ว่าจะเป็นสังคมแห่งเสรีภาพอันไร้ขอบเขต

²⁴ Ibid. p.158.

หรือสังคมเผด็จการเต็มรูป สังคมอันไร้กฎเกณฑ์หรือสังคมที่เคร่งครัดจนเกินไป สังคมที่ไร้พลังทางทหารเพื่อป้องกันตัวกับสังคมที่คุมทงบประมาณทั้งหมดในการทหาร รวมทั้งสังคมที่เคร่งครัดในจริยธรรมจนเกิดความเก็บกด กับสังคมที่ปราศจากหลักยึดทางจิตใจ นั่นคือภาพสะท้อนของยุคปัจจุบันที่เสรีภาพทางเพศเพิ่มขึ้นทุกขณะ ช่องว่างระหว่างวัยระหว่างคนรุ่นพ่อแม่กับคนรุ่นลูกที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง คอร์นบลูชได้ขยายภาพเหล่านี้ออกไปจนผิดปรกติ เพื่อเตือนให้ตระหนักถึงทิศทางของสังคมที่จะดำเนินต่อไป

นิยายเรื่องนี้ดำเนินเรื่องอย่างฉับไว เรื่องประกอบด้วยบทสั้นๆ เหตุการณ์ในเรื่องดำเนินไปข้างหน้าตลอดเวลา ทำให้เรื่องมีความกระชับและน่าติดตาม คอร์นบลูชยังใช้ลักษณะตัดต่อเหตุการณ์สลับไปมาอยู่หลายครั้ง เช่นในบทที่ 1 และ 2 เป็นบทบาทของออร์ซีโน ลี และกรินเนลล์ ในคนละสถานการณ์โดยกล่าวตัวละครทั้งสามสลับไปมาตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีการใช้ลักษณะของการข้ามเหตุการณ์ในบางช่วงไป ก่อนจะกลับมาย้อนกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ละไว้ใน ช่วงหลังเพื่อสร้างปมปัญหา เช่นเมื่อออร์ซีโนถูกล้างสมองให้มีความทรงจำของไวแมน คอร์นบลูชเปิดตัวไวแมนในทันที จนกระทั่งไวแมนสาบานตนจึงเปิดเผยว่าเขาคือออร์ซีโน แล้วจึงเสนอภาพย้อนอดีตเหตุการณ์ในตอนล้างสมอง เช่นเดียวกับที่ซ่อมบมว่ากรินเนลล์คือมอริช รัแกน

เนื้อเรื่องของ *The Syndic* เต็มไปด้วยสีสันของการผจญภัยในแบบโรแมนซ์ เต็มไปด้วยการขับเคี่ยวกันระหว่างตัวละครเอกกับศัตรู การไล่ล่า การหลบหนี การต่อสู้ นิทรรศการของชนป่าเถื่อนรวมทั้งบทกวีระหว่างออร์ซีโนและลี ซึ่งคือลักษณะนิยายวิทยาศาสตร์ตามแนวนิยม นอกจากนี้ยังเด่นด้วยอารมณ์ขันที่แฝงการเสียดสีล้อเลียนไว้ตลอดเวลา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอารมณ์ขันเกี่ยวกับพฤติกรรม ความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพทางเพศ เช่นการที่ออร์ซีโนนำความเคยชินทางเพศของตนไปใช้ในฝ่ายรัฐบาล หรือลักษณะครอบครัวแบบมีคู่ได้มากกว่าหนึ่ง เช่นในตอนทีลกล่าวขอบคุณเคน โอลิเวอร์ "Ken, we trust and love you. If it weren't for the difference in your ages, I'd marry you and Charles."²⁵

ตัวละครใน *The Syndic* เป็นตัวละครที่โดดเด่นมีสีสันตามแบบนิยายวิทยาศาสตร์ ออร์ซีโนเป็นศูนย์กลางของเรื่อง เรื่องทั้งหมดเป็นการผจญภัยของเขา นับตั้งแต่เขาถูกลอบสังหาร จนกลายเป็นจารชนเข้าไปพบความจริงในฝ่ายรัฐบาลและมีบทบาทออร์ธี มีเรื่องความรักของเขากับลีเป็นส่วน

²⁵ Ibid. p.147.

ประกอบที่ไม่สำคัญนัก แต่สิ่งที่สำคัญคือ การที่เขาได้พบความจริงเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมของซินติกเอง ออร์ซีโนเริ่มต้นจากชายหนุ่มเจ้าสำราญผู้หวังเพียงจะได้เลื่อนขั้นเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมสนามม้า หรือคุมการค้าเหล่า ไปสู่ผู้ที่พบความผิดพลาดของระบบและพยายามที่จะแก้ไขมัน แต่กลับไร้ผล

บทของลี ฟิลกาโร มีบทบาทมากกว่าเป็นนางเอกของเรื่อง เธอเป็นนักจิตวิทยาที่ทำให้เธอเข้าใจสังคมของตนเองอย่างถ่องแท้ เธอพบว่าคนที่ เป็นโรคจิตและโรคประสาทเพิ่มขึ้นทุกขณะในสังคมแห่งความสุขแห่งนี้ เธอเข้าใจความผิดพลาดของระบบก่อนออร์ซีโนและเป็นผู้ชี้ให้เห็นตาม ซึ่งคือลักษณะของตัวละครหญิงในแบบสูตรสำเร็จของนิยายดีสโทเปียนั่นเอง

ส่วนกรีนเนลล์เป็นตัวละครที่มีแต่ความเลวร้าย เป็นภาพของผู้นำเผด็จการที่โหดเหี้ยมอำมหิต ฉลาดลึกซึ้งและชั่วช้า ความเหี้ยมโหดของเขาถูกเน้นย้ำตลอดเวลา นับแต่การฆ่าผู้หญิงอย่างทารุณ การใช้ออร์ซีโนเป็นเครื่องมือในการฆ่าผู้บังคับการเรือดำน้ำอย่างเลือดเย็น และการฆ่ามาร์ชาเด็กหญิงที่ทำให้ออร์ซีโนตั้งใจว่าจะต้องแก้แค้นให้เธอ ลักษณะเช่นนี้นับเป็นบุคลิกของตัวผู้ร้ายในนิยายวิทยาศาสตร์

คอร์นบลูชได้ใช้ตัวละครอื่นๆ เข้ามาเป็นส่วนเสริมในการเสนอความคิดเกี่ยวกับสังคม ผ่านทางมุมมองของตัวละครเหล่านี้ เช่นชายชราผู้ซึ่งภรรยาของเขาฆ่าตัวตายเพราะทนความสับสนทางเพศของเขาไม่ได้ แวนดัลเลน ทหารหนุ่มของกลุ่มรัฐบาลผู้ชยะแขวงความไร้จริยธรรมของซินติก แต่ที่เด่นที่สุดคือบทของแฟรงค์ เทเลอร์ ผู้เข้าใจถ่องแท้เกี่ยวกับสังคมของเขา และรู้ดีว่ามีโอกาสแก้ไขได้

ข้อนำสังเกตคือ The Syndic ให้ภาพโลกอนาคตในศตวรรษที่ 21 แต่กลับไม่มีสีสนของเทคโนโลยีในเรื่อง มีเพียงสังคมที่เปลี่ยนไป แต่ไม่มีพัฒนาการทางเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นความเสื่อมในสังคมทั้งสามแบบได้อีกทางหนึ่ง

The Syndic มีลักษณะก้ำกึ่งกันระหว่างความหวังและสูญสิ้นความหวังแม้เรื่องจะจบลงด้วยตัวละครที่สามารถฆ่าอันตรายกลับมาได้ ตัวละครที่ชั่วร้ายถูกลบโทษ ความรักของตัวเอกจบลงด้วยดี แต่ในแนวคิดหลักของเรื่องเรื่องกลับจบลงอย่างหมดหวังที่จะเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้น และได้แต่รอคอยความพิनाศ

คอร์นบลูชเคยกล่าวว่า งานชิ้นนี้ของเขาเป็น sick book²⁶ ซึ่ง

²⁶Ibid. p.7.

อาจเป็นเพราะแสดงถึงแต่สังคมอันไม่พึงปรารถนา มีเรื่องการฆ่าฟันและความตายในเรื่องหลายครั้งอีกทั้งจุดจบอันสิ้นหวัง แต่นักวิจารณ์ส่วนหนึ่งเห็นว่างานชิ้นนี้ได้เสนอความคิดที่น่าสนใจให้ภาพประวัติศาสตร์อนาคตที่โดดเด่นและเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สามารถประสานสาระและความบันเทิงเข้าด้วยกันได้อย่างดี

Fahrenheit 451

ค.ศ.1953 นับเป็นปีที่มีนิยายดิสโทเปียส์เด่นหลายเรื่อง Fahrenheit 451 เป็นผลงานของเรย์ แบริดเบอร์รี่ที่ได้รับการยกย่องอย่างสูงและมีหลายคนจัดให้เป็นวรรณกรรมดิสโทเปียระดับคลาสสิก เช่นเดียวกับ *Nineteen Eighty-Four*²⁷

แบริดเบอร์รี่สร้างภาพสังคมอนาคตในศตวรรษที่ 25 สหรัฐอเมริกา กลายเป็นสังคมมวลอันสงบสุข ประชาชนจำนวนมหาศาลมีความกินอยู่ดีด้วยวิชาการและเทคโนโลยีก้าวหน้า ทุกคนอาศัยอยู่ในบ้านที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหุ้มด้วยวัสดุกันไฟ ในบ้านเต็มไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวก เป็นระบบอัตโนมัติ ทุกคนมีความเป็นอยู่ วิถีชีวิตความคิดและรสนิยมใกล้เคียงกัน ความบันเทิงคือวิทยุและโทรทัศน์ติดฝาผนังที่ให้ข่าวสารและความบันเทิงตลอดเวลา ทุกคนจึงมีความสุข ความสะดวกสบายและเท่าเทียม

แต่ในช่วงเวลานั้น หนังสือกลายเป็นสิ่งต้องห้าม การอ่านหนังสือหรือการมีหนังสือไว้ในครอบครองเป็นสิ่งผิดกฎหมาย มีเจ้าหน้าที่ไฟร์แมนรับผิดชอบหน้าที่นี้โดยมีหน้าที่เผาหนังสือ เผาบ้านที่ครอบครองหนังสือไว้ และจับกุมผู้ฝ่าฝืน ผู้ที่มีหนังสือในครอบครองมักมีความคิดที่แตกต่างจากผู้อื่น และเหมือนบ้านที่คอยสอดส่องพฤติกรรมของผู้ที่ผิดแผกจากตนและรายงานเข้ามา

Fahrenheit 451 เป็นเรื่องของกาส มอนแทก หนึ่งในเจ้าหน้าที่ไฟร์แมน มีภรรยาชื่อมิลเดรีด วันหนึ่ง ขณะที่เขากลับจากทำงาน เขาได้พบกับแคลริส เด็กสาวที่อาศัยอยู่ในละแวกเดียวกับเขา เธอชวนเขาคุยถึงทุกสิ่งรอบตัวที่เขาไม่เคยสังเกตมาก่อน มอนแทกกลับบ้านและพบว่าภรรยาของตนกินยานอนหลับเกินขนาดแต่ช่วยชีวิตเธอไว้ได้ คืนนั้นเขาครุ่นคิดถึงคำถามของแคลริสที่ถามว่า เขามีความสุขหรือเปล่า เมื่อมิลเดรีดตื่นขึ้นในตอนเช้า เธอจำเหตุการณ์ในคืนก่อนไม่ได้และมีความสุขกับวิทยุและโทรทัศน์ที่หมา มอนแทกได้พบแคลริสอีกครั้งซึ่งทำให้เขารู้สึกมีชีวิตชีวา ไม่ว่าจะเป็นการ

²⁷Peter Nicholls, The Science Fiction Encyclopedia. p.250.

ตั้งคำถามเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคม การรำลึกถึงอดีตและสงสัยเกี่ยวกับอาชีพของเขาเอง วันหนึ่ง มอนแทกไปปฏิบัติภาริพเนียงหนังสือที่บ้านของหญิงชรา แต่หญิงชรากลับจุดไฟเผาตนเอง มอนแทกสะเทือนใจ เขาสงสัยว่ามีอะไรในหนังสือที่ทำให้คนยอมตายเพื่อมัน ในวันนั้นเขาได้ข่าวว่าเคลริสฎุกรชนตาย วันรุ่งขึ้น ภายไม่ไปทำงานและเอาหนังสือที่เขาเก็บซ่อนไว้ออกมาดู บัททีย์ หัวหน้าของเขามาเยี่ยมเขาที่บ้านและกล่าวว่าอาการของเขาเป็นสิ่งที่ไฟร์แมนทุกคนต้องเป็น บัททีย์พูดจนมอนแทกยอมรับว่าระบบที่สังคมดำเนินไปนั้นถูกต้องแล้ว

หลังจากบัททีย์กลับไป มอนแทกเริ่มต้นอ่านหนังสือและนิศวงไปกับเนื้อความในนั้น ในขณะที่มิลเดรีดลับสนและเป็นทุกข์ มอนแทกติดต่อกับเฟเบออร์อดีตอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่เขาเคยพบ เขาไปหาเฟเบออร์และนำคัมภีร์ไบเบิลไปด้วย ทั้งคู่พูดคุยกัน มอนแทกแน่ใจว่าระบบที่เป็นอยู่นั้นผิดฉลาดและอยากที่จะทำลายพวกไฟร์แมนให้พินาศ มอนแทกกลับบ้านและพบว่ามิลเดรีดกำลังสนุกรสนานอย่างไร้สาระกับเพื่อนบ้าน เขายังคับให้ทั้งหมดฟังเขาอ่านบทกวีที่ทำให้พวกนั้นสะเทือนใจและเจ็บปวด มอนแทกเดินทางไปยังสถานีพวกไฟร์แมนต้องปฏิบัติงานอีกครั้ง แต่คราวนี้เป็นบ้านของมอนแทกเอง มิลเดรีดหนีไปในขณะที่บัททีย์สั่งให้มอนแทกเผาบ้านตนเอง บัททีย์พูดเขาจะหยันมอนแทกตลอดเวลา ทำให้เขาบันดาลโทสะ ว่าบัททีย์ตายและหลบหนีไป มอนแทกหลบไปหาเฟเบออร์ เฟเบออร์ช่วยทำลายร่องรอยของเขา มอนแทกหนีออกไปนอกเมืองได้สำเร็จ เขาได้พบกับกลุ่มผู้รักหนังสือ ซึ่งแต่ละคนจะจำเนื้อความในหนังสือเล่มหนึ่งไว้ เขาร่วมเดินทางไปสู่ชนบทกับพวกนี้ ในขณะที่เมืองถูกโจมตีด้วยเครื่องบินทิ้งระเบิดของข้าศึก อารยธรรมดั้งเดิมสิ้นสุดลง

โครงเรื่องของ Fahrenheit 451 มีลักษณะสูตรสำเร็จของนิยายดีสโทเปียที่ชัดเจน ไม่ว่าจะ เป็นตัวละครเอกผู้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หญิงสาวผู้กระตุ้นให้เขาได้ครุ่นคิดถึงความจริงในสังคม การฝ่าฝืนกฎและถูกตามล่าจนกระทั่งการหนีเข้าร่วมกับกลุ่มใต้ดินอันเป็นความหวังใหม่ของอนาคต ถ้าเปรียบเทียบกับงานในกลุ่มเดียวกัน จะเห็นได้ชัดว่า Fahrenheit 451 มีเนื้อเรื่องที่น้อยมาก ไม่มีโครงสร้างรองที่ซับซ้อน หรือการสร้างปัญหา มีเพียงเรื่องราวของมอนแทกและการเปลี่ยนแปลงในตัวเขา เนื้อเรื่องตั้งแต่ท้ายบทที่ 1 จนจบเรื่องเป็นเหตุการณ์ในวันเดียวเท่านั้น สิ่งที่ถูกเน้นคือสภาวะอันลึกลับในจิตใจของเขา มากกว่าลีลาของการผจญภัย

ประวัติศาสตร์อนาคตของเรื่องนี้ คือภาพขยายของสังคมร่วมสมัย ไม่ว่าจะ เป็นสังคมของชนชั้นกลางอันเท่าเทียมทำให้เกิดลักษณะของสังคมมวล

อีกทั้งวัฒนธรรมมวลชนที่กำลังขยายตัวออกไป สื่อสารมวลชน เช่น โทรทัศน์ และวิทยุมีอิทธิพลต่อมนุษย์มากขึ้นทุกขณะ โลกแห่งธุรกิจโฆษณา ภาพของเทคโนโลยีที่มีบทบาทในชีวิตประจำวันตลอด 24 ชั่วโมง ภาพของสงครามเย็นและสงครามเกาหลีที่คุกรุ่นอยู่ในเวลานั้น รวมทั้งเรื่องของการเซ็นเซอร์หนังสือในยุคแมคคาร์ธี ทั้งหมดได้ถูกผสมผสานเข้าด้วยกัน

แบรดเบอรีตั้งคำถามถึงผลกระทบของเทคโนโลยีต่อมนุษย์และสังคม ว่าก่อให้เกิดอะไรขึ้น สังคมปัจจุบันได้กลายเป็นสังคมวิทยาการ ชีวิตแบบใหม่ เข้าแทนที่ชีวิตแบบดั้งเดิม ทุกคนทำงานในเมือง อาศัยอยู่ในบ้านแถบชานเมืองที่คล้ายคลึงกัน ชนบทและธรรมชาติกลายเป็นสิ่งห่างตัว ชีวิตประจำวันเต็มไปด้วยความรีบร้อน เวลาเป็นสิ่งที่มีความหมาย งานทุกอย่างมีระบบกดปุ่มเข้ามาแทนที่ ความน่าเบื่อหน่ายเหล่านี้ทำให้คนต้องใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิงจนไม่ต้องการใช้ความคิดอย่างไรอีก สังคมได้กลายเป็นสังคมของชนชั้นกลางมากขึ้นทุกขณะ ทุกคนมีชีวิตแบบมาตรฐานและเท่าเทียม จนไม่มีความแตกต่างทางวัตถุ และในไม่ช้า อาจไม่มีความแตกต่างทางความคิด ทุกคนเป็นภาพเหมือนกันและกันโดยสิ้นเชิง

พร้อมกันนั้น ศิลปะยังถูกทำลายด้วยวัฒนธรรมมวลชน บรรดาหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ต่างทำทุกอย่างเพื่อขายสินค้าของตน ศิลปะกลายเป็นศิลปะเพื่อการค้า เป็นความบันเทิงที่ไร้สาระและรสนิยมที่ทำให้คนคิดน้อยลง ไปทุกที ซึ่งคือด้านลบของเทคโนโลยีและอารยธรรมที่คนในปัจจุบันต้องเผชิญ และไม่ควรถ่วงให้มันเลวร้ายไปกว่านี้

แบรดเบอรีได้ชี้ให้เห็นความผิดพลาดของสิ่งเหล่านี้ ด้วยภาพของสังคมอนาคตในศตวรรษที่ 25 ที่สังคมกลายเป็นสังคมของชนชั้นกลางโดยแท้จริง ความแตกต่างถูกทำให้ลดลงตลอดเวลา การสืบทอดอาชีพเป็นการสืบทอดในตระกูล การเรี่ยไรน้อยลงเพราะงานเป็นเพียงการกดปุ่ม การพักผ่อนคือความบันเทิง โทรทัศน์กลายเป็นโทรทัศน์สามมิติหิมะ และเข้าแทนที่สื่อสารมวลชนแบบอื่นได้อย่างสิ้นเชิง ประชาชนไม่เคยมีความคิดอื่นใดนอกจากมีวิถีชีวิตที่ซ้ำซาก สังคมจึงสงบสุข รัฐจึงใช้สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการปกครองอย่างเต็มที่

รัฐเผด็จการในเรื่องนี้แม้ไม่ได้ปรากฏบทบาทโดยตรง เช่น ในนิยายดีสโทเปียเรื่องอื่นๆ แต่แสดงบทบาทผ่านไพร์สเดชันที่เป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งของรัฐ รัฐไม่ใช่รัฐเผด็จการทหารอันเคร่งครัด แต่คือรัฐแห่งการควบคุมความคิดของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งถูกต้อง ในเมื่อมีโทรทัศน์และวิทยุเป็นผู้ให้ข่าวสารที่แพร่หลาย

และสะดวกสบาย หนังสือจึงกลายเป็นสิ่งไม่จำเป็นเพราะมีรายการโทรทัศน์ที่ทดแทนกันได้ รัฐเห็นว่าหนังสือเป็นที่มาของความรู้ ทำให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิด ได้มีประสบการณ์ เกิดความคิดในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางความคิดของชุมชน ซึ่งเป็นภัยต่อการปกครองตามมา การอ่านหนังสือจึงกลายเป็นสิ่งต้องห้ามในที่สุด การครอบครองหนังสือกลายเป็นอาชญากรรม ผู้ครอบครองหนังสือถูกกล่าวหาว่าเป็นโรคจิตที่ต้องส่งตัวไปบำบัด บ้านที่ซ่อนหนังสือและหนังสือจะถูกเผาโดยฝีมือของไฟร์แมน แบรดเบอรีได้ใช้บทบาทของไฟร์แมนในเรื่องอย่างเสียดสี เพราะเขาไม่ใช่ผู้ทำให้ไฟดับอีกต่อไป แต่รัฐกำหนดให้เขาเป็นผู้ทำลาย หน้าที่ดับไฟถูกลืมเลือนไป ทุกคนรับรู้หน้าที่ของไฟร์แมนเป็นมาเช่นนี้เนิ่นนานแล้ว ดังข้อความในคู่มือของไฟร์แมนที่กล่าวว่าหน้าที่ของไฟร์แมนนั้นก่อตั้งขึ้นในค.ศ. 1790 เพื่อเผาผลาญหนังสืออังกฤษที่เผยแพร่ในอาณานิคม ไฟร์แมนคนแรกคือเบนจามิน แฟรงคลิน ซึ่งคือการบิดเบือนความจริงของรัฐที่ทุกคนหลงเชื่อ

ประชาชนจึงถูกกำหนดโดยรัฐทีละน้อยจนกลายเป็นมนุษย์ที่อยู่ในกรอบที่รัฐต้องการ บัททีย์ได้สรุปให้มองแทบถึงสภาพของสังคมว่า ทุกคนถูกทำให้เท่าเทียมกัน เมื่อหนังสือเป็นสิ่งสร้างความแตกต่าง หน้าที่ของไฟร์แมนจึงเปลี่ยนไปเป็นผู้เผาผลาญหนังสือเพื่อความสงบในสังคม

. . . We must all be alike. Not everyone born free and equal as the Constitution says, but everyone made equal. Each man the image of every other, they all are happy, for there are no mountains to make them cower, to judge themselves against. So! A book is a loaded gun in the house next door. Burn it. . . And so when houses were finally fireproofed completely, . . . there was no longer need of firemen for the old purposes. They were given the new job, as custodian of our peace of mind, the focus of our understandable and rightful dread of being inferior, official censors, judges and executers.²⁸

²⁸Ray Bradbury, Fahrenheit 451. (London : Panther, 1970). p.62.

นอกจากนั้น รัฐยังใช้การศึกษาเป็นเครื่องควบคุมความคิด รัฐกำหนดให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐตั้งแต่ยังเป็นทารก ครูในจอโทรทัศน์จะถ่ายทอดความรู้โดยไม่มีการซักถาม นักเรียนเป็นเพียงผู้รับข้อมูลหลักสูตรที่ไม่จำเป็นจะถูกตัดทิ้ง มุ่งให้เรียนรู้และคิดได้เพียงพื้นฐาน เป็นการให้ความรู้ในเชิงข้อมูลข้อเท็จจริง วิชาที่มีเนื้อหายืดหยุ่นและต้องใช้ความคิด เช่นสังคมศาสตร์ หรือปรัชญาจะถูกตัดทิ้งไป โรงเรียนสนับสนุนให้มีนักกีฬา แต่ไม่มีนักเรียนเรียนดี นักคิด นักวิจารณ์ หรือปัญญาชนอีกต่อไป

รัฐต้องเผชิญกับปัญหาสงครามภายนอกประเทศ ปัญหาในวงรัฐบาล และปัญหาเศรษฐกิจ รัฐจึงเบี่ยงเบนไม่ให้ประชาชนสนใจในสิ่งเหล่านี้ โดยมีสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือสำคัญ ซึ่งได้แก่โทรทัศน์และวิทยุ ทำให้ความบันเทิงอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความสมจริงของภาพและเสียงที่ชัด ทำให้ควบคุมอยู่กับมัน รวมทั้งระบบอัตโนมัติที่ทำให้โฆษกเรียกชื่อเจ้าของเครื่องรับได้ หรือรายการละครที่ผู้ดูจะเข้าร่วมแสดงด้วย ข่าวสารต่างๆ ล้วนเป็นข่าวสารที่รัฐกำหนด ประชาชนเหล่านี้จึงไม่เคยตั้งคำถามเกี่ยวกับสังคมของตน ไม่เคยกังวลต่อปัญหาใดๆ

. . . If you don't want a man unhappy politically, don't give him two sides to a question to worry him; give him one. Better yet, give him none. Let him forget there is such a thing as war . . . Give the people contests they win by remembering the word to more popular song. Cram them full of non-combustible data choke them so damned full of 'facts' they feel stuffed, but absolutely 'brilliant' with information. Then they'll feel they're thinking, they'll get a sense of motion without moving. And they'll be happy.²⁹

ประเด็นสำคัญของ Fahrenheit 451 คือเรื่องของปัจเจกชนผู้ต่อสู้เพื่อความเป็นตัวของตนเองต่อรัฐเผด็จการ ตัวละครในเรื่องจึงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ กลุ่มหนึ่งคือผู้ยอมรับในระบบที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นผู้เฒ่าบ้านผู้ไร้สาระของมิลเดรด มิลเดรดผู้มีชีวิตอยู่เพียงวันหนึ่งๆ เพเบอร์ปัญญาชนผู้ฉลาดเฉลียวเกินกว่าจะต่อต้าน หรือบัททีย์ผู้รู้ซึ่งถึงความชั่วร้ายในสังคม

²⁹ Ibid. p.64.

แต่ไม่เห็นทางออก ในทางตรงกันข้าม ตัวละครอีกกลุ่มหนึ่งคือผู้ไม่ยอมรับระบบของสังคม เช่น แคลวิสผู้สงสัย และตั้งคำถามต่อทุกสิ่งรอบตัว ลุงของเขอดีลหาวันคืนที่คิดว่าในอดีต หญิงชราผู้ยอมตายในกองไฟกับหนังสือของตนเอง หรือกลุ่มผู้รักหนังสือผู้หลบซ่อนอยู่นอกสังคม โดยมอมแทกอยู่ท่ามกลางตัวละครทั้งสองด้าน ที่ทำให้เขาตั้งคำถามเกี่ยวกับชีวิตและเลือกที่จะต่อต้านระบบอันผิดพลาดในที่สุด

แบรดเบอรีสร้างตัวละครแวดล้อมมอมแทกในลักษณะเปรียบเทียบกัน เช่น ผู้หญิงทั้งสองคนในเรื่องคือ แคลวิสและมิลเดรีด แคลวิสเป็นเด็กสาวผู้มีชีวิตชีวา เธอเป็นคนในครอบครัวที่เห็นว่าสังคมที่เป็นอยู่นั้นผิดพลาด เธอจึงตั้งคำถามกับทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว เมื่อเธอได้พบกับมอมแทก เธอทำให้เขาได้ครุ่นคิด เธอจึงเป็นเหมือนสิ่งผลักดันให้มอมแทกกล้าที่จะคิดและตั้งคำถามกับทุกสิ่งรอบตัว เช่นเดียวกับเธอ บทของแคลวิสเต็มไปด้วยบรรยากาศโรแมนติกและเร้นลับ บทของเธอแม้จะมีลักษณะคล้ายกับบทนางเอกที่เป็นสมาชิกของกลุ่มใต้ดินในเรื่องแนวสูตรสำเร็จ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเธอและมอมแทกเป็นเพียงมิตรภาพเท่านั้น

ส่วนมิลเดรีดเป็นภาพที่ตรงกันข้าม เธอคุไว้ชีวิตจิตใจ มีชีวิตอยู่ตามความเคยชินและไม่มีค่า เธออยู่ท่ามกลางเครื่องอำนวยความสะดวกและความสุขอันไร้สาระ วันแล้ววันเล่าเธอจะล้อมรอบตัวเองด้วยจอมหิม่า และเข้าเป็นส่วนหนึ่งในรายการโทรทัศน์ มอมแทกเรียกคนในโทรทัศน์เหล่านั้นว่าเป็นครอบครัวที่แท้จริงของมิลเดรีด ไม่ใช่เขา ความสุขอื่นๆ ของเธอคือการพูดคุยไร้สาระกับเพื่อนบ้าน มิลเดรีดไม่รู้ตัวว่าทำไมเธอจึงนอนไม่หลับจนต้องใช้ยา หรือทำไมเธอเคร่งเครียดจนต้องออกไปขับรถด้วยความเร็วในเวลากลางคืน นั่นคือในจิตใจสำนึกเธอไม่ได้มีความสุขเหมือนกับผิวหน้า เมื่อมอมแทกเปลี่ยนไป มิลเดรีดเลือกที่จะทิ้งเขาไป ภาพของเธอเป็นภาพแทนของประชาชนคนอื่นในสังคมที่สูญเสียความเป็นมนุษย์อย่างน่าสมเพช

แบรดเบอรีให้ภาพของแคลวิสท่ามกลางธรรมชาติ แสงจันทร์ หรือท่ามกลางสายฝนและดอกไม้ บ้านของเขามีแสงสว่างจากเตาผิงอันอบอุ่นที่ทุกคนนั่งอยู่หน้าเตาผิงเพื่อพูดคุยรื่นเริงกัน แต่ให้ภาพมิลเดรีดในบ้านที่เยียบเย็นเหมือนหลุมฝังศพ เต็มไปด้วยเครื่องกลไก และแสงสีวูบวาบของจอโทรทัศน์ที่ล้อมรอบมิลเดรีดไว้ตรงกลาง

เช่นเดียวกัน บิททีย์และเพเบอร์เป็นตัวละครที่อยู่กันคนละด้าน บิททีย์คือผู้ตระหนักถึงความจริงในสังคม เขาไม่ใช่คนอย่างมิลเดรีดหรือคนอื่นที่ยอมรับระบบอย่างโง่เขลา บิททีย์ยอมรับระบบเพราะไม่เห็นประโยชน์ที่

จะฝ่าฝืนและมีชีวิตอยู่อย่างขมขื่นและประชดประชันตนเอง เขาเคยผ่านความสับสนเช่นเดียวกับมอนแทก แต่เลือกที่จะยอมรับระบบอันผิดพลาด ทำให้เขาเข้าถึงความรู้สึกของมอนแทก การที่บัททีย์เตือนมอนแทกจึงอาจเป็นทั้งการดึงมอนแทกให้กลับมาเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้มอนแทกต่อต้านระบบ เมื่อมอนแทกฝ่าฝืนบัททีย์ได้พูดช่วยให้มอนแทกฆ่าเขาจนตาย ซึ่งเป็นทางเดียวที่จะทำให้เขาพ้นไปจากสังคมนี้อันได้ บัททีย์จึงไม่ใช่ตัวละครที่เป็นฝ่ายของรัฐอย่างแท้จริง แต่เขาเป็นเหยื่อคนหนึ่งของระบบนั่นเอง

สำหรับเพเบอร์ เขาเป็นผู้พูดในสิ่งตรงกันข้ามกับบัททีย์ เพเบอร์อ่อนแอและยอมรับระบบ แต่เมื่อเขาได้พบกับมอนแทก ทำให้เขามีกำลังใจที่จะต่อสู้เช่นกัน มอนแทกเองมีสภาพไม่ผิดจากเขานัก การที่เพเบอร์ให้ความร่วมมือเป็นกำลังใจให้ เขากลับต่อต้านระบบ ทั้งคู่ได้ใช้วิทยุสื่อสารติดต่อกันตลอดเวลาโดยเพเบอร์สอนให้มอนแทกกล้าพูดโต้ตอบบัททีย์ เท่ากับเป็นการโอบงเขาสองคนเข้าด้วยกัน

มอนแทกอยู่ท่ามกลางตัวละครเหล่านี้ทำให้เขาเข้าใจโลกรอบตัวได้อย่างแจ่มชัด เขาเริ่มต้นจากการเป็นไฟร์แมนตามอย่างบรรพบุรุษ และทำหน้าที่ของตนด้วยความสุขความสามัคคีที่ได้เผาผลาญ เมื่อเขาเริ่มสงสัยในสิ่งที่เขาทำและวิถีที่สังคมดำรงอยู่ เขาได้ตัดสินใจอย่างกล้าหาญที่จะต่อต้านระบบ เขาสามารถเอาชนะความสับสนในใจ การต่อสู้ของเขาจึงเป็นสัญลักษณ์ของปัจเจกชนผู้ไม่ยอมแพ้ต่อระบบ

Fahrenheit 451 ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความสุขว่า ความสุขทางกายที่มนุษย์ไขว่คว้านั้นไม่ใช่ความสุขที่แท้ ไม่ว่าจะป็นชีวิตอันสงบสุข งานที่ไม่ต้องใช้สมองหรือแรงงาน เครื่องอุปโภคบริโภคที่เพียบพร้อม ความบันเทิงนานาชนิดย่อมไม่มีค่าใดๆ ทั้งสิ้นถ้ามนุษย์ปราศจากทางเลือก แต่เป็นเพียงสิ่งที่รัฐกำหนดให้เป็น ชีวิตอันสุขสงบเช่นนี้เป็นเพียงชีวิตที่ไร้ค่า ว่างเปล่า และสูญเสียแก่นแท้ของความเป็นมนุษย์

ภาพของการสูญเสียความเป็นมนุษย์จึงเป็นภาพที่เด่นชัดที่สุดในเรื่องนี้ ไม่ว่าจะป็นมิลเดรีด ผู้พูดคุ้ยโต้ตอบกับจอร์ทิสัน ภาพของเพื่อนบ้านผู้มุ่งหาความสุขใส่ตนโดยไม่แยแสต่อลูกและสามีของตน ภาพของเจ้าหน้าที่ช่วยชีวิตผู้ช่วยชีวิตคนเป็นกัจวัตรอย่างชินชาและไร้ความเห็นอกเห็นใจ ในจุดสำคัญของเรื่อง มอนแทกได้ถามมิลเดรีดถึงที่ที่เขาทั้งสองพบกันเป็นครั้งแรก แต่เขาและมิลเดรีดกลับจำไม่ได้ จนในที่สุดเมื่อมอนแทกหนีไปจากสังคมได้สำเร็จ มอนแทกจึงระลึกได้ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ว่าความเป็นมนุษย์ของเขากลับคืนมาในที่สุด

นิยายคีสโทเปียเรื่องนี้เต็มไปด้วยการระลอกถึงสังคมดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบทหรือสังคมเกษตรกรรมที่สูญสลายไปเพราะอารยธรรมและวิทยาการ อารยธรรมนำมาซึ่งชีวิตแบบใหม่ที่รีบเร่งและไร้ชีวิตจิตใจมากขึ้นทุกขณะ แบริดเบอร์ตั้งคำถามว่าอะไรจะเกิดขึ้นถ้ามนุษย์สูญเสียสิ่งเหล่านี้ไปอย่างสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นระบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์และคำตอบคือถ้ามนุษย์ปล่อยให้อะไรเกิดขึ้น มนุษย์ยอมไม่ใช้มนุษย์อีกต่อไป

โดนาลด์ วัตต์ นักวิจารณ์วรรณกรรมกล่าวว่า ความเคลื่อนไหวของ Fahrenheit 451 ไม่ได้อยู่ที่สิ่งที่แบริดเบอร์พูดแต่อยู่ที่วิธีที่เขาพูด³⁰ เพราะ Fahrenheit 451 คือนิยายคีสโทเปียตามแบบฉบับ ภาพของสังคม ตัวละคร สาระของเรื่องไม่ได้ผิดแผกจากนิยายคีสโทเปียเรื่องอื่นมากนัก แต่แบริดเบอร์สามารถนำเสนอได้อย่างมีสีสัน งดงาม ลึกซึ้ง เต็มไปด้วยความเปรี๊ยะ ระบบสัญลักษณ์ การอ้างอิงเทวดาดำเนิน ความกระฉ่างชัดของภาพ สี เสียง กลิ่น อารมณ์ในบรรยากาศของเรื่อง ทำให้นิยายเรื่องนี้เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกอันอ่อนไหว

แบริดเบอร์ใช้ไฟเป็นสัญลักษณ์ใหญ่ของเรื่อง ประสบการณ์ของมอนแทกจะเกี่ยวพันกับไฟอยู่เสมอ ในทางหนึ่งคือไฟแห่งการเผาผลาญทำลาย ในตอนแรกเขาเต็มไปด้วยความสะใจที่ได้เผาผลาญ ต่อมา ภาพของหญิงชราที่เผาตัวตายในไฟทำให้เขาเปลี่ยนความคิด แต่ในที่สุดเขาก็กลับต้องลงมือเผาผลาญบ้านตนเอง การลงมือในครั้งนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ของการทำลายตัวตนเก่าๆ ของเขาให้หมดไป ในอีกทางหนึ่ง ไฟเป็นสัญลักษณ์ของความอบอุ่น ในยามเด็ก มอนแทกเคยเฝ้าดูเทียนไขที่แม่ของเขาจุดขึ้นในคืนไฟดับ และหลงใหลในแสงสว่างนวลอบอุ่นของมัน เขาจินตนาการถึงการอ่านหนังสือหน้าเตาผิงที่อบอุ่นคลาญและได้ใช้ความคิด และในตอนจบ เมื่อเขาหลุดพ้นจากการตามล่า เขาได้เห็นกองไฟของกลุ่มผู้รักหนังสือที่ชุมนุมกันเพื่อรอคอยเขา ที่กลายเป็นสิ่งแปลกตาเพราะมันไม่ได้เผาไหม้ แต่ให้ความอบอุ่น "That small motion, the white and red colour, a strange fire because it meant a different thing to him . . . It was not burning; it was warming."³¹

³⁰Martin Harry Greenberg and Joseph D. Olander (eds.) Ray Bradbury : Writer of the 21st Century (New York : Taplinger Publishing Company). p. 196.

³¹Bradbury, Ray. Fahrenheit 451. p.140.

คุณและโทษของ ไฟจึงเปรียบได้กับพลังทั้งสองด้านของเทคโนโลยี อันอาจนำมาซึ่งคุณค่ามหาศาลและโทษมหันต์ แม้แบรดเบอริจะแสดงว่า เทคโนโลยีนำมาซึ่งความสุขเสีย แต่เขาไม่ได้กล่าวโทษเทคโนโลยี แต่เขากล่าวโทษ มนุษย์ผู้ใช้มันอย่างไม่รอบคอบ หรือนำมันไปใช้ในทางที่ผิด เช่นเดียวกับวิฤตติคหุที่มีลเคร็ด ใช้มันปิดกั้นตนเองออกจากทุกคน แต่วิฤตติแบบเดียวกันกลับเชื่อมโยงมอนแทกและเฟเบอร์เข้าด้วยกัน

แบรดเบอริสร้างภาพเปรียบเทียบระหว่างโลกของธรรมชาติและโลกของเทคโนโลยีอย่างเด่นชัด สถานที่ที่มอนแทกพบกับแคลวิสคือท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม เช่นเดียวกัน เมื่อเขาหนีพ้นการตามล่า เขาได้กลับคืนสู่ป่าอันงดงามเขียวชอุ่ม มีเสียงนกร้องและดวงอาทิตย์ที่พ่นขอบฟ้า แต่บ้านของมอนแทกล้อมรอบด้วยผนังอันเยือกเย็น เต็มไปด้วยเครื่องใช้ไฟฟ้าโลหะ จอโทรทัศน์เต็มผาผนังทั้งสามด้านที่มีลเคร็ดเรียกห้องให้มอนแทกติดผาด้านที่สี่ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ว่ามอนแทกยังมีผนังด้านหนึ่งเป็นทางออกอยู่ สถานีไฟร์สเตชัน เต็มไปด้วยโลหะ มีสุนัขหุ่นยนต์ที่น่าสะพึงกลัว

ในเรื่องนี้แบรดเบอริได้โจมตีวัฒนธรรมมวลชนอย่างตรงตัว ว่าศิลปะที่แท้ได้ถูกทำลายด้วยศิลปะเพื่อความบันเทิงอันไร้คุณค่า เขาได้ให้โทรทัศน์และวิฤตติเป็นตัวแทนของศิลปะมวลชนที่ดึงดูดใจคนด้วยภาพและเสียงและสีสัน แต่ให้เพียงความบันเทิงไร้สาระ ฉาบฉวยโดยหนังสือเป็นภาพแทนของศิลปะชั้นสูงที่ให้ความรู้ความคิดอย่างลึกซึ้ง

. . . You can shut them (books), say, 'Hold on a moment'. You play God to it. But who has ever torn himself from the claw that encloses you when you drop a seed in a T.V. parlour? It grows you any shape it wishes! It is an environment as real as the world . . . Books can be beaten down with reason.³²

Fahrenheit 451 จบลงด้วยภาพสงครามสายฟ้าแลบที่ทำลายอารยธรรมดั้งเดิม ในทางหนึ่ง อาจเป็นภาพสะท้อนความหวาดหวั่นต่อสงครามในขณะนั้น แต่แบรดเบอริไม่ได้เน้นถึงความกลัวสงครามแต่เขาเน้นถึงธรรมชาติแห่งการทำลายตัวเองของมนุษย์ด้วยความโง่เขลา เหมือนนกฟีนิกซ์ที่เผาตัวเองในไฟเพื่อเกิดใหม่ แต่มันก็ทำลายตัวเองอีกอย่างไม่รู้จบสิ้น

³² Ibid. p.84.

There was a silly damn bird called a Phoenix back before Christ: every few hundred years he built a pyre and burned himself up. He must have been first cousin to Man. But every time he burnt himself up he sprang out of the ashes, he got himself born all over again. And it look like we're doing the same thing, over and over, but we've got one damn thing the Pheonix never had. We know the damn silly thing we just did.³³

แต่แบรดเบอริยังคงจบเรื่องด้วยความหวัง สงครามที่เกิดขึ้นได้ทำลายสังคมอันไม่พึงปรารถนาลง กลุ่มผู้รักหนังสืออาจเป็นผู้ก่อตั้งสังคมใหม่ขึ้นมาได้อีกครั้งหนึ่ง

Fahrenheit 451 เป็นงานดีสโทเปียที่ขุดเชื่อมอีกชิ้นหนึ่ง ที่ไม่เพียงเสนอสาระเกี่ยวกับสังคมและการเมืองเท่านั้น แต่ยังคงงดงามด้วยวรรณศิลป์อีกด้วย

The Caves of Steel

The Caves of Steel เป็นงานที่มีชื่อเสียงมากที่สุดเรื่องหนึ่งของไอแซค อสิมอฟ นักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์อันดับหนึ่งของโลก นักวิจารณ์ส่วนใหญ่มีทัศนคติในแง่ที่อสิมอฟนำลักษณะของนิยายสืบสวนมาใช้กับนิยายวิทยาศาสตร์ หรือในแง่เนื้อหาเกี่ยวกับหุ่นยนต์ที่สืบเนื่องจากเรื่องชุดหุ่นยนต์มากกว่าที่จะสนใจในแง่ของการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในเรื่อง แต่อย่างไรก็ตาม The Caves of Steel นับเป็นเรื่องที่อสิมอฟนำลักษณะของนิยายดีสโทเปียมาใช้ได้อย่างได้ผล และสามารถจัดเป็นนิยายดีสโทเปียได้เรื่องหนึ่ง

อสิมอฟใช้ภาพของโลกมนุษย์ในอนาคต 3000 ปีข้างหน้า เขาสานต่ออนาคตประวัติศาสตร์จากเรื่องในชุดหุ่นยนต์ของเขา เรื่องชุดหุ่นยนต์นี้กล่าวถึงโลกในศตวรรษที่ 21 ที่มีการพัฒนาหุ่นยนต์ขึ้นในโลก แต่ชาวโลกยังหวาดกลัวและไม่วางใจหุ่นยนต์ จึงห้ามมีการใช้งานหุ่นยนต์บนโลก แต่ให้ใช้ในการบุกเบิกอวกาศและการสำรวจดาวเคราะห์ต่างๆ เมื่อเวลาผ่านไป การเดินทางในอวกาศก้าวหน้าขึ้น จนสามารถเดินทางไปยังระบบสุริยะอื่นๆ ได้ กลุ่มผู้บุกเบิกอวกาศได้ตั้งถิ่นฐานบนดาวเคราะห์ถึง 50 แห่ง พวกเขาได้

³³ Ibid. p. 156.

บุกเบิกดาวใหม่โดยมีหุ่นยนต์เป็นผู้ช่วยและสร้างสังคมของตนขึ้น เวลาผ่านไปขีดความสามารถทางวิชาการของพวกนี้เพิ่มขึ้น ได้กลายเป็นเผ่าพันธุ์ใหม่ตั้งตัวเป็นอิสระจากโลก และมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยิ่ง ในขณะที่คนบนโลกยังคงหวาดกลัวการใช้หุ่นยนต์และการอพยพจากโลก ประชากรบนโลกเพิ่มขึ้นจนแออัดยัดเยียด ทางออกของชาวโลกคือการสร้างอาคารโลหะมหึมาขึ้นครอบคลุมมหานครต่างๆ และใช้ชีวิตอยู่เพียงในอาคารโลหะมีระบบเลี้ยงตนเองในแต่ละเมือง ที่ว่างภายนอกใช้ในการเกษตรกรรมมีหุ่นยนต์หรือเครื่องจักรเกษตรกรรมเป็นผู้ทำงาน ชาวโลกต้องอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างใกล้ชิด ใช้ห้องอาหารรวม ห้องน้ำรวม สถานที่ต่างๆ เป็นที่สาธารณะทั้งสิ้น มีความเป็นส่วนตัวเหลือเพียงเล็กน้อย ในที่สุดการที่ชาวโลกรวมตัวอยู่ในอาคารปิดตลอดเวลา ทำให้พวกเขาหวาดกลัวที่โล่งและไม่สามารถอยู่ในที่โล่งได้อีกต่อไป

ข้อแตกต่างเหล่านี้ได้กลายเป็นข้อขัดแย้งระหว่างโลก 2 กลุ่ม ชาวโลกอวกาศรอบนอกได้กลายเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีความเจริญทางวิชาการสูงมาก ร่ำรวย มีอายุยืนยาว มีความเป็นอยู่ดีเลิศ แต่ละคนใช้ชีวิตในกลางแจ้ง มีทรัพย์สินสมบัติ ที่ดินมากมายเป็นของตน การควบคุมประชากรทำให้มีประชาชนเบาบาง มีหุ่นยนต์เป็นเสมือนทาสรับใช้ แต่ชาวโลกต้องอยู่กันอย่างแออัด ประชากรจำนวนมหาศาลและเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ทรัพยากรและผลผลิตไม่สมดุลย์ เครื่องอุปโภคบริโภคต้องใช้วิธีปันส่วน ชาวโลกมีการแบ่งระดับชนชั้นทางสังคมอย่างเคร่งครัด การเลื่อนชั้นทางสังคมหมายถึงความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เรียกว่าระบบชีวิสม แบ่งออกเป็น 12 ระดับ จากซี 1 มีฐานะต่ำสุด เช่นกรรมกร ซี 5 เป็นระดับเจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยของรัฐ ซี 12 เป็นระดับผู้บริหารรัฐ เป็นต้น

ภาพของโลกทั้งสองกลุ่มนี้คือการที่อาซิมนำภาพการบุกเบิกโลกใหม่ของอเมริกา จนกลายเป็นชนชาติที่ตั้งตัวเป็นอิสระจากอังกฤษ จนกลายเป็นมหาอำนาจที่ทรงอิทธิพล มาสร้างเป็นภาพการเกิดโลกของชาวนิกรรอบนอก โดยนำเรื่องของการพัฒนาหุ่นยนต์ ภาพการเพิ่มประชากร การบุกเบิกอวกาศ และความไม่วางใจเทคโนโลยีมาสร้างประวัติศาสตร์อนาคตอย่างแน่นอน

เมื่อเวลาผ่านไป จำนวนประชากรในโลกยิ่งทวีขึ้น ทรัพยากรและผลผลิตเริ่มไม่เพียงพอและขาดแคลน แต่กลุ่มของชาวอวกาศยังมีอำนาจมากขึ้น ได้กลับมายังโลกอย่างวางอำนาจ มีบทบาทต่อรัฐบาลของโลก ตั้งเงื่อนไขทางการค้าและผลประโยชน์หลายประการ พวกนี้ได้ตั้งถิ่นฐานบนโลก

เรียกว่าเมืองอวกาศ (Space City) ปิดกั้นตัวเองจากชาวโลก ชาวอวกาศได้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ชาวโลก เช่นให้ชาวโลกยอมรับการใช้หุ่นยนต์ การกลับมาของชาวอวกาศทำให้ชาวโลกหวาดหวั่นและเกลียดชัง ทำให้สถานการณ์ตึงเครียดจนเกิดความวุ่นวาย มีการก่อจลาจล การทำลายหุ่นยนต์และต่อต้านชาวอวกาศเกิดขึ้นเรื่อยๆ

The Caves of Steel เป็นเรื่องของตำรวจนักสืบชาวโลกชื่อ อีไลจาห์ เบลีย์ ผู้ทำการสอบสวนคดีฆาตกรรมชาวอวกาศที่ทำให้เขาได้พบความจริงของสังคมและทางออกของมนุษยชาติ เรื่องเริ่มด้วยชาวอวกาศคนสำคัญ ดร. ชาร์ตัน นักสังคมวิทยาหุ่นยนต์ถูกลอบสังหารในเมืองอวกาศโดยฆาตกรชาวโลก ผู้บัญชาการตำรวจเอ็นดาร์บีได้มอบหมายให้เบลีย์ทำคดีนี้ร่วมกับหุ่นยนต์ดानीล โอลิวอร์ของชาวอวกาศที่มีรูปร่างเหมือนมนุษย์ทุกประการ เบลีย์ไม่ชอบหุ่นยนต์และวางตนเหนือดानीล แต่เขาพบว่าหุ่นยนต์เต็มไปด้วยความสามารถ ดानीลสรุปว่าฆาตกรจะต้องเดินผ่านท่งโล่งออกไปยังเมืองอวกาศ แต่เบลีย์เห็นว่า เป็นไปไม่ได้จากความกลัวที่โล่งของมนุษย์ ดानीลบอกว่าผู้ต้องสงสัยมีคนเดียว คือเอ็นดาร์บีที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุ แต่เขาไม่มีอาวุธ และจากการตรวจสอบสภาพจิตพบว่าเอ็นดาร์บีไม่สามารถฆ่าคนได้ เบลีย์เดินทางไปเมืองอวกาศเพื่อตรวจที่เกิดเหตุและพบว่า ดร. ชาร์ตันผู้ตายมีใบหน้าเหมือนดानीลเป็นพิมพ์เดียวกัน เบลีย์สรุปว่าทั้งหมดเป็นแผนการของชาวอวกาศที่ใส่ร้ายชาวโลก ศพอาจเป็นหุ่นยนต์ดानीลตัวจริง และดानीลคือดร. ชาร์ตัน แต่ดानीลกลับพิสูจน์ว่าตัวเขาเป็นหุ่นยนต์จริงๆ ดร. ฟาสดอล์ฟ ชาวอวกาศสนใจเบลีย์มาก เขาได้อธิบายให้ฟังว่าจุดมุ่งหมายของชาวอวกาศคือต้องการให้ชาวโลกรอดพ้นจากความพินาศจากปัญหาประชากรและความขาดแคลน โดยการอพยพไปบุกเบิกอวกาศโดยมีหุ่นยนต์เป็นผู้ช่วย เบลีย์เริ่มรู้สึกเห็นจริง

เบลีย์ได้พบเงื่อนงำต่างๆ มากขึ้น เขาและดानीลถูกสะกดรอยแต่หลุดพ้นออกมาได้ ดानीลได้ช่วยชีวิตเบลีย์ไว้ระหว่างการหนี เบลีย์พบว่าเจสซีเบล ภรรยาของเขารู้ว่าดानीลเป็นหุ่นยนต์โดยอ้างว่าเธอรู้จากข่าวลือ ดानीลชี้ว่าเจสซีเบลน่าสงสัย เจสซีเบลสารภาพว่าเธอเป็นหนึ่งในกลุ่มพวคนิยมยุคกลางที่เกลียดชังอวกาศ แต่เธอไม่เคยทำผิดเพียงแต่มีการชุมนุมและพูดสุนทรพจน์ เธอได้ยินเรื่องมีหุ่นยนต์ชาวอวกาศทำงานร่วมกับตำรวจโลกจากการชุมนุมนี้เอง แต่เธอไม่รู้อะไรมากไปกว่านี้ เบลีย์ไปพบคนที่สะกดรอยตามเขาและดानीล ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มนี้ แต่เขาก็ไม่ได้มีบทบาทอะไรมากกว่าเจสซีเบล เบลีย์กลับไปสถานีตำรวจและพบว่าหุ่นยนต์แซมมี เสมิเยนในกรมตำรวจถูกทำลายและหลักฐานบ่งว่าเบลีย์อาจเป็นคนฆ่า เบลีย์รู้ว่า เขาถูกป้ายความ

ผิด ชาวอวกาศตัดสินใจที่จะถอนตัวจากโลกและให้ยุติการสืบสวน แต่เบลีย์พบว่า เขากำลังลำบากเพราะถูกป้ายความผิดและอาจถูกลดชั้น เขาจึงขอสืบสวนต่อ โดยมีเวลาจำกัด เบลีย์เริ่มปะติดปะต่อเหตุการณ์ทั้งหมดและสามารถสรุปคดีได้ เขาพบว่าความลับเรื่องดานีลร่วมกับแฮมมิงเอนดาร์บีที่รู้เอนดาร์บีจึงเป็นหนึ่งในกลุ่มนิคมยุคกลาง และเขาคือฆาตกร ที่ดานีลตรวจว่าเอนดาร์บีไม่สามารถฆ่าคนได้นั้น เพราะความจริงเอนดาร์บีต้องการไปทำลายหุ่นยนต์ดานีลเพื่อขู่ชาวอวกาศ แต่ด้วยความกลัวทำให้เขาทำแวนคาตกแตกและยิงดร.ชาร์ตัน โดยเข้าใจว่าเป็นดานีล ส่วนป็นั้น หุ่นแฮมมีเป็นผู้เดินข้ามทุ่งนาเอามาให้เขาและรับเอาคืนไป เอนดาร์บีจึงต้องทำลายหุ่นแฮมมีเพื่อปิดปาก คดีสิ้นสุดลง เบลีย์ได้เลื่อนตำแหน่งและกลายเป็นเพื่อนกับดานีล และเขาเริ่มเชื่อมั่นว่าทางออกของมนุษยชาติคือการยอมรับหุ่นยนต์และกล้าที่จะออกไปสู่อวกาศ

โครงเรื่องของ The Caves of Steel จึงเป็นนิยายสืบสวนสมบูรณ์แบบ เรื่องเปิดด้วยการฆาตกรรม การค้นพบหลักฐาน การไต่สวน การวิเคราะห์เงื่อนงำต่างๆ และในที่สุด นักสืบสามารถพบตัวฆาตกร และวิธีการฆาตกรรมได้สำเร็จ ลักษณะต่างๆ ในรายละเอียดล้วนอยู่ในรูปแบบของนิยายทำนองนี้ทั้งสิ้น เช่น การที่นักสืบต้องทำงานด้วยความกดดันจากเบื้องบน การที่ภรรยาของเขากลายเป็นหนึ่งในผู้ต้องสงสัย การเสียดสีระหว่างสอบสวน การถูกใส่ร้ายป้ายความผิด ตัวฆาตกรที่หนีจากชายผู้ต้องสงสัย หรือเรื่องของหัวหน้าตำรวจเป็นฆาตกรนั้น เป็นสูตรสำเร็จของนิยายนักสืบที่อาซิโมนนำมาใช้ในฉากหลังของโลกอนาคตอย่างแยบยล

โครงสร้างของเรื่องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งและสถานการณ์ของโลกอนาคตอย่างแนบแน่น เช่น ความขัดแย้งระหว่างชาวอวกาศและชาวโลก ความเกลียดชังหุ่นยนต์ของมนุษย์ ได้กลายมาเป็นข้อขัดแย้งระหว่างเบลีย์ตำรวจชาวโลกผู้ต้องทำงานร่วมกับดานีลหุ่นยนต์ของชาวอวกาศ ซึ่งในตอนจบเรื่อง ข้อขัดแย้งนี้ได้สิ้นสุดลง หรือภาพวิฤตการณ์ของโลกจากภาวะประชากร สังคมซีวีลิม ระบบคอมมูน ล้วนมีบทบาทต่อเรื่องทั้งสิ้น

อาซิโมนได้สร้างพื้นฐานทางจิตวิทยาของมนุษย์อนาคตอย่างน่าสนใจ จากความกลัวของมนุษย์ต่อเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหุ่นยนต์ มนุษย์มักกลัวว่าหุ่นยนต์จะทรยศมีอำนาจเหนือมนุษย์ และมนุษย์ต้องกลายเป็นทาสของมัน นี่คือความกลัวเก่าแก่ของมนุษย์ที่มีมายาวนานในประวัติศาสตร์จำนวนมากถึงความเชื่อนี้ อาซิโมนเรียกความกลัวหุ่นยนต์ตามแนวจิตวิทยาว่า บมแพรงเกนส์ไตน์ (Frankenstien complex) เขาได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นสิ่งไม่

ถูกต้องและโง่เขลาถ้ามนุษย์หวาดกลัวเทคโนโลยีและละทิ้งมันไป แทนที่จะใช้มันอย่างรอบคอบ เขาได้ออกแบบกฎ 3 ข้อในการสร้างหุ่นยนต์ที่จะทำให้หุ่นยนต์เป็นผู้ช่วยที่ซื่อสัตย์ของมนุษย์ ได้แก่

- 1) หุ่นยนต์จะต้องไม่ทำร้ายมนุษย์หรือปล่อยให้มนุษย์ประสบอันตรายโดยไม่ช่วยเหลือ
- 2) หุ่นยนต์จะต้องเชื่อฟังคำสั่งมนุษย์ ยกเว้นในกรณีที่คำสั่งนั้นขัดแย้งกับกฎข้อที่ 1
- 3) หุ่นยนต์จะต้องปกป้องคุ้มครองตนเองตราบดีที่การป้องกันตัวนั้นไม่ขัดแย้งกับกฎข้อที่ 1 และ 2³⁴

อาซิมอฟได้ใช้กฎ 3 ข้อนี้เป็นพื้นฐานของเรื่องหุ่นยนต์ของเขา หุ่นยนต์ของอาซิมอฟจึงเป็นหุ่นยนต์ที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ ชื่อตรง ไรโรเดียงสา และเข้าใจสิ่งต่างๆ ตามหลักตรรกวิทยา

ลักษณะทางจิตวิทยาอีกประการหนึ่งเกิดจากการที่มนุษย์เคยชินกับชีวิตในอาคารโลหะ อยู่รวมกันอย่างแออัดและละทิ้งโลกภายนอกไปโดยสิ้นเชิง ทำให้มนุษย์หวาดกลัวที่โล่ง ความเปล่าเปลี่ยว ไม่อาจทนต่อการอยู่ในที่ที่มีอากาศเปิดหรือสัมผัสกับสายลมหรือแสงแดดได้ การตัดขาดจากธรรมชาติภายนอกและความกลัวที่โล่งจึงเป็นภานของการสูญเสียความเป็นมนุษย์ สัญชาตญาณในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การต่อสู้บุกเบิกเพื่อชีวิตที่ดิ้นรนจะหายไป มนุษย์ได้แต่ซ่อนตัวอยู่ในโลกใต้อาคารอย่างขลาดเขลา นี่คือการแสดงให้เห็นถึงผลร้ายของเทคโนโลยีที่มนุษย์พัฒนามันขึ้นอย่างขาดความรอบคอบนั่นเอง

บมแพรง เกนส ไตน์และบมหวาดกลัวที่โล่งจึงคือความหวาดกลัวเทคโนโลยีอย่างไร้เหตุผล และความไม่กล้าต่อสู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่านี้จะทำให้มนุษยชาติก้าวไปสู่ความนินาศ

แก่นเรื่องของอาซิมอฟจึงแตกต่างจากนิยายดีสโทเปียส่วนใหญ่ที่มักชี้ให้เห็นผลเสียของเทคโนโลยีอาซิมอฟเห็นว่าเทคโนโลยีนั้นนำความเจริญมาสู่มนุษย์ เพียงแต่มนุษย์ต้องใช้มันอย่างรอบคอบและสร้างสรรค์ การปฏิเสธเทคโนโลยีคือการก้าวถอยหลัง ซึ่งไม่เพียงแต่ไม่เกิดประโยชน์ ยังอาจนำมาซึ่งความนินาศ และในทางตรงกันข้าม อาซิมอฟยังชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีนั้นอาจนำมาใช้ในทางที่ผิดทุกอย่างจึงขึ้นอยู่กับมนุษย์ที่จะเป็นผู้เลือก

อาซิมอฟเรียกวัฒนธรรมที่มนุษย์อยู่ร่วมกับหุ่นยนต์และเกื้อกูลกันว่า

³⁴ แปลจาก Isaac Asimov, The Caves of Steel. (New York : Ballantine Books, 1983) p.131.

วัฒนธรรมซี/เฟอ (C/Fe Culture) ซึ่งหมายถึงชาตുകาร์บอนอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของมนุษย์ และเหล็กอันเป็นองค์ประกอบของหุ่นยนต์ เขาแสดงว่ามนุษย์และหุ่นยนต์ต้องพึ่งพาเกื้อกูลกันโดยแท้จริง ดังเช่นวัฒนธรรมของชาวอวกาศบางกลุ่มที่สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้สำเร็จ จุดมุ่งหมายของชาวอวกาศที่ปรารถนาดีต่อโลกคือต้องการให้โลกยอมรับวัฒนธรรมนี้ที่จะช่วยโลกให้อยู่รอด เบลิย์พบว่านี่คือทางออกทางเดียวของมนุษย์ เช่นเดียวกัน การปฏิบัติงานของเบลิย์และดานีลคือตัวอย่างของวัฒนธรรมซี/เฟอที่ขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปย่อมไม่สำเร็จลงได้ ในทางตรงกันข้าม ภาวนาคำนลของวัฒนธรรมซี/เฟอ คือเมื่อเอ็นดาร์บีใช้หุ่นแซมมีเป็นเครื่องมือสำคัญในการฆาตกรรม

โลกดิสโทเปียของอาซิมอฟไม่ใช่โลกหลังสงครามล้างโลก ไม่มีรัฐเผด็จการหรือคอมมิวนิสต์ทรราชย์ แต่เขาชี้ให้เห็นว่าปรัชญาและความเชื่อในทางที่ผิดอาจทำให้โลกเป็นสังคมอันไม่พึงปรารถนาได้เช่นเดียวกัน เมื่อมนุษย์หวาดกลัวต่อความก้าวหน้าอย่างโง่เขลาและมีชีวิตอยู่เพียงวันหนึ่งๆ โดยไม่ตื่นตระหนกต่อสิ่งที่ดีกว่า เพราะการตื่นตระหนกและค้นคว้านั้นเองคือสิ่งที่ทำให้มนุษย์ก้าวพ้นจากความป่าเถื่อน รัฐเผด็จการที่ควบคุมการกระทำ ความคิดอ่านของประชาชนย่อมมีผู้ต่อต้านและล้มล้างได้ไม่ยากนัก แต่ความเชื่ออันผิดพลาดในตัวของมนุษย์นั้นยากที่จะแก้ไขยิ่งกว่า

อาซิมอฟสร้างตัวละครอีไลจาห์ เบลิย์เป็นตัวแทนของชาวโลกในระดับกลาง ที่เป็นเหมือนชาวโลกทั่วไป มีภรรยาและลูกชาย 1 คน เป็นข้าราชการตำรวจในระดับซี 5 ที่มีสิทธิเพียงเล็กน้อย เช่น มีสิทธิที่จะมีอ่างล้างมือในห้องหรือมีสิทธิที่จะนั่งบนทางเดินเลื่อน หรือสามารถ กินอาหารเป็นส่วนตัวได้ในบางมือ เบลิย์หวังที่จะได้เลื่อนขั้นขึ้นไป เขามีความหลังที่ขมขื่นของชีวิตในระดับล่าง และหวาดหวั่นว่าจะต้องกลับไปมีชีวิตเช่นนั้นอีก

เบลิย์เป็นเหมือนมนุษย์คนอื่น เขาหวาดกลัวที่โล่ง เกลียดชังหุ่นยนต์ และมองชาวอวกาศในแง่ร้าย แต่การทาคดีครั้งนี้ทำให้ทัศนคติของเขาเปลี่ยนไป เขาเคยคิดว่าชาวอวกาศเย็นชา แข็งกระด้าง เขี้ยดยดหยามมนุษย์และมุ่งร้ายต่อโลก แต่เขากลับพบว่าชาวอวกาศเป็นเพียงคนธรรมดาที่เขาต้องเห็นห่างจากชาวโลกเป็นเพราะเขาขาดภูมิต้านทานโรค พวกนี้ไม่ได้มุ่งร้าย แต่ต้องการจะปลุกฝังความคิดให้มนุษย์ยอมรับเทคโนโลยีและการอพยพ เบลิย์จึงเป็นผู้ที่เขাপปลุกฝังความคิดนี้ได้สำเร็จ เช่นเดียวกัน ในตอนแรกเขารังเกียจหุ่นยนต์ เบลิย์รำคาญและริษยาในความสมบูรณ์แบบของหุ่นยนต์ แต่หลังจากการร่วมงาน เขาได้ยอมรับดานีลเป็นคู่หูได้อย่างสนิทใจ เบลิย์ไม่เพียงแต่รับความคิดของชาวอวกาศมาเท่านั้น แต่เขายังสอนให้ดานีลรับรู้ถึงความชอบ

ธรรมและมิตรภาพอีกด้วย

ในฉากที่เบลีย์และดานีล ไปสอบสวนคลุซาร์ หนึ่งในพวกนิคมยุคกลาง อาซิมอฟได้แสดงการเปลี่ยนแปลงในตัวเบลีย์อย่างแจ่มชัด เมื่อดานีลถูกคลุซาร์ตบหน้า เบลีย์ได้เข้าป้องกันและเจ็บร้อนแทนเขา และเบลีย์ได้พูดจนคลุซาร์ยอมรับความคิดของเขา เรื่องการใช้หุ่นยนต์และการอพยพสู่อวกาศ

เบลีย์คือมนุษย์วัยชรา 40 ปี ผู้มีจุดอ่อนมากมาย เขาอ่อนไหวหวาดหวั่น เจ้าอารมณ์ แต่มุ่งมั่นทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดานีลเป็นหุ่นยนต์รูปงามที่สมบูรณ์แบบ เขียนพร้อมและมีความสามารถเหนือมนุษย์ เบลีย์มีอารมณ์ความรู้สึก มีศรัทธา ความรักและการให้อภัยของมนุษย์ แต่ดานีลคิดทุกอย่างตามหลักตรรกะตามที่ เขาถูกโปรแกรมไว้ และไร้อารมณ์ใดๆ ในการสืบสวนเบลีย์เป็นคนผิดพลาดตลอดเวลาในช่วงแรกเพราะอคติของเขา ในขณะที่ดานีลรอบรู้และแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์แบบ แต่ในที่สุด เบลีย์เป็นผู้สามารถคลี่คลายคดีได้สำเร็จจากการใช้อารมณ์ ความรู้สึก จินตนาการผสมผสานกับเหตุผลในขณะที่การคิดตามแบบตรรกะทำให้ เขามองข้ามเงื่อนงำบางอย่างไป แต่ถ้าไม่มีดานีลช่วยเหลือเขาในด้านข้อมูลบางอย่าง รวมทั้งการช่วยชีวิต เขาไม่ให้เกิดอุบัติเหตุบนทางเลื่อน เบลีย์ย่อมไม่สามารถปิดคดีได้เช่นกัน การทำงานร่วมกันแบบวัฒนธรรมซี/พี ของทั้งคู่ไม่ใช้การทำงานร่วมกันตามหน้าที่ แต่เป็นการเกื้อกูล ผสมผสานกันจนเกิดมิตรภาพ ซึ่งเป็นส่วนที่ลึกซึ้งน่าประทับใจของเรื่อง

อาซิมอฟสร้างบุคลิกลักษณะของดานีลไว้อย่างเด่นชัด เขาเป็นมิตรผู้ซื่อสัตย์ ทำตามคำสั่งโดยไม่ได้แย้ง สุกภาพเรียบร้อย แต่เขาไม่อาจเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกอันซับซ้อนของมนุษย์ได้ แต่เขาได้เรียนรู้เรื่องของมนุษย์มากขึ้น ดานีลไม่เข้าใจความฉุนเฉียว คำค่อนแคะประชดประชันของเบลีย์ ทำให้มีปฏิริยาตอบสนองอย่างไร้เดียงสา แม้ดานีลเป็นเพียงหุ่นยนต์ เขาสามารถที่จะเริ่มมีอารมณ์ความรู้สึกหลายอย่างเกิดขึ้นกับเขา โดยเฉพาะมิตรภาพกับดานีลที่ทำให้เขามีความสุข ในตอนแรกความยุติธรรมที่ดานีลยึดถือคือกฎหมายที่ว่าผู้ทำผิดต้องถูกลงโทษ และไม่เข้าใจเรื่องที่เบลีย์เล่าเรื่องของพระเยซูที่ช่วยหญิงโสเภณีให้พ้นจากถูกประหารชีวิต แต่ลงท้าย เขาสามารถรับรู้ได้ว่าความยุติธรรมทางกฎหมายกับมนุษยธรรมนั้นเป็นคนละสิ่ง เมื่อเบลีย์ตัดสินใจปล่อยเอ็นดาร์บีให้พ้นผิด ดานีลเข้าใจและเป็นผู้กล่าวคำวิสาของพระเยซูกับหญิงโสเภณีนั่นต่อเอ็นดาร์บี

The robot said, "I have been trying, friend Julius (Endarby), to understand some remarks Elijah

made to me earlier. Perhaps I am beginning to, for it suddenly seems to me that the destruction of what should not be, that is, the destruction of what you people call evil, is less just and desirable than the conversion of this evil into what you call good."

He hesitated, then, almost as though he was surprised at his own words, he said, "Go and sin no more!"³⁵

อาซิมอพนำความรู้ในคัมภีร์ไบเบิลมาใช้อย่างมีนัยสำคัญ เขาสร้างข้อโต้แย้งจากข้อบุรุษในพระคัมภีร์เช่น อีไลจาห์ เบลีย์ และดานีล โอลิวอร์ จากข้อศาสนพยากรณ์ อีไลจาห์และดาเนียล

อาซิมอพนำใช้ชื่อของเจสซีเบลเป็นเงื่อนไขของเรื่องอย่างมีอารมณ์ขันท่ามกลางความเป็นระเบียบไว้ชีวิตชีวาของยุคนั้น ทำให้เจสซีเบลภูมิใจในชื่อของตนเองที่เป็นนางบาปในพระคัมภีร์ผู้เป็นศัตรูของอีไลจาห์ ทำให้เธอรู้สึกท้อใจว่าชีวิตของเธอนั้นมีสีสันน่าตื่นเต้นขึ้น แต่เมื่อเบลีเย์ทำลายความเชื่อของเธอโดยบอกว่า เจสซีเบลเป็นหญิงผู้ยึดมั่นในศาสนาเดิมของตนและชื่อสัจย์ต่อสามี ทำให้เธอรู้สึกหมดคุณค่าไป ทางออกของเธอจึงเป็นการเข้าร่วมในกลุ่มนิคมยุคกลางที่แม้จะไม่ได้ทำผิดกฎหมาย แต่ทำให้เธอรู้สึกว่าตนเองเป็นนางร้ายลับหลังสามีการกระทำของเธอเน้นความเป็นผู้หญิงในตัวเธอและพฤติกรรมทดแทนของมนุษย์ และยังสะท้อนภาพชีวิตที่ไร้สีสันของมนุษย์ในยุคนั้นได้เป็นอย่างดี

กลุ่มไต้ดินหรือพวกนิคมยุคกลางในเรื่องนี้แตกต่างจากนิยายคีสโทเปียเรื่องอื่นๆ พวกนี้คือพวกนิคมชีวิตในอดีต หวังที่จะ ไปมีชีวิตแบบดั้งเดิม ไปสู่ธรรมชาติและระบบคอมมูน ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ความคิดของพวกนี้เป็นเพียงความเพ้อฝันแบบโรแมนติก เพราะสภาพของโลกไม่อำนวยให้เขามีชีวิตเช่นนั้นได้ อีกทั้งความกลัวที่โล่งเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่ง แต่อย่างไรก็ตามความคิดของพวกนี้แม้จะผิดพลาด แต่มีส่วนถูกต้องอยู่ ความต้องการคืนสู่ธรรมชาติเป็นสิ่งที่ดี แต่เขาต้องทำเช่นนั้นในโลกแห่งใหม่ในอวกาศ พวกไต้ดินเหล่านี้จึงอาจเป็นความหวังของโลกต่อไป

อาซิมอพแสดงให้เห็นด้านดีของชาวอวกาศเป็นส่วนใหญ่ อดีตที่ชาว

³⁵ Ibid. p.209.

โลกมีต่อชาวอวกาศเป็นความเข้าใจผิด เขาเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดา ไม่ใช่คนที่เขินหาไร้จิตใจ และวิถีชีวิตของชาวอวกาศมีหลายสิ่งที่ใกล้เคียงกับมนุษย์ในอดีต เช่นอาศัยอยู่ในที่โล่ง มีทรัพย์สิน ความเป็นส่วนตัว มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีอย่างได้ผล แต่อาชิมอฟไม่ได้เชื่อว่าชีวิตของชาวอวกาศเป็นชีวิตที่มนุษย์ควรเป็น เพราะพวกนี้มีแนวความคิดแบบปัจเจกนิยมและวัตถุนิยมจนมากเกินไป ทำให้ขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เบลีย์ได้ชี้ให้คลูซาร์เห็นว่าสังคมใหม่ที่มนุษย์จะสร้างขึ้นต่อไปควรนำจุดดีของโลกทั้ง 2 แบบมาใช้

. . . The Outer Worlds were settled by Earthman who came from a planet that did not have Cities, by Earthman who were individualists and materialists. Those qualities were carried to an unhealthy extreme. We can not colonize out of a society that has built co-operation, if anything, too far. Now environment and tradition can interact to form a new middle way, distinct from either old Earth or the Outer Worlds. Something newer and better.³⁶

จากงานนวนิยายชุด Foundation ที่อาชิมอฟกล่าวถึงเมื่อโลกกลายเป็นมหาจักรวรรดิครอบครองจักรวาล และงานชุด Robots ที่กล่าวถึงการพัฒนาหุ่นยนต์และการบุกเบิกอวกาศ The Caves of Steel จึงเป็นเหตุการณ์ในระหว่าง 2 ช่วงเวลานี้ที่มนุษย์ก้าวออกไปไกลในจักรวาลและโลกจะกลายเป็นจักรวรรดิยิ่งใหญ่ต่อไป The Caves of Steel จึงเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์อนาคตที่อาชิมอฟสร้างขึ้นอย่างซับซ้อน

ทัศนคติในเชิงมนุษยนิยมและการมองวิทยาศาสตร์ในด้านดีทำให้ The Caves of Steel แตกต่างจากนิยายดีส์โทเปียเรื่องอื่นในด้านแนวคิด แต่ภาพของสังคมที่ปฏิเสธเทคโนโลยีและสูญเสียความเป็นมนุษย์ เป็นภาพอันไม่พึงปรารถนาเช่นเดียวกัน การค้นพบความจริงของตัวละครเกี่ยวกับความอ่อนแอและเสื่อมโทรมในสังคมของเขา อีกทั้งทางออกที่เขาค้นพบคือลักษณะของนิยายดีส์โทเปียอย่างชัดเจน รวมทั้งจุดจบอันเปี่ยมด้วยความหวังที่จะสร้างสังคมที่ดีขึ้นในอวกาศ เป็นลักษณะเดียวกับนิยายดีส์โทเปียหลายเรื่องของยุคนี้

³⁶ Ibid. pp. 171-172.

ภาพสังคมอนาคตของอาซิมอฟไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่นัก คือภาพขยายของสังคมปัจจุบัน เช่นสังคมคอมมูน ชีวิตในเมืองอันห่างไกลธรรมชาติ หรือ การที่มนุษย์อาศัยอยู่ในอาคารมหึมาที่มีระบบของตนเอง รวมทั้งภาวะประชากรที่เพิ่มขึ้นและการขาดแคลนทรัพยากร The Caves of Steel จึงเป็นการเตือนให้มนุษย์ตระหนักถึงทิศทางในอนาคตที่สังคมกำลังก้าวไปว่าถ้า มนุษย์ขาดการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีอย่างถ่องแท้และปราศจากความ รอบคอบ ย่อมเกิดปัญหาตามมาอย่างแน่นอน

The Caves of Steel เป็นงานที่เต็มไปด้วยความดีเด่นหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นโครงเรื่อง การสร้างภาพอนาคตอย่างลุ่มลึก ตัวละครที่มีบุคลิกที่เด่นชัดและมีเสน่ห์ การดำเนินเรื่องที่มีจังหวะงดงาม การประสานเนื้อหาของนิยายสืบสวนแบบคูลงในรูปแบบของนิยายวิทยาศาสตร์ได้อย่างลงตัว และที่สำคัญที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและท่าทีวิพากษ์วิจารณ์ของอาซิมอฟ

The Naked Sun

ใน The Caves of Steel อาซิมอฟได้สร้างประวัติศาสตร์อนาคตอันประกอบด้วย สภาวะทางสังคม การเมือง จิตวิทยาที่แปรเปลี่ยนไปจากปัจจุบันอย่างซับซ้อน งานชิ้นนี้จึงเป็นบทเริ่มของเหตุการณ์ในศตวรรษที่ 50 เท่านั้น เรื่องจบลงด้วยความเป็นมิตรระหว่างอีไลจาห์ เบลีย์และหุ่นยนต์ดानीล โอลิวอร์ งานสอบสวนที่เสรีจิ้นลงและทัศนะของเบลีย์ที่แปรเปลี่ยนไปเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีและวัฒนธรรมร่วมระหว่างมนุษย์และหุ่นยนต์ โดยมีจุดหมายคือการก้าวไปสู่อวกาศอันเป็นทางรอดของมนุษยชาติ อาซิมอฟจึงยังมีเนื้อหามากมายที่เขาจะสานต่อเหตุการณ์ในอนาคต 3000 ปีข้างหน้า ผ่านการผจญภัยของสองนักสืบคู่หู โดยมีประเด็นต่างๆ เพิ่มขึ้น

ใน The Naked Sun อาซิมอฟยังคงใช้ลักษณะของนิยายนักสืบ แต่เป็นการสืบสวนคดีบนดาวโซลาเรีย หนึ่งในดินแดนของชาวอวกาศที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่แตกต่างจากโลก หรือดินแดนของชาวอวกาศแห่งอื่นโดยสิ้นเชิง

เกิดคดีฆาตกรรมบนดาวโซลาเรียที่มีประชากรน้อยมาก และไม่เคยเกิดการฆาตกรรมมาก่อน ทางออโรราจึงเสนอให้เรียกตัวเบลีย์จากโลกไปทำงานกับนักสืบของออโรรา เบลีย์ไปพบมินนิม ปลัดกระทรวงยุติธรรมของโลก มินนิมส่งเบลีย์ไปในครั้งนี้ไม่ใช่เพียงการสอบสวน แต่เพื่อดูข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรมของชาวนิภรอบนอกมารายงานเพื่อหาจุดอ่อนของชาวอวกาศ

โดยเบลีย์จะได้เลื่อนขั้นขึ้นเป็นระดับ C 7 เบลีย์เดินทางไปโซลาเรียด้วยความหวาดหวั่นต่อการหนีจากอาคารโลหะ เผชิญกับอากาศเปิดบนโซลาเรีย เมื่อไปถึง เขาจึงพบว่านักสืบที่ทางออโรราส่งมาร่วมงานกับเขาคือดานีลนั่นเอง ดานีลมาในสภาพของมนุษย์ ไม่มีใครรู้ว่าเขาคือหุ่นยนต์ ดานีลพยายามป้องกันเบลีย์จากอากาศเปิดบนโซลาเรีย แต่เบลีย์ต้องการทดสอบตัวเอง แต่เขาทนไม่ได้จนถึงกับหมดสติไป

เบลีย์พบกับกรูเออ ผู้อำนวยการศูนย์รักษาความปลอดภัยในโซลาเรีย กรูเออบอกเขาเรื่องการตายของริกเกน เดลแมร์ นักพีโคโลยีผู้ดูแลสิ่งคุก ทารก เมื่อเลิกการติดต่อ เบลีย์ตกใจเมื่อพบว่ากรูเออที่เขาพูดด้วยเป็นเพียงภาพ 3 มิติ อันเป็นวัฒนธรรมของโซลาเรียที่จะไม่มีการติดต่อแบบเฉพาะหน้า แต่ละคนจะอยู่อย่างโดดเดี่ยวกับหุ่นยนต์ของตนเอง วันแต่คู่สามีภรรยาที่อยู่ด้วยกันเพื่อให้กำเนิดบุตร แต่เด็กจะถูกเลี้ยงในศูนย์ของรัฐ ไม่รู้ว่าใครเป็นพ่อแม่ของตน วันต่อมา เบลีย์ติดต่อไปยังกลาเดีย เดลแมร์ ภรรยาของผู้ตายที่เปลือยต่อหน้าเขาซึ่งเป็นสิ่งธรรมดาบนโซลาเรีย เพราะชาวโซลาเรียถือว่าการมองผ่านภาพ 3 มิติ ไม่ใช่การเห็นโดยแท้จริง เธอให้การว่าเธอได้ยินเสียงร้องของสามีและเข้าไปพบศพจากนั้นเธอหมดสติไปและเธอตกเป็นผู้ต้องสงสัยแต่เงื่อนไขคือ ไม่นับอาชญากรรมในการฆาตกรรม มีเพียงหุ่นยนต์ที่ใช้การไม่ได้ นอกจากพูดว่าคุณกำลังฆ่าผม ซึ่งคาดว่ามันเห็นการฆาตกรรม แต่ช่วยชีวิตคนไม่ได้ ทำให้ระบบมันขัดข้องและคำพูดนั้นคงเป็นคำพูดสุดท้ายของคนตาย

เบลีย์ติดต่อกรูเออ เมื่อกรูเอออยู่ตามลำพังกับเบลีย์โดยไม่มีดานีล กรูเออเล่าให้เขาฟังว่ามีองค์การลับบนโซลาเรียที่ต้องการปฏิวัติความเป็นอยู่แบบเดิม และเดลแมร์กำลังค้นพบบางสิ่งเกี่ยวกับพวกนี้ที่จะเป็นอันตรายยิ่ง แต่เขาถูกฆ่าก่อนจะได้เปิดเผยเหตุการณ์ ทางโซลาเรียไม่ยากให้พี่น้องอื่น เช่น ออโรรา รู้ แต่ออโรราสงสัยเช่นกัน จึงส่งดานีลมาร่วมด้วย ก่อนที่กรูเออจะพูดอะไรต่อไป เขาได้ดื่มน้ำที่มียาพิษเข้าไป แม้ช่วยชีวิตไว้ได้ทันแต่กรูเออต้องรักษาตัวและให้การไม่ได้ เบลีย์พบว่าหุ่นยนต์ที่นำน้ำมาให้กรูเออผิดปรกติไปเล็กน้อยเท่านั้น ผิดกับหุ่นยนต์ของเดลแมร์ ทั้งที่มันเป็นผู้เอายาพิษให้กรูเออเอง ดร. อัลธิม ชูล ตรวจสอบอาการของกรูเออ เบลีย์พบว่าชูลเคยไปตรวจดูอาการของกลาเดียเมื่อตอนเกิดฆาตกรรมด้วยตนเอง

เบลีย์ติดต่อออท!บิลทิส ผู้ช่วยของกรูเออ เขาไม่เชื่อเรื่องกรูเออถูกวางยา แต่อ้างว่าเป็นอาหารเป็นพิษและปฏิเสธเหตุการณ์ยุ่งยากทางการเมืองของโซลาเรีย เบลีย์ตัดสินใจขอทำการสอบสวนแบบใหม่โดยไปพบคนที่เขาต้องการถามแบบเฉพาะหน้าและได้รับอนุญาต เบลีย์ต้องการไปทำการ

สอบสวนตามลำพัง จึงให้หุ่นยนต์คุมตัวดาเนียลไว้ คนแรกที่เบลีซชอบก็คือควิมอท นักสังคมวิทยา ควิมอทเผชิญหน้ากับเบลีซไม่กี่นาที เขาหมดความอดทนและต้องใช้ภาพ 3 มิติแทน เขาเล่าถึงสภาพสังคมของโซลาเรียที่เป็นมหาอำนาจ เศรษฐกิจ เพราะมีความก้าวหน้าทางหุ่นยนต์สูงสุดและใช้หุ่นยนต์เป็นสินค้า ออก จากนั้น เบลีซไปพบแคลริสซา แคนโทโรผู้ช่วยของเดลแมร์ ที่สถานที่เลี้ยงเด็กของรัฐ เด็กจะถูกนำมาตั้งแต่เป็นตัวอ่อน ถูกเลี้ยงรวมกันก่อนจะแยกให้ใช้ชีวิตตามลำพัง แคลริสซาอยู่ร่วมกับเด็กและมีหุ่นยนต์เป็นผู้ช่วย เธอจึงทนการพบกับเบลีซได้ แต่ในระยะห่าง เบลีซถูกเด็กยิงด้วยธนูอาบยาพิษ แต่ไม่ถูก เขาแน่ใจว่ามีคนใช้หุ่นยนต์หลายตัวร่วมกัน ทำให้หุ่นยนต์ทำร้ายเขาได้ แคลริสซาเล่าเรื่องลึบิก นักหุ่นยนต์วิทยาผู้มีความสามารถมาก แต่ทนความสับสนั้นเจาะหน้าไม่ได้ เขาสนิทสนมกับกลาเดียมาก เบลีซจึงพบลึบิกเป็นคนต่อไปผ่านทางภาพ 3 มิติ ลึบิกแน่ใจว่ากลาเดียเป็นฆาตกร เพราะเธอมีอารมณ์รุนแรงและเคยทะเลาะกับสามีบ่อยๆ ลึบิกเคยทำงานร่วมกับริกเกน ทดลองหุ่นยนต์ที่ใช้ในการเลี้ยงเด็กและสามารถลงโทษเด็กได้โดยไม่มีขีดกับกฎข้อที่ 1 เขากำลังพัฒนาหุ่นยนต์ให้ดียิ่งขึ้นไป เบลีซไปพบกลาเดียด้วยตนเองเมื่อถามเรื่องเกี่ยวกับลึบิกเพิ่มเติม กลาเดียทนต่อการพบเขาได้มากที่สุด เธอชวนเขาไปเดินเล่นข้างนอกแต่ทำให้เบลีซหมดสติไป

เบลีซฟื้นขึ้นพบว่าดาเนียลมาดูแลเขา ดาเนียลแน่ใจว่ากลาเดียเป็นฆาตกรโดยมี ดร.ซูลผู้เป็นพ่อของเธอช่วยปกปิดหลักฐานให้ แต่เบลีซยังไม่เชื่อ ในขณะที่เบลีซลุกขึ้นโดยขอให้ดาเนียลส่งมือให้ ดาเนียลงุนงงว่าเบลีซต้องการให้เขาถอดมือส่งให้ ทำให้เบลีซหนีออกมา เขาเรียกทุกคนประชุมกันโดยทางภาพ 3 มิติ และกล่าวว่าทุกคนอาจเป็นฆาตกรหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคน ไม่ว่าจะ เป็นกลาเดียผู้ทะเลาะกับริกเกนบ่อยๆ ดร.ซูลผู้เป็นพ่อของกลาเดียผู้อาจช่วยปกปิดความลับ แอทเบิลทิส ผู้อาจฆ่าครูเออเพื่อให้ได้ตำแหน่งแทน เช่นเดียวกับแคลริสซาผู้อาจฆ่าริกเกนเพราะได้ตำแหน่งแทน และเธอทนต่อการเผชิญหน้าได้ หรือลึบิกผู้หลงรักกลาเดียอยู่ ทุกคนโกรธมากและปฏิเสธ เบลีซเฉลยว่าอาวุธที่ใช้ในการฆาตกรรมคือหุ่นยนต์ที่มีส่วนแขนถอดออกมาได้ ฆาตกรจะต้องให้หุ่นยนต์ส่งแขนให้และใช้เป็นอาวุธ จึงทำให้หุ่นยนต์ซัดอย่างรุนแรงและคำพูดนั้นหมายถึงฆาตกร กำลังฆ่าตัวมัน และผู้ชำนานู! เรื่องหุ่นยนต์ที่สุดคือลึบิก โดยมีเหตุจูงใจสำคัญว่านั่นคือ ลึบิกกำลังพัฒนาหุ่นยนต์ไปสู่ยานรบที่มีสมองแบบหุ่นยนต์ แต่ใช้ในการสงครามได้และมีจุดหมายร่วมกับกลุ่มใต้ดินบนโซลาเรียเมื่อครองจักรวาล ริกเกนทำงานร่วมกับลึบิก ทำให้ริกเกนรู้แผนการ ลึบิกจึงฆ่าเขาปิดปาก ขณะนั้นดาเนียลเดินทางไป

ยังบ้านของลึบิก ลึบิกผู้หวาดกลัวการเผชิญหน้ากับมนุษย์หวาดกลัวมาก เขา
สารภาพว่าเป็นตัวการและฆ่าตัวตาย

ก่อนเดินทางกลับ เบลีย์ไปเยี่ยมกลาเคีย เธอตัดสินใจถอนไป
ยังออโรรา เพราะเธอทนสังคมอันแห้งแล้งเย็นชาของโซลาเรียไม่ได้อีกต่อ
ไป เบลีย์เดินทางกลับโลก เขารู้ว่าเธอเป็นคนฆ่าริกเคน เพราะบันดาล
โทสะ โดยลึบิกเป็นคนวางแผนให้หุ่นยนต์ส่งแขนให้ขณะเธอทะเลาะกับสามี
อย่างรุนแรง เขาจึงปล่อยเธอไป เขารายงานมั่นใจว่าสภาพสังคมแบบ
โซลาเรีย การปิดกั้นตนเองอยู่กับหุ่นยนต์ก่อให้เกิดความพินาศต่อตนเองได้ใน
ไม่ช้า เช่นเดียวกัน ชาวโลกผู้ปิดกั้นตนเองจากสังคมภายนอกย่อมก้าวไปสู่
ความพินาศได้ไม่ผิดกัน

อาซิโมนสร้างสังคมบนดาวโซลาเรียขึ้นอย่างซับซ้อน โซลาเรีย
เป็นหนึ่งในดินแดนของชาวอวกาศทั้ง 50 แห่ง ประชากรของโซลาเรียคือ
พวกที่อพยพมาจากนิวกอนเนกซอน เนื่องมาจากปัญหาประชากร ชาวเนกซอนนั้น
มีถึง 2 ล้านคน ทำให้มีการจำกัดหุ่นยนต์ที่แต่ละครอบครัวจะมีได้ ชาว
เนกซอนที่ร่ำรวยจึงมาสร้างบ้านพักเรือนบนดาวโซลาเรียซึ่งเป็นดินแดนสำหรับ
พักผ่อน คนเหล่านี้สามารถมีชีวิตได้ตามแบบที่ตนต้องการ เช่นสร้างคฤหาสน์
มหิมา เป็นเจ้าของที่ดินและทรัพย์สินมหาศาล รวมทั้งมีการพัฒนาหุ่นยนต์ขึ้น
มากกว่านิวกอนเนกฯ ต่อมาเมื่อนอนอพยพมาอยู่เพิ่มขึ้น ชาวโซลาเรียจึงมีการ
ควบคุมประชากรอย่างเคร่งครัด และจำกัดจำนวนไว้เพียง 20,000 คน ใน
ขณะที่มีหุ่นยนต์ถึง 200 ล้านตัวหรือหุ่นยนต์ 1 หมื่นตัวต่อประชากร 1 คน

จากการที่ชาวโซลาเรียแต่ละคนครอบครองคฤหาสน์มหิมาที่ตั้งอยู่
ห่างกันนับพันไมล์ คฤหาสน์แต่ละหลังจะตั้งอยู่บนพื้นที่นับหมื่นตารางไมล์ ขนาด
ของคฤหาสน์และที่ดินเป็นเครื่องแสดงสถานภาพในสังคม แต่ละคฤหาสน์จะมี
หุ่นยนต์ดูแลรักษาให้บริการสร้างผลผลิตตามที่แต่ละครอบครัวต้องการ จนไม่
มีความจำเป็นต้องพบปะกับเพื่อนบ้าน ต่อมาการพัฒนาเครื่องติดต่อกภาพ 3 มิติ
จึงเข้าแทนที่การพบปะเฉพาะหน้า เมื่อเวลาผ่านไปนับพันปี สิ่งนี้ได้กลายเป็น
ความเคยชิน การพบปะกันเฉพาะหน้ากลายเป็นสิ่งน่าขยะแขยงและไม่อาจทน
ทานได้

แต่อย่างไรก็ตาม การแต่งงานยังคงเป็นสิ่งจำเป็น รัฐเป็นผู้กำหนด
ผู้มีความสมบูรณ์พอที่จะให้กำเนิดบุตร สามีภรรยาต้องอยู่ร่วมกันตามหน้าที่
และเป็นสิ่งที่ลำบากใจเด็กที่ยังเป็นตัวอ่อนจะถูกนำออกจากครรภ์ไปเลี้ยง
ในศูนย์เลี้ยงเด็กของรัฐ โดยอยู่ในมดลูกเทียมจนโตเป็นทารก ในวัยเด็กทุก
คนจะถูกเลี้ยงร่วมกัน โดยมีเจ้าหน้าที่และหุ่นยนต์เป็นผู้ดูแล เมื่อเด็กโตขึ้นจะ

ถูกแยกไปใช้ชีวิตตามลำพังให้มากขึ้น จนอยู่ตามลำพังโดยสมบูรณ์ในที่สุด

ชาวโซลาเรียเชื่อว่าสังคมของตนเป็นสังคมอันสุขสงบและสมบูรณ์แบบ โซลาเรีย เป็นมิตรกับทุกดวงดาว มีอำนาจทางเศรษฐกิจโดยมีหุ่นยนต์เป็นสินค้าออก สังคมของโซลาเรียเป็นสังคมของชนชั้นสูงที่ร่ำรวยและเสมอภาคกัน โดยมีหุ่นยนต์เป็นแรงงานทั้งหมด คิวมอทนักสังคมวิทยาแห่งโซลาเรียได้เปรียบเทียบสังคมของเขา กับสังคมของชาวสปาร์ตาว่า ชาวโซลาเรียเหมือนชาวสปาร์ตาที่มีผลเมืองจำนวนน้อยซึ่งเป็นผลเมืองเต็มขั้น และมีพวกเพริโอไซเป็นผลเมืองชั้นสองและมีทาสเฮลลทเป็นจำนวนมหาศาล ซึ่งเหมือนกับหุ่นยนต์บนโซลาเรีย ชาวสปาร์ตาป้องกันการก่อการกบฏของพวกเฮลลท โดยการเป็นสังคมทหารอันเคร่งครัด และชาวโซลาเรียไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น เพราะหุ่นยนต์ไม่อาจก่อกบฏใดๆ ได้ บนโซลาเรียไม่มีปัญหาชนชั้นเหมือนสังคมรูปปิรามิดในดินแดนอื่นๆ ทำให้ไม่มีความวุ่นวายทางการเมืองจากผู้มีฐานะด้อยในสังคม

Now here on Solaria, for the first time, the apex of the pyramid stands alone. In the place of the dispossessed are the robots. We have the first new society, the first really new one, the first great social invention since the farmer of Sumeria and Egypt invented cities.³⁷

ชาวโซลาเรียถือว่าสังคมแบบใหม่นี้สมบูรณ์แบบกว่าทุกสังคมในนิภนารอบนอกและโลกซึ่งยังมีระบบชนชั้น มีความเหลื่อมล้ำในสังคมอยู่ โลกของเขาจึงเป็นโลกอุดมคติแห่งวิทยาการ ภาณของโซลาเรียเป็นภาณตรงกันข้ามกับโลก อันเป็นดินแดนแห่งชนชั้น ประชากรจำนวนมหาศาล ทรัพยากรขาดแคลน ทำให้ต้องอาศัยกันอยู่ในนครโลหะอย่างแออัดยัดเยียด ไม่มีความเป็นส่วนตัว แต่โซลาเรียสมบูรณ์ด้วยทรัพยากร มีประชากรเพียงหนึ่งในล้านของโลก เป็นดินแดนของชนชั้นสูง ร่ำรวย มีความเป็นส่วนตัวอย่างเต็มที่ สภาณที่แตกต่างกันนั้นมาจากการที่ชาวโซลาเรียควบคุมจำนวนประชากรอย่างเคร่งครัดและยอมรับเทคโนโลยีอย่างไม่มีขีดจำกัดนั่นเอง

แต่สังคมของโซลาเรียกลับเป็นสังคมที่สูญเสียความเป็นมนุษย์ มีชีวิตประจำวันอันว่างเปล่าเพราะมีหุ่นยนต์ทำงานแทน และวัฒนธรรมความเป็น

³⁷ Isaac Asimov, The Naked Sun (New York : Fawcett Crest, 1972) p.122.

ส่วนตัวทำลายความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมและเกื้อกูลกัน ไปจนหมดสิ้น ไม่มีความรักของสามีภรรยา ไม่มีพ่อแม่และลูก มีแต่ความสัมพันธ์อันเห็นต่างในสังคม และความสัมพันธ์เช่นนายกับทาสของมนุษย์กับหุ่นยนต์เท่านั้น ภาพของสามีภรรยาที่ต้องทนอยู่ร่วมบ้านกันอย่างอดอัดใจ การบบปะกันเฉาะหน้า เป็นสิ่งที่ทนทานไม่ได้ เด็กที่ไม่รู้จักพ่อแม่ของตนและถูกเลี้ยงดูโดยหุ่นยนต์ รวมทั้งพัฒนาการที่จะให้มีการผสมพันธุ์ภายนอกร่างกายเพื่อจะได้ไม่มีการแต่งงานอีกต่อไป เป็นภาพวิปริตอย่างยิ่ง

สังคมอันไม่พึงปรารถนาของโซลาเรีย เกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยี ไปจนถึงจุดสุดขั้วอด อาซิมอฟได้ขยายแนวคิดของเขาจาก The Caves of Steel ที่การปฏิเสธเทคโนโลยีได้นำความพินาศมาสู่มนุษย์ ใน The Naked Sun เขาได้ชี้ว่าการยอมรับเทคโนโลยีอย่างไร้ขอบเขตได้นำมาซึ่งความพินาศได้เช่นเดียวกัน ใน The Caves of Steel เขาได้กล่าวถึงด้านดีของเทคโนโลยีไว้มาก จนถูกกล่าวหาว่าเป็นการมองโลกในแง่ดีอย่างไร้เดียงสา ในเรื่องนี้เขาได้ชี้ถึงด้านลบของมันในเชิงเปรียบเทียบ ทำให้ความคิดของเขาสมบูรณ์แบบขั้น

โครงเรื่องสำคัญของเรื่องนี้จึงไม่ใช่การสืบสวนคดีฆาตกรรม แต่คือภาพที่เบลีซชาวโลกได้มาพบกับสภาพความเป็นอยู่อันผิดปรกติของชาวโซลาเรีย ทำให้เขาเห็นความคล้ายคลึงกันของโซลาเรียและโลกที่ก้าวไปสู่ความหายนะอันเกิดจากทัศนคติที่งมงายและบวกดต่อเทคโนโลยีนั่นเอง

เบลีซยังคงเป็นชาวโลกที่หวาดหวั่นต่อที่โลกภายนอกซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของเรื่อง เมื่อเขาต้องมาสู่ภินเบิดอันเต็มไปด้วยแสงอาทิตย์เจิดจ้าของโซลาเรีย เขายังคงมีอคติต่อหุ่นยนต์และยอมรับเพียงค่านิลเหนือของเขา การมายังโซลาเรียจึงเป็นการต่อสู้ภายในตัวเขาที่จะเผชิญหน้ากับที่โล่งเพื่อทดสอบตัวเองว่าเขาจะทนการอยู่กลางที่โล่งได้หรือไม่ สิ่งที่เขาเห็นระหว่างการสืบสวนคดีทำให้เขาได้เรียนรู้ความจริงของสังคมของโลกและโซลาเรียไปพร้อมๆกัน เบลีซพบว่า การปิดกั้นตนเองของชาวโซลาเรียทำให้เขาขาดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ทำให้เขาหมดความเข้าใจคนอื่นในสังคม ไม่มีการเกื้อกูลกัน ขาดสำนักของความ เป็นหมู่เหล่า ทำให้สังคมหยุดนิ่งและอ่อนแอลงอย่างไร้ทางแก้ เบลีซและชาวโลกทุกคนรู้ว่าจุดแข็งของชาวอวกาศคือหุ่นยนต์ ประชากรจำนวนน้อย และความมีอายุยืนนับร้อยปีของเขา แต่เบลีซได้พบในเวลาต่อมาว่าจุดอ่อนของชาวโซลาเรียคือสิ่งเดียวกัน

Their weaknesses, sir, are their robots, their low population, their long lives . . . The Solarians

have given up something mankind has had for a million years; something worth more than atomic power, cities, agriculture, tools, fire, everything; because it's something that made everything else possible . . . (It is) . . . The tribe, sir, Co-operation has given up entirely. It is a world of isolated individuals . . .³⁸

การปราศจากความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ทำให้เขาไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน แม้จะปราศจากความเข้าใจในชีวิต คุณค่าทางสติปัญญาจะหายไป นอกจากการแยกตัวเองจะทำให้เกิดความเฉื่อยชาในสังคม ความมีอายุยืนนับร้อยปียังทำให้มีการพัฒนาขึ้นอย่างเชื่องช้า ไม่มีคนรุ่นใหม่ที่มีความคิดใหม่มาแทนที่ ทำให้สังคมไม่มีพัฒนาการอีกต่อไป ซึ่งคือหนทางของความพินาศ ในขณะที่โลกยังมีการร่วมมือกันของมนุษย์ การหมุนเวียนทดแทนของคนรุ่นใหม่ แต่ไม่ได้หมายความว่าสิ่งนี้เพียงพอ เบลิชได้เห็นถึงแก่นแท้ของโลกของเขาเอง เขาพบว่ายังมีอีกนิภหนึ่งซึ่งกำลังก้าวไปสู่ความพินาศเช่นเดียวกับโซลาเรีย และนั่นคือโลก

". . . We're Solaria inside out. They retreated into isolation from one another. We retreated into isolation from the Galaxy. They are at the dead end of their inviolable estates. We are at the dead end of underground Cities. They're leaders without followers, only robots who can't talk back. We're followers without leaders, only enclosing Cities to keep us safe."³⁹

ในบทสุดท้ายของเรื่องเบลิชได้ระบายความคิดของเขาทั้งหมดต่อมินนิม ปลัดกระทรวงยุติธรรมว่าโลกไม่ควรปิดกั้นตัวเองและหวังว่าชาวอวกาศจะไม่เป็นอันตรายต่อโลก ทางออกที่ดีที่สุดคือการก้าวไปสู่อวกาศแข่งกับชาวอวกาศ ก่อนที่ภาวะการเพิ่มประชากร ความขาดแคลน ความกดดันต่างๆ จะทำลายโลก ความคิดของเบลิชได้กระตุ้นให้มินนิมได้คิดและรัฐได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติต่อมา สิ่งที่เบลิชได้เรียนรู้ในเรื่อง The Caves of Steel ได้ถูกถ่ายทอดออกไปในที่สุด

³⁸ Ibid. p.315.

³⁹ Ibid. p.220.

อาซิมอฟใช้เบลีย์เป็นศูนย์กลางทั้งหมดของเรื่องทั้งในการคลี่คลายคดีและพัฒนาการทางความคิดของเขา ในเรื่องนี้ บทของดานีลมีน้อยและมีความสำคัญน้อยกว่าใน The Caves of Steel มาก ดานีลมีเพียงบทบาทในการให้ข้อมูลแก่เบลีย์ บทซึ่งไหวซึ่งพริบของทั้งคู่มีเพียงส่วนน้อย บทบาทของดานีลในการสืบสวนน้อยลง ดานีลคาดเดาคดีผิดคนตลอดเวลา ทำให้บทบาทในแบบนักสืบคู่หูของทั้งคู่ลดลง อาจเป็นเพราะความสับสนของทั้งคู่สมบูรณ์แล้วใน The Caves of Steel อาซิมอฟจึงละทิ้งส่วนนี้ไป ซึ่งทำให้ลักษณะของนักสืบคู่หูและวัฒนธรรมซี/ฟิอัน เป็นเสน่ห์ของเรื่องลดลงไป

ทางออโรราส่งดานีลมายังโซลาเรียในรูปแบบของมนุษย์ เพื่อสืบเรื่องราวเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองและกลุ่มใต้ดินแดนโซลาเรีย ซึ่งแสดงถึงความขัดแย้งไม่ไว้วางใจและไม่ได้เป็นหนึ่งในเดี่ยของชาวอวกาศบนโซลาเรีย ดานีลได้พยายามปกป้องเบลีย์จากอากาศเปิด กฎข้อที่ 1 ที่เขาต้องระวังไม่ให้มนุษย์เป็นอันตรายได้ เป็นอุปสรรคเมื่อเบลีย์ต้องการจะทดสอบว่าเขาทนทานต่ออากาศเปิดได้เพียงใด ทำให้เบลีย์ต้องปลิกตัวไปทำงานตามลำพัง ในตอนท้ายเรื่อง เมื่อเบลีย์ขอให้ดานีลส่งมือให้ ดานีลงุนงกับคำพูดนี้ ทำให้เบลีย์สามารถนึกถึงหุ่นยนต์ที่ถอดแขนขาได้ เท่ากับดานีลช่วยเขาคลี่คลายคดีโดยไม่รู้ตัว

ผู้ที่มีบทบาทเด่นรองจากเบลีย์คือกลาเดีย เธอเป็นชาวโซลาเรียที่แตกต่างจากทุกคน ความเป็นศิลปินทำให้เธออ่อนไหวและมีสัญชาตญาณในความเป็นมนุษย์ที่แท้ที่อยู่ ผิดจากชาวโซลาเรียคนอื่น การขาดความรักจากสามีทำให้เธอเป็นทุกข์และทนกับชีวิตเช่นนี้ไม่ได้ ทำให้เธอมีปากเสียงกับเขาและบันดาลโทสะจนฆ่าเขาตาย ซึ่งแม้จะเป็นความผิด แต่มันคืออารมณ์ของมนุษย์ที่แท้ นั่นเอง กลาเดียสนใจเรื่องของชาวโลก ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และกล้าที่จะทดลองทำในสิ่งที่ชาวโซลาเรียทำไม่ได้ คือการเผชิญหน้ากับมนุษย์

ในตอนท้ายของเรื่อง เบลีย์ไปลากลาเดียกลับโลก เธอได้ตัดสินใจที่จะเริ่มชีวิตแบบใหม่ที่มนุษย์มีความสัมพันธ์แบบเฉพาะหน้าบนออโรรา เธอได้กล้าที่จะสัมผัสตัวเบลีย์และละทิ้งความกลัวได้สำเร็จ เธอจึงเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่กล้าจะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อสิ่งที่ดีกว่าถูกต้องกว่าโดยไม่ยึดติดกับความเคยชินหรือระบบของสังคม เธอได้กลับไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง เบลีย์ปล่อยเธอจากการถูกลงโทษเพราะเธอคือเหยื่อคนหนึ่งของสังคมโซลาเรีย การขาดกรรมของเธอกฎ ลีบิกวางแผนไว้ ไม่ใช้การฆ่าโดยเจตนา การไปสู่ออโรราของเธอได้ช่วยให้เบลีย์แน่ใจว่ามนุษย์โลกเองควรมีโอกาสและความกล้าที่จะละทิ้งความเคยชินไปสู่วิถีใหม่ เช่นเธอ

แผนการครองโลกของลี้บิกแสดงถึงอำนาจทั้งสองด้านของวิทยาศาสตร์อย่างเห็นได้ชัด ว่ามนุษย์นั่นเองที่จะเป็นคนใช้มันในด้านใด ลี้บิกเป็นนักวิทยาศาสตร์ที่สามารถ แต่เขากลับใช้มันในทางที่ผิด เขาได้ใช้ความสามารถสั่งให้หุ่นยนต์ถูกใช้ในการฆาตกรรมได้สำเร็จ เขาวางแผนที่จะครองโลกโดยยานรบที่มีสมองแบบหุ่นยนต์ บทของลี้บิกแสดงให้เห็นความลุ่มหลงอำนาจอันไม่มีวันสิ้นสุดของมนุษย์นั่นเอง

เช่นเดียวกับ The Caves of Steel จุดเด่นของเรื่องคือการใช้ลักษณะของนิยายนักสืบ การสืบสวนคดีให้กลมกลืนไปกับฉากหลังของวัฒนธรรมโซလာเรีย การฆาตกรรมที่มีผู้ต้องสงสัยแต่ไม่พบอาชญากร นยานที่เสียชีวิต มูลค่าข้าซากที่เป็นเงื่อนงำสำคัญ การพยายามฆ่าที่เกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า การที่ทุกคนตกเป็นผู้ต้องสงสัย การรวมทุกคนมาประชุมกันเพื่อคลี่คลายคดี ล้วนแต่เป็นลักษณะสูตรสำเร็จของนิยายนักสืบที่อาชิโมนนำมาใช้อย่างได้ผลอีกครั้งหนึ่ง

ใน The Caves of Steel อาชิโมนพาให้ภาพชาวอวกาศในด้านดีและไม่แจ่มชัดนัก มาในเรื่องนี้ เขาได้ทำให้ภาพของชาวอวกาศซับซ้อนและชัดเจนยิ่งขึ้น ว่าชาวอวกาศนั้นมีมากมายหลากหลายกลุ่มแตกต่างกันไปตามนิภนต่างๆ พวกนี้ยังมีความขัดแย้งและไม่วางใจกันในทางการเมือง ภาพของชาวโซลาเรียเป็นภาพในด้านร้ายของชาวอวกาศที่เห็นได้ชัด

วัฒนธรรมของชาวโซลาเรียไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่สัก แต่เป็นภาพพจน์ของโลกดิสโทเปียที่นิยมใช้กันมาตั้งแต่ยุคแรก เช่นการที่คนไม่มีความสัมพันธ์เฉพาะหน้า แต่ติดต่อผ่านทางจอโทรทัศน์ใน The Machine Stops หรือการที่เด็กถูกเลี้ยงโดยรัฐและ ไม่มีความสัมพันธ์ในครอบครัว แต่อาชิโมนได้นำมาใช้อย่างซับซ้อนและดูแปลกประหลาด ภาพของสังคมอันวิปริตของชาวโซลาเรียคือภาพขยายของสังคมปัจจุบันที่เทคโนโลยีในการสื่อสารเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเช่น โทรสาร โทรทัศน์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ที่ห่างกันมากขึ้น อีกทั้งเป็นการเสียดสีความเป็นปัจเจกชนนิยมและวัตถุนิยมของคนในปัจจุบันนั่นเอง

ทั้ง The Caves of Steel และ The Naked Sun จึงเป็นการเสนอภาพสังคม 2 แบบที่เป็นภาพตรงข้ามซึ่งกันและกัน ต่างเป็นสังคมอันไม่พึงปรารถนามนุษย์สูญเสียความเป็นมนุษย์ แต่ในสังคมทั้งสองแบบยังมีด้านดีแฝงอยู่เช่นกัน อาชิโมนได้ชี้ให้เห็นว่าความสมดุลคือทางเลือกที่ดีที่สุด

The Naked Sun เป็นนิยายดิสโทเปียที่มีจุดเด่นมากมาย และยังเป็นการทำให้เนื้อหาของ The Caves of Steel สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงภาคต่อที่เขียนแบบความสำเร็จของภาคแรก

The Status Civilization

โรเบิร์ต เซคเลอร์ เป็นนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อคนหนึ่ง แต่งานส่วนใหญ่ของเขาจะเป็นงานเรื่องสั้น จนในช่วงค.ศ. 1960 เป็นต้นไป จึงมีงานนวนิยายออกมา⁴⁰ The Status Civilization เป็นนวนิยายเรื่องแรกของเขาได้รับการยกย่องว่าเป็นงานเสียดสีและขำล้อที่เด่นเรื่องหนึ่ง

The Status Civilization เป็นเรื่องที่แสดงภาพโลก 2 โลกที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โลกแห่งหนึ่งคือดาวไอเมกาที่เป็นคุกคุมขังอาชญากรนักโทษที่ปกครองตัวเอง และโลกแห่งหนึ่งคือโลกมนุษย์ที่มีแต่ความสุขสงบ นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องการผจญภัยของวิล บาร์เรนท์ นักโทษบนดาวไอเมกา ผู้ถูกใส่ร้ายว่าเป็นฆาตกร เขาจึงหาทางที่จะกลับไปยังโลกอีกครั้งและได้พบความจริงของโลกที่เขาไม่เคยคาดคิดมาก่อน

วิล บาร์เรนท์ฟื้นขึ้นในห้องขังบนยานอวกาศ เขาไม่รู้ว่าตนเองเป็นใคร มีความเป็นมาอย่างไร ยานอวกาศลงจอดบนดาวไอเมกา นักโทษได้รับการแจ้งชื่อและสาเหตุที่ต้องโทษ สำหรับบาร์เรนท์คือการฆาตกรรม บาร์เรนท์ออกมานอกที่นัก โดยไม่รู้ว่าเป็นสิ่งต้องห้าม เขาถูกพวกฮัจจ์ตามล่า แต่หญิงสาวคนหนึ่งให้ปืนเขา ทำให้เขาม่าฮัจจ์คนหนึ่งตายและได้รับเลื่อนให้เป็น Free Citizen บาร์เรนท์พบว่าชาวไอเมกาต่างมีความทรงจำเกี่ยวกับโลกผิดแผกกันออกไป บาร์เรนท์ไปที่ร้านขายความฝันเพื่อฟื้นความทรงจำเกี่ยวกับโลก เขาเห็นว่าโลกเป็นนครอันงดงาม เขาเป็นวิศวกรอวกาศซึ่งถูกเซอร์คเคิลเลอร์เพื่อนของเขาแย่งตำแหน่ง เห็นตนเองยืนอยู่เหนือศพของเซอร์คเคิลเลอร์ และถูกผู้นิพากษาส่งตัวมายังไอเมกา แต่บาร์เรนท์ยังคงสงสัยอยู่ ความเป็นอยู่บนไอเมกาของเขาเริ่มยากลำบาก เพราะเขาไม่ฆ่าคนและไม่เสพยาเสพติดซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมาย จึงถูกลงโทษให้ไปต่อสู้กับหุ่นยนต์ในสนาม เขาพบหญิงสาวคนเดิม เธอบอกวิธีจัดการหุ่นยนต์ให้เขา ทำให้เขาถูกเลื่อนเป็นอภิสิทธิ์ชนมีสิทธิ์เลือกหญิงสาว บาร์เรนท์เลือกหญิงสาว เธอชื่อโมรา เธอบอกว่าเธอเป็นคนขององค์การลับบนดาวนี้

บาร์เรนท์ยังคงสงสัยเกี่ยวกับอดีตของตน เขาจึงไปหาพวกฆ่าเหล่าที่มีพลังจิต หญิงสาวพวกฆ่าเหล่าเห็นภาพฆาตกรชื่ออิลเลอร์ดี บาร์เรนท์ไปพบอิลเลอร์ดี อิลเลอร์ดียอมรับว่าตนเป็นฆาตกร ทำให้บาร์เรนท์แน่ใจว่าเขาถูกกล่าวหาและลงโทษโดยฝีมือของผู้ประสงค์ร้าย บาร์เรนท์ยังคงทำผิดกฎหมายเช่นเดิม เขาจึงถูกเลือกให้เป็นเหยื่อในพิธีการไล่ล่าประจำปี

⁴⁰Brian W. Aldriss, Trillion Year Spree. p.235.

บาร์เรนท์รอดการตามล่าได้สำเร็จ จึงถูกส่งตัวไปต่อสู้ในสนามประลอง แต่พวกของโมรานาตัวเขาออกมา พวกของโมราเป็นอาชญากรทางการเมืองที่รวมกันเป็นองค์การใต้ดิน พวกนี้เห็นว่าสภาพของดาวโอเมกาเข้าสู่จุดวิกฤตซึ่งใกล้ความพินาศ จึงคิดกลับโลกและร่วมมือกับกลุ่มใต้ดินบนโลก และให้บาร์เรนท์เป็นผู้ส่งข่าว บาร์เรนท์กลับมาโลกได้สำเร็จ เขาพบกับโลกที่สงบ มีแต่ความเท่าเทียม ประชาชนมีความสุข เจื้อยชา วิธีชีวิตหยุดนิ่ง โลกไม่มีแสนยานุภาพ อาวุธที่อยู่เหนือดาวโอเมกาไม่มีอำนาจใดๆ บาร์เรนท์เริ่มจำอดีตของตนเองได้ว่าอิลีเยร์ดีฆ่าเซอร์คเคลเลอร์และโยนปืนให้เขา แต่เขาก็กลับถูกเครื่องจักรตัดสินว่าเขาเป็นฆาตกร ทั้งที่ฆาตกรตัวจริงถูกจับเช่นกัน บาร์เรนท์พบในที่สุดว่าผู้กล่าวหาคือตัวเขาเอง จากการที่ชาวโลกทุกคนถูกปรับสมองตั้งแต่เด็กให้รายงานตัวทันทีที่ทำอาชญากรรม หรือเพียงแต่คิด บาร์เรนท์ถือปืนในมือและคิดว่าตนเองเป็นคนฆ่า ทำให้เขาไปสารภาพว่าเป็นคนฆ่า และการถูกปรับสมองนี้เป็นความลับ ผู้ที่ระลึกได้จะถูกกำหนดให้ฆ่าตัวตาย บาร์เรนท์พยายามฆ่าตัวตายแต่จิตส่วนหนึ่งคอยต่อสู้อยู่ ในที่สุด เขาเอาชนะตนเองได้ เขาส่งข่าวกลับไปยังโอเมกา เพื่อให้บรรดานักโทษกลับคืนมายังโลก เพื่อสร้างสังคมขึ้นใหม่ ซึ่งอาจจะเกิดความวุ่นวาย แต่วิถีทางของโลกจะไม่หยุดนิ่งอีกต่อไป

The Status Civilization เป็นนิยายวิทยาศาสตร์ตามแนวการผจญภัยในต่างดาว (interplanetary adventure) อย่างเด่นชัด เนื้อเรื่องเต็มไปด้วยการผจญภัย ตื่นเต้น โลดโผน บาร์เรนท์เป็นวีรบุรุษผู้เก่งกล้า สามารถเอาตัวรอดมาได้ทุกสถานการณ์ มีฉากการต่อสู้นานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นกับมนุษย์ด้วยกัน สัตว์ประหลาด หุ่นยนต์ พืชกินคน การตามไล่ล่าเรื่องราวของอำนาจจิต นางเอกสาวสวยผู้มีเบื้องหลังลึกลับ ท่ามกลางฉากหลังอันพิสดาร แต่ในเวลาเดียวกัน เซคเลอร์ได้แสดงภาพสังคมอันแปลกประหลาดทั้งสองแห่งเปรียบเทียบกัน เป็นโลกที่เป็นภาพสะท้อนซึ่งกันและกัน คือโลกแห่งความทุกข์ ความชั่วร้ายและวุ่นวายบนดาวโอเมกา และโลกแห่งความสุข ความดีงามและสงบเงียบบนโลกมนุษย์ ซึ่งต่างเป็นสังคมอันไม่พึงปรารถนาทั้งคู่

เซคเลอร์สร้างประวัติศาสตร์อนาคต จากภาวะของสงครามเย็น ในทศวรรษที่ 50 ที่โลกมีแต่ความขัดแย้ง ลัทธิชาตินิยมเฟื่องฟู มีการสะสมอาวุธนิวเคลียร์มากขึ้นทุกขณะ ทำให้ชาวโลกหวาดกลัวสงครามล้างโลก ในที่สุด ชาวโลกได้พบทางออก ชาติต่างๆ เข้ารวมกันเป็นรัฐบาลและรวมเข้าเป็นรัฐเดี่ยวในเวลาต่อมา ความขัดแย้งในชนชาติ ภาษาและวัฒนธรรมถูก

ทำให้กลมกลืนมากขึ้นทุกขณะ มีตำรวจลับคอยจับกุมและลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย อย่างเข้มงวด จากการบินเบกอวกาศเพอหาทร์นฮากร ทำให้ เลกนบดาว ไอเมกาและใช้เป็นดาวที่คุ้มขังนักโทษ อาชญากรผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจะถูกส่งตัว ไปที่นั่น

ในเวลาต่อมา สังคมมนุษย์ได้พัฒนาต่อไปอีก โดยมีเครื่องจักรเข้าทำงานและสร้างผลิตผลแทนมนุษย์ สังคมกลายเป็นสังคมมวลอย่างสมบูรณ์แบบ ประชาชนกลายเป็นชนชั้นกลางที่เท่าเทียมกัน มีความเป็นอยู่ ทรัพย์สินบริบูรณ์ ตามที่รัฐกำหนดให้ มนุษย์ไม่ต้องทำงานอีกต่อไปนอกจากจัดบันทึกการทำงาน ของเครื่องจักรเท่านั้น เพื่อความสงบในสังคม รัฐได้พัฒนาการปรับสภาพจิต มนุษย์ขึ้น เด็กทุกคนจะต้องเข้าชั้นเรียนพิเศษ สะกดจิตให้เป็นผู้จงรักภักดีต่อ รัฐ เมื่อทำความผิดหรือคิดว่าตนจะทำผิด กลไกทางจิตจะทำให้เขาไปสารภาพ ผิดต่อเครื่องจักรสารภาพบาปที่ติดตั้งอยู่ทุกหนแห่ง และจะถูกลบความทรงจำ เขาจะเดินทางไปชั้นยานอวกาศด้วยตนเอง และจะถูกส่งไปยังดาวไอเมกา

โลกจึงเป็นสังคมอันสงบสุข เงียบงา ไม่มีความเคลื่อนไหวความ ก้าวหน้าในสังคมอีกต่อไป ทุกคนมีชีวิตอย่างสุขสบาย ไม่มีความแตกต่างใน สังคม ตำรวจของรัฐหมดหน้าที่ กำลังทหารและแสนยานุภาพเล็กล้มไป สังคม ไร้ปัญหาความวุ่นวายโดยสิ้นเชิง

แต่บนดาวไอเมกาที่คุ้มขังอาชญากรจากโลกนั้น รัฐให้อาชญากรบน ดาวไอเมกาปกครองตนเอง มีการกำหนดขึ้นเป็นรัฐบาล ประชาชนมีการแบ่ง ชนชั้น มีกฎหมาย ลัทธิความเชื่อ ประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง ดาวไอเมกา มีระบบทางชีววิทยาที่ยากต่อการดำรงชีวิต เช่นต้นไม้พิษ สัตว์ร้าย และมี ภูมิอากาศที่แปรปรวน เมืองหลวงคือเตตระไฮด์ ซึ่งเป็นเมืองเมืองเดียวบน ดาวนี้

สังคมบนดาวไอเมกาแบ่งออกเป็นชนชั้นต่างๆ จากระดับต่ำสุด ไปสู่ สูงสุดได้แก่ นวก peon คือพวกนักโทษที่เดินทางมาถึงไอเมกาใหม่ๆ จะ ต้องถูกเก็บตัวไว้ในอาคารก่อนจะมีการมอบหมายหน้าที่ให้ สูงขึ้นไปคือ resident มีสิทธิเหนือกว่าพวก peon ขึ้นมาเล็กน้อย คือพวกที่ได้รับมอบ หมายหน้าที่ระดับต่ำเช่น กรรมกร สูงขึ้นไปคือ free citizen ได้แก่ ประชาชนที่มี อาชีพกิจการของตนเอง และสูงสุดได้แก่ Privileged Class มีอภิสิทธิ์ต่างๆ หลายอย่าง เช่นสิทธิในการฆ่าคน ได้แก่พวกมีฐานะ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้ได้แก่พวกผ่าเหล่าที่บางคนมีอำนาจจิต และพวกนักบวชที่นับถือศาสนาแห่งความชั่ว

การเลื่อนชั้นของประชาชนมีได้หลายวิธี เช่นในวันทีสถานอวกาศมา

ถึง พวก peon ที่ออกมาอภิเษกจะเป็นเชื้อที่พวกยิวจะมีสิทธิ์ฆ่า แต่ถ้า peon สามารถป้องกันตนเองและฆ่ายิวได้ เขาจะได้เลื่อนชั้นเป็น free citizen แต่ในกรณีทั่วไป การเลื่อนชั้นจะทำได้ถ้ามีเงินพอที่จะติดสินบนเจ้าหน้าที่ และกรณีพิเศษคือเป็นผู้ชนะในสนามประลอง

หลักการของโอเมกาคือให้ประชากรบนดาวฆ่าฟันกันเองเพื่อลดจำนวนประชากร เช่นมีสมาคมนักฆ่า มีการห้ามการหย่าร้างเพื่อสามีภรรยาที่ทนกันไม่ได้จะได้ฆ่ากันเอง พวก Privilege Class มีสิทธิ์ฆ่าคนได้อย่างเสรีและทุกคนมีสิทธิ์ฆ่าผู้อื่นเพื่อป้องกันตัว อาวุธและยานิฆาได้ทั่วไป กฎหมาย บังคับให้ทุกคนนับถือศาสนาแห่งความชั่ว คิดยาเสพติดและนิยมนการฆ่าฟัน ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายจะถูกตัดสินให้ต่อสู้กับหุ่นยนต์ในสนามประลอง รวมทั้งมีประเพณีการไล่ล่าประจำปี ชาวเมืองจำนวนหนึ่งจะถูกเลือกให้เป็นเหยื่อ โดยที่ทุกคนในเมืองมีสิทธิ์ฆ่า ผู้ที่รอดชีวิตมาได้จะต้องสู้กับภยานาชนิดในสนามประลอง

ศาสนาของโอเมกาคือศาสนาแห่งความชั่ว ถือว่าความชั่วเป็นพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงกระทำ จะมีพิธีกรรมสวดมนต์ มีการบูชาด้วยสัตว์หรือสาวพรหมจารี ประชาชนจะเชื่อถือเทพเจ้าแห่งความมืดที่จะปรากฏตัวเป็นกลุ่มควันหิมาในรูปชาตาน

สิ่งบันเทิงบนดาวนี้คือ ยาเสพติด ร้านบริการขายความฝัน โรงเหล้า สถานค้าประเวณี การที่ทุกคนถูกลบความทรงจำทำให้มีการสร้างความฝันถึงโลกที่ร้านขายฝันที่จะใช้ยาเสพติดดึงความทรงจำออกมา หรืออภิวิชหนึ่งคือการให้พวกผ่าเหล่าใช้อำนาจจิตตรวจสอบให้

บรรดาอาชญากรบนดาวโอเมกาเหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ อาชญากรสามัญ กับอาชญากรทางการเมือง อาชญากรทั่วไปเป็นประชาชนที่มีความเป็นอยู่ตามวิถีทางของชาวโอเมกา แต่อาชญากรทางการเมืองได้รวมตัวเป็นกลุ่มใต้ดิน มีอำนาจและอภิสิทธิ์ในวงรัฐบาล พวกนี้มีจุดมุ่งหมายในการกลับไปยังโลก อาชญากรทางการเมืองเหล่านี้ได้ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สร้างภาพลวงตาเป็นเทพเจ้าแห่งความมืดเพื่อใช้ในการปกครองประชาชน

โลกมนุษย์และโอเมกาจึงเป็นภาพตรงข้ามกันในทุกด้าน เหมือนกับสีขาวยกับสีดำ ไม่ว่าจะ เป็นโลกแห่งเทคโนโลยีกับโลกที่ล้าหลัง ชนชั้นกลางอันเท่าเทียมกับระบบวรรณะ ศาสนาแห่งความดีและศาสนาแห่งความชั่ว สิ่งใดที่เป็นสิ่งผิดบนโลก ได้กลายเป็นสิ่งชอบธรรมบนโอเมกา

ประวัติศาสตร์อนาคตชี้ให้เห็นความกลัวของยุคนั้น ชาวโลกกลัวว่าจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๓ จนสามารถรวมเข้าเป็นรัฐเดี่ยวที่ทุกชาติกลมกลืน

กัน แต่รัฐได้กลับกลายเป็นรัฐเผด็จการที่มุ่งกำจัดผู้มีความคิดแตกต่างกับรัฐ เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม เหตุการณ์ในช่วงแรกนี้ โลกจึงเป็นโลก ดิสโทเปียที่รัฐใช้กำลังทหารตำรวจควบคุมความคิดของประชาชนนั่นเอง แต่ ในช่วงต่อมา เมื่อระบบอัตโนมัติเข้าแทนที่มนุษย์ทั้งในการผลิต การปกครอง และแม้แต่การลงโทษ ทำให้โลกกลายเป็นรัฐเผด็จการของคอมพิวเตอร์ มนุษย์ ทุกคนมีชีวิตอย่างเป็นสุขตามที่รัฐกำหนด และทุกคนถูกล้างสมองเพื่อสร้างกลไก ปรานปรามอาชญากรโดยอัตโนมัติ โลกกลายเป็นโลกแห่งความเท่าเทียมจน ไร้ความแตกต่าง มนุษย์ว่างงานและมีชีวิตอย่างว่างเปล่า สังคมเฉื่อยชาไม่มี การเคลื่อนไหว ไม่มีพัฒนาการอีกต่อไป

ภาพโลกแห่งความเท่าเทียมและมนุษย์ที่เป็นเหมือนร่างไร้ชีวิตนี้ไม่ ใช้สิ่งแปลกใหม่ใน นิยายดิสโทเปีย แต่สิ่งที่เป็นความคิดริเริ่มของ เซคเลอร์คือ กลไกแห่งการลงโทษและสังคมบนดาวไอเมกา เซคเลอร์สร้างภาพโลกไอเมกา ในลักษณะเดียวกับที่อังกฤษนำนักโทษไปปล่อยที่ออสเตรเลีย ระบบสังคมที่ ปกครองตนเอง ทุกคนต้องปกป้องทรัพย์สินและชีวิตของตน เต็มไปด้วย อาชญากรรมนานาชนิด และคือลักษณะของโลกตะวันตกของอเมริกาในยุคบุกเบิกนั่นเอง แต่เซคเลอร์ได้สร้างภาพให้บิดเบือนจากโลกแห่งความเป็นจริง อย่างน่าขนบตัน แต่มีพื้นฐานรองรับจนอาจจะเป็นไปได้

แก่นเรื่องของ The Status Civilization คือการแสดงถึง การต่อสู้ของปัจเจกชนต่อรัฐเผด็จการ เรื่องได้ชี้ให้เห็นความชั่วร้ายของรัฐ ที่มุ่งสร้างความสงบในสังคม โดยทำลายความเป็นปัจเจกชนของมนุษย์โดยสิ้นเชิง ยิ่งไปกว่านั้น การล้างสมองมนุษย์คือการล้างละเมียด และทำลายความ เป็นมนุษย์ให้กลายเป็นเพียงเครื่องจักรชิ้นหนึ่งเท่านั้น และการที่รัฐส่งนักโทษ มาสู่ดาวไอเมกาเพื่อให้เช่นฆ่ากันเอง เป็นการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมโดยสิ้นเชิง

แก่นเรื่องที่สองของเรื่องนี้ชี้ให้เห็นอำนาจทั้งสองด้านของวิทยาศาสตร์ ที่มนุษย์จะต้องใช้มันอย่างระมัดระวัง เทคโนโลยีได้นำความสุขและอุดมสมบูรณ์ มาสู่ชาวโลก ปัญหาหลายอย่างหมดไป แต่มันกลับสร้างปัญหาใหม่ขึ้นแทนที่ นั่น เป็นเพราะมนุษย์ขาดความหยิ่งรู้และความรอบคอบที่จะใช้มัน

โลกมนุษย์และไอเมกาจึงเป็นโลกดิสโทเปีย 2 แบบที่เซคเลอร์นำ มาเปรียบเทียบกัน ไอเมกาคือโลกอันป่าเถื่อนที่กำลังทำลายตัวเอง จากกฎ เกณฑ์อันชั่วร้ายในสังคม ในขณะที่โลกอันสงบสุขและเท่าเทียมกลายเป็นโลก อันหฤคณึ่ง มนุษย์เป็นเพียงสัตว์เลี้ยงที่ซื้อสัตย์ของรัฐ เซคเลอร์ชี้ให้เห็นว่าบน ไอเมกานั้น แม้จะเป็นโลกแห่งความชั่ว แต่มนุษย์ยังคงมีทางเลือก มีศักดิ์ศรี

มีความคิดสร้างสรรค์ แต่บนโลกอันสุขสงบไม่มีสิ่งเหล่านี้ ถ้ามนุษย์ขาดสิ่งเหล่านี้ ความสุขใดๆ ไม่มีความหมายอีกต่อไป

โลกทั้งสองแบบเป็นโลกที่ขาดความเป็นมนุษย์ไปคนละด้าน ในจุดจบของเรื่อง สังคมทั้งสองแบบได้รวมเข้าด้วยกันอีกครั้งหนึ่ง ในตอนแรกอาจก่อให้เกิดความวุ่นวาย แต่ยอมเข้าสู่ภาวะปรกติ และเป็นโลกที่สมดุลย์อีกครั้ง สิ่งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับชีวิตมนุษย์คือ การสร้างความสมดุลย์ให้เกิดขึ้นนั่นเอง

สิ่งที่ถูกนำมากล่าวอย่างเขาะหย่นที่สุด คือความเป็นวัฒนธรรมมวล และสังคมอันเท่าเทียม เซคเลย์เห็นว่าสิ่งเหล่านี้ทำลายความเป็นปัจเจกชนที่มีค่าลงไป ในบทที่ 27 เซคเลย์แสดงภาพสังคมมวลออกมาอย่างเสียดสีและน่าขบขัน ไม่ว่าจะป็นนักประพันธ์ผู้ชายามแต่งงานของ โจเซฟ คอนราด ขึ้นใหม่ นักประพันธ์ผู้ชายามผลงานของตนไม่ได้เพราะรัฐผลิตทุกอย่างให้ประชาชนอยู่แล้ว หรือวิศวกรที่มีหน้าที่เพียงจดบันทึกการทำงานของเครื่องจักร หรือนักบวชที่รวมคำสอนของทุกศาสนาเข้าด้วยกัน และสิ่งที่เซคเลย์เหยียดหย่นอย่างเด่นชัดคือ การแบ่งชั้นวรรณะของมนุษย์ว่าในขณะที่สังคมเป็นสังคมมวลอันเท่าเทียม มีแต่เพียงชนชั้นกลาง แต่มนุษย์ก็ยังจัดตนเองเป็นชนชั้นกลางระดับสูง กลาง ต่ำอยู่เช่นเคย สิ่งเหล่านี้คือการเสียดสีวัฒนธรรมมวล การมีชีวิตคล้อยตามกันไปของทุกคนนั่นเอง

โครงเรื่องของ The Status Civilization เป็นการต่อสู้ดิ้นรนและค้นหาความจริงเกี่ยวกับตนเองและโลกของวิล บาร์เรนท์ เซคเลย์นำลักษณะหักมุมที่เขาเชื่อว่าชาวมานูใช้ เขาซ่อนปัญหาไว้และคลี่คลายออกมาเป็นระยะ เขาตั้งคำถามขึ้นในใจคนอ่านตลอดเวลาว่าใครคือฆาตกร ใครคือผู้รักษาวิล บาร์เรนท์ และลงท้ายจึงเปิดเผยว่าเป็นตัวเขาเอง บาร์เรนท์กลับสู่โลกโดยมุ่งหวังว่าจะพบรัฐเผด็จการทหาร และเข้าร่วมกลุ่มใต้ดินเพื่อก่อการกบฏ แต่เขากลับพบสังคมอันสุขสงบที่ไม่มีทหารหรือตำรวจทั้งสิ้น

แม้เนื้อเรื่องของ The Status Civilization จะแตกต่างจากนิยายดิสโทเปียเรื่องอื่นหลายด้าน เช่นเนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องบนดาวไอเมกาที่มีลักษณะผจญภัยแฟนตาซี และมีเนื้อหาของโลกเพียงในช่วงท้ายของเรื่อง แต่มีเนื้อหาสาระที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เช่นเรื่องราวของรัฐเผด็จการสังคมมวลที่นำความพินาศมาสู่โลก หรือผลร้ายของเทคโนโลยี

วิล บาร์เรนท์เป็นตัวละครวีรบุรุษที่เก่งกาจเหนือมนุษย์ เขาเอาตัวรอดจากทุกสถานการณ์ได้อย่างเหนือจริง เขาเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่ไม่มีความดี แต่ไม่ฉลาดเขลาหรือยอมแพ้ ในตอนท้ายเรื่อง เขาต้องต่อสู้กับตนเองในความคิด แต่เขาเอาชนะตัวเองได้ นั่นคือสัญลักษณ์แห่งการต่อสู้กับ

ระบบที่มีอำนาจเหนือมนุษย์และเรียกร้องความเป็นมนุษย์ที่แท้คืนมาได้

แต่อย่างไรก็ตาม *The Status Civilization* ยังคงมีจุดอ่อนหลายจุด เช่นการให้น้ำหนักของเนื้อเรื่องบนดาวโอเมกามากจนในช่วงท้ายที่เป็นเรื่องราวของโลกและการเปิดเผยความจริงดูรวบรัดเกินไป ตัวละครอื่นนอกจากบาร์เรนท์มีบทบาทน้อยมาก เช่นโมรา ซึ่งเป็นตัวละครที่น่าสนใจ แต่บทบาทของเธอถูกละทิ้งไปโดยสิ้นเชิงในตอนท้าย ความรักของทั้งคู่จึงเป็นส่วนเกินของเรื่อง

จุดเด่นของเรื่อง นอกจากลีลาในแบบผจญภัยแฟนตาซีแล้ว คือลักษณะเสียดสีขี้ขล้นที่เต็มไปด้วยอารมณ์ขันในเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างตัวละคร ชนบทธรรมเนียนม พฤติกรรมความคิดของคนที่วิปริตไปจากความจริง

นักวิจารณ์บางคนยกย่องให้ *The Status Civilization* เป็นคู่แข่งของ *The Space Merchants* ในด้านอารมณ์ขันแบบเสียดสี บางคนยกย่องให้เป็นนิยายวิทยาศาสตร์ชั้นยอด⁴¹ ซึ่งคำยกย่องเหล่านี้อาจไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปนัก แต่นิยายเรื่องนี้ับเป็นนิยายที่สามารถให้ความบันเทิงได้อย่างเต็มที่และสามารถสอดแทรกสาระในเชิงวิพากษ์วิจารณ์สังคมได้เช่นกัน

The Joy Makers

เจมส์ อี กันน์เป็นศาสตราจารย์สอนวิชานิยายวิทยาศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา และเป็นนักวิจารณ์นิยายวิทยาศาสตร์ เขามีผลงานนิยายวิทยาศาสตร์มากมาย ที่มีชื่อเสียงเช่น *The Immortal* เป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ผู้เป็นอมตะ *The Listener* เป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้นหาสิ่งมีชีวิตที่ทรงปัญญาจากโลกอื่น ส่วน *The Joy Makers* เป็นนิยายตีพิมพ์ที่ได้รับความนิยมสูงเรื่องหนึ่ง

The Joy Makers กล่าวถึงสังคมอันเป็นสุขและการไขว่คว้าหาความสุขอย่างไม่รู้จบสิ้นของมนุษย์ และในที่สุดความสุขนั้นได้กลายเป็นฝันร้ายที่น่าสยดสยอง เนื้อเรื่องของ *The Joy Makers* แบ่งออกเป็น 3 ภาค แต่ละภาคได้รับการตีพิมพ์ในนิตยสารในระยะเวลาที่ห่างกัน เป็นเหตุการณ์ในอนาคตถึงการก่อตั้งบริษัท *Hedonics, Inc.* ผู้สร้างความสุขให้แก่มนุษย์จนกลายเป็นรัฐบาลของโลก และเปลี่ยนโฉมหน้าโลกไปอย่างสิ้นเชิงในเวลาต่อมา

⁴¹Robert Sheckley, *The Status Civilization*. (New York : Penguin, 19796) p.book cover.

ในภาคแรกเคยตีพิมพ์ในลักษณะของเรื่องสั้นชื่อ The Unhappy Man เป็นเหตุการณ์ใน ค.ศ. 2005 เป็นเรื่องของโจชัว ฮันท์ ประธานบริษัท อุตสาหกรรมและการค้าที่ประสบความสำเร็จ เขาได้เห็นโฆษณาของบริษัท Hedonics, Inc. ซึ่งเสนอให้บริการสร้างความสุขแก่ลูกค้า โจชัวพบว่าบริษัท มีอิทธิพลและบทบาทในสังคมเพิ่มขึ้นทุกขณะ คนรอบตัวของเขาล้วนเคยใช้บริการมาแล้วทั้งสิ้น โจชัวมีอาการไม่สบายเรื้อรัง เขาจึงทดลองรับการบำบัดชั่วคราวและพบว่าอาการของเขาดีขึ้นในทันที แต่โจชัวยังคงสงสัยในพฤติการณ์ของบริษัท ในเวลาต่อมา ภรรยาของโจชัวได้เข้ารับการรักษาระบบถาวร ซึ่งบริษัทจะเข้าครอบครองดูแลทรัพย์สินทั้งหมดของลูกค้า กิจกรรมของโจชัวครึ่งหนึ่งจึงตกเป็นของบริษัท โจชัวแน่ใจว่าเป็นการหลอกลวง เขาจึงนัดตำรวจและทนายเข้าตรวจสอบบริษัท แต่พบว่าบริษัททำทุกอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และผู้รับบริการแบบถาวรได้เพิ่มขึ้นทุกขณะ ทำให้บริษัทกลายเป็นธุรกิจมหาอำนาจ โจชัวจมอยู่กับความเจ็บป่วยและทุกข์ใจ เขาจึงขอเข้ารับการรักษาระบบถาวรกับบริษัท แต่บริษัทปฏิเสธ โจชัวรู้สึกว่าเขาคนเดียวที่ต้องทนทุกข์ท่ามกลางผู้มีความสุขในโลก

เรื่องราวในภาคแรกแสดงถึงภาวะของสังคมวัตถุนิยม และโลกแห่งเงินตราที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน มนุษย์ต้องหมกมุ่นอยู่กับอาชีพการงาน การต่อสู้กับคู่แข่ง การไขว่คว้าหาความก้าวหน้าในชีวิตจนขาดความสุข ความสงบและความมั่นคงในจิตใจโดยสิ้นเชิง เมื่อชีวิตเป็นทุกข์ คนต้องหันเข้าหาสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง เช่นการปรึกษาจิตแพทย์ การบำบัดทางจิต หรือศาสนาแลทธิความเชื่อต่างๆ ที่จะสร้างความสุขและความมั่นคงในจิตใจให้กับคนบ้าง

บริษัท Hedonics, Inc. จึงกลายเป็นลัทธิความเชื่อและเป็นสถาบันใหม่อันเป็นที่พึ่งของมนุษย์ในโลกปัจจุบัน บริษัทสามารถแก้ปัญหาความทุกข์ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาสุขภาพ โรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ปัญหาครอบครัว ปัญหาทางจิต ปัญหาทางกฎหมาย การเงิน เมื่อทุกสิ่งถูกแก้ไข จะนำมาซึ่งความสุข มนุษย์ผู้มีความสุขทั้งจึงเข้ารับบริการเหล่านี้ และมีศรัทธาความเชื่อต่อบริษัทเหมือนสาวกผู้ซื่อสัตย์

หลักการของฮีโดนิคเป็นวิทยาศาสตร์ มีการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ร่วมกับวิธีการทางจิตวิทยา ภายใต้การดูแลของแพทย์และนักจิตวิทยา การรักษาได้แก่ การใช้ diagnostic chair เก้าอี้ที่สามารถตรวจและปรับระบบต่างๆ ในร่างกายให้เป็นปกติ อีกทั้งการให้คำปรึกษา คำแนะนำ การสะกดจิต ลูกค้าของบริษัทแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ การรักษาชั่วคราว ซึ่งเสียเงินค่ารักษาเพียงเล็กน้อย และการรักษาแบบถาวรที่บริษัทจะเข้าครอบครอง

ทรัพย์สินทั้งหมดของลูกค้า คุณปล่อยให้เขามีความสุขโดยไม่ต้องมีภาระหรือเกี่ยวข้องกับปัญหายุ่งยากใดๆ อีก

โจชัว ยันท์คือมนุษย์คนหนึ่งในโลกแห่งเงินตรา เขาประสบความสำเร็จในธุรกิจการงานและคิดว่านั่นคือความสุข แต่มันไม่ใช่ความสุขที่แท้ เขายังใฝ่ฝันที่จะมีชีวิตง่ายๆ ในชนบทและทำงานทุกอย่างด้วยมือของเขาเอง แต่การงานแย่งเวลาของเขาไปหมด วันหนึ่งๆ เขาเกือบไม่พบหน้าภรรยา และลูก ทำให้ภรรยาและลูกของเขาขาดความสุขไปด้วย เจ้าหน้าที่ของบริษัท Hedonics, Inc. ได้บอกเขาว่า ความสุขที่แท้จริงไม่ใช่ความสำเร็จทางการงาน ความร่ำรวย แต่คือความสุขทั้งกายและใจ

You have headaches in the evening, hangover in the morning, and shakes before breakfast. You drink too much, smoke too much, depend too much on stimulants . . . You'd be much happier working with your hands. Build something. Make something. If you could conjure your need for recognition and acclamation, you'd be happier as a sculptor . . .

I didn't say you'd be more successful. I said you'd be happier. That isn't the same thing.⁴²

เนื้อหาของภาคแรกคือการแสดงจุดเริ่มของบริษัท Hedonics, Inc. ที่ขยายขอบเขตออกไปภายในเวลาอันสั้น ลูกค้าเข้ารับการรักษาแบบตลอดกาลเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ เพราะทุกคนโหยหาความสุขที่หาได้ยากยิ่งในโลกปัจจุบัน แต่พร้อมกันนั้น ก็นั่นได้ชี้จุดเริ่มของปัญหาว่า ความสุขที่มนุษย์ต้องการนั้นเป็นสิ่งซับซ้อนยิ่ง ฉะนั้น ขอบเขตของความสุขควรอยู่ที่ใด การที่มนุษย์บิดการะทิ้งไปเพื่อความสุขเป็นสิ่งถูกต้องเพียงใด และการที่มนุษย์มีศรัทธาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนปราศจากความยั้งคิด จะทำให้เกิดอะไรขึ้น

การเกิดขึ้นของบริษัทผู้สร้างความสุขให้มนุษย์คือการพัฒนาเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อมนุษยชาติทั้งมวล กรรมวิธีของบริษัทนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ยิ่งถ้านำมาใช้อย่างรอบคอบและถูกต้อง แต่เมื่อมันถูกใช้ในรูปแบบการค้าที่หวังผลกำไรและผลประโยชน์ อีกทั้งมนุษย์ได้ยอมรับมันโดยปราศจากสามัญสำนึก ทำให้เทคโนโลยีอันมีประโยชน์ กลายเป็นโทษมหันต์ได้ในเวลา

⁴² James E. Gunn, The Joy Makers (St. Alban : Panther Books : 1976) p.34.

ต่อมา

กัณน์เน้นภาพการเข้าสู่ธุรกิจของบริษัทไว้อย่างชัดเจน เริ่มจากการโฆษณาในสื่อสารมวลชนทุกชนิด เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ บ้ายโฆษณาทุกแห่งหน คำโฆษณาประชาสัมพันธ์อันดึงดูดใจ คำขวัญที่ติดปากทุกคน การส่งพนักงานขายไปสู่ลูกค้า การโฆษณาด้วยวิธีแหวกแนว อีกทั้งการให้ลูกค้าทดลองรับบริการด้วยราคาถูก ทั้งหมดคือภาพสะท้อนของการทำธุรกิจในปัจจุบันที่โฆษณามีบทบาทต่อการขายอย่างเต็มที่ เรื่องนี้จึงเป็นการชี้ให้เห็นอำนาจของบริษัทธุรกิจและการโฆษณาที่ครอบงำวิถีชีวิตคนอเมริกันและคนทั่วโลกไว้นั่นเอง

ภาพอนาคตอันใกล้ในภาคที่หนึ่งจึงเป็นภาพขยายของสังคมเมือง สังคมอุตสาหกรรม วิถีชีวิตแบบวัตถุนิยมที่ความสุขของมนุษย์ถูกทำลายไปทุกขณะ ปัญหาสุขภาพจิตของคนในปัจจุบัน และการเฟื่องฟูของธุรกิจของจิตแพทย์ในทุกวันนี้ รวมทั้งความยิ่งใหญ่ของธุรกิจและการโฆษณา กัณน์ได้นำมาสร้างภาพอนาคตโดยมีจุดเริ่มว่าอะไรจะเกิดขึ้น ถ้าธุรกิจสร้างความสุขเกิดขึ้น และสานต่อประวัติศาสตร์อนาคตของเขาไปสู่ 50 ปีต่อมาในภาคที่ 2

ภาค 2 เป็นเหตุการณ์ในค.ศ. 2055 สังคมสหรัฐและโลกได้เปลี่ยนไป กิจกรรมทุกอย่างในโลกกลายเป็นของบริษัท โดยมี The Council of Hedonics, Inc. เป็นศูนย์กลางการปกครอง มีคณะกรรมการซึ่งคือผู้ก่อตั้งบริษัทดั้งเดิม ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อประชาชน หรือบริษัทต่อลูกค้ามีลักษณะของหมอกกับคนไข้ โดยมีจุดหมายใหญ่คือ การสร้างความสุขในสังคม

เจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารของบริษัทเรียกว่าฮีโดนิสต์ (Hedonist) ซึ่งต้องผ่านการฝึกฝนอย่างหนัก มีความรู้รอบด้าน เป็นทั้งหมอ ครู จิตแพทย์ นักบวช นักปรัชญาในขณะเดียวกัน ฮีโดนิสต์จะเป็นผู้ดูแลในแต่ละหน่วย ซึ่งเรียกว่าวอร์ด (ward) มีนางพยาบาลเป็นผู้ช่วย ฮีโดนิสต์ผู้มีผลงานดีเด่นจะได้รับเลือกเป็นกรรมการของเคาน์ซิล ในแต่ละวอร์ดจะเป็นเหมือนโรงเรียนประจำของเด็กๆ เด็กจะได้รับการฝึกฝนให้มีความสุข และรู้วิธีสร้างความสุขให้ตน และวอร์ดยังเป็นที่บำบัดของผู้มีปัญหาต่างๆ คนไข้เหล่านี้จะได้รับการรักษาเป็นขั้นตอนก่อนจะออกไปใช้ชีวิตในสังคม

ฮีโดนิสต์ต้องอุทิศตนให้กับหน้าที่โดยไม่มีความผูกพันกับคนอื่น ต้องไม่แต่งงาน ไม่มีบุตร หรือมีพันธะใดๆ ชื่อของเขาจะไม่ถูกใช้ แต่จะเป็นเพียงฮีโดนิสต์ เขาเป็นเสมือนพ่อของเด็กๆ เป็นคนรักของคนไข้ เป็นที่ขบขันเหน็บทางจิตวิญญาณและเป็นแพทย์บำบัดให้แก่ผู้มีปัญหา การบำบัดรักษานั้นมีตั้งแต่การรักษาทางกาย เช่นใช้เก้าอี้ diagnostic chair รักษาอาการเจ็บป่วย การทำศัลยกรรมตกแต่งสำหรับผู้มีปัญหาทางรูปร่างหน้าตา มีการใช้

สารนีโอ-เฮโรอิน อันเป็นสารเสพติดที่ไม่เป็นอันตรายและทำให้ผู้เสวมี่ความสุข กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมที่ก่อให้เกิดความเครียดจะลดหย่อนลง เช่น เสรีภาพในทางเพศ การถ่ายทอดหลักการสะกดกลั่นความต้องการ ไปจนถึงการผ่าตัดสมองเพื่อปรับพฤติกรรม

เรื่องราวในภาคนี้เป็นเรื่องของมอร์แกน นักฮีโรนิสต์ เขาพบว่าหญิงสาวผู้เข้ารับการรักษาชื่อ เบธ ชอบพอเขาเกินปรกติ และเขาเองก็รู้สึกเช่นนั้นกับเธอ แต่เขาได้พยายามตัดความคิดนี้ออกไป เขาเริ่มสงสัยว่าวิถีชีวิตในปัจจุบันเป็นสิ่งถูกต้องเพียงใดที่รัฐจะเกณฑ์ความสุขให้กับมนุษย์ วันหนึ่งขณะเขารักษาคนไข้ เขาถูกคนไข้ชื่อเบิร์นทำร้าย แต่เขาไม่เป็นอันตราย ทางเคาน์ซิลมีคำสั่งให้มอร์แกนไปรายงานแต่เบธมาห้ามไว้ เธอพบว่าเบิร์นเป็นสายลับของเคาน์ซิลที่มาสืบความเป็นไปของมอร์แกน มอร์แกนตัดสินใจไปยังเคาน์ซิล คณะกรรมการของเคาน์ซิลกล่าวโทษว่าเขาทรยศต่อบริษัท เพราะเขาจะเลิกการเข้าร่วมประชุมกับเคาน์ซิล เขาไม่สนับสนุนให้ใช้ยาเสพติดหรือไม่ใช้วิธีผ่าตัดสมอง แต่มอร์แกนรู้ว่าพวกนี้ต้องการกำจัดเขาเพราะเกรงความก้าวหน้าทางการเมืองของเขา เขาจึงหนีออกมาโดยมีเบธให้ความช่วยเหลือ ทั้งคู่หนีไปซ่อนตัวในสวนสนุก แต่เจ้าหน้าที่ของเคาน์ซิลยังตามมา เบธจึงพามอร์แกนไปร่วมกับกลุ่มใต้ดินที่ซิงซิงชีวิตที่มีเพียงความสุขอันว่างเปล่า พวกนี้จึงคิดหนีไปสร้างสังคมใหม่บนดาวศุกร์ เพื่อบุกเบิกดินแดนใหม่โดยไม่หวั่นต่อความลำบาก มอร์แกนและเบธตัดสินใจร่วมเดินทางไปกับพวกนี้

โครงเรื่องของภาค 2 นับเป็นเนื้อเรื่องตามลักษณะสูตรสำเร็จของนิยายดีส์โทเปีย มอร์แกนเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้พบความผิดพลาดของระบบ เขาจึงถูกตามล่า และทางออกของเขาคือหนีไปสู่สังคมใหม่ ทั้งให้โลกมงายอยู่กับความสุข อันจะนำมาซึ่งความนิรันดร์ต่อไป

สถาบัน Hedonics, Inc. ได้กลายเป็นรัฐบาลของโลก และนโยบายของรัฐคือการทำให้ทุกคนมีความสุข ปัญหาต่างๆ ในโลกถูกขจัดหมดไป ไม่มีสงคราม ความอดอยาก ความยากจน ทุกคนต่างได้รับบริการเท่าเทียม เทคโนโลยีใหม่ทำให้คนทำงานน้อยลง มีเวลาเพื่อหาความสุขเพิ่มขึ้น โลกจึงเต็มไปด้วยแหล่งบันเทิง สถานที่นันทนาการมากมาย คนในเวลานั้นโดยเฉพะคนรุ่นใหม่ที่เกิดมาในระบบใหม่ จึงเป็นมนุษย์ที่ไม่เคยพบกับความลำบากใดๆ ไม่ต้องขวนขวายดิ้นรนเพื่อชีวิต นอกจากหาความสุขใส่ตนในวันหนึ่งๆ

เคาน์ซิลได้กำหนดขอบเขตของความสุขไว้แคบลงทุกขณะ เพื่อไปสู่สภาวะอันไม่มีความทุกข์ใดๆเลย ชีวิตที่จะเป็นเช่นนี้ได้คือชีวิตที่อยู่นิ่ง มีกิจกรรม ความคิด ความต้องการให้น้อยที่สุด รัฐจึงกำหนดวิถีทางให้มนุษย์

เป็นตามที่รัฐต้องการโดยไม่มีทางเลือก รัฐจึงกลายเป็นรัฐเผด็จการที่บังคับทุกคนให้มีความสุขกับชีวิตอันว่างเปล่าในที่สุด

มอร์แกนเป็นนักฮิโดนิสต์ที่มีความคิดเป็นของตนเอง เขาเห็นว่าความสุขสมบูรณ์แบบนั้นไม่อาจมีได้ ไม่มีใครสามารถวัดหรือกำหนดได้ และความสุขของมนุษย์แต่ละคนย่อมแตกต่างกันออกไป ตามความคิดของเขาความสุขคือการสร้างความสมดุลให้ชีวิต โดยลดปัญหาต่างๆ ให้เหลือน้อยที่สุดและมีความสุขในแบบทางสายกลาง เขาเห็นว่าทางเลือกของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ มนุษย์ยังต้องการสติปัญญาและความก้าวหน้า ไม่ใช่ชีวิตที่ถูกกำหนดและอยู่หนึ่ง เขาจึงไม่สนับสนุนให้ใช้ยาเสพติดหรือผ่าตัดสมองเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์ เขาเห็นว่าการพยายามสร้างความสุขสมบูรณ์แบบของรัฐเป็นสิ่งผิดพลาด

The pursuit of happiness need not be passive, could not be passive. And the freedom to be happy need not to be license, could not be license, for license leads inevitably to unpleasure.

Hedonism was right. Pleasure was the only human good. But it had to be balanced against to total pleasure possible. Choice was necessary and that demand wisdom.

Like wisdom, happiness could not be a gift. You can teach a man, but you can't make him wise. You can show him to road to happiness, but he must travel alone.⁴³

ยิ่งไปกว่านั้น รัฐยังได้ให้เครื่องจักรและคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทมากขึ้นทุกขณะ และในที่สุด รัฐได้ตัดสินใจให้เครื่องจักรทำหน้าที่แทนนักฮิโดนิสต์ในเวลาต่อมา นั่นคือหลักการอันดีงามของฮิโดนิสต์ได้ก้าวไปสู่ทางที่ผิดที่จะนำความนิยามมาสู่โลก

ในขณะที่คนส่วนใหญ่ชอบรับชีวิตอันเป็นสุข เป็นเพียงผู้รับที่ไร้ทางเลือก มีชีวิตอันว่างเปล่า ไม่มีความสร้างสรรค์ ความก้าวหน้า และคุณค่าของการมีชีวิตได้สูญสิ้นไป ได้มีคนกลุ่มหนึ่งเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งผิดพลาด พวกเขาเห็นว่ามนุษย์ควรมีค่า มีอิสระที่จะเลือก สังคมโลกไม่เหมาะกับเขาอีกต่อไป พวกเขาได้ใช้ยานอวกาศที่ถูกทิ้งร้างเป็นทางออก เพื่อสร้างสังคม

⁴³ Ibid. p. 116.

ใหม่บนดาวศุกร์ แม้ว่าเขาจะต้องมีชีวิตอันยากลำบาก ต้องทำงานอย่างไม่มีวันหยุด แต่เขามีใจที่เป็นอิสระ มีคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง

เหตุการณ์ในภาค 2 ได้สิ้นสุดลงเมื่อโลกกำลังก้าวเข้าสู่อีกยุคหนึ่ง ที่มีเครื่องจักรเป็นรัฐบาลผู้กำหนดความสุขสมบูรณ์แบบให้กับมนุษย์ ในขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งได้อพยพไปสู่ชีวิตอันยากลำบากบนอาณานิคมต่างๆ แต่มีวิถีชีวิตตามที่ตนต้องการ

เนื้อเรื่องในภาคที่ 2 เป็นเรื่องที่มีสีสันในแบบผจญภัย ตัวละครเอกต้องหนีจากการถูกตามล่า พบกับสถานการณ์คับขันอยู่ตลอดเวลา แต่สามารถเอาตัวรอดไปได้ และมีเรื่องราวของความรักเป็นส่วนเสริม ตัวละครในภาคนี้ไม่มีบุคลิกหรือความลึกที่ชัดเจนนัก

ในภาคที่ 2 กันน์ได้เสนอภาคโลกศิโทเปียในแบบรัฐเผด็จการ และได้สานต่ออนาคตประวัติศาสตร์ต่อไปในภาคที่ 3 อันเป็นเหตุการณ์ในอีก 150 ปีต่อมา บรรดานักบุกเบิกได้รับสภาพบนดาวศุกร์ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตด้วยการปลูกต้นไม้และหญ้า ทำให้เกิดขึ้นบรรยากาศชั้นบนดาวศุกร์ มีการหมุนเวียนของวัฏจักรน้ำ ที่เอื้อให้สิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ได้ และเชื่อกันว่าภายใน 50 ปี ดาวศุกร์จะสมบูรณ์เช่นโลก อาณานิคมอื่นๆ นอกจากดาวศุกร์ ได้แก่ ดาวอังคารและดวงจันทร์ คาลิสโตและกานิมิดของดาวพฤหัสบดี ชาวอาณานิคมต่างๆขาดการติดต่อกับโลกเป็นเวลานาน หมกมุ่นอยู่กับการทำงานหนัก แต่มีความสุขในแบบของตน

มอร์แกน ได้นำหลักการของฮีโดนิสต์ที่ตั้งอยู่บนทางสายกลางของเขามาใช้ และเป็นผู้นำคนหนึ่งในสังคมแห่งใหม่ เขาได้เขียนบันทึกถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา เมื่อเขาตาย ได้มีนักฮีโดนิสต์คนอื่นขึ้นสืบทอดหน้าที่

อาณานิคมบนดาวศุกร์อยู่มาด้วยความสงบ แต่พวกเขาพบว่าเขาได้ถูกแทรกซึมโดยหุ่นยนต์ที่จำลองแบบจนเหมือนมนุษย์ ชาวอาณานิคมหวาดเกรงว่าเป็นการกระทำของมนุษย์ต่างดาว จึงส่งคนไปยังอาณานิคมต่างๆ เพื่อถามข่าว และส่งดักลาส แมคเกรเกอร์กลับโลกเพื่อหาเงื่อนงำและขอความช่วยเหลือ ดักลาสเป็นผู้ที่ศึกษาดาราศาสตร์ของมอร์แกน เมื่อเขามาถึงโลก เขาแปลกใจที่เห็นโลกมีสภาพรกร้างไร้ผู้คน มีแต่หุ่นยนต์ทำงานและอาคารต่างๆ ถูกปิดตาย จากนั้น ดักลาสได้พบคนผู้หนึ่ง เขาแนะนำตัวเองว่าชื่อเฮนเซน เป็นคนของเคาน์ซิลและพาดักลาสไป แต่ทั้งคู่ถูกโจมตีโดยเด็กสาวเธอขวางก้อนหิน โคนหัวของเฮนเซนเปิดออก เผยให้เห็นว่าเขาเป็นหุ่นยนต์ ดักลาสไล่ตามเด็กสาวไปถึงที่อยู่ของเธอ เธอแปลกใจมากเมื่อรู้ว่าเขาไม่ใช่หุ่นยนต์ เธอแนะนำตัวว่าเธอชื่อซูซาน ในช่วงเวลาที่ผ่านมา กฎของเคาน์ซิลได้กะเกณฑ์

ความสุขไว้ตายตัวยิ่งขึ้น ผู้ที่ไม่มีความสุขจะถูกเคาน์ซิลพาตัวไปและหาสาเหตุของการคลอเคลียงเป็นความเจ็บปวดและความทุกข์ จึงกลายเป็นสิ่งต้องห้าม พอและแม่ของเธอฝ่าฝืนกฎ แต่หลังจากคลอเคลียงได้ไม่นานแม่ของเธอเสียชีวิต น่อมมีชีวิตอยู่อย่างเป็นทุกข์ จึงถูกทางเคาน์ซิลพาตัวไป ชูชานต้องอาศัยอยู่คนเดียว เธอพบว่าคนบนโลกหาสไปหมด มีหุ่นยนต์มาแทนที่ และเธอเป็นมนุษย์คนเดียวที่เหลืออยู่ ดักลาสและชูชานเริ่มผูกพันรักใคร่กัน ดักลาสได้ไปตรวจดูอาคารที่ถูกปิดตายและพบว่าภายในเป็นที่เก็บร่างมนุษย์ที่ลอยตัวอยู่ในของเหลวคล้ายมดลูกเทียม เมื่อห้องถูกทำลาย ร่างนั้นเสียชีวิต ดักลาสถูกหุ่นยนต์จับตัวไปยังตึกที่ทำการหมิ่นหาของเคาน์ซิล ดักลาสพบว่าตึกทั้งตึกคือคอมพิวเตอร์หมิ่นหาที่เป็นผู้กำหนดความเป็นไปในโลก มันได้กำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีความสุขโดยการมีชีวิตในมดลูกเทียม เพราะชีวิตที่จะไม่มีความสุขโดยสมบูรณ์จะต้องไม่มีกิจกรรมใดๆเลย เมื่อคนบนโลกหมด มันจึงส่งหุ่นยนต์ไปยังอาณานิคมต่างๆ ดักลาสตั้งคำถามว่ามันมีความสุขหรือไม่ ทำให้คอมพิวเตอร์ครุ่นคิด ดักลาสจึงเข้าไปยังห้องควบคุมและออกคำสั่งให้มันหยุดทำงาน เขาพาชูชานกลับไปยังดาวศุกร์และสลัดใจไปกับชะตากรรมของโลก

กันน์เปิดเผยภาพของโลกในช่วงสุดท้ายจากสายตาของดักลาส แมคเกรเกอร์ เขาได้สร้างปมปริศนาในเรื่องไว้เป็นระยะ เริ่มจากมีหุ่นยนต์แทรกซึมบนดาวศุกร์ การที่โลกกลายเป็นโลกร้างมีเพียงหุ่นยนต์ ตึกที่ปิดตายและเปิดเผยความจริงอันน่าสลดของออกมาในที่สุด

เมื่อคอมพิวเตอร์และหุ่นยนต์ทำหน้าที่ของเคาน์ซิลและนักยี่โคโนสต์แทนมนุษย์ และมันได้ตีความคำว่าความสุขในแบบสมบูรณ์แบบว่า คือชีวิตที่ไม่มี ความทุกข์ สิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์กายทุกข์ใจถูกห้ามจนหมดสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การมีบุตร เมื่อไม่มีเด็กเกิดใหม่ คนบนโลกจึงเป็นคนรุ่นสุดท้าย และในที่สุดมันได้สรุปว่าความสุขคือชีวิตที่หยุดนิ่งโดยสิ้นเชิง ความสุขจึงคือความตาย มนุษย์กลายเป็นร่างไร้ชีวิตล่องลอยอยู่ในมดลูกเทียม โลกกลายเป็นสุสานหมิ่นหาและไร้มนุษย์ในที่สุด

คอมพิวเตอร์เคาน์ซิลได้มีชีวิตจิตใจของมันขึ้น มันเป็นสิ่งมีอำนาจมหาศาลและเป็นเสมือนพระเจ้า แต่มันรู้ว่าเมื่อไม่มีมนุษย์อีกต่อไป หน้าที่ของมันจะสิ้นสุดลงและมันจะต้องตาย มันจึงส่งหุ่นยนต์ไปยังอาณานิคมต่างๆเพื่อทำงานต่อไป ดักลาสได้ตั้งคำสั่งสุดท้ายให้มันมีความสุข เมื่อกฎที่มันตั้งขึ้น ความสุขคือความตาย ทำให้มันหยุดทำงานในที่สุด แต่แม้ดักลาสจะทำลายมันได้ แต่อารยธรรมของโลกได้สิ้นสุดลงโดยสิ้นเชิง มีเพียงอาณานิคมต่างๆ ที่เป็นความหวังสุดท้าย

โลกอนาคตของกันน์ได้มาถึงจุดสุดยอดที่น่าสยดสยอง เขาได้ชี้ให้เห็นอำนาจของเทคโนโลยีที่มนุษย์ใช้มันโดยปราศจากความรอบคอบ ทำให้คุณอนันต์ของมันกลายเป็นโทษมหันต์ในที่สุด ภาพโลกในช่วงที่สามคือโลกแห่งเผด็จการคอมพิวเตอร์ เช่นในนิยายดีส์โทเปียหลายเรื่อง แต่ความสงบสุขและเท่าเทียมที่มันสร้างขึ้นนั้นไม่ใช่เพียงสร้างสังคมมวลอันเท่าเทียมเช่นในเรื่องอื่น แต่มันกำหนดความตายให้มนุษย์

กันน์ได้ตอบคำถามเกี่ยวกับความสุข ว่าความสุขและความทุกข์นั้นเป็นปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเป็นสิ่งที่ต้องอยู่คู่กัน การมีชีวิตของมนุษย์ต้องประกอบด้วยความทุกข์และความสุข ที่จะสร้างประสบการณ์ ความเข้มแข็ง ทำให้มนุษย์อยู่รอดและก้าวไปข้างหน้า ชีวิตที่ปราศจากความทุกข์โดยสิ้นเชิงนั้นเป็นไปได้ นอกจากจะเป็นชีวิตที่หยุดนิ่ง ไม่มีความคิดใดๆ เท่านั้น ความสุขที่มนุษย์ควรแสวงหาคือความสมดุลของชีวิต และเข้าใจชีวิตของตนอย่างถ่องแท้

อย่างไรก็ตาม กันน์ไม่ได้ต่อต้านเทคโนโลยี แต่ชี้แนะให้มนุษย์ใช้มันอย่างระมัดระวัง เขาชี้ให้เห็นคุณค่าของเทคโนโลยีที่พลิกผืนดาวศุกร์ให้มีชีวิต และชี้ให้เห็นด้านมืดของมันเมื่อมนุษย์ปล่อยให้เครื่องจักรเป็นนายมนุษย์

ในภาค 3 บทบาทของการผจญภัยมีไม่มากนัก แต่มีเรื่องรักเป็นส่วนสำคัญ ความรักของซูซานและดักลาสไม่ใช่เป็นการสร้างบทพระเอกนางเอกตามสูตรสำเร็จ แต่มีความสำคัญในเนื้อหาของเรื่อง ว่าความรักเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ เป็นการอยู่ร่วมกันของคนสองคนที่จะให้ กำเนิดชีวิตใหม่ที่ทำให้โลกก้าวไปอย่างไม่รู้จบ ความรักทำให้มนุษย์มีความสุขและเจ็บปวดเมื่อต้องพลัดพราก แต่เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ของความเป็นมนุษย์

The Joy Makers ได้สร้างประวัติศาสตร์อนาคตนับตั้งแต่อนาคตอันใกล้ถึงอนาคตอันห่างไกล ที่พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์ของมนุษย์ก้าวไปสู่ความผิณฉลาด ทำลายความเป็นมนุษย์ และนำจุดจบมาสู่โลกในที่สุด กันน์ได้เสนอความคิดของเขาอย่างชัดเจนเกี่ยวกับชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน เทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้น และธรรมชาติแห่งความสุขของมนุษย์ ทั้งยังให้ความบันเทิงอย่างเต็มที่ไปพร้อมกัน

บทวิเคราะห์นิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปีย

ในช่วงค.ศ. 1950-1961

นิยายดีส์โทเปียทั้ง 9 เรื่องนี้ได้ให้ภาพสังคมอันไม่พึงปรารถนาอย่างหลากหลาย แต่ยังคงมีลักษณะเด่นร่วมกันหลายประการ ซึ่งอาจสรุปเป็น

ภาพรวมได้ดังต่อไปนี้

ช่วงเวลาของเหตุการณ์ในเรื่องมักเป็นการเสนอภาพอนาคตอันใกล้ ที่สภาพสังคมมนุษย์ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ หรือธรรมชาติของมนุษย์ ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก นักเขียนมักกำหนดเหตุการณ์ให้เป็นศตวรรษที่ 21 เช่น Player Piano, The Syndic, The Joy Makers ภาค 1 และ 2 หรือใน Fahrenheit 451 ที่เป็นเหตุการณ์ในศตวรรษที่ 25 แต่สภาพสังคมยังไม่ผิดแผกมากนัก ผิดกับ Limbo ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในค.ศ.1990 แต่สภาพสังคมได้เปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง

มีเป็นส่วนน้อยที่ให้ภาพอนาคตอันห่างไกล ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ ธรรมชาติของมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์แตกต่างไปจากปรกติมากมาย เช่นโลกในศตวรรษที่ 50 ของ The Caves of Steel, The Naked Sun และโลกในหลายศตวรรษข้างหน้าใน The Status Civilization

การสร้างอนาคตประวัติศาสตร์ของนักเขียนอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ 1) เป็นการบิดเบือนหรือขยายภาพสังคมปัจจุบันโดยเน้นลักษณะบางอย่างให้เกินขนาดและตกแต่งรายละเอียดให้สอดคล้องกัน และ 2) เป็นการตั้งสมมติฐานว่า ถ้าเกิดสิ่งนี้ขึ้นต่อไป โลกจะพัฒนาไปในแนวใด แต่อย่างไรก็ตาม นักเขียนอาจใช้ 2 ลักษณะนี้ผสมกัน เพียงแต่จะมีน้ำหนักส่วนใดมากกว่ากันเท่านั้น

การบิดเบือนภาพสังคมปัจจุบัน เช่น Fahrenheit 451 ขยายภาพการเซ็นเซอร์ในยุคแมคคาร์ธีไปสู่รัฐเผด็จการทางความคิด รวมทั้งภาพของสังคมมวล The Space Merchants ขยายภาพของธุรกิจโฆษณาและการอุตสาหกรรมไปสู่ยุคที่ธุรกิจทรอิกอิพลเต็มที The Syndic นำหลักการของพวกแก๊งสเตอร์มาทำให้เป็นวัฒนธรรมของพวกซินดิก หรือ The Status Civilization คือการสร้างภาพตรงกันข้ามกับสังคมปรกติให้เป็นสังคมอาชญากรบนไอเมกา

ส่วนเรื่องที่เน้นบทบาทของการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไป เช่นใน The Caves of Steel และ The Naked Sun มีพื้นฐานจากการพัฒนาหุ่นยนต์ การบุกเบิก อวกาศและตั้งอาณานิคม ทำให้ชาวโลกกลายเป็น 2 เผ่าพันธุ์ ใน Limbo สังคมแบบใหม่เกิดจากการพัฒนาความรู้ทางไซเบอร์เนติกที่ใช้ในการสร้างแขนขาจักรกล ใน The Joy Makers เป็นเรื่องของการพัฒนาความรู้ทางฮีโดนิคส์ ทำให้โลกกลายเป็นสังคมที่มีหลักการแห่งความสุข และใน Player Piano เป็นเรื่องของกา

พัฒนาคอมพิวเตอร์จนสามารถวางแผนตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ทำให้อเมริกา กลายเป็นสังคมว่างงาน

สังคมดีสโทเปีย

จากการสร้างประวัติศาสตร์อนาคต นักเขียนจะสร้างภาพสังคมอนาคตของเขาอย่างซับซ้อน เต็มไปด้วยรายละเอียดในด้านต่างๆ เช่น การปกครอง เศรษฐกิจ สภาวะแวดล้อม ความเป็นอยู่ ชนชั้น จริยธรรม เหล่านี้ให้สอดคล้องกัน

การปกครอง

นิยายดีสโทเปียมักแสดงภาพสังคมอันไม่พึงปรารถนาทางด้านการเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์อันเลวร้ายของรัฐต่อประชาชน นิยายดีสโทเปียของยุคนี้แสดงภาพการปกครองเป็นหลายลักษณะ ซึ่งอาจแยกเป็นกลุ่มใหญ่คือ การปกครองแบบเผด็จการและการปกครองแบบเสรีนิยม

การปกครองแบบเผด็จการ เป็นลักษณะที่ปรากฏเด่นชัดและมีอยู่มากที่สุด นักเขียนมักเน้นภาพการปกครองกดขี่ ประชาชนที่อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐอย่างไร้ทางแก้ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ

- 1) รัฐเผด็จการโดยชนกลุ่มน้อย เช่นในเรื่อง Syndic ได้ให้ภาพรัฐเผด็จการ 2 แบบคือ ฝ่ายรัฐบาล เป็นเผด็จการทหารอันเข้มงวด รัฐกดขี่ประชาชน การปกครองเป็นแบบนาซีกับทาส เต็มไปด้วยการแก่งแย่งชิงอำนาจ และฝ่ายมือบเทอริทอริ เป็นรัฐเผด็จการโดยกลุ่มแก๊งสเตอร์ที่สถาปนาตนเองเป็นราชวงศ์
- 2) รัฐเผด็จการโดยการควบคุมความคิดของประชาชน ภาพของรัฐเหล่านี้ยังคงให้อิสระเสรีภาพกับประชาชนในหลายด้าน ไม่มีการกดขี่อย่างเด่นชัด หรือบางครั้งรัฐให้ความสุขทางกายแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ แต่รัฐได้ใช้วิธีการในการจำกัดความคิดของประชาชน เช่น Fahrenheit 451 รัฐให้สื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ไพร่แมนเป็นเครื่องมือ ใน The Joy Makers ภาค 2 รัฐให้ประชาชนหมกมุ่นอยู่กับความสุข ใน The Status Civilization รัฐบาลโลกใช้การปรับสภาพจิตสร้างกลไกให้ผู้ทำอาชญากรรมมามอบตัว
- 3) รัฐเผด็จการโดยคอมพิวเตอร์ มีคอมพิวเตอร์เป็นผู้วางแผน กำหนดความเป็นอยู่ให้กับประชาชนในทุกด้าน นักเขียนมัก

แสดงภาพคอมพิวเตอร์ที่พิจารณามนุษย์ในแบบวัตถุไม่มีจิตใจ หรือมองมนุษย์ตามหลักตรรกวิทยา เช่นคอมพิวเตอร์ EPICAC XIV ใน Player Piano กำหนดให้เครื่องจักรทำงานแทนมนุษย์ ทำให้ประชาชนอยู่ในสภาพที่ไร้งาน ไร้คุณค่าและศักดิ์ศรี หรือคอมพิวเตอร์เคนซิลใน The Joy Makers ภาค 3 ที่ตัดสินว่าความสุขของมนุษย์คือชีวิตที่อยู่นิ่ง

การปกครองแบบเสรีนิยม นักเขียนจะชี้ให้เห็นว่าการปกครองแบบเสรีนิยมอาจเป็นการปกครองที่เลวร้าย ถ้ามันถูกเบี่ยงเบนด้วยเงื่อนไขต่างๆ หรือเสรีภาพนั้นเป็นเสรีภาพที่เกินขอบเขต ใน The Space Merchants สังคมอเมริกันยังคงเป็นสิ่งคมประชาธิปไตย มีประธานาธิบดีระบบรัฐสภาจากการเลือกตั้ง มีการค้าเสรี ประชาชนมีเสรีภาพ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างได้บิดเบือนไป บริษัทธุรกิจเข้ามามีบทบาทในการปกครอง วุฒิสภาและสภาผู้แทนเป็นคนจากบริษัทธุรกิจ ทำให้นโยบายของชาติเป็นนโยบายเพื่อผลประโยชน์ของบริษัทธุรกิจเหล่านี้ ประชาชนจึงตกเป็นทาสของการค้าในทุกรูปแบบ ใน The Caves of Steel สังคมยังคงเป็นรัฐประชาธิปไตย แต่ด้วยปัญหาความขาดแคลน ทำให้สังคมต้องใช้ระบบคอมมูน ประชาชนต้องใช้บริการจากรัฐร่วมกัน สิ่งที่เป็นปัญหาคือการแบ่งชนชั้นในสังคมที่ชนชั้นล่างไร้สิทธิ มีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ใน The Naked Sun สังคมของชาวโซลาเรียเป็นสิ่งคมประชาธิปไตยที่แปลกประหลาด เพราะมีประชากรน้อยเท่ากับเมืองเมืองหนึ่ง และทุกคนมีความเป็นอยู่เท่าเทียมกัน ส่วน The Syndic สังคมขึ้นดิคที่กลุ่มแก๊งสเตอร์ได้สถาปนาขึ้นเป็นสิ่งคมแห่งเสรีภาพอย่างไม่มีขีดจำกัด ไม่มีกฎหมายหรือหลักการใดๆ

สังคมใน Fahrenheit 451, The Joy Makers และ Player Piano โดยหลักการรวมๆ ยังคงเป็นสิ่งคมประชาธิปไตย กล่าวคือยังมีสิทธิเสรีภาพและการเลือกตั้ง แต่นักเขียนเสนอออกมาว่ามันกลายเป็นรัฐเผด็จการไปในทางปฏิบัติและสิ่งที่รัฐกระทำต่อประชาชนคือการกดขี่อันไร้มนุษยธรรม

รูปแบบของรัฐเผด็จการนั้นเป็นรูปแบบที่เก่าแก่ของนิยายดีส์โทเปีย จะเห็นได้ชัดว่านิยายดีส์โทเปียของยุคนี้มักเสนอภาพสังคมอันไม่พึงปรารถนา ในรูปรัฐเผด็จการเป็นส่วนใหญ่ อันเป็นการแสดงว่าการปกครองแบบกดขี่ ริดรอนสิทธิเสรีภาพนี้คือสิ่งที่นำความทุกข์ทรมานมาสู่ประชาชน เช่นรัฐเผด็จการทหารหรือรัฐอนาธิปไตย แต่นักเขียนชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่น่าสะอึกกลัวยิ่งกว่าคือรัฐที่ซ่อนลักษณะเผด็จการไว้ภายใน เช่น รัฐควบคุมความคิดของประชาชน

รัฐบิดเบือนความจริง และทำลายสิทธิที่มีแตกต่างจากรัฐ อีกทั้งหลายเรื่องได้แสดงให้เห็นว่ารัฐประชาธิปไตย ได้กลายเป็นรัฐเผด็จการในที่สุด

เช่นเดียวกัน นักเขียนได้ชี้ให้เห็นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตย อาจถูกบิดเบือนไป เช่นการที่นักธุรกิจเข้ามาจับบทบาทในวงรัฐบาล ที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยหมองมัวและประชาชนเป็นผู้เสียประโยชน์ รวมทั้งนักเขียนได้ชี้ให้เห็นว่าเสรีภาพอันไม่มีขีดจำกัด หรือเสรีภาพไร้หลักการจะเป็นผลร้ายต่อการปกครองได้เช่นกัน

สิ่งที่เป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของนิยายดีสโทเปียยุคนี้คือ ลักษณะของรัฐเผด็จการคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นพัฒนาการจากเรื่องในแนวเครื่องจักรเผด็จการของยุคก่อนนั่นเอง

ลักษณะที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งคือลักษณะของกลุ่มปัจเจกชนหรือกลุ่มธุรกิจที่ได้กลายเป็นรัฐบาล ลักษณะนี้นับได้ว่าเป็นลักษณะใหม่ของนิยายดีสโทเปียในยุคนี้

เศรษฐกิจ

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ทำให้สังคมกลายเป็นสังคมอันไม่พึงปรารถนา คือปัญหาเศรษฐกิจ เช่นปัญหาความยากจน ความขาดแคลนอดอยาก หรือปัญหาชนชั้นทางเศรษฐกิจ นิยายดีสโทเปียของยุคนี้ได้แสดงภาพเศรษฐกิจในหลายรูปแบบ ได้แก่

1) สังคมที่เศรษฐกิจอุดมสมบูรณ์ ไม่มีปัญหาความยากจน ความขาดแคลน นับตั้งแต่ สังคมที่มีเพียงชนชั้นสูง ผู้มั่งคั่งบนดาวโซลาเรียใน The Naked Sun สังคมอเมริกันใน Player Piano ที่การอุตสาหกรรมรุ่งเรืองเต็มที่ ประเทศชาติมั่งคั่ง ประชาชนทั่วไปมีความเป็นอยู่แบบมาตรฐานที่สะดวกสบาย หรือสังคมอเมริกันใน The Joy Makers ที่รัฐเข้าครอบครองทรัพย์สินสมบัติของทุกคนและจัดสรรให้ทุกคนไม่มีปัญหาในด้านใดๆ และสังคมโลกใน The Status Civilization ที่รัฐให้ความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมแก่ประชาชนทุกคน

2) สังคมเสรีนิยมที่ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมได้ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม เช่นปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาชนชั้นเช่น The Space Merchants ที่บริษัทธุรกิจกอบโกยผลประโยชน์ ทำให้ชนชั้นสูงจำนวนน้อยร่ำรวย ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน มีชีวิตที่ยากลำบาก ใน The Syndic ระบบการค้าเสรีทำให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคมยากจน ส่วน Fahrenheit 451 ภาพเศรษฐกิจไม่เด่นชัดนัก แต่เป็นระบบเสรีนิยมที่ยังมี

ปัญหาความยากจนอยู่

3) สังคมแห่งความยากจน ความขาดแคลน เช่นสังคมเผด็จการทหารและสังคม เผด็จการของมือบเทอริทอร์ที่รัฐแสวงหาผลประโยชน์สู่พวกพ้องของตน ใน The Syndic สังคมอเมริกันใน Limbo เป็นสังคมที่ยากจนเพราะภาวะสงคราม และสังคมที่เน้นปัญหาความขาดแคลนและความยากจนมากที่สุดคือ The Caves of Steel ที่ภาวะประชากรและความขาดแคลนทรันชากรทำให้ประชาชนต้องอยู่ร่วมกันแบบคอมมูน มีการปันส่วนทุกสิ่งทุกอย่าง

สังคม

ลักษณะเด่นของสังคมดิสโทเปียในนิยายยุคนี้คือ ลักษณะของสังคมมวลที่เท่าเทียม เช่น Player Piano เป็นสังคมที่อยู่ในภาวะว่างงาน ประชาชนมีความเป็นอยู่มาตรฐานจากรัฐ, Fahrenheit 451 เป็นสังคมที่วัฒนธรรมมวลชนและการผลิตสินค้าแบบมวลทำให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน The Joy Makers และ The Status Civilization เป็นสังคมมวลที่รัฐกำหนดความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมให้ประชาชน ผู้เขียนมักให้ภาพเหล่านี้แสดงถึงประชาชนผู้ไร้ทางเลือก ประชาชนที่ไร้ความคิดมีวิถีชีวิตแบบคล้อยตามกันไป ไม่มีใครกล้าที่จะแตกต่างจากคนอื่น ทำให้สังคมกลายเป็นสังคมที่เงยบังัน

อีกลักษณะหนึ่งคือ สังคมแห่งการค้าและธุรกิจโฆษณา เช่น The Space Merchants, Fahrenheit 451, The Joy Makers ที่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการค้าและการโฆษณาที่ครอบงำวิถีชีวิตของคนอเมริกันในขณะนั้น

ภาพของสังคมวัตถุนิยมเป็นลักษณะหนึ่งที่ถูกเน้นในเกือบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นสังคมบนดาวโซลาเรียใน The Naked Sun ที่ทุกคนมีชีวิตอยู่อย่างหรูหรา แวดล้อมด้วยวัตถุอำนวยความสะดวก หรือสังคมโลกใน The Caves of Steel ที่ทุกคนต้องทำทุกวิถีทางเพื่อเลื่อนสถานภาพของตนเองให้ได้สิทธิต่างๆ เพิ่มขึ้น หรือใน The Space Merchants ที่พื้นฐานของสังคมคือการขายและเงินตรา Player Piano ที่รัฐมอบความสุขทางกายแก่ประชาชนโดยไม่คำนึงถึงความสุขทางจิตใจ

สังคมส่วนใหญ่มักเป็นสังคมอุตสาหกรรมหรือสังคมเมืองที่มนุษย์อยู่ห่างหรือตัดขาดจากธรรมชาติ ที่เด่นชัดที่สุดคือ The Caves of Steel ที่มนุษย์อาศัยอยู่ในนครโลหะใต้ดินจนไม่สามารถใช้ชีวิตกลางแจ้งได้ ใน Fahrenheit 451 ทุกคนอยู่ในที่ทำงาน บ้านที่เต็มไปด้วยเครื่องอำนวยความสะดวก

ความสะอาด ชนบทและป่าถูกทิ้งร้างและไม่มีใครเคยเข้าไป ใน Player Piano สังคมกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่ชนบทไร้รากถูกลบเลือนให้ว่างเปล่า ในเรื่องอื่นๆ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

สิ่งที่เป็นสูตรสำเร็จของสังคมดิสโทเปียคือเรื่องของชนชั้นในสังคม นิยายดิสโทเปียทุกเรื่องของคุณี่แสดงให้เห็นเรื่องราวของชนชั้น อภิสัทธ์ชน ความยากไร้ของชนชั้นล่าง การกดขี่ของอภิสัทธ์ชนต่อชนชั้นล่าง

รูปแบบของสังคมที่แบ่งออกเป็น 2 ชนชั้นคือ อภิสัทธ์ชนและชนชั้นล่าง เช่น Player Piano พวกอภิสัทธ์ชนได้แก่ พวกวิศวกร ข้าราชการ และสามัญชนได้แก่ทหารและพวกซ่อมบำรุงบ้านเมือง The Space Merchants แบ่งออกเป็นสตา์คลาส ได้แก่คนในวงการอุตสาหกรรมและอาชีพสำคัญ กับ ผู้บริโภค The Syndic แบ่งออกเป็นสมาชิกของซินดิคและสามัญชนทั่วไป

รูปแบบของสังคมที่แบ่งออกเป็นหลายระดับชั้น เช่น The Caves of Steel ชาวโลกแบ่งออกเป็น 12 ชั้น ตั้งแต่ชั้น 1 ได้แก่พวกกรรมกร ถึง ชั้น 12 คือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐ หรือสังคมบนดาวไอเมกาที่แบ่งออกเป็น 4 วาระ

รูปแบบของสังคมที่เท่าเทียมเช่น สังคมโซลาเรียใน The Naked Sun เป็นสังคมของชนชั้นสูงผู้เท่าเทียม หรือสังคมโลกใน The Status Civilization ที่มีแต่ชนชั้นกลางผู้เท่าเทียม

ใน The Joy Makers, Fahrenheit 451, Limbo กล่าวถึงระบบชนชั้นในสังคมที่ใกล้เคียงกับปัจจุบัน ใน Limbo และ The Syndic เป็นเรื่องทีกล่าวถึงคนผิวดำและผู้หญิงที่เป็นประชาชนชั้นสองในสังคม

สิ่งที่ควบคู่ไปกับชนชั้นในสังคมคือ บทบาทของกลุ่มใต้ดินที่ไม่พึงพอใจระบบ ลักษณะนี้มีอยู่ตั้งแต่ยุคเริ่มแรกของนิยายดิสโทเปียเช่นกัน ลักษณะของกลุ่มใต้ดินปรากฏอยู่ในนิยายดิสโทเปียเกือบทุกเรื่องของคุณี่ เช่นกลุ่ม โกสต์ เชิร์ต โซไซตีใน Player Piano ที่เป็นองค์การใต้ดินที่ก่อการปฏิวัติล้มล้างระบบ ใน Limbo มีกลุ่มแอนตี้โพรส์ที่ต่อต้านการใช้ขนขาเทียม ใน The Space Merchants มีบทบาทของกลุ่มคอนซีส์หรือกลุ่มอนุรักษ์สภาวะแวดล้อมคอยก่อวินาศกรรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำลายสภาพแวดล้อมของโลก ใน Fahrenheit 451 มีกลุ่มผู้รักหนังสือที่แต่ละคนจะจดจำหนังสือไว้คนละหนึ่งเล่ม อาศัยอยู่ภายนอกสังคม The Caves of Steel มีกลุ่มนิยมยุคกลางผู้ต้องการกลับไปมีชีวิตท่ามกลางธรรมชาติ The Status Civilization มีกลุ่มใต้ดินบนดาวไอเมกาคือพวกอาชญากรทางการเมือง ผู้พยายามแก้ไขสถานการณ์อันเลวร้ายบนไอเมกา The Joy Makers มี

กลุ่มนักบุกเบิกที่เกลียดชังชีวิตอันมีแต่ความสุขของโลก

ใน The Syndic ไม่มีบทบาทของกลุ่มใต้ดิน แต่มีกลุ่มชนยากจน คนชราและผู้เกลียดชังระบบรวมตัวกันอยู่นอกเมือง มีชีวิตที่หมดหวัง

กลุ่มใต้ดินเหล่านี้ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นที่ใช้วิธีการรุนแรง เช่น การปฏิวัติใน Player Piano การก่อวินาศกรรมใน The Space Merchants หรือการลอบสังหารใน The Caves of Steel มีหลายเรื่องที่บทบาทของกลุ่มใต้ดินคือการหนีจากสังคมไปสร้างสังคมใหม่ที่ดีกว่าเดิม เช่น The Space Merchants, Fahrenheit 451, The Joy Makers นิยายเหล่านี้เกือบทุกเรื่องเสนอบทบาทของกลุ่มใต้ดินเป็นตัวละครฝ่ายดีที่ทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ใน The Caves of Steel แสดงถึงกลุ่มใต้ดินที่ไร้สาระ มีเพียงความคิดแบบโรแมนติก แต่ไม่มีวิจรรย์านที่ถูกต้อง ส่วนใน The Naked Sun บทบาทของกลุ่มใต้ดินบนโซลาเรียแตกต่างจากทุกเรื่อง คือเป็นกลุ่มคนที่หวังครอบครองจักรวาล

นิยายเหล่านี้เสนอความสัมพันธ์ของมนุษย์ออกมาในรูปแบบที่หลากหลาย นับแต่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เป็นเช่นปัจจุบัน เช่นความสัมพันธ์ของครอบครัว จริยธรรม เช่นใน Player Piano, The Space Merchants หรือความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่ผิดเพี้ยนไป เช่น The Caves of Steel ยังคงมีความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว จริยธรรมเช่นในปัจจุบัน แต่ขาดความเป็นส่วนตัว หรือลักษณะที่ผิดเพี้ยนออกไปอย่างมากเช่น The Status Civilization ให้ภาพสังคมบนดาวโอเมกาที่ความชั่วเป็นสิ่งชอบธรรม ใน The Syndic สังคมขึ้นดิกล ประชาชนมีเสรีภาพอย่างกว้างขวางในเรื่องเพศ มีครอบครัวที่มีคู่สมรสได้มากกว่าหนึ่ง แหล่งอบายมุขสิ่งเสนาะติดมีบริการอย่างเสรี ใน Limbo ขนชาเทียมกลายเป็นเครื่องแสดงฐานะในสังคม ผู้หญิงเป็นผู้นำในด้านความสัมพันธ์ทางเพศ ใน The Naked Sun มีวัฒนธรรมความเป็นส่วนตัวจนมนุษย์ไม่มีความสัมพันธ์เฉพาะหน้า ความสัมพันธ์ฉันทนรักพ่อแม่ต่อลูกอีกต่อไป

สังคมอนาคตในนิยายเหล่านี้มักเป็นภาพของสังคมแห่งวิทยาการ เรื่องที่เน้นบทบาทของเทคโนโลยีอย่างมากได้แก่ The Caves of Steel และ The Naked Sun ที่กล่าวถึงอนาคตใน 3000 ปีข้างหน้า เต็มไปด้วยบทบาทของวิทยาการต่างๆ เช่นมหานครใต้ดิน การสังเคราะห์อาหาร หุ่นยนต์ การเดินทางสู่จักรวาลอื่น เครื่องฉายภาพ 3 มิติ ซึ่งนับเป็นของประกอบฉากของนิยายวิทยาศาสตร์ทั่วไป ใน The Status Civilization ให้ภาพ

อนาคตอันห่างไกลที่มีรูปแบบไม่ต่างกันนัก คือโลกได้กลายเป็นรัฐเดี่ยว (World State) มีคอมพิวเตอร์และระบบอัตโนมัติเป็นผู้ปกครองและจัดการความเป็นไปทุกอย่างในสังคม ใน The Joy Makers ภาค 3 เป็นอนาคตในราว 200 ปีข้างหน้า มีลักษณะเป็นโลกที่เป็นรัฐเดี่ยว มีคอมพิวเตอร์และหุ่นยนต์เป็นผู้ปกครองเช่นเดียวกัน ส่วนใน Fahrenheit 451 ซึ่งแม้จะเป็นภาพของโลกอนาคตในศตวรรษที่ 25 แต่กลับไม่มีสีสนของวิทยาการมากนักซึ่งแสดงให้เห็นความหยุดนิ่งและเงิบบงันในสังคม เป็นสังคมที่มีระบบอัตโนมัติและวิทยาการส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือในการปกครอง เช่น โทรทัศน์มโหฬาร สุนัขหุ่นยนต์

ส่วนสังคมอนาคตที่เป็นอนาคตอันใกล้จะมีบทบาทของเทคโนโลยีน้อยกว่ามากเช่น Player Piano แม้มีคอมพิวเตอร์เป็นผู้วางแผนและจัดการระบบสังคม เศรษฐกิจและวิถีชีวิตยังคงไม่แตกต่างจากปัจจุบันนัก ใน The Space Merchants สังคมเป็นสังคมที่แออัด วิทยาการต่างๆ ใช้ในการผลิตสินค้า ไม่มีสีสนของวิทยาการอื่นๆ นอกจากเรื่องการเดินทางไปสู่อวกาศหรือในในระบบสุริยจักรวาลเท่านั้น ใน Limbo นอกจากมนุษย์ที่ใช้แขนขาเทียม รถที่ใช้พลังงานไฟฟ้าแล้ว ไม่มีสีสนของเทคโนโลยีอนาคตอื่นๆ และใน The Syndic นั้น ไม่มีสีสนของวิทยาการอนาคตเลย

นิยายดิสโทเปียในยุคนี้ ส่วนใหญ่วาดภาพเทคโนโลยีอนาคตจากวิทยาการปัจจุบัน โดยการคาดหมายแนวโน้มถึงวิทยาการที่อาจพัฒนาขึ้นในอนาคต เช่น จากการส่งดาวเทียมสู่วงโคจรโลกใน ช่วงเวลานั้น ไปสู่การเดินทางสู่อวกาศหรือในระบบสุริยจักรวาลในศตวรรษหน้าไปจนถึงการเดินทางสู่จักรวาลอื่นๆ อันห่างไกลในอนาคตหลายศตวรรษข้างหน้า หรือจากระบบอัตโนมัติและ คอมพิวเตอร์ที่เข้ามามีบทบาทในศตวรรษที่ 50 นักเขียนได้จินตนาการ ไปถึงโลกที่เป็นระบบอัตโนมัติโดยสิ้นเชิง มีคอมพิวเตอร์เป็นผู้ปกครองในศตวรรษหน้า เป็นต้น ซึ่งคือการสร้างภาพอนาคตที่เป็นไปได้ และนักเขียนมักชี้ให้เห็นว่าถ้ามนุษย์พัฒนาเทคโนโลยีเหล่านี้อย่างไม่ยั้งคิด ย่อมก่อให้เกิดผลร้ายเช่นใดตามมา

ภาพของสังคมดิสโทเปียของนิยายยุคนี้จึงล้วนแต่เป็นภาพทมิฬหรือภาพบิดเบือนของปัญหาบางประการในสังคมร่วมสมัย เช่น ปัญหาภาวะประชากรที่เพิ่มขึ้น อิทธิพลของบริษัทธุรกิจ ปัญหาทางการเมือง ลัทธิแมคคาร์ธี ชีวิตที่ห่างไกลธรรมชาติ ความเสื่อมของระบบต่างๆ จึงเป็นการวิพากษ์วิจารณ์สังคมผ่านภาพของโลกอนาคต เป็นการชี้แนะว่าไปในทิศทางที่พัฒนาอีกด้วยมนุษย์ไม่ควรก้าว

โครงเรื่องและเนื้อเรื่อง

นิยายดิสโทเปียทั้ง 9 เรื่องนี้มีโครงเรื่องที่ใกล้เคียงกัน คือจับจุดที่ตัวละครเอกได้เรียนรู้ถึงความผิดพลาดของสังคมของเขา หรือได้รับผลกระทบจากสังคมที่นำไปสู่ทางออกของเขา เช่นการหลบหนีจากสังคม หรือการปฏิวัติต่อสังคม โครงเรื่องในลักษณะสูตรสำเร็จนี้อาจแยกให้ ละเอียดยิ่งขึ้นเป็น 2 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 เป็นเรื่องของตัวเอกที่อาศัยอยู่ในสังคม ได้เรียนรู้ความจริงเกี่ยวกับสังคมของเขาจนเกิดความคิดต่อต้าน ได้แก่เรื่อง Player Piano, Fahrenheit 451, The Space Merchants, The Syndic, The Caves of Steel และ The Joy Makers (ภาค 2) ซึ่งมีพัฒนาการของเรื่องดังนี้

1) ตัวเอกของเรื่องซึ่งเป็นเพศชาย มักเป็นคนในระดับสูงของสังคมนั้น อาจอยู่ในกลุ่มอภิสิทธิ์ชนหรือเป็นเจ้าของที่ของรัฐ เช่นพอล โพรซุส (Player Piano) เป็นผู้จัดการของอีเลียมเวิร์ก และเป็นทายาทของผู้ก่อตั้งระบบสังคม กาย มอนแทก (Fahrenheit 451) เป็นไฟร์แมนเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายห้ามอ่านและครอบครองหนังสือ มิตเชลล์ คอร์ทเนย์ (The Space Merchants) เป็นนักเขียนบทโฆษณาชั้นยอดของบริษัทโฆษณา ชาร์ล ออร์ซิโน (The Syndic) เป็นสมาชิกชั้นผู้น้อยขององค์การซินติก มอร์แกน นักฮีโรนิสต์ (The Joy Makers ภาค 2) เป็นนักฮีโรนิสต์ผู้กำลังก้าวหน้าในวงการ และอีไลจาห์ เบลีย์ (The Caves of Steel) เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจในระดับซี 5 ตัวละครเหล่านี้มีชีวิตในสังคมและสถานะของตนตามปรกติ ไม่มีความขัดแย้งใดๆ

2) มีเหตุการณ์หรือประสบการณ์บางอย่างทำให้เขาเริ่มสงสัยเกี่ยวกับสังคมและบทบาทของเขาในสังคม ว่าเป็นสิ่งถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ พอล โพรซุสได้เดินทางไปพบความเป็นอยู่ของสามัญชนผู้ทุกข์ทนและพบว่าพินเนอร์ตีพยายามฆ่าตัวตาย กาย มอนแทกได้พบกับแคลวิส เธอถามว่าเขามีความสุขกับชีวิตหรือไม่ อีกทั้งหญิงชราผู้ยอมตายในไฟ มอนแทกเริ่มสงสัยว่ามีอะไรอยู่ในหนังสือ มอร์แกน นักฮีโรนิสต์เริ่มผูกพันฉันทนรักกับคนใช้ของตนเองและเริ่มเบื่อหน่ายวิถีชีวิตแห่งความสุข อีไลจาห์ เบลีย์ได้รับมอบหมายให้ทำงานกับหุ่นยนต์และเริ่มเห็นข้อดีในตัวหุ่นยนต์ที่เขาเกลียดชัง มิตเชลล์ คอร์ทเนย์ถูกกลุ่มคอนซีลสว่างแผนให้ไปใช้ชีวิตในกลุ่มชนชั้นล่าง ทำให้เขาเห็นความทุกข์ของคนพวกนี้ ชาร์ล ออร์ซิโนได้รับคำสั่งให้ปลอมตัวเป็นสามัญชนทำให้เขาต้องไปใช้ชีวิตในหมู่ผู้ต่อต้านระบบ

3) ประสบการณ์ที่ตัวละครได้รับนั้นทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น จนเขาต้องเลือกระหว่างการมีชีวิตเช่นเดิมหรือต่อต้านระบบที่ผลิตผลาด นอล โพรธูส ถูกสถานการณ์ผลักดันทั้งสองด้าน บริษัทต้องการให้เขาเข้าไปสืบความจริงในกลุ่มใต้ดิน ในขณะที่กลุ่มใต้ดินต้องการให้เขาเป็นผู้นำในการปฏิวัติ มอนแทกต้องเลือกระหว่างข้อเสนอของบัททีย์ที่ชักจูงให้เขามีชีวิตเช่นเดิม กับสิ่งที่เฟเบอร์บอกเขาถึงความชั่วของระบบ มอร์แกนได้พบว่าหลักการของเคนซิลกำลังก้าวไปสู่ทางที่ผิด อีไลจาห์ เบลีย์เริ่มผูกพันเป็นมิตรกับคานิล และได้รับข้อมูลจากชาวอวกาศถึงทางรอดของมนุษยชาติ

ส่วนมิตเชลล์ คอร์ทเนย์และชาร์ล ออร์ซิโน เขาได้พบสถานการณ์รุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งทำให้เขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมมากขึ้น คอร์ทเนย์ได้เข้าร่วมกับกลุ่มคอนซิสต์ ถูกพวกทอนตันจับไป ทรมานและถูกตามล่า ส่วนออร์ซิโนหนีการตามล่าจากกลุ่มรัฐบาล ไปสู่วิวชาวพื้นเมืองและมีอบเทอริทอรี ลี นีลกาโรกระตุ่นเตือนให้เขาตระหนักถึงภัยร้ายที่คุกคามซินติก

4) จุดเปลี่ยนแปลงในตัวเอกที่นำไปสู่การต่อต้านระบบ นอล โพรธูสถูกจับตัวและถูกสอบถามถึงชื่อผู้นำกลุ่มใต้ดิน ที่ให้เขาประกาศว่าเขาเอง และตามมาด้วยการปฏิวัติ มอนแทกถูกจับได้ว่ากระทำผิดและถูกส่งให้เพาบ้านตัวเอง ทำให้เขาหลงง่วนถึงขีดสุด เขาฆ่าบัททีย์ตายและถูกไล่ล่า มอร์แกนถูกพวกเคนซิลตามสังหาร เขาและเบซหนีมายังสวนสนุกอันเป็นศูนย์กลางของกลุ่มใต้ดิน คอร์ทเนย์พบว่าแคซี, โอเชียร์ คือพวกคอนซิสต์ทำให้เขาแน่ใจว่าคิดผิดตลอดมา และตัดสินใจให้ความช่วยเหลือพวกคอนซิสต์ในการอพยพไปสู่ดาวศุกร์ เบลีย์สามารถคลี่คลายคดีได้สำเร็จและยอมรับวัฒนธรรมซี/พี และเริ่มจูงใจผู้อื่นให้รับฟัง ออร์ซิโนหนีกลับมายังซินติกได้ และร้องขอให้ทางซินติกต่อสู้กับแผนร้ายของศัตรู

5) บทลงท้ายของตัวละคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่คือการพยายามเปลี่ยนแปลงแต่ไม่ประสบผล เช่นการปฏิวัติที่ล้มเหลวใน Player Piano หรือการรอดอยความนิรันดร์อันไม่มีทางแก้ไขได้ของกลุ่มซินติกใน The Syndic อีกลักษณะหนึ่งคือการหนีไปจากสังคม ไปก่อตั้งสังคมใหม่และเป็นความหวังที่เหลืออยู่ของมนุษย์ เช่นการเข้าร่วมกลุ่มผู้รักหนังสือของมอนแทกใน Fahrenheit 451 การเข้าร่วมกลุ่มใต้ดินหนีไปยังดาวศุกร์ของคอร์ทเนย์และมอร์แกนใน The Space Merchants และ The Joy Makers ส่วนใน The Caves of Steel คือการวางหลักการที่จะแก้ไขสังคมให้ดีขึ้นโดยการอพยพไปสู่โลกอื่น

ลักษณะโครงเรื่องแบบนี้คือสูตรสำเร็จของนิยายดีสโทเปีย นับตั้งแต่

ยุคแรกเช่น *When the Sleeper Wakes* ของเอช จี เวลส์ เป็นเรื่องราวของเกรแฮมเจ้าของกิจการครึ่งหนึ่งของโลกได้กลายเป็นผู้นำกลุ่มใต้ดินปฏิวัติต่อสังคมอันกดขี่ หรือใน *The Machine Stops* ของ อี เอ็ม นอร์สเตอร์ คีโนเด็กหนุ่มได้หนีจากโลกใต้ดินสู่ผิวโลก และเป็นความหวังใหม่ของมนุษย์เมื่อสังคมใต้ดินพินาศไป งานในยุคต่อมาได้ยึดสูตรสำเร็จนี้ใช้กันอย่างแพร่หลาย เช่น *We, Nineteen Eighty Four* ที่แสดงถึงความล้มเหลวและหมดหวังของการปฏิวัติ

ลักษณะที่สอง มักเป็นเรื่องของตัวละครที่อยู่ภายนอกสังคม ได้เดินทางเข้ามาสู่สังคมที่เขาไม่คุ้นเคยและพบว่ามันเป็นสังคมอันไม่พึงปรารถนาและน่าสะพึงกลัว ได้แก่ *Limbo*, *The Joy Makers* (ภาค 3), *The Naked Sun*, *The Status Civilization* มีลักษณะโครงเรื่องดังนี้

1) เรื่องเหล่านี้จะเริ่มต้นในดินแดนหนึ่ง และตัวละครต้องเดินทางไปสู่สังคมแห่งใหม่ เช่น ดร.มาร์ติน (*Limbo*) อาศัยอยู่บนเกาะแมนดังกิและตัดขาดจากโลกภายนอกถึง 18 ปี เมื่อพวกแอมบีได้เดินทางมาสู่เกาะทำให้เขาตัดสินใจกลับสู่โลกภายนอกที่เกิดอะไรขึ้น ดักลาส แมคเกรเกอร์ (*The Joy Makers*) เป็นชาวอาณานิคมบนดาวศุกร์ พบว่ามีหุ่นยนต์เข้าแทรกแซงในอาณานิคม เขาจึงเดินทางมายังโลกเพื่อแจ้งข่าวและขอความช่วยเหลือ อีไลจาห์ เบลีย์ (*The Naked Sun*) ต้องเดินทางจากโลกไปสืบสวนคดีฆาตกรรมบนดาวโซลาเรีย วิล บาร์เรนท์ (*The Status Civilization*) นักโทษบนดาวโอเมกาผู้ถูกลบความทรงจำได้เดินทางกลับมาโลกเพื่อหาความจริงเกี่ยวกับตัวเอง

2) ตัวละครเข้าสู่สังคมและพบว่าสังคมนั้นวิปริตไปจากสังคมที่เขาคุ้นเคย หรือลักษณะที่มันเคยเป็น ดร.มาร์ตินได้พบสังคมอิมมอบ เขาได้เข้าร่วมการอบรมผู้ขอฆ่าตัดเปลี่ยนแขนขาที่ทำให้มาร์ตินชยะแธของ ดักลาส แมคเกรเกอร์พบว่าโลกกลายเป็นโลกที่รกร้างมีเพียงหุ่นยนต์ เขาได้พบกับชุมชนที่เล่าความเป็นไปในโลกให้เขาฟัง เบลีย์พบกับวัฒนธรรมความเป็นส่วนตัวอันแปลก ประหลาดบนดาวโซลาเรีย บาร์เรนท์พบว่าโลกมนุษย์กลายเป็นโลกแห่งความสงบสุขและเท่าเทียม

3) ตัวละครได้พบความจริงอันถ่องแท้เกี่ยวกับสังคม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของเรื่อง ดร.มาร์ตินพบว่าบันทึกที่เขาเขียนทิ้งไว้คือจุดเริ่มของสังคมอันนิกลนิการของอิมมอบ ดักลาส แมคเกรเกอร์พบว่ามนุษย์ในมดลูกเทียม และได้เผชิญหน้ากับคาน์ซิลหุ่นยนต์มีหน้าที่ประกาศิตความตายให้มนุษย์ เบลีย์พบเบื้องหลังของคัลท์ที่เขาสืบสวนว่ามันเป็นแผนการที่หวังครองโลกของ

กลุ่มใต้ดินบนโซลาเรีย ส่วนบาร์เรนท์พบความจริงว่าเขาและมนุษย์ทุกคนถูกปรับสภาพจิตใจโดยรัฐ

4) ทางออกของตัวละครในช่วงท้าย ดร.มาร์ตินได้พบตัวตนที่แท้จริงของเขา เขาหวังว่าสังคมอินแลนด์สทริบอาจเป็นขั้นใหม่ได้โดยพวกแอนติ-โพรส์ และตัดสินใจกลับไปปกป้องชาวเกาะแมนดังกิ ดักลาส แมคเกรเกอร์สามารถทำลายคอมพิวเตอร์เคาน์ซิลลงได้ แต่โลกได้พินาศไปแล้ว เขาและชุมชนเดินทางไปยังดาวศุกร์ที่อยู่ใหม่ของมนุษย์ เบลีย์ปิดคดีบนโซลาเรียลงได้และเดินทางกลับโลก เขาได้รายงานสิ่งที่เขาพบและเตือนให้คนของรัฐรู้ว่าโลกจะก้าวไปสู่ความพินาศเช่นโซลาเรียที่ทำให้เกิดแผนการอพยพตามมา บาร์เรนท์สามารถเอาชนะคำสั่งของรัฐในจิตใจสำนักเขาได้ เขาส่งข่าวไปยังโอเมกาเพื่อให้อพยพกลับและพัฒนาโลกขั้นใหม่

ลักษณะของสูตรสำเร็จในแบบที่สองนี้เป็นแนวที่แพร่หลายอีกแนวหนึ่งของนิยายดีสโทเปีย แต่ไม่มากเท่างานในแบบแรก เช่นในงานของเอชจี เวลส์ เรื่อง *The First Men in the Moon* เป็นเรื่องของชาวโลกพบสังคมแมลงบนดวงจันทร์หรือ *Brave New World* จอห์น ซาเวจ คนป่าเข้ามาพบสังคมแห่งเทคโนโลยีที่ทำให้เขาทนไม่ได้ ลักษณะของเรื่องในแนวนี้มีลักษณะเด่นในการสร้างเงื่อนไข นักเขียนมักเปิดเผยภาพสังคมออกมาทีละน้อย

ลักษณะเด่นของนิยายวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่คือรูปแบบโรแมนซ์ ซึ่งมักเป็นบทบาทของเรื่องรักกับการผจญภัยโลดโผนในเรื่อง ในนิยายดีสโทเปียทั้ง 9 เรื่องนี้ ถ้าพิจารณาในส่วนนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่ามีความแตกต่างกันมากในกลุ่มของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะกับกลุ่มนักเขียนในแนวหลัก

นิยายดีสโทเปียของกลุ่มนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ มักมีเนื้อหาในส่วนรักและผจญภัยเป็นส่วนสำคัญของเรื่อง เนื้อเรื่องมักมีบทบาทเรื่องความรักของตัวละครเอกในแบบพระเอกนางเอก คู่ขนานกันไปกับโครงเรื่องใหญ่ ดังจะเห็นได้เช่น *The Space Merchants* เรื่องของมิตเชลล์และแคซี เริ่มต้นด้วยการแยกทางทั้งที่ทั้งคู่ยังรักกัน เกิดความเข้าใจผิดและลงท้ายคืนดีกัน เรื่องรักของทั้งคู่มีบทบาทกับโครงเรื่องหลัก ที่มิตเชลล์เรียนรู้ความจริงต่อสังคมและร่วมกับพวกคอนซีส์ ใน *The Syndic* ชาร์ล ออร์ซีโนและลี ฟิลกาโรเกิดความผูกพันขึ้นระหว่างเดินทางเสี่ยงตายด้วยกัน ใน *The Joy Makers* ภาคที่ 2 เป็นเรื่องรักต้องห้ามระหว่างมอร์แกนและเบธ ความรักทำให้เบธช่วยให้มอร์แกนรอดพ้นจากเคาน์ซิล ในภาคที่ 3 มีเรื่องรักของแมคเกรเกอร์และชุมชนที่ความรักนำมาทั้งความสุขและความทุกข์ และทั้งคู่ได้ต่อต้านเคาน์ซิลด้วยกัน ส่วนใน *The Status Civilization* มีเรื่อง

ความรักของบาร์เรนท์และไมราเป็นส่วนประกอบของเรื่อง แต่ไม่มีความสำคัญกับโครงสร้างหลักของเรื่องมากนัก

ส่วนเรื่องของนักสืบอิลจาห์ เบลีย์ใน The Caves of Steel และ The Naked Sun นั้น ไม่มีเนื้อหาแบบเรื่องรัก จุดเด่นของเรื่องแรกคือมิตรภาพของเบลีย์กับดานิล ในเรื่องที่สองคือความเข้าใจกันระหว่างเบลีย์และกลาเดียม แต่ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักของเบลีย์กับเจสซีเบลอยู่บ้าง

ในแง่ของส่วนผจญภัย นิยายเหล่านี้จะเน้นสีสันบทบาทของตัวเอกที่ต้องขับเคลื่อนกับคู่ต่อสู้ มีบทตื่นเต้นมากมายในเรื่อง มักจะมีลักษณะในเชิงพระเอก-ผู้ร้ายที่เด่นชัด เช่น The Space Merchants มิตรเชลล์ต้องผจญภัยอยู่ตลอดเวลา เขาถูกทอนตันสั่งฆ่า ถูกลักพาตัว ถูกกักขัง ต้องต่อสู้กับนักฆ่าโรดจิต ต้องหนีการตามล่าจนเกือบเอาตัวไม่รอด ใน The Syndic ออร์ซีโนและลิตต้องขับเคลื่อนกับผู้ฉ้อโกงเนลล์ผู้โหดเหี้ยม ออร์ซีโนต้องหนีการตามล่าอยู่หลายครั้ง ถูกคนป่าจับตัว ต้องหลบหนีที่คุมขัง และในที่สุดเขาได้สังหารกรีนเนลล์ลงได้ ใน The Joy Makers ภาค 2 มอร์แกนต้องหนีการตามล่าของพวกเคาน์ซิลและจวนเจียนจะถูกจับอยู่หลายครั้ง หรือในภาค 3 แมคเกรเกอร์ถูกหุ่นยนต์จับตัว เขาต้องต่อสู้กับภาพลวงตาและทำลายหุ่นยนต์เคาน์ซิลลงได้ และเรื่องที่มีลักษณะของเรื่องผจญภัยแฟนตาซีมากที่สุดคือ The Status Civilization ส่วนใน The Caves of Steel และ The Naked Sun มีเนื้อเรื่องในส่วนผจญภัยไม่มากนัก แต่เด่นในการใช้รูปแบบการสืบสวนสอบสวนและหาเงื่อนงำในคดีฆาตกรรมซึ่งมีสีสันในอีกลักษณะหนึ่ง

นิยายในกลุ่มนี้จึงมีลักษณะของนิยายที่มีโครงสร้างซับซ้อน มีโครงสร้างหลักและโครงสร้างรอง มีการสร้างเงื่อนงำ ปมปัญหา การหักมุม มีเนื้อเรื่องที่สนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจ มีการสร้างความใคร่รู้เรื่องตลอดเวลา มักเน้นบรรยากาศจากหลังที่แปลกนิสสาร สีสันของการผจญภัย และบทรักในเรื่อง

ส่วนใน Fahrenheit 451 มีลักษณะแตกต่างจากงานในแนวของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ แต่มีลักษณะเดียวกับงานของนักเขียนในแนวหลักเช่น Player Piano และ Limbo งานทั้งสามชิ้นนี้จะไม่มีโครงเรื่องที่ซับซ้อน มีเนื้อเรื่องน้อย ไม่มีโครงสร้างรองแต่เนื้อเรื่องมักเน้นที่ตัวละครแสดงถึงส่วนลึก ความสับสนและนิมิตนาการของตัวละครอย่างละเอียด ทำให้เรื่องมีลักษณะสมจริงมากกว่าโรแมนซ์ อีกทั้งยังไม่มีเนื้อหาในเชิงเรื่องรักของพระเอกนางเอก เช่น อาจเป็นเรื่องของตัวละครเอกกับภรรยา หรือถ้ามีเนื้อหาของความรักจะเป็นเพียงส่วนประกอบเล็กๆที่ไม่สำคัญ นิยายใน

กลุ่มนี้แม้มีบทพจนานุกรมอยู่บ้าง แต่มีปริมาณน้อยและไม่ได้เน้นในแง่ความสนุกสนาน ตื่นเต้นแต่อย่างใด เช่น Player Piano จะมีโครงเรื่องที่เรียบง่าย ไม่มี โครงสร้างรองหรือเงื่อนงำในเรื่อง และไม่มีส่วนของบทพจนานุกรมในเรื่องเลย ความสัมพันธ์ระหว่างพอลและแอนิตาไม่ใช่เรื่องของความรัก แต่เป็นการนอกใจ ซึ่งสะท้อนชีวิตของคนในโลกวัตถุนิยม เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะแสดงถึงความสับสน และตัดสินใจไม่ได้ของพอล ใน Limbo มีลักษณะของการซ่อนบมปัญหา แต่ไม่ได้ ใช้ในแง่สร้างความตื่นเต้นความใคร่รู้เรื่อง แต่เป็นการเปิดเผยความจริง เกี่ยวกับสังคมอย่างละเอียดถี่ถ้วน และเชิงซ้ำ อันแสดงถึงความเจ็บปวด ทรมาณใจของมาร์ติน บทของโอดาภรรยาของเขา มีเพียงในตอนต้นของเรื่อง เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเขากับนั้นมีเนื้อแสดงถึงภาพสังคม เช่นเดียวกับ Fahrenheit 451 มีเนื้อเรื่องที่น้อยมาก และเป็นเหตุการณ์ในระยะเวลา อันสั้น ไม่มีโครงสร้างรองหรือการสร้างบมปัญหาใดๆ บทของการไล่ล่า การ ต่อสู้ในเรื่องไม่ใช่การสร้าง ความสนุกสนานความตื่นเต้น แต่เน้นความทุกข์ ทรมาณและน่าสยดสยอง บทของมอนแทกและแคลริสภรรยาของเขาแสดงถึง ความซัดซา เป็นความสัมพันธ์ที่ว่างเปล่า ส่วนความสัมพันธ์ของมอนแทกกับ แคลริสเป็นเพียงมิตรภาพไม่ใช่เรื่องรัก

การจบเรื่องของนิยายเหล่านี้ ส่วนใหญ่ยังคงจบลงด้วยความหวัง เช่น Limbo นั้นจบลงด้วยความนิศาของอารยธรรมและหวังว่าอนาคตจะดีขึ้นด้วยกลุ่มต่อต้านโพรส ใน The Status Civilization จบลงด้วยการ ปฏิรูปสังคมให้คืนสู่สภาพสมดุล หลายเรื่องแสดงถึงความนิศาเสื่อมโทรม ของสังคมแบบเก่า แต่มีคนกลุ่มหนึ่งที่หนีไปจากสังคมนั้นได้ ที่จะเป็นความหวัง ที่เหลืออยู่ เช่น The Space Merchants, The Joy Makers, Fahrenheit 451, The Caves of Steel และ The Naked Sun

แต่นิยายส่วนหนึ่งที่จบเรื่องลงด้วยความสิ้นหวังในอนาคต เช่น Player Piano จบลงด้วยการปฏิวัติที่ล้มเหลว The Syndic ตีวละคร พบว่าสังคมของตนต้องนิศาอย่างไร้ทางแก้

แต่โดยสรุปแล้ว แนวโน้มของนิยายวิทยาศาสตร์ดีสโทเปียในยุคนี้ ยังคงเปี่ยมด้วยความหวังอยู่

แก่นเรื่อง

นิยายดีสโทเปียของยุคนี้ได้แสดงภาพสังคมอันไม่พึงปรารถนาไว้ อย่างหลากหลาย อันเป็นการแสดงแนวความคิดของนักเขียนเกี่ยวกับชีวิตของ มนุษย์ในปัจจุบันและแนวโน้มที่มนุษย์จะก้าวไป ว่าเต็มไปด้วยความสับสน

เปลี่ยนแปลงและไร้ความมั่นคง สิ่งเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทอย่างสูงในชีวิตประจำวัน สังคมเมืองอันเร่งรีบ การค้าเสรี สังคมวัตถุนิยมที่เงินตราคือสิ่งสำคัญสูงสุด ล้วนแล้วแต่มีปัญหาแทรกอยู่ภายในทั้งสิ้น แก่นเรื่องของนิยายดีสโทเปียจึงเป็นภาพของสังคมและชีวิตที่นักเขียนนำมาวิพากษ์วิจารณ์ และเตือนให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงปัญหาในสังคมนั้นเอง

พลังอำนาจทั้งสองด้านของวิทยาศาสตร์

พลังอำนาจทั้งสองด้านคือคุณและโทษของวิทยาศาสตร์ นับได้ว่าเป็นแก่นเรื่องที่เก่าแก่ที่สุดของนิยายวิทยาศาสตร์ แต่ยังคงเป็นแนวความคิดที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในนิยายดีสโทเปียของยุคนี้ นักเขียนให้ภาพสังคมอนาคตที่เกิดจากการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์และสังคม นิยายเหล่านี้ได้ชี้ถึงคุณอนันต์และโทษมหันต์ของวิทยาศาสตร์ว่าเป็นพลังอำนาจที่มนุษย์ต้องใช้อย่างมีวิจรรณญาณและระมัดระวัง เพราะถ้านำมาใช้อย่างไม่รอบคอบ ย่อมก่อให้เกิดผลร้ายและถ้านำมาใช้ในทางที่ผิดย่อมหมายถึงความพินาศ

ใน *Player Piano*, *Limbo*, *The Joy Makers* ล้วนกล่าวถึงมนุษย์ให้คอมพิวเตอร์ตัดสินใจแทนตน ซึ่งนำมาซึ่งความทุกข์ในสังคมและความสูญสลาย เรื่องเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ได้มอบภาระทั้งปวงแก่คอมพิวเตอร์อย่างโง่เขลา ต่างเชื่อมั่นในพลังอำนาจของมันว่ามันมีวิจรรณญาณ แต่ตัดสินใจได้ถูกต้องกว่ามนุษย์ และยอมเชื่อในคำสั่งของมันโดยไม่มีข้อโต้แย้ง มนุษย์ได้กลายเป็นเครื่องจักรที่มีอำนาจเช่น พระเป็นเจ้าผู้กำหนดชะตาตามมนุษย์ ทั้งสามเรื่องได้ชี้ให้เห็นว่าคอมพิวเตอร์หรือวิทยาการนั้น ได้กลายเป็นพระเจ้าของคนยุคใหม่ แต่มันยอมให้ได้เพียงวัตถุหรือตัดสินใจอย่างเขินชา ไม่อาจสร้างความมั่นคงในจิตใจมนุษย์ ซ้ำที่แห่งบราซบูห์ใน *Player Piano* ได้ขนานนามคอมพิวเตอร์ว่าเป็นบงกช หรือรูปปั้นดินเหนียวที่ไม่อาจช่วยให้มนุษย์รอดพ้นทางจิตวิญญาณได้

นอกจากนี้ นักเขียนยังชี้ให้เห็นวิทยาการที่มนุษย์พัฒนาขึ้นอย่างปราศจากความยั้งคิด เช่น แขนขาจักรกลของสังคมอิมม็อบใน *Limbo* ความรู้ทางหุ่นยนต์และการสื่อสารของชาวโซลาเรียใน *The Naked Sun* หรือวิทยาการทางฮีโดนิคส์ใน *The Joy Makers* สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่มิประโยชน์ แต่มนุษย์กลับนำมาใช้อย่างไร้ขอบเขต และก่อให้เกิดความพินาศอย่างใหญ่หลวงตามมา

ด้านมืดของวิทยาการที่ถูกเน้นจนชัดเจนคือ เมื่อรัฐนำเทคโนโลยี

มาใช้ในการควบคุมประชาชนให้อยู่ภายใต้อำนาจเช่น สื่อมวลชนใน Fahrenheit 451 การปรับสภาพจิตใน The Status Civilization รวมทั้งการที่มนุษย์นำวิทยาการมาใช้ในการทำลายล้าง ในการสงคราม เพื่อความเป็นใหญ่ของตนเช่นกลุ่มชนที่พัฒนายานรบสมอบกลเพื่อครองจักรกลใน The Naked Sun กลุ่มรัฐบาลทหารใน The Syndic สงครามโลกครั้งที่สามที่ทำลายอารยธรรมของมนุษย์ใน Limbo

เรื่องที่กำลังถกเถียงถึงด้านมืดของวิทยาการอย่างใกล้เคียงความจริงที่สุดคือ The Space Merchants ที่ความก้าวหน้าของวิทยาการที่ใช้ในการค้าก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม ปัญหามลภาวะและสมดุลย์ธรรมชาติถูกทำลายจนไร้ทางแก้

แต่อย่างไรก็ตาม นิยายดีสโทเปียเหล่านี้ไม่ได้แสดงความคิดในเชิงต่อต้านเทคโนโลยี ส่วนใหญ่จะชี้ให้เห็นพลังทั้งสองด้านของวิทยาศาสตร์ แม้จะกล่าวถึงผลเสียของมันแต่ก็กล่าวถึงด้านดีควบคู่กันไปด้วย แต่แสดงว่าความคิดของเทคโนโลยีอาจถูกเบี่ยงเบนได้เสมอเช่นระบบอีโคโนิกส์ ใน The Joy Makers เป็นสิ่งที่ตั้งถามถ้ามนุษย์ใช้มันในขอบเขตที่พอเหมาะ ระบบอัตโนมัติใน Player Piano สามารถใช้ผลิตสินค้าได้รวดเร็วและทุ่นแรงงานมนุษย์ ถ้ามนุษย์ไม่มอบภาระทั้งหมดให้มัน หรือชนชาติเทียมใน Limbo เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ ใน The Space Merchants และ The Joy Makers ต่างแสดงสังคมที่พินาศเพราะการนำวิทยาศาสตร์ แต่ด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์นั่นเองที่พามนุษย์หนีไปสู่โลกใหม่และสร้างสังคมชั้นใหม่อย่างระมัดระวัง

นักเขียนที่แสดงถึงพลังทั้งสองด้านของวิทยาศาสตร์ออกมาชัดเจนที่สุดคือ ไอแซค อสิมอฟ ใน The Caves of Steel และ The Naked Sun สิ่งที่ตัวละครค้นพบคือโลกที่ปฏิเสชวิทยาการย่อมพินาศได้เท่ากับโลกที่ยอมรับวิทยาการอย่างไร้ขอบเขต เขาได้เสนอวัฒนธรรมซี/พี อันคือการสร้างความสมดุลย์ และสอดคล้องระหว่างมนุษย์และวิทยาการ

นิยายดีสโทเปียของยุคนี้ได้แสดงถึงพลังทั้งสองด้านของวิทยาศาสตร์ว่าจะนำทั้งความสุขและความทุกข์มาสู่มนุษย์ อนาคตและชะตากรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับมนุษย์นั่นเองว่าจะเลือกใช้วิทยาศาสตร์ไปในด้านใด ทางเลือกที่ดีที่สุดคือการใช้วิทยาการอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง มนุษย์ผู้สามารถใช้วิทยาการในทางสร้างสรรค์ และสร้างสมดุลย์ให้กับชีวิตและสังคม คือผู้ที่อยู่รอดได้ต่อไปอย่างมั่นคงในอนาคต

ความสุขของมนุษย์

นักเขียนนิยายดิสโทเปียของยุคนี้มักตั้งคำถามเกี่ยวกับความสุขของมนุษย์ นิยายดิสโทเปียคือการแสดงภาพสังคมอันไม่พึงปรารถนาและนำความทุกข์มาสู่มนุษย์ จึงเกี่ยวข้องกับความคิดนี้โดยตรง นิยายในยุคนี้หลายเรื่องแสดงภาพสังคมอันเป็นทุกข์อย่างตรงตัว เช่น สังคมอาชญากรบนโซลาเรียใน The Status Civilization สังคมของรัฐบาลใน The Syndic อันเป็นรัฐเผด็จการทหารอันวุ่นวาย ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก หรือสังคมของมือเบเทอริทอว์ในเรื่องเดียวกันที่เป็นรัฐอนาธิปไตยที่ปกครองประชาชน เช่น นายต่อทาส หรือสังคมอเมริกันใน The Space Merchants ที่ประสบภาวะประชากรล้นโลกและความขาดแคลน ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนมีชีวิตอย่างยากลำบาก หรือสังคมในนครใต้ดินใน The Caves of Steel ที่อยู่ด้วยระบบคอมมูน การปันส่วน ไร้ความเป็นส่วนตัว ทั้งหมดนี้จึงเป็นการพรรณนาชีวิตอันเป็นทุกข์และไม่พึงปรารถนา และเป็นการเตือนภัยไม่ให้มนุษย์ก้าวไปสู่สภาพเช่นนั้น

แต่มีนิยายดิสโทเปียของยุคนี้หลายเรื่องที่แสดงภาพสังคมแห่งความสุข แต่กลับไม่ใช่ความสุขที่แท้จริงและบางครั้ง คือความสุขอันน่าสะพึงกลัว ในทำนองเดียวกับ The Machine Stops และ Brave New World โลกดิสโทเปียแห่งความสุขได้แก่ สังคมใน The Joy Makers สังคมโลกใน The Status Civilization สังคมอเมริกันใน Player Piano สังคมบนดาวโซลาเรียใน The Naked Sun และสังคมซันดิกใน The Syndic ความสุขที่มนุษย์ได้รับไม่ใช่ความสุขที่ถูกต้องและพอเพียง แต่เป็นความสุขในด้านใดด้านหนึ่งที่ขาดสมดุลย์ และก่อให้เกิดผลเสียหรือความทุกข์ตามมา

เรื่องที่แสดงถึงปัญหานี้โดยชัดเจนที่สุดคือ The Joy Makers นักเขียนตั้งคำถามว่าความสุขที่มนุษย์ต้องการนั้นควรมีขอบเขตเพียงใด ในภาคแรกเรื่องแสดงถึงตัวละครที่ประสบความสำเร็จในชีวิต แต่กลับไม่มีความสุขที่แท้จริง ในภาค 2 รัฐได้พยายามสร้างความสุขให้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ยาเสนต์คิดหรือผ่าตัดสมอง และในภาค 3 คอมพิวเตอร์ได้ตีความว่าความสุขของมนุษย์คือไม่มีความทุกข์ใดๆ ซึ่งคือความตาย The Joy Makers ได้ชี้ให้เห็นว่าความสุขนั้นคือเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกเฉพาะบุคคล ไม่มีใครจะเกณฑ์ความสุขให้ใครได้ ความสุขและความทุกข์เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันกับมนุษย์ สิ่งที่มนุษย์ควรทำให้ได้คือ การสร้างความสุขที่สมดุลย์ให้เกิดขึ้น

ใน Player Piano, Fahrenheit 451 และ The Status Civilization ได้แสดงภาพชีวิตในสังคมมวลที่เท่าเทียมกันด้วยวัตถุ เครื่อง

อำนาจความสะดวก ชีวิตตามมาตรฐาน แต่ประชาชนกลับไม่มีศักดิ์ศรี คุณค่า และทางเลือกของตนเอง ทุกคนเป็นเสมือนสัตว์เลี้ยงที่รัฐเลี้ยงดูอย่างดีแต่ก็กั๊กไว้อย่างแน่นหนา ประชาชนหลอกตนเองว่ามีความสุขแต่ภายในทุกข์ทรมาน เรื่องเหล่านี้คือการแสดงให้เห็นว่าความสุขทางกายและทางใจของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และสรุปว่าความสุขทางกายนั้นไม่สำคัญเท่าความสุขในจิตใจที่เป็นอิสระมีคุณค่าและทางเลือก

ส่วน The Naked Sun ได้แสดงถึงสังคมแห่งวิทยาการที่มนุษย์เป็นราชาในอาณาจักรของตนเอง มีหุ่นยนต์เป็นทาสผู้ซื่อสัตย์ แต่มนุษย์กลับอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่มีความรัก ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์คือ การรวมเป็นหมู่เหล่า ใน The Syndic ได้ให้ภาพสังคมที่ทุกคนมีเสรีในการหาความสุข โดยไม่มีกฎเกณฑ์หลักศีลธรรมจรรยาใดๆ แต่ประชาชนกลับหมกมุ่นกับสิ่งเหล่านี้จนกลายเป็นสังคมที่ไร้คุณค่า อ่อนแอและขาดสำนึกของความเป็นชาติ ซึ่งคือความสุขที่ว่างเปล่า แต่ขาดความมั่นคงทางจิตใจนั่นเอง

นิยายดิสโทเปียเหล่านี้มักแสดงภาพสังคม 2 แบบเปรียบเทียบกัน ซึ่งไม่มีด้านใดสมบูรณ์เพียบพร้อมเช่น Limbo ให้ภาพเกาะแมนดิงกิส์สุขสงบแต่อ่อนแอไร้ความก้าวหน้า กับสังคมอิมมอบที่เต็มไปด้วยมนุษย์ที่มีแขนขาจักรกล แต่มนุษย์แยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยว หรือสังคมเผด็จการทหารของรัฐบาล และมีอบเทรทอรี่อันกดขี่ กับสังคมอันสุขสบายแต่ไร้ค่าของชาวซันดิกใน The Syndic ภาพโลกสองแบบที่เปรียบเทียบกันคือการชี้ให้เห็นว่าหนทางที่ถูกต้องคือทางสายกลาง และความสุขที่แท้คือความสมดุลย์ของชีวิต

แนวคิดเหล่านี้ได้สะท้อนภาพความจริงในสังคมวัตถุนิยมที่ทุกคนไขว่คว้าหาวัตถุเพื่อแสดงสถานะและความสำเร็จของตน สังคมอเมริกันคือสังคมอันร่ำรวยอุดมสมบูรณ์เหลือกินเหลือใช้ แต่นักเขียนเหล่านี้ได้ตั้งคำถามว่าสิ่งที่สังคมเป็นอยู่และทิศทางที่สังคมดำเนินไปนั้นเป็นความสุขที่แท้จริงแค่ไหน สังคมยังคงมีคนยากจนผู้ด้อยโอกาสในสังคม ในขณะที่สังคมส่วนรวมมั่งคั่งมหาศาล ชีวิตอันมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ แต่ไม่มีเวลาให้กัน ชีวิตทั้งสงบสุขและเท่าเทียมแต่ไม่มีผู้ใดกล้าที่จะคิดหรือทำในสิ่งที่แตกต่างจากผู้อื่น ชีวิตที่สูญสิ้นศรัทธาในศาสนา สังคมที่มนุษย์สนใจแต่เพียงเรื่องของตนเองและขาดความเป็นหมู่เหล่า ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นภาพชีวิตของสังคมอเมริกันในขณะนั้น นักเขียนได้ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของความสุขเหล่านี้ และชี้ทางออกที่ดีที่สุดคือการสร้างความสุขดุลย์ในชีวิต เช่นความสุขทางโลกและทางวิญญาณ ความสุขทางวัตถุและความสุขทางจิตใจ ความสุขในการเป็นหมู่คณะและความสุขในเอกลักษณ์เฉพาะตน

การสูญเสียธรรมชาติของความเป็นมนุษย์

แนวคิดหลักอีกประการหนึ่งของนิยายดีส์โทเปีย คือแนวคิดเกี่ยวกับการสูญเสียธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ นิยายเหล่านี้เสนอภาพโลกในอนาคตที่วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นว่าลักษณะพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ถ้าสูญเสียไปย่อมมีผลลบต่อมนุษย์อย่างใหญ่หลวง และมนุษย์จะไม่ใช้มนุษย์อีกต่อไป เช่นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ อารมณ์ ความรู้สึก ความรัก การก่อตั้งครอบครัว การเลี้ยงดูบุตร อิสรภาพและทางเลือกของมนุษย์ รวมทั้งบุคลิกลักษณะของตนเอง เป็นต้น

นิยายดีส์โทเปียของยุคนี้ที่แสดงภาพชีวิตมนุษย์ที่บิดเบือนไปอย่างเด่นชัดที่สุดคือ The Naked Sun ลังคมโซลาเรียมีวัฒนธรรมความเป็นส่วนตัวอย่างเคร่งครัด มนุษย์ต้องติดต่อกันด้วยภาพ 3 มิติ ไม่มีการพบกันเฉพาะหน้า การแต่งงานการอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งน่าขยะแขยงจนต้องคิดวิธีผสมพันธุ์นอกร่างกาย เด็กที่เกิดใหม่ถูกเลี้ยงดูโดยรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ อารมณ์ ความรู้สึกการเกื้อกูลช่วยเหลือกันสูญสิ้นไป ไม่มีความรักของสามีภรรยา บิดามารดาต่อบุตรซึ่งคือภาพชยายของมนุษย์ปัจจุบันที่ทุกคนมีชีวิตอยู่อย่าง 'ตัวใครตัวมัน' นั้นเอง

เช่นเดียวกัน ชาวโลกใน The Caves of Steel ได้ตัดขาดจากโลกธรรมชาติภายนอกจนเกิดความหวาดกลัวที่โล่งและไม่อาจทนต่ออากาศเปิด และการอยู่คนเดียวได้อีกต่อไปจนธรรมชาติการต่อสู้ชีวิตการบุกเบิกค้นคว้าของมนุษย์ได้สูญหายไปด้วย ซึ่งคือภาพชยายของมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสังคมเมืองจนห่างเหินจากโลกภายนอก

เรื่องที่แสดงภาพความสูญเสียความเป็นมนุษย์ได้อย่างชัดเจนอีกเรื่องหนึ่งคือ Limbo มนุษย์ได้อาสาสมัครตัดแขนขาตนเองออกเพื่อใส่แขนขาเทียมเพื่อความสงบในสังคม มนุษย์เหลือเพียงร่างที่ไร้แขนขา โดยมีแขนขาเทียมเป็นเครื่องบอกสถานและภาคภูมิใจของตนคือชีวิตที่สมบูรณ์สูงสุด รวมทั้งผู้หญิงกลายเป็นผู้นำในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง เรื่องได้แสดงความโง่เขลาที่มนุษย์ตกเป็นเหยื่อของความเชื่อทางการเมืองจนทำลายความเป็นมนุษย์ของตัวเอง

ใน The Joy Makers ภาค 2, The Status Civilization, Player Piano และ Fahrenheit 451 ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก แต่ภาพของสังคมมวลอันคล้ายคลึง ไม่มีความแตกต่าง ทุกคนมีความสุขที่จะไม่ใช้ความคิด ไม่ต้องทำงานแต่หาความบันเทิงใส่ตัว คือมนุษย์ที่ตกอยู่ในอำนาจของรัฐ ไร้อิสระและหนทาง

เลือก ธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเป็นตัวของตัวเอง ที่จะสร้างคุณค่าและภาคภูมิใจในตัวเองได้สูญหายไป ซึ่งคือภาพสะท้อนของชีวิตในวัฒนธรรมชนชั้นกลาง ในยุคนั้นที่ทุกคนพยายามทำตัวคล้ายตามกัน เพื่อให้ เข้ากับคนอื่นในสังคมได้นั่นเอง

นิยายดีส์โทเปียของยุคนี้มักมีเนื้อหาเกี่ยวกับการหวนระลอกถึงอดีตที่ ธรรมชาติของมนุษย์ยังดำรงอยู่ ตัวละครปรารถนาที่จะมีชีวิต เช่น ในคนอดีต เช่นพอล ใน Player Piano ต้องการกลับไปใช้ชีวิตแบบชาวไร่ที่สุขสงบ ใน Fahrenheit 451 ตัวละครระลอกถึงชีวิตที่ทุกคนมีความสุขสงบมีชีวิตที่ไม่ รีบเร่ง ได้รวมกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ใน The Caves of Steel พวกนิคมยุคกลางต้องการกลับไปมีชีวิตตามธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง นั่น คือการเน้นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในอดีตนั่นเอง

แก่น เรื่องนี้คือการสะท้อนภาพสังคมปัจจุบัน ที่วิถีชีวิตของมนุษย์ เปลี่ยนแปลงจากเดิมอย่างรวดเร็ว มนุษย์ในปัจจุบันห่างเหินจากธรรมชาติ มากขึ้นทุกขณะ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เช่นครอบครัว เพื่อนบ้านอย่างสนิท สนมได้หายไป โลกธุรกิจและสังคมวัตถุนิยมทำให้มนุษย์เห็นแก่ตัวและคำนึงถึง ผู้อื่นน้อยลง ความเร่งรีบในชีวิตประจำวันทำให้มนุษย์มีเวลาให้คนรอบตัวน้อย ลงจนขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังเป็นการชี้ว่าเทคโนโลยี สามารถก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงต่อสังคมมนุษย์ นิยาย ดีส์โทเปียเหล่านี้จึงเป็นการกระตุ้นให้มนุษย์ปัจจุบันมองสังคมของตนอย่างรอบ คอบว่าวิถีชีวิตปัจจุบันของเขาทำให้ธรรมชาติอันดีงามของมนุษย์สูญเสีไปหรือ ไม่ และเตือนให้มนุษย์รักษาสິงเหล่านี้ไว้เพื่อชีวิตที่มีคุณค่าและความสุขของ เขาเอง

การรักษาความเป็นปัจเจกชนของมนุษย์

แก่น เรื่องที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของนิยายดีส์โทเปีย คือแก่น เรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ผู้พยายามรักษาความเป็นปัจเจกชนของตนในขณะที่รัฐ พยายามทำให้เขาอยู่ในกรอบที่รัฐกำหนดให้ แนวคิดนี้จะเห็นได้ในนิยาย ดีส์โทเปียของยุคนี้ ผ่านทางบทบาทของกลุ่มใต้ดิน การต่อต้านของตัวละคร เอกต่อรัฐ การหนีจากสังคมหรือการปฏิบัติต่อสังคมดีส์โทเปีย

ใน Player Piano, Fahrenheit 451, The Status Civilization และ The Joy Makers ล้วนให้ภาพรัฐเผด็จการที่กำหนด ความเป็นอยู่มาตรฐานให้ประชาชน เป็นสังคมมวลที่เท่าเทียมและคล้ายตาม กัน รัฐได้ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อจำกัดพฤติกรรมหรือความคิดใดๆ ที่เป็นอันตราย ต่อรัฐ เช่นการใช้กำลังทหาร การชักนำให้ประชาชนหมกมุ่นกับความบันเทิง

การใช้สื่อสารมวลชนปลูกฝังความคิดตามที่รัฐต้องการ ไปจนถึงการปรับสภาวะจิตของประชาชน แต่มีผู้ที่ไม่ยอมอยู่ใต้กฎเกณฑ์เหล่านี้และลุกขึ้นต่อต้านระบบ ในทั้ง 4 เรื่องต่างมีบทบาทของกลุ่มใต้ดินที่มีบทบาทแตกต่างกันไป เช่นใน Player Piano พวกเขาได้ก่อการปฏิวัติโดยไม่หวังที่จะชนะแต่เพื่อแสดงศักดิ์ศรีของมนุษย์ ใน Fahrenheit 451 และ The Joy Makers ตัวละครได้พยายามที่จะต่อสู้กับรัฐ แต่พบว่าไม่มีทางสำเร็จ เขาจึงร่วมกับกลุ่มใต้ดินหนีไปจากสังคม ส่วนใน The Status Civilization ตัวละครและกลุ่มใต้ดินได้กลับมาปฏิรูปสังคมของตนได้สำเร็จ

ใน The Space Merchants ไม่ใช่บทบาทของรัฐผู้กดขี่ประชาชนโดยตรง แต่เป็นอิทธิพลของธุรกิจอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดความเสื่อมทรามในสังคม ตัวละครเอกและกลุ่มใต้ดินไม่ยอมอยู่ใต้ระบบ เขาจึงเดินทางไปสู่ดินแดนอื่น

ใน Limbo รัฐได้ใช้การโฆษณาชวนเชื่อทำให้ประชาชนส่วนใหญ่หลงเชื่อในหลักการทำให้พวกเขาอาสาสมัครยอมตัดแขนขาตนเอง แต่มีกลุ่มชนส่วนหนึ่งเห็นว่ามันเป็นความผิดพลาดและไม่ยอมตาม แม้ไม่มีบทบาทของการบีบบังคับจากรัฐหรือการต่อต้านของพวกนี้ แต่ได้แสดงถึงความมีทางเลือกของตนเอง ไม่ยอมทำตามสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์

นิยายเหล่านี้จึงเป็นภาพสะท้อนของสังคมอันคล้อยตามกัน มีวิถีชีวิต ความคิดอ่านไม่แตกต่างกัน คนเหล่านี้หวาดกลัวที่จะแตกต่างจากคนอื่นเพื่อความก้าวหน้าของตนและป้องกันปัญหาทางการเมือง ก่อให้เกิดความเงิบงั้นในสังคม ทำให้คุณค่าของความเป็นปัจเจกชน การมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นของคนอเมริกันจางหายไป นักเขียนได้ชี้ว่าการยอมตามสังคม การหวาดกลัวอำนาจของรัฐนั้น คือการทำลายคุณค่าของตนเอง และทำให้ระบบสังคมการปกครองก้าวไปในทางที่ผิด ควรที่คนในสังคมจะมองสังคมและวิถีชีวิตของตนอย่างมีวิจารณญาณ อย่าทำตามสังคมโดยไม่ยั้งคิด และกล้าที่จะต่อต้านในสิ่งผิดอย่างไม่กลัวเกรง เพื่อทำให้สังคมเป็นสังคมเสรีที่แท้จริง

นอกจากนี้ นักเขียนยังชี้ให้คนในสังคมตระหนักว่า เขากำลังตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือกระแสความคิดใดๆ โดยไม่รู้ตัวหรือไม่ ไม่ว่าจะ เป็นสังคมมวลชน อิทธิพลของวัฒนธรรมมวลชน อำนาจของสื่อสารมวลชนและการโฆษณาที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อทางความคิด และสูญเสียเอกลักษณ์เฉพาะตนไป

ความอยู่ดีธรรมในสังคม

นิยายดีสโทเปียในยุคนี้มักแสดงให้เห็นว่าสังคมไม่ควรปล่อยให้

ความอยู่ดีธรรมในสังคม ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาชนชั้น ความไม่เท่าเทียม การจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนบางกลุ่ม นิยายเหล่านี้มักเสนอภาพของชนชั้นที่ชนชั้นล่างหรือผู้ด้อยโอกาสต้องตกเป็นเหยื่อของผู้มีอำนาจเหนือและทนทุกข์กับชีวิต

ภาพของชนชั้นในสังคม ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการที่ชนในชั้นล่างที่ตกเป็นเหยื่อของระบบ เช่นใน Player Piano ประชาชนต้องทนทุกข์กับระบบที่อภิสิทธิ์ชนกำหนดขึ้น ใน The Space Merchants ผู้บริโภคทั้งหลายตกเป็นเหยื่อของระบบธุรกิจและการโฆษณา ใน The Syndic ผู้ที่ยึดมั่นในจริยธรรมและคนยากจนต่างมีชีวิตที่เป็นทุกข์จากระบบการปกครองที่สมาชิกของชนดึกกำหนดขึ้น

เรื่อง Limbo กล่าวถึงความอยู่ดีธรรมในสังคมอย่างชัดเจน สังคมอิมมอบเป็นสังคมที่คนผิวดำไม่มีสิทธิเสียงใดๆ แม้กฎหมายจะกำหนดว่าพวกเขา มีสิทธิเท่าเทียมกับคนผิวขาว

แก่นเรื่องนี้คือการกระตุ้นให้คนอเมริกันตระหนักว่าแม้ชาติของตนจะวางหลักการถึงความเท่าเทียม แต่ระบบเศรษฐกิจสังคมได้ก่อให้เกิดชนชั้นขึ้นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ความแตกต่างระหว่างคนรวยและคนจนที่เพิ่มมากขึ้นทุกขณะ จำนวนของคนยากไร้ที่เพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่ยากแก่การแก้ไข และคนผิวดำยังคงเป็นประชาชนชั้นสองที่ไร้สิทธิเสียงและถูกกดขี่ข่มเหง แม้กระทั่งผู้หญิงยังคงเป็นเพศที่ถูกจำกัดบทบาท นักเขียนเหล่านี้จึงเรียกร้องให้แก้ไขความอยู่ดีธรรมความไม่เท่าเทียมเหล่านี้ เพื่อให้สังคมกลายเป็นสังคมที่เท่าเทียมโดยแท้จริง

การสูญเสียความเชื่อมั่นในระบบและสถาบันในสังคม

นิยายอเมริกันในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มักแสดงความสูญเสียศรัทธา ความเชื่อมั่นในระบบและสถาบันในสังคม นิยายดิสโทเปียของยุคนี้ได้แสดงความคิดนี้ออกมาเช่นเดียวกัน สังคมดิสโทเปียในเรื่องต่างๆ บ่งถึงความผิดพลาดทางการเมืองที่รัฐกลายเป็นรัฐเผด็จการที่ควบคุมความคิดประชาชน ซึ่งสะท้อนยุคสมัยของแมคคาร์ธีที่เป็นความมัวหมองครั้งสำคัญของรัฐบาลสหรัฐ หรือภาพของรัฐที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทในวงรัฐบาลและแสวงหาผลประโยชน์ แสดงถึงความไม่มั่นใจในรัฐบาลว่าเป็นเครื่องมือของพ่อค้าออกมาอย่างตรงตัว ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีได้ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม และนักธุรกิจที่หวังผลกำไรเกินควรและเอาเปรียบผู้บริโภค การอุตสาหกรรมที่ไร้อุดมการณ์ทำลายสมดุลธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม คือ

การแสดงด้านลบของระบบเศรษฐกิจเสรีออกมานั้นเอง นอกจากนั้นยังแสดงความเกลียดชังในระบบสังคมนิยม การผลิตแบบมวลและวัฒนธรรมมวลอันเป็นรูปแบบสังคมของยุค ความหวาดระแวงสื่อมวลชนและการโฆษณาว่าเป็นเครื่องมือของรัฐและนักธุรกิจ การชี้ให้เห็นวัฒนธรรมวัยรุ่นที่มีเสรีภาพทางเพศอย่างไร้ขอบเขต แสดงถึงหลักจริยธรรมที่เคยยึดถือได้เสื่อมทรามไป นิยายดีสโทเปียได้แสดงถึงความสูญเสียศรัทธาและความเชื่อมั่นในระบบและสถาบันในสังคมอเมริกันที่เพิ่มมากขึ้นทุกขณะ นักเขียนได้ชี้ถึงข้อบกพร่องในระบบและหลายเรื่องได้แสดงความสูญเสียความหวังที่จะแก้ไขให้ดีขึ้น

ตัวละคร

บทบาทของตัวละครในนิยายดีสโทเปียยุคนี้มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มผลงานของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะและในกลุ่มผลงานของนักเขียนในแนวหลัก เนื่องจากนิยายในกลุ่มของนักเขียนในแนวหลักมีเนื้อหาค่อนข้างสมจริง เรื่องราวของตัวละครจึงมีการเจาะลึกและให้เห็นพัฒนาการในตัวละครอย่างชัดเจน และเนื้อเรื่องไม่มีส่วนของการผจญภัยและเรื่องรัก ทำให้ตัวละครไม่มีพฤติกรรมเชิงพระเอก นางเอกหรือผู้ร้าย แต่นิยายในกลุ่มของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ เนื้อหาจะมีลักษณะโรแมนซ์อย่างเห็นได้ชัด เรื่องราวจะเน้นบทบาทของตัวละครในเชิงผจญภัยและเรื่องรัก แม้ตัวละครจะไม่ถึงกับต้นเหิน แต่ไม่มีการเจาะลึกหรือเน้นพัฒนาการในตัว เขา นักตัวละครในเรื่องมีลักษณะของพระเอก นางเอก ผู้ร้ายในเรื่องอย่างเด่นชัด ตัวละครเอกมีลักษณะวีรบุรุษเอกชน ผู้มีเสน่ห์ เก่งกล้า สามารถเอาตัวรอดได้ในทุกสถานการณ์ แต่มีข้อบกพร่องคือ Fahrenheit 451 ซึ่งอยู่ในกลุ่มนิยายวิทยาศาสตร์ของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มนักเขียนในแนวหลัก แต่อย่างไรก็ตามเพราะเนื้อเรื่องที่มีลักษณะสูตรสำเร็จ ทำให้การสร้างตัวละครและบทบาทของตัวละครในทั้งสองกลุ่มยังมีลักษณะร่วมกันหลายอย่างเช่นกัน เช่นบทบาทในการเป็นผู้นำสังคมของตัวละครเอก

ตัวละครเอก

ตัวละครเอกในนิยายดีสโทเปียทั้ง 9 เรื่องนี้เป็นชาย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีสถานภาพสูงในสังคม เช่นอยู่ในกลุ่มอภิสิทธิ์ชนหรือเป็นเจ้าของกิจการของรัฐบาล ดังนั้นเมื่อเขาเห็นว่าระบบของสังคมที่ดำเนินอยู่นั้นผิดพลาด จึงมีผลกระทบท่อจิตใจของเขาอย่างรุนแรง เช่นพอล โพรซุสและ ดร.มาร์ติน ที่เป็นผู้ทำให้เกิดสังคมแบบใหม่ หรือมิตเชลล์ คอร์ทเนย์, กาย มอนแทก, มอร์แกน

นักฮิโตนิสต์ ทั้งสามคนเป็นเจ้าของหน้าทีของรัฐหรือสถาบันธุรกิจที่เคยร่วมมือทำในสิ่งที่ผิดมาก่อน หรืออิลจาห์ เบลีย์และชาร์ล ออร์ซิโนที่แม้ไม่ใช่ผู้เคยร่วมมือกับรัฐทำในสิ่งผิดพลาด แต่เขาเป็นผู้ที่เคยเชื่อมั่นศรัทธาในระบบของตน มีเพียงบทของวิล บาร์เรนท์และแมคเกรเกอร์เท่านั้นที่เป็นคนนอกผู้เรียนรู้ความจริงของสังคมลึกลับเพียงจึงไม่มีบทบาทเช่นนั้น

ตัวละครเอกเหล่านี้ส่วนใหญ่จะมีบทบาทในเชิง 'วีรบุรุษผู้ช่วยโลกให้ปลอดภัย' ซึ่งคือผู้ที่พยายามแก้ไขสังคมของตนให้ดีขึ้น หรือเป็นผู้กล้าได้แข็งต่อต้านระบบเดิมหรือเป็นผู้นำในการสร้างสังคมใหม่ที่ดีกว่าขึ้น เช่น พลผู้เข้าร่วมกับกลุ่มใต้ดินปฏิวัติสังคม, บาร์เรนท์ผู้เสี่ยงภัยกลับมายังโลกและสามารถทำให้โลกเข้าสู่สภาวะเดิมได้สำเร็จ หรือออร์ซิโนผู้พยายามเตือนภัยต่อสังคมของตน, หรือแมคเกรเกอร์ ผู้ทำลายคอมพิวเตอร์เคนซิลลงได้สำเร็จ, หรือมิตเชลล์ คอร์ทเนย์ผู้ใช้อำนาจของตนช่วยให้พวกคอนซีล่อนหนีไปสู่อวกาศ

ใน Limbo, Player Piano และ Fahrenheit 451 บทบาทของตัวละครเอกทั้งสามไม่ได้ถูกเสนอในลักษณะวีรบุรุษ แต่นำเสนออย่างสมจริงถึงภาวะความเจ็บปวด สับสนหรือความพ่ายแพ้ภายในจิตใจของตัวละคร พลเมื่อรู้ว่าตนมีส่วนในระบบอันผิดพลาด เขาคิดที่จะหนีไปโดยไม่รับผิดชอบ แต่สถานการณ์ผลักดันให้เขากลับมาเกี่ยวข้องอีก ทั้งความคิดในการปฏิวัติยังเป็นความคิดในเชิงอุดมคติที่ไม่มีวันเป็นจริง ดร.มาร์ติน คือผู้ที่ปฏิเสธระบบและหนีจากไป เมื่อเขากลับมา เขาพบว่าตนเองเป็นต้นเหตุของสังคมแบบใหม่ แต่เขาไม่ได้มีบทบาทที่จะแก้ไขสังคมให้ดีขึ้น เรื่องราวส่วนใหญ่มีเนื้อหาทางจิตวิเคราะห์ที่มาร์ตินวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมของตนอันมีจุดเริ่มจากวัยเด็ก ส่วนภยามอนแทก คือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ลี้ภัยในสิ่งที่เขากระทำ ชมขึ้นกับชีวิตของตนเองและชีวิตครอบครัว เขาหวาดหวั่นตลอดเวลาเมื่อเขาฝันถึง ในที่สุดเมื่อเขาเลือกที่จะต่อต้าน เขากลับไม่มีความมั่นคงพอที่จะทำให้แผนการนั้นสำเร็จได้ ทั้งหมดนี้ทำให้ตัวละครมีความลึก ทั้งสภาพความเป็นมา พื้นฐานทางจิตวิทยา ที่มาของพฤติกรรมของเขา ทำให้ตัวละครมีตัวตนเช่นคนสามัญธรรมดา

นอกจากนี้ พล, มาร์ติน, และมอนแทกมีบทบาทในเชิงผจญภัยอยู่น้อยหรือไม่มีเลย พลไม่มีบทบาทในการผจญภัย การปฏิบัติท้ายเรื่องไม่มีภาพของวีรกรรมหรือการต่อสู้ของเขาแต่อย่างใด มาร์ตินมีบทบาทในเชิงผจญภัยเพียงตอนเดียวเมื่อเขาถูกวิชีนุและนินสอบสวนเขา แต่เขาหนีรอดออกมาได้ด้วยไหวพริบ มอนแทกถูกไล่ล่าในตอนท้ายเรื่อง แต่เป็นภาพของการดิ้นรนเอาชีวิตรอดและความหวาดกลัวมากกว่าเป็นวีรกรรม

อีกประการหนึ่งในนิยายทั้งสามเรื่องนี้ไม่มีบทบาทของเรื่องรัก ทำให้ไม่มีบทบาทของตัวละครในลักษณะพระเอกนางเอก ส่วนของชีวิตครอบครัว ภรรยาหรือคนรักของตัวละครเอกเป็นการให้ภาพรายละเอียดของชีวิต หรือมีบทบาทในการเสนอความคิดของเรื่อง เช่นพอลและแอนิตาที่อยู่ด้วยกันด้วยความเคยชินและผลประโยชน์โดยไม่มีความรักต่อกัน มอนแทกกับมิลเดรีดภรรยาของเขามีแต่ความสัมพันธ์ที่จืดจางและเย็นชา ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างเขาและแคลริสเป็นความสัมพันธ์เช่นเพื่อน ส่วนมาร์ตินมีบทบาทของเขากับผู้หญิง 3 คนเปรียบเทียบกัน คือไอรีน ภรรยาเก่าผู้เย็นชาและไม่มีความรักต่อกัน นีนมีสัมพันธ์กับเขาเพื่อสืบความลับ และไอดา ภรรยาที่มีความผูกพันกับเขามากที่สุด

แต่ในกลุ่มของนิยายนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ ตัวละครเอกจะไม่มีควมลึกลับ แต่ไม่ถึงกับเป็นตัวละครที่แบนราบ ตัวละครเหล่านี้เป็นตัวละครที่มีความเป็นวีรบุรุษ มีลักษณะดังชุดแบบโรแมนติก มีบุคลิกลักษณะที่โดดเด่นและมีสีสัน เช่นมิตเชลล์ นักโฆษณาผู้มีชีวิตแบบวัตถุนิยม เห็นแก่ตัวเลือดเย็น แต่มีความรักจริงจึงต่อภรรยาของเขา แต่เขายังมีจิตสำนึกพอที่จะกลับตัวได้ในที่สุด ชาร์ล ออร์ซิงโน หม่อมเจ้าสำราญผู้มองโลกในแง่ดี และเคยชินกับอิสระในเรื่องเพศ วิล บาร์เรนท์เป็นอาชญากรผู้บริสุทธิ์ ผู้เกลียดชังการฆ่า แต่ต้องกลายเป็นนักสู้ผู้ทรหด เบลีย์ นักสืบชาวโลกผู้ริษยาเกลียดชังหุ่นยนต์และมีปมด้อยเกี่ยวกับสังคมของตน มอร์แกน นักฮิโตนิสต์ผู้ยึดมั่นในหลักการ แม้ตัวละครจะไม่ได้ถูกสร้างอย่างลึกซึ้งมีรายละเอียดมากมาย แต่ตัวละครเหล่านี้จะมีพัฒนาการทางความคิดของเขาอย่างเด่นชัด

ตัวละครเหล่านี้จะมีบทบาทมากในส่วนผจญภัยในแบบของวีรบุรุษผู้เก่งกล้า ผู้ฉลาดเฉลียวหรือมีไหวพริบสามารถเอาตัวรอดจากสถานการณ์ต่างๆ มักมีบทบาทซับซ้อนเกี่ยวข้องกับฝ่ายตรงข้ามในแบบของ 'พระเอกผู้ร้าย' ตัวละครมักมีบทบาทต่างๆ ตามรูปแบบของการผจญภัย เช่นการทำจารกรรม การถูกลอบสังหาร การต่อสู้กับศัตรู การหลบหนีจากการตามล่า เป็นต้น ตัวละครที่มีบทบาทในลักษณะวีรบุรุษผู้มีจิตที่เห็นได้ชัดเจนคือบาร์เรนท์ ผู้ต่อสู้กับภัยทุกรูปแบบในสนามประลอง ออร์ซิงโนสายลับจากจีนดิค ผู้เข้าไปทำจารกรรมในดินแดนของศัตรูและสามารถสังหารนาสนันผู้ชั่วร้ายลงได้ เป็นต้น ส่วนบทของเบลีย์ แม้มีบทในเชิงผจญภัยไม่มากนัก แต่ลักษณะสืบสวนในเรื่องแสดงถึงไหวพริบและความชาญฉลาดของเขา

นอกจากนี้ ตัวละครในกลุ่มนี้ยังมีบทบาทในเรื่องของความรักที่เป็นส่วนสำคัญของเรื่อง มีบทบาทในเชิงพระเอกนางเอก เช่นมิตเชลล์และแคธี่,

ออร์ซิโนกับลี นัลกาโร, บาร์เรนท์กับโมรา, มอร์แกนกับเบธ, แมคเกรเกอร์กับซูซาน เป็นต้น

ตัวละครหญิง

ตัวละครหญิงจะมีบทบาทไม่มากนักในนิยายดีสโทเปียเหล่านี้ เรื่องจะไม่เจาะลึกลงในความคิดความรู้สึกของเขอนัก แต่ส่วนใหญ่จะถูกสร้างให้มีบุคลิกลักษณะที่เด่นชัด เช่นเดียวกับตัวละครเอก บทบาทของตัวละครหญิงแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่มีลักษณะสมจริง และลักษณะของนางเอกในเรื่องโรแมนซ์

ตัวละครหญิงใน *Limbo*, *Player Piano* และ *Fahrenheit 451* เป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมอย่างสมจริง เป็นคนธรรมดา ไม่ได้มีบทบาทในลักษณะนางเอกของเรื่อง บทของเขอส่วนใหญ่จะเป็นบทภรรยาของตัวละครเอก ที่มีบทบาทนอกเหนือไปจากเรื่องรักระหว่างตัวละคร เช่นแอนิตาเป็นภรรยาผู้แต่งงานกับพอลเพื่อฐานะ ทำทุกอย่างเพื่อสนับสนุนเขา แต่ทรยศเขาเมื่อเขาตกต่ำ หรือมิลเดรีดภรรยาของมอนแทกผู้อยู่ในระบบและมีชีวิตอยู่ไปเพียงวันหนึ่งๆ เป็นภาพตรงข้ามกับแคลวิส เด็กสาวผู้ชักนำให้เขาตั้งคำถามเกี่ยวกับชีวิต หรือบทของผู้หญิงในชีวิตของมาร์ติน เช่นไอรีนผู้เป็นภรรยาสะทอนของแม่ของเขา ทำให้ทั้งคู่ต้องแยกทางกัน โอตาสาวพื้นเมืองผู้มีอารมณ์เพศเช่นคนธรรมดา แต่เป็นสิ่งผิดปรกติบนเกาะแมนดิงจิ หรือนิน จารชนสาวที่มาล้างความลับจากมาร์ติน

ตัวละครหญิงที่มีบทบาทในลักษณะของนางเอกแบบเรื่องโรแมนซ์คือนิยายในกลุ่มของนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ ที่มีเนื้อเรื่องของความรักของตัวละครเป็นโครงสร้างรองของเรื่อง มีบทรักของตัวละคร ความรักความผูกพัน ความเศร้าโศกจากความรัก เป็นต้น ตัวละครหญิงเหล่านี้มักเป็นหญิงสาวสวยผู้ชาญฉลาด มีบุคลิกลักษณะเด่นชัด เรื่องที่มีบทบาทของตัวละครหญิงมากคือ *The Space Merchants* คร.เนวินเป็นศัลยแพทย์ที่มีมนุษยธรรมที่ทำให้เธอชมชื่นกับพฤติกรรมของมิทเชลล์ และหย่าจากเขา ทั้งที่ทั้งคู่ยังรักกัน ใน *The Joy Makers* เบธเป็นเด็กสาวผู้ไม่พอใจระบบ เธอหลงรักมอร์แกนและช่วยเขาให้รอดพ้นจากการตามล่าของพวกเคาน์ซิล และซูซานเป็นเด็กสาวที่อาศัยอยู่โดดเดี่ยว เธอรักแมคเกรเกอร์เมื่อทั้งคู่ถูกแยกจากกันโดยเคาน์ซิลทำให้ทั้งคู่ทุกข์ทรมาน ใน *The Status Civilization* โมราเป็นสาวสวยลึกลับผู้ช่วยชีวิตบาร์เรนท์ครั้งแล้วครั้งเล่า นิยายดีสโทเปียกลุ่มนี้มักเน้นบทบาทของหญิงสาวเหล่านี้เป็นผู้มีจิตใจ

ละเอียดอ่อน ทำให้เธอมองคู่สังคมนั้นด้วยความพินิจวิเคราะห์ที่กว่าตัวละครเอก และเข้าใจความทุกข์และความผิดพลาดของสังคม เธอจะมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นเตือนชักนำให้ตัวละครเอกเปลี่ยนแปลงความคิดไปจากเดิม ตัวละครหญิงเหล่านี้จึงมักมีบทบาทเป็นหญิงสาวในกลุ่มใต้ดิน หรือเป็นผู้เห็นใจชนชั้นล่างซึ่งคือลักษณะเก่าแก่แบบหนึ่งของนิยายดีสโทเปีย เช่น ดร.เนวินเป็นคนในระดับหัวหน้าของกลุ่มคอนซิส ทำให้เธอวางแผนให้คอร์ทเนย์ไปใช้ชีวิตกับชนชั้นกรรมกรเบสเป็นหนึ่งในกลุ่มใต้ดินที่ต้องการอพยพไปจากโลกและเธอเป็นคนพามอร์แกนไปรวมกลุ่มกับพวกนี้ โมราใน The Status Civilization เป็นคนในระดับสูงของกลุ่มใต้ดินบนไอเมกาที่ต้องการช่วยให้ดาวไอเมกาพ้นจากความพินาศ บทของลีและแคลริส แม้จะไม่ใช่คนในกลุ่มใต้ดิน แต่ทั้งคู่เป็นผู้ทำให้ตัวละครเอกเข้าใจและมีสำนึกในสังคม ส่วนบทบาทของเจสซี อาซิโมน สร้างบทของเธออย่างมีอารมณ์ขันว่าเธอเป็นแม่บ้านที่ต้องการหาวิธีสั้นให้ชีวิต ทำให้เธอเข้าร่วมกับกลุ่มนิคมยุคกลาง

เรื่องที่เสนอบทของตัวละครหญิงที่เด่นและแตกต่างกว่าทุกเรื่องคือ The Naked Sun กลาเดียไม่ได้มีบทบาทนางเอกคู่กับเบลีย์ เธอเป็นคนนอกของสังคมโซลาเรีย เธอมีอารมณ์ความรู้สึกและต้องการความรักความผูกพัน เช่นมนุษย์ ที่ทำให้เธอทนสภาพของดาวโซลาเรียไม่ได้ จนถึงกับฆ่าสามีของเธอเอง

โดยสรุปจะเห็นได้ว่างานในกลุ่มหลัง ส่วนใหญ่จะใช้บทตัวละครหญิงในแบบนางเอกผู้รักกับ 'พระเอก' ของเรื่อง และมีบทบาทเสริมตัวเอกฝ่ายชายในการเรียนรู้ความจริงในสังคม เกือบทุกเรื่องจะเปิดเผยในตอนท้ายว่าเธอคือหนึ่งในกลุ่มใต้ดิน ซึ่งเป็นลีลนอย่างหนึ่งของเรื่อง

ตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอก

นิยายดีสโทเปียทุกเรื่องมักมีโครงสร้างของความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ จึงมีตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอก ที่มีลักษณะในเชิงผู้ร้ายของเรื่องต่อต้านกับตัวเอก ซึ่งอาจเป็นคู่แข่งทางการงาน มีความขัดแย้งทางความคิด หรือเป็นศัตรูที่มุ่งทำลายล้าง ตัวละครเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทนของฝ่ายรัฐผู้กดขี่ประชาชน ตัวละครฝ่ายตรงข้ามกับตัวเอกอาจแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มเช่นกัน

ตัวละครในงานที่มีลักษณะในเชิงสมจริงเช่น Player Piano, Limbo, Fahrenheit 451 จะมีลักษณะสามัญชนผู้มีความคิดขัดแย้งกับตัวเอก ไม่ได้ถูกเน้นลีลนให้มีบทบาทเชิง 'ผู้ร้าย' ผู้ชั่วช้านัก เช่นใน Player

Piano ดร. เซฟเฟิร์ดเป็นคู่แข่งทางการงานและความรักของพอล แต่ไม่มีบทบาทขัดแย้งกันมากนัก หรือดร. โครเนอร์ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแทนฝ่ายรัฐ เป็นผู้หวังดีและไม่เข้าใจในความคิดของพอล ใน Fahrenheit 451 บัททีย์เป็นตัวละครที่มีบทบาทเด่นในเรื่อง เขามีลักษณะภายนอกที่เหี้ยมเกรียมชั่วร้าย แต่เขาเป็นเพียงผู้ยอมรับในระบบอย่างเจ็บปวดและอยากตาย เขาจึงมีบทบาททั้งเป็นฝ่ายรัฐและเป็นเหยื่อของรัฐไปพร้อมกัน ตัวละครที่มีลักษณะผู้ร้ายในกลุ่มนี้ได้แก่ใน Limbo เฮลเดอร์ผู้ใช้บันทึกของมาร์ตินมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองและความยิ่งใหญ่ของตัวและหลงอำนาจ แต่นักเขียนได้เสนอเรื่องราวของเขาอย่างซับซ้อน มีพื้นฐานทางความคิดจิตวิทยาของเขาอย่างสมจริง

ตัวละครในงานที่มีลักษณะโรแมนซ์ จะมีลักษณะที่แบนราบเป็นมิติเดียว มีสีสันในแบบของผู้ร้ายที่ชั่วช้า เป็นมาตรการเลือดเย็น เป็นทรราชย์ผู้กดขี่ ความขัดแย้งไม่ใช่เพียงความคิดแต่เป็นการทำลายล้างเอาชีวิต ตัวละครที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเช่น ใน The Joy Makers สมาชิกของเคาน์ซิลผู้กำจัดการมาร์ตินเพราะเขาเป็นคู่แข่งทางการเมือง เป็นพวกกระหายอำนาจและกดขี่ประชาชน หรือที่เป็นคู่แข่งในทางการงานกับตัวเอง เช่นใน The Space Merchants ทอนตันได้ส่งคนมาลอบสังหารและจับคอร์ทเนย์ไปทรมาน ส่วนที่มีบทบาทของผู้ร้ายที่โหดเหี้ยมอำมหิตที่สุดคือผู้พันกริลเนลล์ใน The Syndic ผู้หวังเป็นใหญ่และกำจัดการเมืองของตนอย่างเลือดเย็น และสังหารผู้บริสุทธิ์มากมาย

บางครั้งบทบาทของ 'ผู้ร้าย' คือบทบาทของคอมมิวนิสต์และหุ่นยนต์ เช่นใน The Joy Makers (ภาค 3) และ The Status Civilization แต่มันมีลักษณะที่ถูกกำหนดมา สิ่งชั่วร้ายที่มันทำลงไปเป็นเพียงหน้าที่มากกว่าเป็นความชั่วร้ายของมัน

ส่วนเรื่องที่มีบทบาทของผู้ร้ายอยู่น้อยมากคือ The Caves of Steel และ The Naked Sun เพราะทั้งสองเรื่องไม่ใช่เรื่องที่แสดงความขัดแย้งของคนกับรัฐหรือกลุ่มปัจเจกชนผู้ยิ่งใหญ่ มาตรการในเรื่องเป็นเพียงผู้บริสุทธิ์หรือผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์เท่านั้น

กลวิธีในการเขียน

นิยายวิทยาศาสตร์นั้นมักถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มของนวนิยายอ่านเล่น (Popular novel) ซึ่งไม่มีกลวิธีที่ซับซ้อนหรือโคตรเด่นนัก แต่ไม่ใช่งานที่ไร้ศิลปะในการแต่ง งานดีสโทเปียในช่วงนี้มีลักษณะเดียวกันคือ ไม่มีรูปแบบกลวิธีที่ซับซ้อนนัก แต่ยังคงมีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มแรกคือ กลุ่มของนักเขียนที่มีลักษณะเคร่งเครียดและจริงจัง ซึ่งได้แก่ Player Piano, Limbo และ Fahrenheit 451 นักเขียนจะใช้เนื้อที่ส่วนใหญ่ในการพรรณนาถึงสภาวะจิตใจและความสับสนของตัวละคร เรื่องไม่มีความซับซ้อน เรื่องดำเนินไปอย่างช้าๆ ละเอียดถี่ถ้วน ไม่มีการเปลี่ยนเหตุการณ์อย่างรวดเร็ว

ใน Player Piano วอนนิกต์แบ่งเรื่องออกเป็น 2 ส่วน คือ เรื่องราวของพลและการเปลี่ยนแปลงในตัวเขา แทรกด้วยเรื่องราวการเยี่ยมชมอเมริกาของซาร์ทแห่งบราซัวร์ที่มีหน้าที่เชิงบทพรรณนาสังคมในเรื่อง ในเรื่องนี้แม้จะเต็มไปด้วยอารมณ์ขัน ไม่มีความเคร่งเครียดมากนัก แต่จุดจบอันสิ้นหวังและชะตากรรมของตัวละครทำให้เรื่องมีความหม่นหมองอยู่ในส่วนลึก ทั้งอารมณ์ขันนั้นยังเต็มไปด้วยลักษณะเสียดสีประชดประชัน และมีลักษณะตลกร้ายอย่างเห็นได้ชัด

ใน Limbo เป็นนวนิยายขนาดยาวมีความยาวกว่าเรื่องอื่นถึง 2 เท่า จุดเด่นของเรื่องคือการแบ่งออกเป็นภาคต่างๆ ในแต่ละส่วนจะใช้กลวิธีแตกต่างกัน เช่น ใช้ลักษณะ omniscience point of view ในบางบทบางบทเป็นข้อความในบันทึกของมาร์ติน บางบทเป็นหนังสือที่มีเชิงอรรถอธิบายความ เนื้อเรื่องส่วนใหญ่จะเคร่งเครียดเมื่อพรรณนาถึงความเจ็บปวดและขมขื่นของมาร์ติน โดยมีลักษณะตลกร้ายที่รุนแรงแฝงอยู่

ส่วน Fahrenheit 451 ลักษณะเด่นที่สุดคือ ลีลาของบทกวี ภาพพจน์และการสร้างบรรยากาศอันลึกซึ้งของแบรดเบอรี มีลักษณะของการสร้างสัญลักษณ์ การทำความและอุปมาอุปไมยอยู่มากมายในเรื่อง เนื้อความจะพรรณนาความรู้สึกนึกคิดภายในตัวละครเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีการแทรกอารมณ์ขันลงในเรื่อง

กลุ่มที่สองคือ กลุ่มของนักเขียนที่มีลักษณะของเรื่องในเชิงโรแมนซ์ ผจญภัย ได้แก่ The Space Merchants, The Syndic, The Caves of Steel, The Naked Sun, The Status Civilization และ The Joy Makers งานเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากยุคของนิยายสสารราคาถูกซึ่งมีผู้อ่านส่วนใหญ่เป็นเด็ก จึงมีลักษณะเรียบง่าย ไม่มีกลวิธีซับซ้อนแต่ตื่นเต้นสนุกสนาน ลักษณะเช่นนี้จึงยังคงเด่นชัดอยู่สำหรับนวนิยายของยุคนี้ งานในกลุ่มนี้ จะมีความยาวไม่มากนักประมาณ 150 ถึง 200 หน้า เรื่องจะแบ่งออกเป็นบทต่างๆ การดำเนินเรื่องรวดเร็วกระชับ เนื้อเรื่องจะก้าวไปข้างหน้าตลอดเวลาด้วยบทผจญภัย แต่จะไม่ลงลึกในส่วนของตัวละครและมีอารมณ์ขัน

ลักษณะการเดินเรื่องที่สั้นกระชับนี้ จะเห็นได้ชัดใน The Space

Merchants, The Syndic, The Joy Makers และ The Status Civilization เรื่องจะแบ่งออกเป็นบทสั้นๆ มีการตัดต่อเหตุการณ์ในแต่ละบทอย่างฉับไว แต่ใน The Caves of Steel และ The Naked Sun มีการเดินเรื่องที่ช้าและละเอียดกว่า เต็มไปด้วยบทพูดมากกว่าเป็นการกระทำของตัวละคร

ลักษณะเด่นของงานในกลุ่มนี้คือการซ่อนปมปัญหาไว้ในเรื่อง นักเขียนจะปูพื้นสร้างเงื่อนงำต่างๆ เอาไว้ในตอนต้น และเปิดเผยในตอนจบหลายครั้งที่การเปิดเผยความจริงนี้เป็นจุดสุดยอดของเรื่อง ลักษณะเช่นนี้จะปรากฏในทุกเรื่องของกลุ่มนี้ ที่เห็นได้ชัดคือเรื่องในแนวสืบสวน เช่น The Caves of Steel และ The Naked Sun ลักษณะเช่นนี้คือการสร้างการคาดเดาเรื่องและความใคร่รู้เรื่องตามแบบนิยายที่ให้ความบันเทิงนั่นเอง

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของงานในกลุ่มนี้คือการสร้างอารมณ์ขัน เช่นการสร้างบุคลิกตัวละคร การพรรณนาเหตุการณ์ บทสนทนาของตัวละคร หรือสถานการณ์ที่น่าขันต่างๆ อารมณ์ขันแบบนี้จะถูกเสนอออกมาอย่างไม่เคร่งเครียด เป็นการขำล้อ เสียดสี ประชดประชัน แต่ไม่ถึงกับมีลักษณะตลกร้าย

แต่ที่ทั้งสองกลุ่มมีลักษณะร่วมกันคือ การอ้างอิงเรื่องราวจากตำนาน ซึ่งอาจเป็นเทพตำนานกรีกหรือไบเบิลในเชิงอุปมาอุปไมยหรือสัญลักษณ์ของเรื่อง บางครั้งจะไม่ใช้การอ้างอิงโดยตรง แต่เป็นภาพพจน์จากเรื่องราวเก่าแก่

เนื้อหาจากไบเบิลที่ถูกนำมาอ้างอิงมากที่สุดคือเรื่องราวของเมสไซอาห์ ซึ่งนิยายดิสโทเปียส่วนใหญ่จะใช้กันในลักษณะของผู้นำมวลชนในการปฏิวัติ เช่น Player Piano แต่ใน Limbo ใช้บทบาทของเมสไซอาห์ในเชิงประชดประชัน เมื่อเรื่องราวของมาร์ตินและบันทึกของเขาถูกบิดเบือนโดยเฮลเคอร์ทำให้เขากลายเป็นศาสดาของสังคมอิมมอบ ลักษณะอีกลักษณะหนึ่งคือการอ้างอิงเหตุการณ์ถึงสงครามอาร์มาเกดดอนอันเป็นสงครามครั้งสุดท้ายระหว่างความดีและความชั่วที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภาพสงครามนี้ถูกนำมาเปรียบกับภาพสงครามใน Fahrenheit 451 และใน Limbo ที่เป็นสงครามทำลายล้างครั้งใหญ่ ลักษณะอีกลักษณะหนึ่งคือการอ้างอิงเรื่องของโนอาห์ที่เก็บชีวิตบนโลกไว้ให้รอดจากการทำลายโลกเมื่อพระเป็นเจ้าบันดาลให้เกิดน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ และจะเป็นความหวังสุดท้ายของโลกต่อไป ลักษณะเช่นนี้ได้เปลี่ยนมาเป็นเรื่องราวของยานอวกาศที่นำมนุษย์ไปสู่ดาวดวงใหม่ในขณะที่โลกกำลังพินาศ เช่นใน The Space Merchants และ The Joy Makers

เรื่องอ้างอิงถึงเหตุการณ์ในคัมภีร์ไบเบิลมากที่สุดคือ Limbo เช่น

ดร.มาร์ติน ได้กลายเป็นเมสไซอาห์ของยุคใหม่ บันทึกของเขา ได้กลายเป็นคัมภีร์ไบเบิลของยุคนี้ หรือการที่มาร์ตินกลับมาสู่โลกภายนอกอันเหมือนฝันจากความตาย มาร์ตินใช้ชื่อของลาซาร์สผู้ที่พระเยซูชุบชีวิตให้ฟื้นจากความตายมาเป็นชื่อของตน

ใน *The Caves of Steel* ได้อ้างถึงเหตุการณ์ในไบเบิลหลายตอนเช่นกัน ในลักษณะเกี่ยวพันกับเนื้อเรื่องเช่น ชื่อของเบลีย์และเจสซีเบล และการที่เบลีย์เล่าเรื่องพระเยซูช่วยชีวิตหญิงโสเภณีให้ดำเนินัง

เนื้อหาจากตำนานกรีกนั้น มักเป็นการอ้างอิงชื่อจากตำนานที่เป็นที่รู้จักกันดีในเชิงเปรียบเทียบหรืออุปมา เช่น ใน *Player Piano* ชื่อของพอล ไพรอูส เป็นชื่อของเทพเจ้าผู้ล่องเรืออนาคตและสามารถแปลงตนเป็นสิ่งต่างๆ ได้ ในขณะที่พอลมีลักษณะตรงข้าม หรือใน *Fahrenheit 451* เปรียบเทียบนักฟิสิกส์ที่เผาตัวเองเหมือนกับมนุษย์ผู้ทำลายอารยธรรมของตนเองซ้ำแล้วซ้ำเล่า หรือเปรียบเทียบที่มอนแทกล่วงรู้ความจริงและต้องตาย เช่นเดียวกับอิคาร์ัส ผู้เข้าใกล้ดวงอาทิตย์⁴⁴ เรื่องที่มีการอ้างอิงถึงตำนานกรีกอยู่มากอีกเรื่องหนึ่งคือ *The Joy Makers* เช่นตัวแซทเทอร์⁴⁵ ผู้เป็นอมมนุษย์แห่งความสุขทางโลกย์ เป็นผู้เชิญชวนให้มนุษย์หาความสุขกับชีวิตในสวนสนุก หรือชื่อซิลลาและคาร์บิซิสที่แมคเกอร์นำไปตั้งชื่อให้กับหุ่นยนต์หญิงสาวที่จับตัวเขา

⁴⁴อิคาร์ัส เป็นบุตรชายของเดดาลัสสถาปนิกเอก ทั้งคู่ได้ถูกกษัตริย์ไมนอสขังไว้บนหอคอยสูง เดดาลัสได้ใช้ขี้ผึ้งติดปีกขนนกเข้ากับตนและบุตรชายบินหนีจากที่คุมขัง แต่อิคาลัสชะล่าใจไม่ฟังคำเตือนของบิดาและบินสูงขึ้น ไปจนถูกความร้อนจากดวงอาทิตย์ทำให้ขี้ผึ้งละลายจนปีกหลุดออกจากตน อิคาลัสตกลงไปเสียชีวิต ชื่อของอิคาลัสมักถูกใช้หมายถึงผู้ใช้วิทยาการอย่างไม่รอบคอบหรือผลร้ายของวิทยาการ ในขณะที่ชื่อเดดาลัสหมายถึงผู้นำวิทยาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์หรือผลดีของวิทยาการ

⁴⁵แซทเทอร์ เป็นอมมนุษย์ในตำนานกรีกก่อนบนเป็นคนก่อนล้างเป็นฆาตกร มีนิสัยเจ้าสำราญมักมากในกามคุณ มักนำไปใช้หมายถึงความสุขทางโลกย์หรือกามารมณ์

⁴⁶ซิลลาและคาร์บิซิส เป็นชื่อของอสูรกายและวังน้ำวนที่อยู่ใกล้กัน ในตำนานการผจญภัยของโอดิสซียุส ที่โอดิสซียุสต้องเลือกว่าจะเดินเรือไปทางใดจึงจะปลอดภัยกว่า คำนี้ได้กลายเป็นสำนวนว่าอยู่ในภาวะที่มีอันตรายในทุกด้านและไร้ทางออก

การอ้างเทวด้านกรีกและไบเบิลคือการนำเรื่องราวที่ผู้อ่านรู้จักดีมาเปรียบเทียบ ทำให้เข้าใจได้ชัดเจนและลึกซึ้ง อีกประการหนึ่งเป็นการทำให้นิยายเหล่านี้มีบุคลิกในแง่ตำนานของยุคใหม่ที่เกิดขึ้นตามคำทำนายหรือเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซ้ำรอยเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นเมื่อดึกดำบรรพ์ ทั้งยังทำให้นิยายดิสโทเปียเหล่านี้แฝงลักษณะของคำสั่งสอนทางศาสนาไว้ภายในอีกด้วย

ลักษณะร่วมของนิยายดิสโทเปียเหล่านี้อีกประการหนึ่งคือ ลักษณะเสียดสีเขาะเย้ยพฤติกรรมธรรมชาติของมนุษย์ อีกทั้งชีวิตในปัจจุบัน ผ่านทางภาพที่ถูกทำให้บิดเบี้ยววิปริตไปจากความจริง เช่นภาพของสังคม ค่านิยมพฤติกรรมของตัวละครในโลกอนาคต เช่นใน The Space Merchants เสียดสีภาพของธุรกิจและการโฆษณา ใน Status Civilization เสียดสีลักษณะสังคมและวัฒนธรรมมวล Fahrenheit 451 เสียดสีอิทธิพลของสื่อมวลชน เป็นต้น

นิยายดิสโทเปียในยุคนี้จะไม่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศ หรือมีเพียงอย่างผิวเผิน ซึ่งเป็นลักษณะที่สืบเนื่องมาจากยุคนิยายสารคดีใน Limbo ที่เป็นงานเขียนภายนอกกลุ่มนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดยเฉพะะนั้นมีบทบาทของเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง

ทางด้านกลวิธีการเขียนของยุคนี้จึงมีลักษณะตามประเพณีนิยมของนิยายวิทยาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีรูปแบบกลวิธีที่ซับซ้อน หรือมีลักษณะพิเศษนัก จุดเด่นอยู่ที่การสร้างภาพโลกอนาคต ความสนุกสนานของการผจญภัยและการวิพากษ์วิจารณ์สังคมอย่างเสียดสีนั่นเอง

สรุป

นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดิสโทเปียในช่วง ค.ศ. 1950 ถึง 1961 คือการสืบทอดรูปแบบของนิยายดิสโทเปียในยุคก่อนนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นภาพรวมของสังคมดิสโทเปีย ลักษณะสูตรสำเร็จของโครงเรื่องที่สืบทอดมาตั้งแต่ยุคแรก การสร้างตัวละครและบทบาทของตัวละคร อีกทั้งกลวิธีในการเขียนรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีหลายประการ เช่น การที่กลุ่มปัจเจกชนก้าวขึ้นเป็นรัฐบาล ไม่ใช่เป็นเพียงรัฐเผด็จการเช่นแต่ก่อน หรือจากเรื่องราวของหุ่นยนต์และเครื่องจักรไปสู่เรื่องของคอมพิวเตอร์ การหนีออกจากสังคม ไปสู่การหนีไปยังต่างดวงดาว

ภาพของโลกดิสโทเปียและปัญหาในสังคมคือภาพชายหรือภาพบิดเบือนจากสังคมร่วมสมัยในด้านต่างๆ นั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นภาวะของสงคราม

เขียน การแทรกแซงและทำกิจกรรม ภาพของสงครามโลกครั้งที่สามที่ทุกคน
หวาดหวั่น อิทธิพลของบริษัทธุรกิจ โลกของเครื่องจักรและเทคโนโลยี อำนาจ
ของสื่อมวลชน สังคมมวลและวัฒนธรรมมวลชน ลัทธิวัตถุนิยมและจักรวรรดินิยม
ความอ่อนแอของกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมและเสรีในเรื่องเพศ ทั้งหมดถูกนำมา
สร้างเป็นภาพสังคมอนาคตและชี้ให้เห็นถึงความเลวร้ายของมันนั่นเอง

นิยายดิสโทเปียของยุคนี้มักให้ภาพเปรียบเทียบกันของสังคม 2
แบบที่ไม่สมบูรณ์ ต่างมีส่วนดีและข้อบกพร่องในด้านใดด้านหนึ่ง สิ่งที่น่าเขียนชี้
ให้เห็นคือ สังคมที่พึงปรารถนานั้น คือสังคมที่มีความสมดุลย์ในด้านต่างๆ นั่นเอง

นิยายส่วนใหญ่ของยุคนี้ยังคงมีทัศนคติมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน
และยังคงมีความหวัง แต่ที่น่าสังเกตคือมีเพียงเรื่องเดียวเท่านั้นที่กล่าวถึง
การปฏิวัติสังคมล้มล้างระบบที่ชั่วร้ายลงได้ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวของ
การหนีออกจากสังคมไปสู่ที่แห่งใหม่ หรือมีความหวังที่ไม่ชัดเจนนัก สิ่งเหล่านี้
แสดงถึงความวิตกกังวลและไม่มั่นใจที่เพิ่มขึ้น ทั้งการหนีไปโดยไม่มี การต่อ
ต้านนั้นยังเป็นการสะท้อนยุคแห่งความเงิบบังนี้้ออกมาด้วย

นิยายดิสโทเปียในกลุ่มของนักเขียนที่เขียนนิยายวิทยาศาสตร์โดย
เฉพาะที่ใช้ลักษณะประเพณีนิยมยังคงมีบทบาทเด่นชัดอยู่ในยุคนี้ แต่ลักษณะ
เคร่งเครียดและมองโลกในแง่ร้ายที่ปรากฏขึ้นในกลุ่มของนักเขียนร่วมสมัย
นับเป็นแนวโน้มที่แสดงว่านิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดิสโทเปียย่อมมี
พัฒนาการต่อไป

ผลงานในยุคนี้อาจเป็นงานในเชิงวิพากษ์วิจารณ์สังคมที่มีลักษณะ
เสียดสีสังคมและมนุษย์ ผ่านทางภาพที่ถูกทำให้บิดเบือนไป นอกจากเป็นการ
เตือนภัยไม่ให้ก้าวไปสู่ความผิดพลาดแล้ว ยังชี้ทางออกให้แก่สังคมอย่างมี
ความหวัง คือการให้ยึดทางสายกลางและสร้างความสมดุลย์ให้เกิดขึ้นแก่ชีวิต
และสังคมนั่นเอง